

## İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	V
KISALTMALAR.....	I
GİRİŞ.....	1
1. CUMHURİYET DÖNEMİNE KADAR BASIN HAYATI (1839- 1923)..	2
2. CUMHURİYET DÖNEMİNDE BASIN HAYATI.....	9
BİRİNCİ BÖLÜM: TÜRK DÜŞÜNCESİ DERGİSİ .....	16
1. YAYIN HAYATINA GİRİŞİ .....	16
2. ÖZELLİKLERİ .....	18
2. 1. DIŞ ÖZELLİKLERİ.....	18
2. 2. İÇ ÖZELLİKLERİ:.....	19
3. AMACI .....	21
4. YAZAR VE ŞAİR KADROSU.....	24
4. 1. ALİ FUAT GEDİK .....	24
4. 2. ALİ PÜSKÜLLÜOĞLU .....	24
4. 3. ELİF NACİ.....	25
4. 4. HİLMİ ZİYA ÜLKEN .....	25
4. 5. İBRAHİM MİNNETOĞLU .....	26
4. 6. İSMAİL HAKKI BALTACIOĞLU.....	26
4. 7. OSMAN ATTİLA.....	27
4. 8. PEYAMİ SAFA .....	27
İKİNCİ BÖLÜM: MUHTEVA.....	30
1. EDEBİ YAZILAR .....	30
1. 1. TELİF EDEBİ YAZILAR.....	30
1. 1. 1. ŞİİRLER .....	30
1. 1. 1. 1. Aşk/Sevgi Üzerine Şiirler .....	30
1. 1. 1. 2. Özlem Üzerine Şiirler .....	35
1. 1. 1. 3. Vatan Üzerine Şiirler .....	38
1. 1. 1. 4. Ölüm Üzerine Şiirler.....	42
1. 1. 1. 5. Dini ve Hikemi Şiirler.....	45

1. 1. 1. 6. Tabiat Üzerine Şiirler.....	47
1. 1. 1. 7. Yaşama Sevgisi Üzerine Şiirler.....	49
1. 1. 1. 8. Yalnızlık Üzerine Şiirler .....	51
1. 1. 1. 9. Madde-Mana Çatışması Üzerine Şiirler.....	53
1. 1. 1. 10. Hürriyet Üzerine Şiirler .....	54
1. 1. 1. 11. Umutsuzluk/Karamsarlık Üzerine Şiirler.....	55
1. 1. 1. 12. Diğer Şiirler .....	57
1. 1. 2. HİKÂYELER.....	62
1. 1. 2. 1. Aşk/Sevgi Üzerine Hikâyeler .....	63
1. 1. 2. 2. Ölüm Üzerine Hikâyeler .....	66
1. 1. 2. 3. Diğer Hikâyeler .....	68
1. 2. TERCÜME EDEBİ YAZILAR .....	78
1. 2. 1. ŞİİRLER .....	78
1. 2. 2. HİKÂYELER.....	80
1. 2. 3. ROMAN .....	84
2. FİKİR YAZILARI .....	85
2. 1. TELİF FİKİR YAZILARI .....	85
2. 1. 1. MAKALELER .....	85
2. 1. 1. 1. Güzel Sanatlara Dair Yazılar.....	85
2. 1. 1. 1. 1. Tiyatro Üzerine Yazılar.....	85
2. 1. 1. 1. 2. Resim Üzerine Yazılar .....	89
2. 1. 1. 1. 3. Müzik Üzerine Yazılar .....	90
2. 1. 1. 1. 4. Güzel Sanatlara Dair Diğer Yazılar .....	91
2. 1. 1. 2. Edebiyat ve Dile Dair Yazılar .....	93
2. 1. 1. 2. 1. Edebiyat Üzerine Yazılar .....	93
2. 1. 1. 3. 2. Dil Üzerine Yazılar .....	101
2. 1. 1. 3. Din Üzerine Yazılar.....	105
2. 1. 1. 4. Felsefe Grubu Yazıları.....	108
2. 1. 1. 4. 1. Komünist Felsefe Üzerine Yazılar.....	109
2. 1. 1. 4. 2. Diğer Felsefi Yazılar .....	111
2. 1. 1. 5. İlim Meseleleri Üzerine Yazılar .....	115

2. 1. 1. 6. Tasavvuf Üzerine Yazılar .....	118
2. 1. 1. 7. Kıbrıs Üzerine Yazılar .....	119
2. 1. 1. 8. Eğitim Bilimleri Üzerine Yazılar .....	122
2. 1. 1. 9. Masonluk Üzerine Yazılar .....	124
2. 1. 1. 10. Türkiye ve Batı Medeniyeti Üzerine Yazılar .....	126
2. 1. 1. 11. Türkler Üzerine Yazılar .....	131
2. 1. 1. 12. İrtica Üzerine Yazılar.....	132
2. 1. 1. 13. İnkılâp Üzerine Yazılar .....	134
2. 1. 1. 14. Kültür Üzerine Yazılar.....	136
2. 1. 1. 15. Popüler Yazılar.....	138
2. 1. 1. 16. Basın-Yayın Üzerine Yazılar .....	139
2. 1. 1. 17. Yeni İnsan Tipi Üzerine Yazılar.....	141
2. 1. 1. 18. Diğer Yazılar .....	143
2. 1. 2. TANITIM YAZILARI .....	146
2. 1. 2. 1. Kişiler Üzerine Tanıtım Yazıları.....	146
2. 1. 2. 2. Eserler Üzerine Tanıtım Yazıları.....	150
2. 1. 3. İNCELEME/ ARAŞTIRMA YAZILARI.....	152
2. 1. 4. HAREKETLER.....	157
2. 1. 4. 1. Kongre Üzerine Yazılar .....	157
2. 1. 4. 2. Konferans Üzerine Yazılar.....	159
2. 1. 4. 3. Diğer Tanıtım Yazıları.....	160
2. 1. 5. POLEMİK YAZILARI.....	161
2. 2. TERCÜME FİKİR YAZILARI .....	165
2. 2. 1. MAKALELER .....	165
2. 2. 1. 1. Kadınlar ve Erkekler Üzerine Yazılar .....	165
2. 2. 1. 2. Felsefe Grubu Yazıları.....	167
2. 2. 1. 2. 1. Marksist Felsefe Üzerine Yazılar .....	167
2. 2. 1. 2. 2. Komünist Felsefe Üzerine Yazılar.....	169
2. 2. 1. 3. Batı Medeniyeti Üzerine Yazılar.....	170
2. 2. 1. 4. Masonluk Üzerine Yazılar .....	172
2. 2. 1. 5. Psikoloji Üzerine Yazılar .....	173

2. 2. 1. 6. Diğer Yazılar .....	175
2. 2. 2. TANITIM YAZILARI .....	178
2. 2. 2. 1. Kişiler Üzerine Tanıtım Yazıları .....	179
2. 2. 2. 2. Eserler Üzerine Tanıtım Yazıları.....	180
2. 2. 3. İNCELEME/ ARAŞTIRMA YAZILARI.....	181
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: DERGİNİN SİSTEMATİK BİBLİYOGRAFYASI .....	183
1. Kronolojik Bibliyografya .....	183
2. Yazar Adlarına Göre Bibliyografya.....	227
SONUÇ.....	241
KAYNAKLAR .....	245
ÖZET.....	245
ABSTRACT.....	249

## ÖN SÖZ

İstanbul, Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti olmasından dolayı birçok siyasi ve sosyal faaliyete ev sahipliği yapmıştır. Basın hayatı da kültür, sanat ve fikir hayatımıza yön veren en önemli sosyal faaliyetlerdendir. Bu nedenle ilk basın-yayın hareketleri bu şehirde başlamıştır. Basın faaliyetlerinde gazeteden sonra ikinci önemli yayın organı dergidir. Dergiler, yayımlanmaya başladıklarından itibaren gerek kültür ve sanat açısından gerekse de fikir açısından hayatımıza yön vermiştir. Bu nedenle gazete ve dergiler üzerinde yapılacak çalışmalar Türk kültür ve fikir hayatı açısından aydınlatıcı olacaktır. Bu düşünceden hareketle biz de dönemi içinde etkili olduğunu düşündüğümüz *Türk Düşüncesi* dergisi üzerinde çalışmayı uygun gördük.

*Türk Düşüncesi* üzerinde daha önce iki yüksek lisans tezi ve bir lisans tezi yapılmıştır. Bu çalışmalardan ilki Seçkin Gürsoy tarafından 1990 yılında *Peyami Safa'nın Türk Düşüncesi Adlı Dergisinin Bibliyografyası*<sup>1</sup> adını taşıyan lisans tezidir. Bu çalışma adından da anlaşılacağı gibi derginin sadece bibliyografyasını vermeyi amaçlar ve derginin kronolojik ve yazar adlarına göre bibliyografyasını verir.

Yapılan çalışmaların ikincisi 1991 yılında Veli Saylam tarafından hazırlanan *Basın Tarihi Yönünden Türk Düşüncesi Dergisinin İncelenmesi*<sup>2</sup> adlı yüksek lisans tezidir. Bu çalışmada derginin ele aldığı konular; Türkiye ve Batı medeniyeti, ilim meseleleri, din ve tasavvuf, edebiyat ve özel sayılar olarak gruplara ayrılmakla beraber bu konular üzerine sadece üç sayfa içinde kısaca değinilmiştir. Çalışmanın büyük bir kısmını dergideki yazarlardan bazılarının biyografileri ile yazar adları ve makale özetleri oluşturmuş ve son olarak da makale adları dizini verilmiştir.

Yapılan çalışmaların sonuncusu 2001 yılında Semih Bulut'un hazırladığı *Türk Düşüncesi Dergisinin Türk Fikir Hayatına Katkıları*<sup>3</sup> adlı yüksek lisans tezidir. Çalışma; *Türk Düşüncesi* ve siyasi akımlar (Batıcılık, milliyetçilik, komünizm, laiklik), *Türk Düşüncesi*'ne göre Türkiye'nin temel meseleleri (iç meseleler ve dış meseleler),

<sup>1</sup> Seçkin Gürsoy, Ege Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, "*Peyami Safa'nın Türk Düşüncesi Adlı Dergisinin Bibliyografyası*", Lisans Tezi, 1990.

<sup>2</sup> Veli Saylam, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, "*Basın Tarihi Yönünden Türk Düşüncesi Dergisinin İncelenmesi*", Yüksek Lisans Tezi, 1991.

<sup>3</sup> Semih Bulut, Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, "*Türk Düşüncesi Dergisinin Türk Fikir Hayatına Katkıları*", Yüksek Lisans Tezi, 2001.

*Türk Düşüncesi* ve Atatürk inkılâpları, *Türk Düşüncesi* ve din hayatı, *Türk Düşüncesi* ve sanat başlıklı bölümlerden meydana gelmiştir ve amaca uygun olarak derginin fikir boyutu öne çıkarılmıştır. Çalışmanın sonunda konu ve yazar adları dizini verilmiştir.

*Türk Düşüncesi Dergisi Üzerinde Bir Araştırma* adlı çalışmamızda bizim amacımız ise önceki çalışmaları tekrarlamadan derginin hem edebi hem fikri niteliğini ortaya koymak ve böylece dergiyi sadece fikri değil edebi yönleri ile de verebilmektir. Semih Bulut'un çalışmasında derginin fikri tarafının yanı sıra sanatsal boyutu da göz ardı edilmemiştir; ancak bu kısma ayrılan bölüm diğer bölümlere kıyasla çok azdır. Bu nedenle biz bu çalışmamızda dergiyi bir bütün olarak ele almayı ve böylece derginin kendisinin de ifade ettiği gibi bir 'fikir ve sanat' dergisi olduğunu ortaya çıkarmayı hedefledik. Cumhuriyet döneminde çıkmış olan bu dergiyi ele almadan önce dönemlerine göre basın hayatımızı ele aldık ve o dönemlerde yayımlanmış olan dergilerden önemli gördüklerimizi kronolojik sıra halinde tezimizin giriş bölümünde verdik.

Bu çalışmada, temel hareket noktamız derginin kendisi olmuştur; ancak derginin konumunu daha iyi tespit edebilmek için yeri geldikçe biyografilere, antolojilere, edebiyat tarihlerine ve dönemin siyasi-sosyal zeminini aydınlatan kaynaklara da başvurulmuştur.

Çalışmamız girişle birlikte üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde dönemlerine göre basın hayatı hakkında kısa bilgiler vermeyi uygun gördük. Bu kısmı genel olarak Cumhuriyet döneminden önceki basın hayatı ve Cumhuriyet'ten sonraki basın hayatı olarak ikiye ayırdık. Bunu yapmaktaki amacımız dergiciliğimizin gelişim sürecini görebilmek ve Cumhuriyet döneminde yayımlanmış olan *Türk Düşüncesi* dergisinin bu gelişim planı içindeki yerini ortaya koyabilmektir.

Çalışmamızın birinci bölümünde *Türk Düşüncesi* dergisinin yayın hayatına girişi, özellikleri, amacı, yazar ve şair kadrosu hakkında kısa bilgiler verdik. Yazar kadrosu hakkında bilgi verirken, dergide çok sayıda kişi yazı yazdığı için bir sınırlamaya gitmek zorunluluğu ile karşılaştık. Bu nedenle hakkında bilgi verdiklerimiz dergide on ve daha fazla sayıda yazısı çıkmış olan kişilerdir. Bu bölümü dergiyle ilgili genel bilgilerin verildiği bir bölüm olarak düzenledik.

Çalışmamızın ikinci bölümünde *Türk Düşüncesi*'ndeki yazıları edebi ve fikri yazılar olarak iki ana başlık altında inceledik. Bunları da kendi içlerinde telif ve tercüme yazılar olmak üzere alt guruplara ayırdık. Edebi yazıları şiir, hikâye ve roman olarak türlerine göre üç kısma ayırdık ve bunları kendi içlerinde konularına göre bir tasnife tabi tuttuk. Fikri yazıları makaleler, tanıtım yazıları, hareketler, polemik yazıları ve inceleme/araştırma yazıları olarak türlerine göre beş gruba ayırdıktan sonra edebi yazılarda olduğu gibi bunları da konularına göre tasnif ettik. Çalışmamızda, tüm yazılar özetlenerek konu ve temleri tespit edilmiş ve buna göre sıklıkla ele alınan konu ve temler ana başlıklar altında çok olandan az olana doğru bir sıralamaya tabi tutulmuştur. Yazıların çokluğundan dolayı tüm yazıları vermemizin imkânsızlığı problemiyle karşılaştığımız için dergide beş ve daha fazla sayıda tekrar eden konuları ve temleri kapsayan yazıları incelememizin içine aldık. Bu kurala sadece tercüme yazılarda uymadık çünkü tercüme yazılar telif yazılara göre sayıca oldukça azdı. Bu nedenle tercüme yazılarda beş ve daha fazla sayıda olması şartını bir kenara bıraktık. Bu bölümü de dergideki yazıların muhtevası hakkında bilgiler verdiğimiz bir bölüm olarak düzenledik.

Çalışmamızın son bölümü olan üçüncü bölümde ise *Türk Düşüncesi* dergisinin iki farklı bibliyografyasını çıkardık. Bu bölümün ilkinde derginin kronolojik bibliyografyasını sonrasında da yazar adlarına göre bibliyografyasını verdik<sup>4</sup>.

Çalışmamızda son olarak dergi incelememizden çıkan neticeleri toparlayan bir sonuç ile yararlandığımız kaynakları gösteren bir kaynakça bulunmaktadır.

Bu tezin hazırlanması sırasında bana daima yol gösteren tez danışmanım ve saygıdeğer hocam Prof. Dr. Fazıl GÖKÇEK'e, tez çalışmamı sağlıklı yürütebilmem için gösterdiği kolaylıklar nedeniyle saygıdeğer bölüm başkanım Prof. Dr. Mehmet AÇA'ya ve her konuda benden yardımlarını esirgemeyen sevgili aileme çok teşekkür ederim.

Fatma EKREN

Mayıs, 2009

---

<sup>4</sup> Bu konuda daha önce Seçkin Gürsoy tarafından, "*Peyami Safa'nın Türk Düşüncesi Adlı Dergisinin Bibliyografyası*" adlı lisans tezi hazırlanmıştır; ancak bu bibliyografyada yazıların bazıları atlandığı için eksiktir. Bu sebeple çalışmamızda yeniden bir bibliyografya hazırlama gereksinimi duyduk.

**KISALTMALAR<sup>5</sup>**

age.	Adı geçen eser
agm.	Adı geçen makale
bkz.	Bakınız
C.	Cilt
ev.	Çeviren
drl.	Derleyen
hzl.	Hazırlayan
S.	Sayı
s.	Sayfa Numarası

---

<sup>5</sup> *Yazım Klavuzu*, “Kısaltmalar Dizini”, Türk Dil Kurumu, 24. baskı, Ankara: 2005, s. 53- 74.



## GİRİŞ

Osmanlı İmparatorluğu, 15. ve 16. yüzyıllardaki Rönesans ve Reform hareketleri ve keşifler sonucu dünya ticaret yollarının değişmesi ile düşük fiyatlı bir hammadde kaynağı haline gelmiştir. Bu durum 19. yüzyılın ortalarında batıda oluşan sanayi devrimiyle hızlanmış ve yeni bir şekil almıştır. Bu yüzyılda Osmanlı Devleti Batı sömürgeciliğinin de etkisiyle önceki yüzyıllardan farklı olarak sadece askeri alanlarda değil kültürel ve iktisadi alanlarda da değişime zorlanmış ve bunun doğal sonucu olarak Batı medeniyetinin kendisine dayattığı birçok şeyi kabul etmek zorunda kalmıştır. Bu tarihten itibaren Osmanlı Devleti, varlığını devam ettirebilmek için “eğitim, hukuk ve idare” alanlarında çeşitli yenilikler yapmak zorunda kalmış ve bu şekilde “Batılılaşma” hareketleri başlamıştır<sup>6</sup>.

Osmanlı aydınınının Batı’yı gerçek anlamda tanımaya başlaması ilk olarak 1689 Viyana bozgunuydur. Daha önceden küçümsedikleri Batıyı, askeri alanlardaki başarılarından sonra yavaş yavaş tanıma ihtiyacı duymaya başlamışlardır. Önceleri askeri alanlarda başlayan bu yenileşme ihtiyacı daha sonraları kültür ve edebiyat alanlarına da sıçramıştır. Batılılaşma sürecinde ilk adım 1720 yılında Fransa’ya gönderilen elçimizdir. Elçinin gönderiliş amacı Fransız medeniyetini tanımak ve ona dair gözlemlerini raporlar halinde Osmanlı’ya sunmaktır.

Batılılaşma sürecinde ikinci adım 14-16 Aralık 1727’de III. Ahmet ve veziri Damat İbrahim Paşa’nın desteğiyle İbrahim Müteferrika ve Sait Efendi tarafından kurulmuş olan matbaadır<sup>7</sup>. Bu matbaayı 1795’te Mühendishane Matbaası ile 1802’de kurulan Üsküdar Matbaası takip eder<sup>8</sup>. Kurulan bu matbaalarda basılan gazeteler sayesinde batıdan alınan yeni unsurlar yerleşmeye başlamıştır. Bu açıdan gazetelerin Türk toplum hayatında etkisi, özellikle Tanzimat döneminde, çoktur. Gazeteler bir bakıma Türk toplumunun dikkatlerini Batı medeniyetine çekmiştir. Öte yandan Türkiye’de gazete ve gazetecilik, Batı’dan farklı olarak, halkın kendi isteği ve iradesi

---

<sup>6</sup> Bu konuda daha detaylı bilgi için bkz. Taner Timur, *Türk Devrimi- Tarihi Anlamı ve Felsefi Temeli*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara: 1968, s. 91- 159.

<sup>7</sup> Ali Gevgilili, “Türkiye Basını”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt 1, İletişim Yayınları, İstanbul: 1983, s. 203.

<sup>8</sup> Abdullah Uçman, “Tanzimat’tan Sonra Basın ve Edebiyat”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, C. IX, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara: 1999 s. 753.

dışında hükümetin gerçekleştirdiği işleri halka duyurma amacı ile meydana çıkmıştır; yani “halkın yaşanan siyasi ve sosyal olaylar karşısında duyduğu tepkinin bir sonucu olarak ortaya çıkan bir şey değildir”<sup>9</sup>. Ne şekilde çıkarılmış olursa olsun gazete ve dergilerin tarihimizin akışı içinde önemi büyüktür.

## 1. CUMHURİYET DÖNEMİNE KADAR BASIN HAYATI (1839- 1923)<sup>10</sup>

Basın; düzenli aralıklarla basılan, haberleri, siyasi görüşleri, fikirleri ve sanat hareketlerini halka bildiren, idari otoriteleri de denetleyen yayım araçlarının bütünüdür ve genellikle gazete, dergi ve benzeri süreli yayınları kapsar<sup>11</sup>.

Tarihte, yazıyla haber vermeye ilk olarak Romalılar zamanında girişilmiştir. Julius Cesar tarafından kurulan ve önemli haberleri halka duyurmak için meydanlara asılan bir çeşit duvar ilanı olan *Acta diurna* ile bu durum gerçekleştirilmiştir. Şimdiki anlamıyla ilk gazete ise Strasburg’da Almanca olarak 1609’da haftalık yayımlanan *Avisa, Relation oder Zeitung*’dur. Daha sonra 1619’da *Anverste Nieuwe Tijdingen* adlı gazete yayımlanmıştır. İngiltere’de ilk gazete 1622’de *The Weekly Newes From Italy and Germany* ve Fransa’da ilk gazete ise 1631’de *Gazette* adıyla yayımlanmıştır. Polonya’da 1661, Rusya’da 1702, Amerika’da 1704 ve İspanya’da 1726’da ilk gazeteler yayımlanır. İlk günlük gazeteler ise 1660’da Almanya’da yayımlanan *Leipziger Zeitung*,

<sup>9</sup> Vedat Günyol, “Matbuat” maddesi, *İslam Ansiklopedisi*, C. VII, MEB Basımevi, İstanbul: 1968, s.367.

<sup>10</sup> Giriş bölümünün hazırlanmasında yararlanılan kaynaklar: Abdullah Uçman, “Tanzimat’tan Sonra Basın ve Edebiyat”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, C. IX, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara: 1999, s. 753-757; Ali Gevgilili, “Türkiye Basını”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C. I, İletişim Yayınları, İstanbul: 1983, s. 202- 226; *Ana Britanica*, “Basın” maddesi, C. IV, Ana Yayıncılık A.Ş., İstanbul: 1986, s.337-338; Atilla Özkırmı, “Türk Edebiyatında Anadolu Dergileri”, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. IV, Cem Yayınevi, İstanbul, s. 1165- 1166, 1190; Aydın Acarsoy, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, “*Yeni Dergi Üzerinde Bir İnceleme*”, Yüksek Lisans Tezi, 2006, s. 1- 7; Bülent Varlık, “Tanzimat ve Meşrutiyet Dergileri”, *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, C. I, İletişim Yayıncılık, İstanbul, s.112- 125; *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, “Basın” maddesi, C. III, İnterpress Basın ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul, s. 1350- 1352; Erdal Doğan, “*Edebiyatımızda Dergiler*”, Bağlam Yayıncılık, İstanbul: 1997, s. 207- 222; *Meydan Larousse*, “Basın” maddesi, C. II, Meydan Yayınevi, İstanbul: 1985, s. 178-179; M. Nuri İnuğur, *Basın ve Yayın Tarihi*, Der Yayıncılık, 3. baskı, İstanbul: 1993, s. 250- 252; N. Sami Banarlı, “Türk Kültürünün Yeni Bir Yayım Vasıtası Gazetecilik”, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, C. II, İstanbul: 1971, s. 825- 828; Rauf Mutluay, *50 Yıllık Türk Edebiyatı*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul: 1973, s. 197- 198; Server İskit, *Türkiye’de Matbuat Rejimleri*, Ülkü Matbaası, İstanbul: 1939, s. 235- 242; Türker Acaroğlu, “Dergiciliğimiz”, *Türk Dili*, 1 Şubat 1971, C. 23, S. 233, s. 389- 393; *Türk Ansiklopedisi*, “Basın” maddesi, C. IV, Milli Eğitim Basımevi, s. 339- 344; *Türkiye Gazetesi Rehber Ansiklopedisi*, “Basın” maddesi, C. II, Fasikül 9, İstanbul, s. 256- 257; Vedat Günyol, “Matbuat” maddesi, *İslam Ansiklopedisi*, C. VII, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul: 1968, s. 367-377; [www.izedebiyat.com/yazi.asp?id=47451](http://www.izedebiyat.com/yazi.asp?id=47451). 18. 04. 2008; <http://dorduncukuvvetmedya.com/arsiv/sule.htm.08.04.2009>.

<sup>11</sup> *Türk Ansiklopedisi*, agm. s. 339; Ali Gevgilili, agm. s. 202.

İngiltere’de 1702’de yayımlanan *Dailiy Courant* ve Fransa’da 1777’de yayımlanan *Journal de Paris*’tir<sup>12</sup>.

Osmanlı devletinin Avrupa basınıyla ilk teması Fransız Devrimi’yledir. Osmanlı yönetimi Fransız elçiliğinin devrimlerden haber veren bültenlerini İstanbul’da yayımlamalarına izin vermiştir<sup>13</sup>. Bu nedenle Türkiye’de ilk gazete Fransız Devrimi üzerine İstanbul’daki Fransız elçiliğince 1795 ortalarında çıkarılan *Bulletin des Nouvelles*’dır (Haberler Belleteni); ancak bu gazete kısa ömürlü olmuştur<sup>14</sup>. Osmanlı yönetimi Fransızların özellikle Rumları ayaklandırmak için Türkçe ve Rumca bildiri yayımladıklarını anladıktan sonra bu gazeteyi yasaklamıştır. Daha sonra gene Fransızlarca çıkartılan gazetelere izin verilmiştir. Bunun nedeni ise Ege Denizinde korsanlık yapan Yunanlılara Rusların destek vermelerine İzmir’de Fransız asıllı tüccarlar tarafından çıkarılan Fransızca gazetelerin karşı çıkmaları ve gazetelerinde Ruslara ve Yunanlılara şiddetle saldırmalarıdır. Bu durum Osmanlı hükümetinin politikasına uyduğu için destek görmüştür<sup>15</sup>. Osmanlılarda özel kişilerce çıkartılan ilk gazete ise Alexander Blacque tarafından ve yine Fransızca olarak İzmirde yayımlanan *Spectateur Oriental*’dır (Doğu Gözlemcisi)<sup>16</sup>.

Osmanlı’da Türkçe basın hayatı ise Tanzimatla başlar. Bilindiği gibi Tanzimat, Osmanlı İmparatorluğu için birçok yeniliğin başlangıcı olmuştur. Tanzimat’ın ilanıyla başlayan süreçte imparatorluk yüzünü Batı’ya çevirmiş; onu daha yakından tanımak ve onu bu denli kuvvetli ve ileri yapan unsurları bulup çıkarmak için büyük çaba sarf etmiştir. Tanzimat döneminin (1839- 1876) en önemli yeniliklerinden birisi de hiç şüphesiz basın hayatıdır; ancak bu dönemde basın, Batıdaki benzerlerinin tersine siyasi ve sosyal konularda yazı yazabilecek bir yazar kadrosuna sahip değildir. Bu nedenle Tanzimat döneminin ilk gazetecileri dönemin yazarlarıdır. Bu dönemdeki basın hayatının tipik özelliklerinden birisi de siyasi kısıtlamalar nedeniyle aydınların düşüncelerini gazeteler aracılığıyla savunmalarıdır. Tanzimat basınının tipik özelliklerini kısaca şöyle sıralayabiliriz: Dış ülkelerdeki haberleri çevirmek, ülkede

---

<sup>12</sup> Türk Ansiklopedisi, agm. s. 339.

<sup>13</sup> Orhan Koloğlu, agm. s. 69.

<sup>14</sup> Ali Gevgilili, agm. s. 203.

<sup>15</sup> Orhan Koloğlu, agm. s. 69.

<sup>16</sup> Ali Gevgilili, agm. s. 203.

gerçekleşen olayları halka duyurmak, padişah tarafından onaylanan tayin ve terfi işlemlerini haber vermek, türlü olayları ve okuyucu mektuplarını yayımlamak<sup>17</sup>.

İstanbul'da basılan ilk Türkçe gazete 1 Kasım 1831'de II. Mahmut'un isteği üzerine resmi ve haftalık olarak çıkartılan *Takvim-i Vekayi*'dir. Bu gazete yayımını 4 Kasım 1922'ye kadar sürdürmüştür. Bu gazetenin ayrıca *Le Moniteur Otoman* adıyla Fransızca basımı da Alexander Blacque tarafından yapılmıştır.

Türkçe olarak yayımlanan ilk özel gazete ise William Churchill tarafından 3 Temmuz 1840'ta İstanbul'da çıkartılan *Ceride-i Havadis*'tir. Öte yandan bu gazete de devletten yardım gördüğü için yarı resmi sayılır.

Türklerin kendi girişimleriyle özel olarak bir Türkçe gazete yayımlamaları ise 1860'larda gerçekleştirilebilmiştir. Bu gazete 21 Ekim 1860'ta Şinasi ve Agah Efendi tarafından kurulan *Tercüman-ı Ahval*'dir. Tercüman-ı Ahval'den ayrılan Şinasi daha sonra tek başına 1861'de *Tasvir-i Efkâr* gazetesini çıkarır. Kendisi Avrupa'ya gittiğinde ise yerine Namık Kemal geçer ve gazetenin yayımını sürdürür.

1860'lı yıllar Osmanlı için canlı bir basın hayatı demektir. Bu dönemden sonra birçok gazete yayımlanır. "1831'den 1881'e kadar elli sene içinde İstanbul'da 100'e yakın günlük ve haftalık gazete çıktığı bilinmektedir."<sup>18</sup> Ancak bu tarihten sonra gazetelerin sayısı azalmıştır çünkü II. Abdülhamid döneminin baskıcı yönetimi nedeniyle sansür artmış ve istibdat dönemi gazeteleri sindirmiştir.

Basınla ilgili ilk yasaklar 1858 Ceza Kanunu ile başlar. 1864'te yayımlanan Matbuat Nizamnamesi'ne göre ise gazete çıkarabilmek için hükümetin izni gereklidir, ruhsatsız gazete çıkarmak, gazetenin imzalı bir sayısını devlete göndermemek, hükümetten gelen resmi yazıları yayımlamamak, devletin iç güvenliğini bozacak suçlardan birisinin gerçekleştirilmesi için kişileri kışkırtmak, genel adaba ve ahlaka aykırı yazılar yayımlamak, padişaha ve üst düzey yetkililere saldırı niteliğinde olan yazıları yayımlamak vb. şeyler yasaklanmış ve bunların cezaları belirtilmiştir. Ayrıca iki yıl içinde üç kere mahkûm edilen gazetelerin ya kesin surette ya da geçici olarak kapatılabileceği belirtilmiştir<sup>19</sup>.

<sup>17</sup> M. Nuri İnuğur, age. s. 250- 251.

<sup>18</sup> Türk Ansiklopedisi, agm. s. 342.

<sup>19</sup> Hıfzı Topuz, age. s. 42- 46.

1867'de yayınlanan Kararname-i Ali ile hükümet basına karşı her çeşit yetkiyi elde etmiş ve basın sıkı bir denetim altına alınmıştır. Bu kararname 1909'a kadar yürürlükte kalmıştır.

1876'da Kanun-i Esasi ilan edilince oluşan özgürlük ortamından basın da yararlanmıştı. Sürgündeki ya da hapisteki gazeteciler işlerinin başlarına dönmüşler ve basında bir canlılık gerçekleşmiştir. Bununla birlikte 11 Mayıs 1876'da yayınlanan bir tebliğle basına ilk kez sansür uygulanır. Sırbistan savaşının başladığı bu yılda devlet işleri üzerinde söz söyleyenler vatan haini sayılacaktır ve gazetelere bu konularda yazı yazmamaları için Matbuat Dairesince talimat verilmiştir<sup>20</sup>.

20 Eylül 1877'de çıkarılan Sıkıyönetim Nizamnamesiyle ise gerekli görüldüğünde gazetelerin hükümetçe kapatılabilmesi yetkisi tanınır. Bu dönemde önceleri siyasi gazeteler sansürden geçirilmiş, 1882'de ise her çeşit gazete ve dergi sansür kapsamına girmiştir. Yine bu dönemde bazı kelimeler de -vatan, musavat, istibdat, kanuni esasi, anarşi, sosyalizm, cumhuriyet, inkılâp vb.- sansürlenmiştir. 1878'de Sansür Heyeti'nin kurulmasıyla da basın, daha basım öncesinden itibaren denetim altına alınır ve kısıtlamalar her alana yayılır. II. Abdülhamid döneminde yerli basını susturmak ve gazetecileri satın almak için gazetecilere çeşitli kaynaklardan ödenekler sağlanmış ve nişanlar verilmiştir.

1878'de Ahmet Mithat tarafından çıkarılan *Tercüman-ı Hakikat* gazetesi ele aldığı konuları ve dilinin sadeliği ile büyük bir kesim tarafından okunmuştur. 1886'da Murad Bey tarafından çıkartılan *Mizan* gazetesi ise Jön Türklerin yayın organıdır.

II. Meşrutiyet döneminde ortaya çıkan basın özgürlüğü 23 Temmuz 1908'den 12 Nisan 1909'a kadar sürmüştür. Ortaya çıkan bu özgürlük ortamında Türkiye'de yayımlanan gazete ve dergilerin sayısında büyük bir artış olmuştur; ancak 31 Mart Olayı'ndan sonra yönetime el koyan askerler basına sansür koyunca bu sayı gittikçe düşmüştür. II. Meşrutiyetle gelen kısa süreli bu özgürlük döneminde çeşitli siyasal görüşler- İslamcı, Türkçü ve Osmanlıcı görüş- ortaya atılmış ve bu görüşler basın aracılığıyla da halka duyurulmuştur. Bu görüşlerden birisi olan İslamcı görüşün yayın organı *Sırat-ı Müstakim* (1905- 1913), daha sonra onun devamı olan ve Eşref Edip

---

<sup>20</sup> Hıfzı Topuz, age. s. 48- 49.

tarafından çıkarılan *Sebilür-Reşat* (1913- 1925) ve Mustafa Sabri Efendi tarafından çıkarılan *Beyan'ül- Hak*'tır (1908- 1912). Osmanlıcı görüşün yayın organı Ali Kemal'in gazetelerinden *Sabah* (1913) ve onun devamı olan *Peyam-Sabah*'tır (1920 1921). Türkçü görüşün yayın organları ise Hamdullah Suphi tarafından aylık olarak 1911-1968 yılları arasında (1943- 1953 yılları arasında yayımlanmamış) çıkartılan *Türk Yurdu* dergisi ve haftalık olarak Mehmet Talat ile F. Rıfkı Atay tarafından 1917- 1923 yılları arasında 90 sayı çıkartılan *Yeni Mecmua* dergileri ile *Tanin* (1908) gazetesidir.

18 Temmuz 1909'da kabul edilen Matbuat Kanunu'yla gazete çıkarmak isteyenlere önce hükümete bir bildiri vermeleri koşulu getirilir. Yine bu kanuna göre suç işlemeye teşvik eden yazılar yayınlanamaz, basın yoluyla halkı suç işlemeye teşvik eden gazeteleri hükümet dava sonucunu beklemeden kapatma yetkisine sahiptir, padişaha yazıyla hakaretin cezası 3 aydan 3 yıla kadar haptir vs. Bu kanun 8 Ağustos 1931'e kadar yürürlükte kalmıştır. "İkinci Meşrutiyet'in ilk üç buçuk yılında 607 gazete ve dergi yayınlanmıştır Türkiye'de.<sup>21</sup>" Ancak bu dönem de 31 Mart Vakası ile sona erer ve yeniden sansür ve sıkıyönetim başlar.

İttihat ve Terakki iktidarının çeşitli baskı ve denetleme çabaları altında kalan basın yaşamı 1. Dünya savaşı yıllarında sansür nedeniyle yeniden ağır bir durgunluğa mahkûm edilir. "İkinci Meşrutiyet'in ilanından 1918 sonuna kadar, on buçuk yıllık bir dönem içinde 918 gazete ve dergi çıkarılmıştır... Yeni yayınların en az olduğu dönem 1915- 17 yıllarıdır<sup>22</sup>". Mütareke döneminde ise basın hem hükümetin hem de işgal kuvvetlerinin sansürü altına girer. İstiklal savaşının kazanılmasıyla da milli mücadelenin aleyhindeki gazeteler kapanır.

Türkiye'de dergicilik çalışmaları ise gazetecilik yayımının başlangıcından ancak on sekiz yıl sonra başlayabilmiştir<sup>23</sup>. İlk Türkçe dergi olan *Vekâyi-i Tıbbiye*, 1849 yılında yayımlanmaya başlamıştır. Aylık tıp dergisi olan *Vekâyi-i Tıbbiye*, Fransızca-Türkçe olarak yayımlanmış ve dergi 1851'de yayım hayatına son vermiştir.

Münif Paşa tarafından 1861'de çıkartılan *Mecmua-i Fünun, Türkiye'de Vekayi-i Tıbbiye*'den sonra çıkan ikinci Türkçe dergidir. Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye tarafından

<sup>21</sup> Hıfzı Topuz, age. s. 105.

<sup>22</sup> Hıfzı Topuz, age. s. 105.

<sup>23</sup> Türker Acaroğlu, agm. s. 299.

çıkarılmış aylık bir dergidir. İki yıl düzenli olarak yayımlanmış, üçüncü yılında İstanbul'daki kolera salgını nedeniyle 33. sayısında yayımına ara vermiştir. Dergi, 1866 yılında yayımına 34. sayıdan devam etmiştir. Derginin bu ikinci dönemi ancak 14 sayı devam edebilmiştir. Münif Paşa, 1883 yılında dergiyi yeniden canlandırmış; ancak bu üçüncü dönemi de yayımlanan bir yazı yüzünden daha ilk sayısında sona ermiştir.

Bu dönemde çıkan üçüncü dergi *Mir'at*, 1862'de yayımlanmıştır. Dergi, üç sayı çıktıktan sonra *Mecmua-i Fünûn* ile giriştiği bir tartışma nedeniyle kapatılmıştır. Aynı yıl Cemiyet-i Kitabet'in yayın organı *Mecmua-ı İber-i İntibah* çıkmıştır. Bu dergi 8 sayı yayımlandıktan sonra 1864'te kapanmıştır. Daha sonra, Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Dairesince 1864'te *Ceride-i Askeriye* çıkarılmıştır. Dergi 16 sayı yayımlandıktan sonra 1919'da kapanmıştır. Bu dergi on beş günde bir çıkarılmıştır.

Cemiyet-i Kitabet, 1865 yılında *Mecmua-i İber-i İntibah*'ın devamı niteliğinde olan *Mecmua-i İbret-nümâ*'yı yayımlamıştır. 1866 yılında 16. sayısında yayımına son veren dergi aylık çıkmıştır.

1866 yılında Hasan Fehmi Paşa'nın M. A. Peraldi'ye yayımlattığı Türkçe-Fransızca *Takvim-i Ticaret* (Le Moniteur Du Commerce) 1873 yılına kadar 114 sayı çıkmış haftalık bir dergidir. Yine 1867 yılında çıkan *Mecmua-i Maarif*, 300 sayıya yakın çıkmış daha çok gazete niteliğinde olan bir dergidir. İsmet Bey tarafından çıkarılmış olan dergi 1876'da yayımına son vermiştir.

1867 yılında *Tuhfetü't-Tıb* ve *Ayine-i Vatan* yayımlanmıştır. *Ayine-i Vatan*, haftalık olarak çıkan ilk resimli dergimizdir. Daha sonra *Vatan* adıyla resimsiz olarak 11 sayı çıkan bu dergi, hükümetçe kapatılmıştır.

1871 yılına kadar gelen dönemde birkaç tıbbi ve askeri dergi daha yayımlanmıştır. Teodor Kasap tarafından çıkarılan *Çingiraklı Tatar*'da verilen bilgilere göre 1872 yılı ortalarında İstanbul'da otuz bir süreli yayın vardır. Bunların sekizer tanesi Rumca ve Ermenice, yedisi Fransızca, ikişer tanesi Yahudice ve İngilizce ve biri de Arapça olarak yayımlanmaktadır. Türkçe olan süreli yayın sayısı ise sadece üçtür<sup>24</sup>.

---

<sup>24</sup> Bülent Varlık, agm. s. 114- 115.

1872’de Ahmet Mithat tarafından çıkarılan *Dağarcık* dergisi sadece 10 sayı çıkarılabilmiş ve derginin 1872’de yayımına son verilmiştir. Agop Baronyan tarafından 1874’te çıkarılan *Tiyatro* adlı dergi ise ilk tiyatro dergisidir.

II. Meşrutiyet döneminde Abdullah Cevdet, İrfan Emin, İlhami Safa ve Mehmet Refik tarafından 1904- 1932 yılları arasında on beş günde bir ve 358 sayı olarak yayımlanan *İçtihad* ve Ömer Seyfettin tarafından 1911- 1912 yılları arasında 27 sayı olarak Selanik’te on beş günde bir çıkarılan *Genç Kalemler* dergileri de dönemlerinde oldukça etkili olmuşlardır.

Kısa ömürlü olan meşrutiyetin ardından gelen istibdat devri, Türk basınının bu dönemde oldukça sönük geçmesine neden olur. II. Abdülhamit’in yönetime çıktığı 1876 yılından II. Meşrutiyet’in ilanı olan 1908 yılına kadar olan süreçte basın çok sıkı bir denetim altına alınmıştır. II. Abdülhamit’in baskıcı rejimi nedeniyle bu dönemde basın güdümlü bir hale gelmiştir. Özellikle 1879’dan sonra gazeteler bazı kayıtlar altına alınmaya başlanmıştır. Buna karşın basının halk ve hükümet çevresinde etkisi artmıştır. Bunun nedeni ise halkın içinde bulunulan durumdan her zamankinden daha çok haberdar olmak isteğidir. II. Abdülhamit devrinde gazeteciliğin yanı sıra dergiler de önem kazanmış ve dergiciliğimizde büyük bir ilerleme kaydedilmiştir.

II. Abdülhamit döneminde bazı kesintilerle de olsa haftalık olarak yayımlanan edebi-siyasi nitelikli *Mecmua-i Ebuzziya* dergisi, Ebuzziya Tefik tarafından çıkartılmıştır. Yine istibdat döneminde haftalık olarak ve altmış üç sayı yayımlanan edebi dergilerden *Hazine-i Evrak* (1881- 1882), Ahmet İhsan Tokgöz tarafından çıkartılan (1891- 1944) ve günlük bir akşam nüshası da yayımlanan (1908- 1909, 350 sayı) *Servet-i Fünûn* ve Mehmet Tahir tarafından haftalık olarak çıkarılan resimli dergilerden *Malumat* (1895- 1903, 423 sayı) dergilerinin dönemi içinde önemi büyüktür.

Osmanlı Devleti’nin I. Dünya savaşından yenik çıkmasından sonra İtilaf devletleri ile imzalanan Mondros Mütarekesi Antlaşması’na (1918) göre ülkenin pek çok yeri işgal edilmeye başlanmıştır. Osmanlı hükümeti işgal kuvvetleriyle iyi anlaşmak yolunu seçmiştir. Milli Mücadele taraftarları ise Ankara’da yeni bir oluşum içerisindeydi. Buna paralel olarak da basın 1918- 1923 yılları arasında Milli Mücadeleyi destekleyenler ve desteklemeyenler olarak iki gruba ayrılmıştır. Mütarekeden sonra ise



gazete ve dergilerin sayısı iyice azalır. Bu dönemde yayımlanan belli başlı dergiler ise şunlardır: Sedat Simavi tarafından resimli olarak çıkarılan mizah dergisi *Gülyüz* (1921- 1923, 122 sayı), Mustafa Nihat Özön tarafından on beş günde bir çıkarılan *Dergâh* (1921- 1923, 42 sayı), Refik Halit Karay tarafından haftalık olarak çıkarılan siyasi-mizahi dergi *Aydede* (1922- 1949, 125 sayı; 1923- 1947 yılları arasında çıkmamıştır) ve Mahmut Esat tarafından haftalık olarak çıkarılan edebi- mizahi dergi *Kelebek* (1923- 1924, 77 sayı)'tir.

## 2. CUMHURİYET DÖNEMİNDE BASIN HAYATI

Cumhuriyet döneminde Türk basını birçok bakımdan gereken olgunluğa ve üstünlüğe ulaşır. Cumhuriyet'in ilanından sonra başkentin İstanbul'dan Ankara'ya taşınmasına karşın İstanbul halen basının merkezi durumundadır<sup>25</sup>. Cumhuriyet döneminde ilk basın davasının İstiklal mahkemelerinde 1923'te açıldığı görülür. Hilafeti destekleyen yayınlar ve bu yayınları yapan gazeteciler mahkemeye çıkarılmış ve tutuklanmışlardır. Bu gazetecilerin hepsi Hüseyin Cahit Yalçın'ın bir konuşmasıyla beraat etmiş, sadece Lütfi Fikri 5 yıl hapis cezasına mahkûm edilmiştir<sup>26</sup>. Cumhuriyet döneminde dergi sayısında, 1923- 1930 yılları hariç, büyük bir artış olmuştur.

Hükümetle İstanbul basını arasındaki uzlaşmazlığın çözülmesi için Mustafa Kemal Atatürk, gazete sahipleri ve başyazarları ile 4 Şubat 1924'te İzmir'de bir toplantı yapmıştır. Yine bu dönemde saltanatın izlerini silmek ve Cumhuriyet rejimini oturtmak için basına çeşitli kısıtlamalar getirilmiştir. Şeyh Sait ayaklanmasından (1 Şubat- 15 Nisan 1925) sonra çıkarılan Takrir-i Sükûn kanunu ile (4 Mart 1925) basına karşı kısıtlamalar daha da ağırlaştırılmış ve birçok dergi ve gazete kapatılmıştır. Kapatılan gazetelerin sorumluları önceleri tutuklanmasalar da sonraları sürgün cezasına çarptırılmışlardır.

Türk basını bir başka zorluğu 1928'de ilan edilen harf devrimiyle Arap Alfabeti'nin yerine Latin Alfabeti'nin geçmesiyle yaşamıştır. 1928 harf devriminden sonra gazete ve dergiler belli bir dönem yarı Arap yarı Latin harfli olarak çıkmaya başlamıştır. Latin harfli çıkan gazete ve dergiler bir dönem bunalım yaşamıştır.

<sup>25</sup> Ana Britanica, agm. s. 338.

<sup>26</sup> Hıfzı Topuz, age. s. 136.

Hükümet bunalımının giderilmesi için bazı gazete ve dergilere maddi yardımlarda bulunmuştur.

Cumhuriyet döneminde basınla ilgili en önemli karar sıkıyönetimin ve sansürün kaldırılmasını öngören ve 7 Ekim 1923'te ilan edilen TBMM Bakanlar Kurulu Kararnamesi'dir. Cumhuriyet döneminin ilk basın yasası ise 1931'de çıkarılan Matbuat Kanunu'dur. Bu yasayla hükümete, ülkenin genel politikasına aykırı yayın yapan-hilafet, saltanat, anarşizm ve komünizm yanlısı- gazete ve dergileri kapatma yetkisi tanımıştır. 1933'te İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak Matbuat Umum Müdürlüğü'nün yeniden örgütlenmesi ve 1934'te yetkilerinin genişletilmesiyle basın üzerindeki denetim daha da artmıştır. 1931- 1938 yılları arasında ülkede oldukça sınırlı bir basın özgürlüğü vardır ve basın güdümlü bir hale getirilmiştir. "1935 yılında ilk Türkiye Basın Kongresi devlet öncülüğünde toplandığında, ülke çapında 38 günlük gazete, 78 süreli gazete ve 127 derginin çıktığı görülmekte"dir<sup>27</sup>.

Matbuat Kanunu 1938'de köklü bir değişiklikten geçmiş ve basına sansür konmasının yanı sıra basında çalışanlara da sınırlamalar getirilmiş; basının yönetimi hükümetin tekeline verilmiştir. "Yasa, yeni gazete ve dergi çıkarılmasını bir bankadan 1000- 5000 liralık garanti mektubu alınması ön koşuluna bağlamıştır. Ayrıca, gazete ve dergi çıkarılması 1931 Yasası'nda olduğu gibi salt bildirimde bulunmakla olmayacak, hükümetten ruhsatname alınması zorunluluğu da bulunacaktır"<sup>28</sup>.

1938'deki değişiklikten sonra hükümet, 1940'ta Matbuat Umum Müdürlüğü'nü de Başbakanlığa bağlayarak basın üstündeki etkinliğini daha da arttırmıştır. Aynı şekilde İstanbul'da 1940 Kasım'ında sıkıyönetim ilan edilerek gazetelerin denetimi de genişletilmiştir. Sonuç olarak hükümet, Matbuat Genel Müdürlüğü aracılığıyla gazeteleri gerek gördüğü her an kapatabilir duruma gelmiştir. Gazetelerin hangi habere ne ölçüde yer vermesi gerektiği yine bu müdürlük aracılığıyla basına günü gününe bildirilmeye başlanmıştır. Bu güdümlü gazetecilik yıllarında gazete ve dergi yayınına konan ön kısıtlamalar ve İzmit'teki SEKA'nın yeterince üretim yapamaması nedenleriyle yeni gazete ve dergi yayını duraklamıştır<sup>29</sup>.

---

<sup>27</sup> Ali Gevgilili, agm. s. 216.

<sup>28</sup> Ali Gevgilili, agm. s. 217.

<sup>29</sup> Ali Gevgilili, agm. s. 218- 219.

II. Dünya Savaşı sırasında Türk basınında demokrasiyi savunanlar ve Almanya taraftarı olanlar olarak bir cepheleşme ortaya çıkmış ve tekrar basına bir sansür uygulanmıştır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra tek partili sistemden çok partili sisteme geçildiğinde ise basına daha geniş özgürlükler tanınmıştır.

Demokrat Parti'nin iktidara gelmesinin hemen ardından çıkarılan 15 Temmuz 1950 tarihli Basın Kanunu daha liberal bir rejim getirmiştir. Daha önceden 1931 kanunuyla ve sonraki dönemlerde yapılan değişikliklerle ortaya çıkan güdümlü basın anlayışı kaldırılmıştır. Aynı şekilde hükümetin basın üzerindeki kontrolleri tam olarak olmasa da kaldırılmıştır. 13 Haziran 1952'de çıkarılan kanunla gazetecilere bazı haklar da verilmiştir. Bunlar; sendika kurabilme, sosyal sigortalardan yararlanabilme, işverenle gazeteci arasında yazılı iş sözleşmesi yapma zorunluluğu, iş anlaşmasını bozmak isteyen işverene tazminat cezası verme, askerlik, mahkûmiyet ve gazetenin kapanması durumlarında gazeteciye ücret ödenmesi, haftalık tatil ve yıllık ücretli izin verilmesi gibi haklardır<sup>30</sup>. Ancak Demokrat Parti iktidarı da kısa bir süre sonra basın özgürlüğünü kısıtlayıcı uygulamalara gitmiştir. Bunun nedenleri arasında ekonominin kötüye gitmesi ve halkın bundan duyduğu memnuniyetsizlik, yolsuzlukların ortaya çıkarılması, hükümetin uyguladığı politikalarının beğenilmemesi vb. birçok neden bulunmaktadır<sup>31</sup>.

1954'te Demokrat Parti'nin Meclis'e sunduğu Neşir Yoluyla veya Radyo İle İşlenebilecek Bazı Cürümler Hakkında Kanun Tasarısı büyük yankılar uyandırmışsa da tasarı 9 Mart 1954'te kabul edilmiştir. Bu kanun, namusa, şana, haysiyete tecavüzü veya hakareti, itibarı zedelemeyi, şöhrete veya servete zarar verebilecek bir hususa isnadı önlemeye yöneliktir. Bu doğrultuda suç sayılabilecek bir yazı yayımlandığında hakkında herhangi bir şikâyet olmasa bile - daha öncesinde bunlar şikâyete bağlı suçlar olarak görülmekteydi- o kişi hakkında savcılar doğrudan doğruya kovuşturma açabilecektir. Aynı şekilde bu yasa kişiye kendini ispat hakkı da tanımamaktadır<sup>32</sup>.

27 Nisan 1960'ta kurulan Tahkikat Komisyonu gazete ve dergileri kapatma, basım ve dağıtımını engelleme, gazetecileri sorguya çekme gibi yetkilerle donatılmıştır. Demokrat Parti iktidarına son veren 27 Mayıs 1960 Askeri Harekâtından sonra, Milli

<sup>30</sup> Hıfzı Topuz, age. s. 181.

<sup>31</sup> Hıfzı Topuz, age. s. 181- 182.

<sup>32</sup> <http://www.dorduncukuvvetmedya.com/arsiv/sule.html.8.04.2009>.

Birlik Komitesi, Neşir Yoluyla ve Radyo ile İşlenecek Bazı Cürümler Hakkında Kanun'u kaldırmış ve Basın Kanunu'nda değişiklikler yaparak basına önemli ölçüde özgürlük getirmiş, ayrıca gazetecilere ispat hakkı tanımıştır.

1961 Anayasası'nda basının özgür olduğu ve sansür edilemeyeceği, ön izin ve mali teminat aranmayacağı gibi hükümler yer almıştır. 1970'lerin sonlarına doğru öğrenci ve işçi eylemleri yoğunlaşırken basına ve gazetecilere yönelik saldırılar artmış ve pek çok gazeteci gerçekleştirilen suikastlar sonucu öldürülmüştür. Basın özgürlüğünün iyice kısıtlandığı 12 Mart 1971'de çok sayıda gazete ve dergi kapatılmıştır.

1980 sonrası dönemde teknolojik altyapının da ilerlemesiyle renkli sayfalar hemen bütün gazetelerce kullanılmaya başlanmıştır. Öte yandan 1980'den sonra Türk basını birçok siyasal, ekonomik ve sosyal engelle karşılaşmıştır. Bütün bu zor koşullara rağmen 1980 sonlarında birçok yeni gazete ve dergi yayımlanmaya başlamıştır.

Cumhuriyet döneminde yayımlanan dergilerden bazıları ise şunlardır:

**1. KADRO<sup>33</sup>** (1932- 1936; aylık fikir dergisi)

Derginin sahibi Yakup Kadri'dir. Dergiyi Yakup Kadri, Şevket Süreyya, Vedat Nedim, Burhan Asaf ve İsmail Hüsrev çıkarmıştır. 36 sayı yayımlanan dergi, edebi konuların yanı sıra ekonomik konulara da yer vermiş ve bu yönüyle Türk ekonomisinde devletçiliğin kurulup gelişmesinde rol oynamıştır. Dergide yazılan birçok yazıyla Kemalizm'in yerleşmesine çalışılmıştır. Dergi, savundukları iktisadi devletçiliğin Marks'ın savunduğu devletçilikten farklı olduğunu iddia etmişse de Atatürk, devrimlerin yanlış yorumlandığını ve devrimlerin saptırılmaya çalışıldığını fark etmiştir. Bunun üzerine Atatürk, derginin sahibi Yakup Kadri'yi Tiran elçiliğiyle görevlendirerek dergiden uzaklaştırmıştır. Bu olaydan sonra Kadro dergisinin üyeleri dağılmış ve dergi yayımına son vermiştir.

---

<sup>33</sup> Atilla Özkırımlı, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cilt IV, Cem Yayınevi, İstanbul: 1982, s. 1166; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cilt V, Dergâh Yayınları, İstanbul: 1982, s. 85- 86.

**2. FİKİR HAREKETLERİ**<sup>34</sup> (29 Ekim 1933- 14 Kasım 1940; ilmi, içtimai haftalık dergi)

Derginin sahibi Hüseyin Cahit Yalçın'dır. 364 sayı çıkarılan dergi, 1935 yılında 104. sayısında kısa bir kapanma devresi yaşamış ancak daha sonra yayımına tekrar devam etmiştir. Dergide çoğunlukla çevirilere yer verilmiştir; ancak bunun yanı sıra ekonomi, politika, toplumbilim konularındaki yazılara ve tartışmalara da yer verilmiştir. Ahmet Cevat Emre, Osman Ergin, Osman Nuri Uman, Tefvik Arad, Samet Ağaoğlu, Servet İskit, Ali Erberk, P. Naili Boratav gibi birkaç kişinin dışında derginin hemen bütün yazılarını Hüseyin Cahit Yalçın yazmıştır. Dergi antikomünist bir dünya görüşüne sahip olduğunu, milliyetçi ve inkılâpçı fikirleri savunduğunu iddia etmiştir ve bu doğrultuda komünist yazarlar hakkında biyografik yazılar yayımlamıştır.

**3. ÜLKÜ**<sup>35</sup> (Şubat 1933- Aralık 1949; aylık dergi)

Ankara Halkevi'nin yayın organı olarak çıkarılmıştır. İlk olarak Fuat Köprülü yönetiminde 102 sayı yayımlanan derginin bu ilk döneminde daha çok Orta Asya yaşamına yönelen kültürel yazılar yayımlanmıştır. Dergi daha sonra Fevziye Abdullah Tansel yönetiminde 124 sayı yayımlanmıştır. Dergide, hukuk, iktisat, tarih toplumbilim, dil ve edebiyat alanlarında incelemeler, araştırmalar yayımlanmış, folklor çalışmalarına yer verilmiştir.

**4. BÜYÜK DOĞU**<sup>36</sup> (17 Eylül 1943; siyasi, edebi dergi)

Derginin sahibi Necip Fazıl Kısakürek'tir. Dergi, birer ikişer yıllık dönemlerde yayımını sürdürmüştür. Genellikle haftalık olarak çıkarılan ve başlangıçta Ağaç dergisinin içeriğini sürdüren Büyük Doğu dergisi ikinci dönemi olarak kabul görülen 2 Kasım 1945'den başlayarak siyasal bir niteliğe bürünmüştür. Derginin ilk 30 sayılık döneminde Fikret Adil, Sait Faik, Ziya Osman Saba, C. Sıtkı Tarancı, Fazıl Hüsnü Dağlarca, S. Kudret Aksal, Faik Baysal, Oktay Akbal ve Özdemir Asaf gibi sanatçıların öykü ve şiirlerine rastlanılır.

**5. HİSAR**<sup>37</sup> (1. çıkışı: 16 Mart 1950- Ocak 1957, 75 sayı; 2. çıkışı: Ocak 1964- Aralık 1980, 277 sayı; aylık, fikir ve sanat dergisi )

<sup>34</sup> Atilla Özkırmı, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cilt II, Cem Yayınevi, İstanbul: 1982, s. 508; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cilt III, Dergâh Yayınları, İstanbul: 1979, s. 232- 233.

<sup>35</sup> Atilla Özkırmı, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cilt IV, Cem Yayınevi, İstanbul: 1982, s. 1165, 1190.

<sup>36</sup> Atilla Özkırmı, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cilt I, Cem Yayınevi, İstanbul: 1982, s. 253- 254.

Derginin kurucuları Munis Faik Ozansoy, İlhan Geçer, Mehmet Çınarlı, Gültekin Samanoğlu, Mustafa Necati Karaer, Yahya Benekay, Fikret Sezgin, Hasan İzzet Arolat ve Fehmi Özçelik'tir. Dergi birinci ve ikinci olmak üzere iki döneme ayrılmıştır. Birinci ve ikinci dönemlerinde sahibi ve yazı işleri sorumluları çokça değişen derginin yönetiminde daha çok Mehmet Çınarlı etkin olmuştur. Dergi, ilk döneminde 75 sayı ve ikinci döneminde de 121 sayı çıkmıştır. Dergi, milli bir sanat anlayışını savunur ve bu nedenle Türk sanatının kendine has özelliklerini geliştirebildiği takdirde batıyla boy ölçüşebileceğine inanır. Sanatın sürekli yenileşmesini istemişler ancak bunu yaparken de gelenekten kopmaması gerektiğini söylemişlerdir. Sanatın hiçbir ideolojinin veya siyasi görüşün propaganda aracı olmaması gerektiğini, sanat eseri yaratılırken tamamen bağımsız ve hür olunması gerektiğini ifade etmişlerdir. Edebiyatın dilinin canlı, konuşulan bir dil olduğunu ve bu nedenle de Öztürkçe adı altında dilimizden zorla çıkarılan Arapça ve Farsça kelimelerin yerine bulunan kavramların anlam zenginliğini yok ederek dili fakirleştirdiğini belirtmişlerdir.

*Türk Düşüncesi*'nin çıkarıldığı 1953- 1960 dönemleri arasında yayımlanan dergilerden bazıları ise şunlardır: *Ayda Bir* (1. çıkışı: 1935- 1936, Orhon Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç, aylık, 15 sayı; 2. çıkışı: 1952- 1955, Yusuf Ziya Ortaç, aylık, 36 sayı); *Yeditepe* (1950- 1984, Hüsamettin Bozok, aylık, 454 sayı); *Yenilik* (1952- 1957, Naim Tireli, aylık, 62 sayı); *Mavi* (1. çıkışı: 1952- 1956, Teoman Civelek, Özdemir Nutku, aylık, 36 sayı; 2. çıkışı: 1995- devam, Tahsin Usta, Melike Kaptanağası); *Orhun* (1952- 1956, Teoman Civelek, aylık, 36 sayı); *Doğu ve Batı* (1952- 1957, Celal Sılay, aylık, 30 sayı); *İstanbul* (1953- 1957, Turgut Atasoy, aylık, 38 sayı); *Şairler Yaprağı* (1954- 1957, Nedret Gürcan, aylık, 34 sayı); *Güney* (1. çıkışı: 1954- 1955, Atif Özbilen, aylık, 14 sayı; 2. çıkışı: 1967- 1973, Atif Özbilen, aylık, 72 sayı; 3. çıkışı: 1978- 1979, Yılmaz Güney, aylık, 13 sayı); *Onüç* (1954- 1956, Ali Tiralı, Tanju Cılızoğlu, aylık, 24

---

<sup>37</sup> Atilla Özkırımlı, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cilt III, Cem Yayınevi, İstanbul: 1982, s. 644- 645; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cilt IV, Dergâh Yayınları, İstanbul: 1981, s. 242- 244.

sayı); *Rüzgâr* (1955- 1959, Ahmet Yüzendağ, Hüseyin Çolak, aylık, 29 sayı); *A Dergisi* (1956- 1960, Kemal Özer, aylık, 29 sayı); *Yelken* (1. çıkışı: 1957- 1980, Rüknettin Resuloğlu, aylık, 239 sayı; 2. çıkışı: 1994- devam, Doğanay Sayanlı, Celal Soyca, aylık); *Dost* (1957- 1973, Salim Şengül, aylık, 102 sayı); *Çağrı* (1957- 1975, Feyzi Halıcı, aylık, 215 sayı).

Sonuç olarak Osmanlı Devleti'nin 19. yüzyılda Batı kültürüyle temasının gerçekleşmesiyle birlikte birçok yenilik gibi gazete ve dergiler de ülkeye girmeye başlamıştır. Tanzimat dönemi yazarlarınca başlatılan bu basın hayatı, II. Abdülhamit'in baskıcı yönetimi nedeniyle bir dönem güdümlü bir hale getirilmiş ve gerilemiştir. Bu durum II. Meşrutiyet'in ilanı ile kısa süreli de olsa sona ermiş ve basın yeniden bir ilerleme kaydetmiştir. İttihat ve Terakki iktidarı döneminde basın yeniden çeşitli baskılar altında kalmış ve bu durum I. Dünya Savaşı'na kadar devam etmiştir. Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise basın, Latin harflerinin ilanı ile yine bir bunalım yaşamış ve hükümet bunalımının üstesinden gelinebilmesi için üç yıl süreyle bazı gazete ve dergilere maddi desteklerde bulunmuştur. II. Dünya Savaşı yıllarında ise Almanya taraftarları ve demokrasiyi savunanlar arasında oluşan cepheleşmeden Türk basını da etkilenmiş ve basına sansür uygulanmıştır. Demokrat Parti iktidarının ilk yıllarında daha liberal bir anlayış getirilmiş ve güdümlü basın anlayışı ortadan kaldırılmıştır; ancak kısa bir süre sonra Demokrat Parti de basın özgürlüğünü kısıtlayıcı uygulamalara başvurmuştur. 1960 Askeri Harekâtı'ndan sonra ise basına yeniden geniş özgürlükler verilmiştir. 1980'lere gelindiğinde ise Türk basını teknik açıdan gereken olgunluğa ulaşmasına karşın atlatması gereken siyasi- sosyal birçok zorluklarla da karşılaşmıştır. Türk Basın tarihi yukarıda kısaca özetlemeye çalıştığımız gibi çok çeşitli aşamalardan geçerek bugünlere ulaşmıştır. Tanzimat'la başlayan basın hayatımız 2000'li yıllara gelindiğinde medya ile birlikte önemini daha da artmıştır. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e bazen ilerleyerek ve bazen de sansür nedeniyle duraklayarak bugünlere gelen basın hayatımızda elbette ki bazı gazete ve dergiler savundukları fikirler, ele aldıkları konular ve getirdikleri birtakım yeniliklerle diğerlerinden ayrılmış ve öne çıkmıştır. Bu açıdan bakıldığında ele aldığı konuları ve sanata verdiği değerle *Türk Düşüncesi* dergisinin de Cumhuriyet döneminde çıkarılmış önemli bir dergi olduğunu söyleyebiliriz.

## BİRİNCİ BÖLÜM

### TÜRK DÜŞÜNCEİ DERGİSİ

#### 1. YAYIN HAYATINA GİRİŞİ

*Türk Düşüncesi*, 1 Aralık 1953'te Peyami Safa yönetiminde aylık fikir ve sanat dergisi olarak yayın hayatına başlamış ve 1960 darbesi sonunda<sup>38</sup> yayımına son vermek zorunda kalmıştır. Derginin sahibi ve müdürü Peyami Safa'dır. Dergiyi maddi olarak Prof. Dr. Kazım İsmail desteklemiştir<sup>39</sup>.

*Türk Düşüncesi*, 1 Aralık 1953'den 15 Ağustos 1956'ya kadar aralıksız olarak yayımlanmış ve Eylül- Ekim- Kasım 1956'da üç ay yayımına ara verdikten sonra 1 Aralık 1956'da tekrar yayımlanmaya başlanmış ve 15 Kasım 1957'ye kadar yayımını aralıksız sürdürmüştür. Aralık 1957- Ocak 1958, Şubat- Mart 1958 ve Nisan- Mayıs 1958'de iki sayı bir arada olarak çıkarılan dergi, Haziran -Kasım ayları arasında bu sefer altı ay olmak üzere tekrar yayımına ara vermiştir. *Türk Düşüncesi* bu uzun aradan sonra 15 Aralık 1958'de yayımına tekrar başlamıştır. Ocak 1959'da da bir ay yayımlanamayan dergi, 1 Şubat 1959'da tekrar yayımlanmaya başlamış, Haziran- Temmuz ve Eylül- Ekim 1959'da iki sayı bir arada olarak çıkarılabilmektedir. Derginin Nisan 1960'dan sonra yayımına son verilmiştir.

*Türk Düşüncesi* daha 1 Eylül 1955 tarihli sayısında içinde bulunduğu maddi zorlukları okuyucularına duyurmuştur<sup>40</sup>: "...*Türk Düşüncesi*'nin kâğıdı, baskısı ve sahife planlarına ait birçok teknik kusurlarımız da oldu. Bu itirafımızı, mana ve madde planında, tam bir eksiklikler ve ihmaller tablosu haline getirmeyeceğiz. Noksanlarımız çoktur. Sebepleri de çoktur. Geçen yazdan beri hemen bütün dergiler, bazılarının

<sup>38</sup> Beşir Ayvazoğlu, *Doğu- Batı Arasında Peyami Safa*, Ufuk Kitapları, İstanbul: 2000, s. 33.

<sup>39</sup> *Türk Düşüncesi* dergisinin yazar kadrosu hazırdır; ancak Peyami Safa derginin ilk on sayısı için gerekli parayı bulamaz. Bunun üzerine Profesör Kazım İsmail dergiyi sermaye bakımından destekleme teklifinde bulunur ve yirmi bin lira vermek ister. Peyami Safa ise on bin liranın yeterli olacağını söyler ve bu parayı ayda beşer yüz taksitlerle yirmi ayda ödemeyi teklif eder. Profesör Kazım İsmail bu teklifi istemeyerek de olsa kabul eder; ancak Peyami Safa'ya on bin liradan ayrı olarak beş bin lira daha vereceğini ve itiraz etmemesini belirtir. Hemen bir çek yazan Profesör Kâzım İsmail ödenecek on bin lira için senet de almaz. Bundan sonra *Türk Düşüncesi* dergisi için yer aranmaya ve yer bulunduktan sonra da ilk sayının çıkarılması hazırlıklarına başlanılır. (Geniş bilgi için bkz. Vecdi Bürün, *Peyami Safa İle 25 Yıl*, Yağmur Yayınevi, İstanbul: 1978, s. 93- 95.)

<sup>40</sup> T. D., "Okuyucularımıza", nr. 22, 1 Eylül 1955, s. 193- 194.



kapanmasile, bazılarının da şekil değiştirmesile neticelenen bir buhran içindedirler. Memlekette, bilhassa dergiler ve kitaplar için bunaltıcı bir kâğıt sıkıntısı vardır. Bir seneden fazla bir zamandan beri, kâğıdımızın eskisinin bir misline yakın bir fiyatla karaborsadan tedarik ediyoruz. Avrupa mürekkebi de yoktur. Kapakta ve iç sahifelerde görülen baskı kusurlarının bir sebebi de budur. Daha bazı engellere, zorluklara ve mali sıkıntılara rağmen *Türk Düşüncesi*'ni kapatmak hatırımızdan geçmediği gibi fiyatını yükseltmek yoluna da gitmedik. Şahsi bütçemizden bazı fedakârlıklara katlandık... Türkiyede halis ve samimi bir fikir mecmuasını yaşatmaktaki zorluklarımızı azaltmak için bize bu müsamaha, maddi ve manevi en büyük destek olacaktır.”

Derginin Eylül- Ekim- Kasım 1956'da neden çıkarılmadığına dair bir bilgi verilmez; ancak dergi yayımına ara vermeden önceki son sayısında okuyucularına şöyle seslenir<sup>41</sup>:

“*Türk Düşüncesi*, uzun zamandan beri vaadettiği yenilikleri Aralık sayısından itibaren gerçekleştirecektir. Hazırlıklara başlamıştır. Aralık 1956'dan itibaren:

*Türk Düşüncesi* her ayın ilk günü, hiç aksamadan çıkacaktır.

Kıtası aynı kalacak, fakat kapak şeklinde ve iç sayfa plânlarında cazip yenilikler olacaktır.

İhtisas sahiplerinden ziyade bütün okuma sevenleri, sanat ve kültür dostlarını doğrudan doğruya ilgilendiren hareketli ve aktüel yazılara, münakaşalara ve anketlere daha fazla yer verilecektir.

Yeni romanı ve hikâyeleri büyük bir dikkatle seçilmiş ve seçilecektir.

Birçok sayılarında ilave resimler verecektir.

Birçok sayılarında sayfa adedini arttıracak, fiatı daima 1 lira kalacaktır.

Dünyanın ve Türkiyenin sanat ve fikir hareketlerine daha çok yer verecektir.

Gençlikteki hareketleri yakından ve intizamla takip edecektir.

Gönderilen okuyucu yazı, şiir ve hikâyeleri hakkında mütalâalarını bildirecektir.

Aralıktan evvel yapılacak büyük gazete ve radyo reklâmlarına daha fazla izahat verilecektir. 1 Aralık 1956 gününe kadar neşriyatımızı kısa bir zaman için tatil ediyoruz. Abonelerimizin bütün hakları mahfuzdur. Abone müddeti ücretsiz üç ay uzatılacaktır.”

---

<sup>41</sup> Müdüriyet, “Abonelerimize ve Okuyucularımıza”, nr. 33, 15 Ağustos 1956, sayfa numarası yok.

Haziran-Kasım arasında altı ay ara verildikten sonra 15 Aralık 1958’de yayımına devam ederken de derginin neden kesintiye uğradığına dair bir bilgi verilmez; ancak okuyuculara ve abonelere seslenilerek kâğıt, matbaa ve diğer malzeme fiyatlarının artması nedeniyle derginin 1 lira olan fiyatının 2,5 liraya çıkarılmak zorunda kaldığı bildirilir<sup>42</sup>. Aynı şekilde Ocak 1958’de de çıkarılmayan derginin neden çıkarılmadığı açıklanmaz; ancak zaman zaman okuyuculara yapılan çağrılardan derginin yayımına ara verilmesinin nedenlerinin yaşanan maddi sıkıntılar olduğunu anlıyoruz<sup>43</sup>: “...Hem Kıbrıs davamızı, hem de mecmuamızın bütün milli meselelerimizde ve kültür hareketlerindeki hamlelerini desteklemek için bu sayımızı tanıdıklarınıza da aldırınız. Bir kültür mecmuasını yaşatmak için çektiğimiz maddi sıkıntıların azalmasına yardım ediniz. Her okuyucunun küçük bir gayreti, milli davalarımız ve Türk kültürü için de büyük neticeler sağlayacaktır. Bizi terletici ve bazen da bunaltıcı hamlelerimizde yalnız bırakmayınız.”

## 2. ÖZELLİKLERİ

### 2. 1. DIŞ ÖZELLİKLERİ

*Türk Düşüncesi*, 25x12 cm boyutlarındadır. Kapağı kartondur ve kapağın üst kısmında büyük harflerle *Türk Düşüncesi* başlığı, orta kısmında dergide o ay yazı yazan kişilerin isimleri ve en alt kısmında da “Ayda bir çıkar. Sahibi ve Müdürü: Peyami Safa” ibaresi ile tarih yer alır. Kapağın en alt sağ köşesinde ise derginin fiyatı yazılıdır.

Kapağın iç kısmında derginin künyesi yer alır; bu künyede 7. cilde kadar yazılar; makaleler, şiirler, hikâye ve romanlar, hareketler olarak alt gruplara ayrılarak veriliyorken bundan sonra karışık olarak verilir. Bu düzene uygun olarak 7. cilde kadar iç sayfalarda önce makaleler, sonra şiirler, sonra hikâye ve romanlar ve en son olarak da hareketler üst başlığı ile o ay gerçekleşen sanatsal faaliyetler veya yayımlanan eserler tanıtılırken daha sonraları yazılar karışık olarak verilmeye başlanır.

Derginin üçüncü sayfasının en üst köşesinde büyük harflerle tekrar *Türk Düşüncesi* yazar. Bu yazının hemen altında sırasıyla derginin sayısı, tarihi ve cildi

<sup>42</sup> nr. 52, 1 Aralık 1958, s. 2.

<sup>43</sup> T. D., “*Kıbrıs Sayımızı Sunarken*”, nr. 48/ 49 Şubat-Mart 1958, s. 2.

verilir. Bunların hemen altında bazen yazarının adı ile (bu genel olarak Peyami Safa olur) bazen de T. D. imzası ile yazılan başyazı yer alır.

Derginin en arka sayfasında ve bazen de iç sayfalarda reklâmlar yer alır. Derginin en sonunda “Derginin İdarehanesi: Ankara Cad. No: 7 Selçuk Apt. 4. Kat, İstanbul” yazar.

Derginin ciltleri ise şu şekildedir:

Cilt 1: nr. 1 (1 Aralık 1953)- nr. 6 (1 Mayıs 1954)

Cilt 2: nr. 7 (1 Haziran 1954)- nr. 12 (1 Kasım 1954).

Cilt 3: nr. 13 (1 Aralık 1954) -nr. 18 (1 Mayıs 1955)

Cilt 4: nr. 19 (1 Haziran 1955)- nr. 24 (1 Kasım 1955)

Cilt 5: nr. 25 (1 Aralık 1955)- nr. 30 (15 Mayıs 1956)

Cilt 6: nr. 31 (15 Haziran 1956)- nr. 36 (15 Şubat 1957)

Cilt 7: nr. 37 (1 Mart 1957)- nr. 42 (15 Ağustos 1957)

Cilt 8: nr. 43 (1 Eylül 1957)- nr. 46/47 (Aralık 1957/Ocak 1958)

Cilt 9: nr. 48/49 (Şubat- Mart 1958)- nr. 50/51 (Nisan/Mayıs 1958)

Cilt 10: nr. 52 (15 Aralık 1958)- nr. 57/58 (Haziran- Temmuz 1959)

Cilt 11: nr. 59 (1 Ağustos 1959)- nr. 63 (Nisan 1960)

*Türk Düşüncesi* bazı özel sayılar da çıkarmıştır. Bunlar ise şu şekildedir:

Kıbrıs Sayısı: nr. 48/ 49, Şubat- Mart 1958

Komünizm Sayısı- I: nr. 54, 1 Mart 1959

Komünizm Sayısı- II: nr. 55, 1 Nisan 1959

İrtica Sayısı: nr. 56, 1 Mayıs 1959

İnkılâp Sayısı: nr. 57/ 58, Haziran- Temmuz 1959

Masonluk Sayısı: nr. 60/ 61, Eylül- Ekim 1959

## **2. 2. İÇ ÖZELLİKLERİ:**

*Türk Düşüncesi*, dönemin sanat, edebiyat, siyaset ve kültürel faaliyetler gibi birçok alanı hakkında okuyucularına bilgiler sunmuştur. Dergide Türkiye ve Batı medeniyeti üzerine Hilmi Ziya Ülken ve Peyami Safa; dini konular üzerine İsmail Hakkı Baltacıoğlu, İbnü'tayyar Semahaddin Cem ve M. Necmettin Özdarendeli;

tasavvuf üzerine Fûruzan Hüsrev Tökin; tarih üzerine Reşat Ekrem Koçu; ilim meseleleri üzerine Hilmi Ziya Ülken; edebiyat üzerine Peyami Safa, Fuat Gedik ve Vecdi Bürün; basın-yayın üzerine Hidayet Uğur; eğitim bilimleri üzerine Melahat Mansuroğlu ve İsmail Hakkı Baltacıoğlu; felsefe ve kültür üzerine Peyami Safa yazı yazmıştır.

Güzel sanatların alt dallarından müzik üzerine Bülent Tarcan, tiyatro üzerine Edibe Dolu ve resim üzerine Elif Naci yazı yazmıştır. Polemik yazılarında Peyami Safa; hikâyelerde Züleyha Münif ve Sadi Samra; şiirlerde de Sadi Samra ve İbrahim Minnetoğlu daha sık karşımıza çıkan isimlerdendir. Bilimsel ve kültürel yazılarda ise çoğunlukla T. D. imzası görülür. Dergide çeviriler Mehmet Toprak, Bülent Tarcan, Neyyire Koçar, N. Feridun Bellisar, M. Doğan Özbay, Vecdi Bürün, Nurettin Artam, Züleyha Münif ve Hilmi Ziya Ülken'e aittir. Ayrıca Nebahat Peyami Safa da Franz Kafka'nın "Dava" adlı romanını çevirerek dergide tefrika etmiştir.

*Türk Düşüncesi*, bir dönem sonra hem maddi sebeplerden hem de okuyucu kaybetmeye başlamasından dolayı bazen iki sayı bir arada olarak çıkmış ve bazen de birkaç ay hiç çıkmamıştır. Bütün bu sebeplerden dolayı bir müddet sonra derginin fiyatı da arttırılarak 2,5 liraya yükseltilmiştir. Yaşanılan bütün bu olumsuzluklar derginin içeriğine de yansımış ve dergi 33. sayısında duyurduğu yenilikleri 34. sayısından itibaren uygulamaya başlamıştır. Bu tarihten sonra dergide daha çok amatör veya genç şairlerin/yazarların şiirleri/hikâyeleri yayımlanmış, aşk, kadın-erkek ilişkileri, cinsellik gibi popüler yazılara yer verilmiş ve derginin entelektüel havasında bir gevşeme görülmüştür.

Yedi yıl yayın hayatına devam eden dergi toplam altmış üç sayı çıkarılmıştır. Dergide toplam dört yüz altı kişi yazı yazmıştır. Dergide en çok yazısı olanlar ise şu kişilerdir:

Peyami Safa: 55 makale ve 1 hikâye

Züleyha Münif: 26 hikâye, 10 makale, 4 çeviri ve 2 şiir

İsmail Hakkı Baltacıoğlu: 34 makale

M. Doğan Özbay: 30 çeviri

Sadi Samra: 22 şiir, 6 hikâye ve 1 makale

Hilmi Ziya Ülken: 18 makale ve 5 çeviri

İbnüyattar Semahaddin Cem: 21 makale

Edibe Dolu:19 makale

Vecdi Bürün: 8 makale, 7 çeviri, 2 şiir ve 1 derleme

İbrahim Minnetoğlu:16 şiir

Füruzan Hüsrev Tökin:15 makale

Osman Attila: 12 şiir ve 2 makale

Elif Naci: 13 makale

Samime Baltacıoğlu:12 hikâye

İbrahim Yurdören:11 şiir

Fuat Gedik:10 makale

Ali Püsküllüoğlu:10 şiir

### 3. AMACI

*Türk Düşüncesi*, amacını ilk sayısında Program başlığı ile yayımlanan yazısıyla okuyucularına duyurmuştur. Bu yazıda ortaya konulan amaçlar şu şekildedir<sup>44</sup>:

1. Batı kültürünün temelini oluşturan ana düşünce akımlarını memlekete yansıtarak Tanzimat'tan beri Batı kültüründen alınan dağınık bilgi ve fikirleri toplamak ve böylece Türk düşüncesini Batı düşüncesinin temel unsurlarıyla devamlı ilişki halinde bulundurmak.

2. Rejim davasını inkılâp-irtica ikiliği halinde basitleştiren her türlü demagojiden uzak kalarak ve günlük yazı ve kahve tartışmaları halinden kurtararak onu Batının en son ilim verilerinin ışığı altında gerçek bir fikir davası seviyesine ulaştırmak.

3. Bütün meseleleri böyle bir seviyede inceleyen hiçbir fikir dergisi olmaması nedeniyle ortalığı saran değer kargaşalığının önünü almak, Türk fikir ve sanatını kaplayan sahte değer ve düşünceleri ayıklayarak gerçeklerin gelişmesi için imkânlar sağlamak.

---

<sup>44</sup> T. D., "Program", nr. 1, 1 Aralık 1953, s. 1- 3. (T. D. imzası ile yazılan bu yazı Beşir Ayvazoğlu'nun verdiği bilgiye göre Peyami Safa tarafından kaleme alınmıştır. Bu konu için bkz. Beşir Ayvazoğlu, *Doğu-Batı Arasında Peyami Safa*, Ufuk Kitapları, İstanbul: 2000, s. 28.)

4. Memleketteki fikir ve sanat hareketlerini yakından takip ederek objektif ve ilmi bir eleştirinin ışığı altında kültür hareketlerini korumak ve hızlandırmak.

5. Yaş farkı gözetmeden ve nesil davası gütmekten gerçek yeteneklere başarı imkânları hazırlamak, fakat özellikle teşvik edilmeyi hak eden genç yeteneklere olabildiğince çok gelişme sahası açmak.

6. Memlekette başlayan büyük zirai teknik devrimin getirdiği meseleleri inceleyerek bunlar üzerine uzmanların görüşlerini yayınlamak.

7. Edebiyatçı, sanatkâr, bilgin, öğretmen, avukat, doktor, mühendis ve tekniker gibi uzmanların kendi meslekleri dışındaki bilgi ve fikir hareketleriyle de ilgilenmelerini sağlamak ve böylece onların aralarında oluşacak olan ortak bilgilerin de yardımıyla daha gerçek ve toplu bir anlayış sahibi olmalarını kolaylaştırmak.

8. Türk devriminin geleceğe dönük yaratıcı hamlelerine karşı koyanlara veya onu geçmişe mahkûm etmeye çalışanlara bu konudaki yanlışlarını göstermek ve geçmiş-gelecek, Doğu-Batı, madde-mana gibi her türlü ikilikten ülkenin tarihi ve coğrafi durumuna uygun ve üstün bir senteze varılabileceğini ve böylece bugün yaşadığımız kültür ve medeniyet bunalımının üstesinden gelebileceğini göstermek.

Peyami Safa, *Türk Düşüncesi*'nin Batı kültürünün insanlığa kazandırdığı yüksek değerlerin veya ilim ve tekniğin düşmanı olmadığını; ancak on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında sona ermeye başlayan Batı medeniyetinin eksik kalan manevi yönünü tamamlamaya ve insanlara maddi- manevi bütünlük kazandırmaya çalıştığını söyler<sup>45</sup>. Böylelikle Peyami Safa, dergisinin Batı düşmanı olmadığını vurgular ve amaçlarının halkın Batı'yı doğru şekilde algılamasını sağlamak olduğunu belirtir.

Peyami Safa, Batı medeniyetinin “makinenin kölesi, paranın uşağı, sefil hazların ve keyiflerin oyuncağı”<sup>46</sup> olduğunu ve bunu fark ettiği andan itibaren kurtuluşa ulaşacağını ifade eder; ancak bu anlama sürecinin sadece akıl ile değil sezgilerle de olması yani anlamının ve inanmanın bir bütün olarak gerçekleşmesi gerektiğini dile getirir. Peyami Safa, “*Türk Düşüncesi* ne maddeci ne de klasik manası ile ruhçudur. Realite daima iki taraflıdır. *Türk Düşüncesi* bir sentez aramıyor, realitenin kendisinde saklı olan sentezi göstermek istiyor. Çünkü bir sentez olmayan yerde varlığa benzer

<sup>45</sup> Peyami Safa, “*İnsanın Yeni Manası*”, nr. 3, 1 Şubat 1954, s. 163- 164.

<sup>46</sup> Peyami Safa, “*Biraz Daha Aydınlık*”, nr. 4, 1 Mart 1954, s. 243.

hiçbir şey yoktur”<sup>47</sup> diyerek de dergisinin maddenin yanında ruha yani madde-mana sentezine inandığını belirtir.

Dergi başından beri geçmiş- gelecek, madde- mana ve Doğu-Batı sentezi üzerindedir ve bunu sürekli olarak vurgular. Peyami Safa, *Türk Düşüncesi* dergisinin ilk sayıdan beri teknik seviye ile manevi seviyenin aynı hizaya gelmesi gerektiğini ve bu nedenle de ikincisinin yükselmesini sağlayacak düzenlemelere gereksinim olduğunu söylediğini belirtir<sup>48</sup>. Aynı şekilde Peyami Safa, *Türk Düşüncesi*'nin Batı ilminin değil, on dokuzuncu asrın Marksist veya pozitivist ilim görüşünün düşmanı olduğunu her sayısında tekrarladığını ifade eder<sup>49</sup>.

Hilmi Ziya Ülken de Batıcılık ve Batılılığın bizim için toplumsal bir gerçeklik olduğunu düşünür; ancak ona göre Batı medeniyeti ne kendi ürünleri olan makine, teknik, fen ne de onları yapan ilim ve ilim zihniyetidir. Ona göre bütün bunları yapan batının manevi değerleri ve ruhudur, bu nedenle ona nüfuz etmedikçe Batılı olamayız. Bu nedenle yapılması gereken işte bu manaya nüfuz etmektir. Bu durumun bize manevi değerlerin bütün kültür çevreleri ve milletlerde ortak olan tarafını göstereceğini belirtir. Bu sayede Doğu'yu, İslam dünyasını skolâstik gözle değil batılı ve modern insan gözüyle incelememizin ve değerlendirmemizin mümkün olabileceğini söyler. “Şarkla Garp, İslam'la modern, milletle insanlık arasındaki zahiri tezatlar altında milletlerin birliğinden ibaret olan insanlık, skolâstikten kurtulmuş öz manası ile İslamlık, insanlığın bir parçası olarak şark tekrar canlanırlar. Böyle bir görüş yeni bir fikir çığırının ve bu çığırının devam ettirecek yeni dergilerin mevzuudur. *Türk Düşüncesi* işte böyle bir çığırın davasını müdafaa için bu yeni yola girmiş bulunmaktadır”<sup>50</sup> diyerek de *Türk Düşüncesi* dergisinin çıkış amacını açıklar.

Özetle denilebilir ki derginin temel hedefi halkı bilinçlendirmek, onları inkılâp-irtica, Doğu-Batı, madde-mana gibi her türlü çatışmadan uzak tutarak olayları çok yönlü görebilmelerini ve bunun doğal sonucu olarak da bir senteze varabilmelerini sağlamaktır. Dergiye göre içinde bulunulan kültür ve medeniyet bunalımından ancak bu sentezle kurtulunacaktır. Dergi, yedi yıl süren yayım hayatında başından sonuna kadar

<sup>47</sup> Peyami Safa, agm. s. 243.

<sup>48</sup> Peyami Safa, “*Davamızın Yankıları*”, nr. 6, 1 Mayıs 1954, s. 404.

<sup>49</sup> Peyami Safa, agm. s. 406.

<sup>50</sup> Hilmi Ziya Ülken, “*Türk Düşüncesi ve Dergilerimiz*”, nr. 2, 1 Ocak 1954, s. 87.

bu amacına uygun olarak davranmış ve çizgisini değiştirmemiştir. Sentez fikriyle yola çıkan ve Batı'dan bağımsız bir Türkiye'nin olamayacağına inanan dergi Türkiye'nin Batı medeniyeti ailesine dâhil olabilmesi için gereken koşulların neler olduğunu araştırmıştır.

#### 4. YAZAR VE ŞAİR KADROSU

*Türk Düşüncesi* dergisinde çok fazla sayıda kişi yazı yazdığı için bir sınırlamaya gitme zorunluluğuyla karşılaştık. Bu nedenle hakkında bilgi vereceğimiz kişiler dergide on ve daha fazla sayıda yazısı çıkmış olanlardır; ancak bunlardan Züleyha Münif, Sadi Samra, Vecdi Bürün, Samime Baltacıoğlu, İbnütayyar Semahaddin Cem, İbrahim Yurdören, M. Doğan Özbay ve Edibe Dolu hakkında bilgi bulamadığımız için haklarında bilgi veremedik. Buna göre dergide en çok yazısı çıkan şair ve yazarlar şu şekildedir:

##### 4. 1. ALİ FUAT GEDİK (Yazar, Kastamonu, 1913- İstanbul, Ocak 1987)<sup>51</sup>

Refia Hanım ile Süleyman Sırrı Bey'in oğlu ve öykü yazarı Tomris Uyar'ın babasıdır. Göztepe Amerikan Koleji'ni bitirdikten sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girmiştir. Bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra Adliye Bakanlığı'nda çalışmıştır. Bunların dışında hâkimlik, savcı yardımcılığı ve Asliye Hukuk Hâkimliği görevlerinde de bulunmuştur. Emekliye ayrıldıktan sonra İstanbul Barosu'na kaydolmuştur ayrıca Türk Hava Yolları'nda hukuk müşavirliği ve Yüksek Denizcilik Okulu'nda öğretim üyeliği yapmıştır. Daha sonra serbest avukat olarak çalışmıştır. Makale ve eleştirileri çeşitli dergilerde yayımlanmıştır.

##### 4. 2. ALİ PÜSKÜLLÜOĞLU (Şair, Kadirli/Adana, 1935)<sup>52</sup>

Ali Püsküllüoğlu, Mersin Lisesi'ndeki öğrenimini yarıda bırakarak çalışmak zorunda kalmıştır. Çeşitli işler yaptıktan sonra 1960 yılında Türk Dil Kurumu'na girmiş ve orada Yayın ve Tanıtma Kolu'nda uzman olarak çalışmıştır. İlk şiirlerini Kaynak,

<sup>51</sup> *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, C. I, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul: 2001, s. 362.

<sup>52</sup> Atilla Özkırımlı, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. IV, Cem Yayınevi, İstanbul: 1982, s. 978- 979; Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, Varlık Yayınları, 24. basım, İstanbul: 2007, s.359-360.



Varlık ve Hisar'da yayımlamıştır. Türk dili konusundaki çalışmalarının yanı sıra *Ulus* ve *Halkçı* gazetelerinin sanat sayfalarını yönetmiştir. Kadirli'de *Karacaoğlan* adlı haftalık bir gazete çıkarmıştır. Şiirin sorunlarını gündeme getirmek amacıyla *Yusufoçuk* (Ocak 1979- Aralık 1980, 24 sayı) adlı aylık dergiyi de yayımlamıştır. Ayrıca yirmiye yakın sözlük çalışması da vardır. 1981'de Nasreddin Hoca adlı kitabıyla Türk Dil Kurumu Çocuk Yazını Ödülü'nü almıştır.

#### **4. 3. ELİF NACİ (Ressam, yazar ve müzeci, Gelibolu/Çanakkale, 10 Ağustos 1898- İstanbul, 8 Mayıs 1988) <sup>53</sup>**

1914'te Güzel Sanatlar Akademisi'ne girmiş ve İbrahim Çallı'nın öğrencisi olmuştur. Buradaki eğitimini tamamladıktan sonra Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği'ne katılmıştır. Bir süre resim öğretmenliği yapan sanatçı Türk İslam Müzesi Müdürlüğü'nde de bulunmuştur. İlk sergisini 1930 yılında açan Elif Naci, 1933 yılında da Nurullah Berk, Zeki Faik İzer, Cemal Tollu, Abidin Dino ve Zühtü Müridoğlu ile birlikte D Grubu'nu kurmuştur. Öğrencilik zamanlarında izlenimciliğin etkisi altında kalan E. Naci, daha sonraları D Grubu ile birlikte soyuta yönelmiştir. 1940'lardan sonra Batı sanatının etkisinden sıyrılıp Doğu'ya yönelmiş ve hat sanatı soyutlamalarıyla ilgilenmiştir.

#### **4. 4. HİLMİ ZİYA ÜLKEN (Yazar, İstanbul, 1901- 1974) <sup>54</sup>**

Babası Dr. Kimyager Mehmet Ziya Ülken'dir. 1918'de İstanbul Erkek Lisesi'ni ve 1921'de Mülkiye Mektebi'ni bitirmiştir. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden de 1923'de iki sertifika almıştır. Bundan sonra 1924'de Maarif Vekâleti İstatistik Müdürlüğü'nde ve 1926'da Talim ve Terbiye Heyeti Tercüme Bürosu'nda çalışmıştır. Ayrıca liselerde felsefe ve tarih öğretmenliği yapmıştır. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde 1933'de felsefe ve sosyoloji doçenti ve 1940'da da profesörü olmuştur. Hilmi Ziya Ülken'in son görevi Ankara İlahiyat Fakültesi sistematik felsefe ordinaryüs profesörlüğüdür. İlk yazısı 1919 yılında Sudî dergisine yazdığı "Stuart Mill Felsefesi" başlığını taşır. İlk şiiri de 1922 yılında Mihrap'ta yayımlanmıştır. Sosyoloji,

<sup>53</sup>[http://tr.wikipedia.org/wiki/Elif\\_Naci](http://tr.wikipedia.org/wiki/Elif_Naci).16.10.2007;  
[www.discoverturkey.com/yeni/plastik/ELIFNACI.html](http://www.discoverturkey.com/yeni/plastik/ELIFNACI.html).16.10.2007.

<sup>54</sup> Atilla Özkırımlı, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. IV, Cem Yayınevi, İstanbul: 1982, s. 1190; Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, Varlık Yayınları, 24. baskı, İstanbul: 2007, s. 440- 441.

psikoloji, felsefe ve İslam felsefesi tarihi alanlarında yazdığı birçok eserinin yanı sıra deneme ve roman türlerinde de yazmıştır. Ayrıca *İnsan* (1938- 1940, aylık, 25 sayı) dergisini çıkarmıştır. Eserlerinin sayısı otuzu geçer.

**4. 5. İBRAHİM MİNNETOĞLU (Şair, yazar, gazeteci, Ağvan köyü/Malatya, 5 Ocak 1920- İstanbul, 24 Temmuz 1993)<sup>55</sup>**

Hanife Hanım ile Muharrem Minnetoğlu'nun oğludur. 1928'de İstanbul'a gitmiş ve 1940 yılında İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirmiştir. Daha sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girmiştir. Burada öğrenciyken gazetecilik hayatına atılmış ve *Yeni Sabah* gazetesinde çalışmıştır. 1944 yılında Yataklı Vagon Şirketi'ne işçi olarak girmiş daha sonra burada şef ve müfettiş olmuştur. 1952'den itibaren *Dünya* gazetesinin "Vagon Penceresinden" sütununun yazarlığını yapmıştır. 1961'de Minnetoğlu Yayınevi'ni ve 1962'de de Minnetoğlu Dağıtım Teşkilatı'nı kurmuştur. 1956'da Yataklı Vagonlar Şirketi'nden ayrılarak *Tercüman* gazetesinde fıkra yazarlığı yapmış ve 1976'da buradan emekli olmuştur. Anadolu gezilerini yansıtan röportajları ve *Tercüman* gazetesindeki fıkralarıyla tanınmıştır. 1980 yılında yaptığı sözlük çalışmaları nedeniyle Türk Milli Kültür Vakfı Türkçe Ödülü'nü almıştır.

**4. 6. İSMAİL HAKKI BALTACIOĞLU (Yazar, İstanbul, 1886-Ankara, 1978)<sup>56</sup>**

İbrahim Ethem Bey'in oğludur. 1903'de Vefa İdadisi'ni ve 1908'de Darülfünun Tabiiye Bölümü'nü bitirmiştir. 1904'de öğrenci iken başladığı Divan-ı Hümayun kâtipliğini 1908'e kadar Tophane kâtibisi olarak sürdürmüştür. Bir yandan da Darümuallimin'de güzel yazı öğretmenliğine başlamıştır. 1910 yılında pedagoji ve eliş öğretimi için Fransa'ya gönderilmiştir. 1913'de Darülfünun'da pedagoji müderrisliğine getirilmiştir. Lise ve öğretmen okullarında ve Maarif Nezareti'nde de ek görevler almıştır. 1917'de Edebiyat Fakültesi Dekanı ve 1920'de Darülfünun Rektörü olmuştur. 1933'de üniversitede kadro dışı bırakılmış, bunun üzerine 1934'de Yeni Adam dergisini çıkarmıştır. Bu dergide yeni edebiyata ve değişik düşünce akımlarına açık bir tutum

<sup>55</sup> *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, C. II, Yapıredi Yayınları, İstanbul: 2001, s. 567; Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, Varlık Yayınları, 24. basım, İstanbul: 2007, s. 296.

<sup>56</sup> Atilla Özkırımlı, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. I, Cem Yayınevi, İstanbul: 1982, s. 187; Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, Varlık Yayınları, 24. basım, İstanbul: 2007, s. 82.

benimsemiş öte yandan da geleneklerden kopmadan Batılılaşmak düşüncesini ve yerli sanatı savunmuştur. 1939'da Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde profesörlüğe getirilmiştir. 1942'de Afyon'dan ve 1946'da Kırşehir'den milletvekili seçilmiştir. 1942-1957 yılları arasında Türk Dil Kurumu Terim Kolu Başkanlığı yapmıştır. İsmail Hakkı Baltacıoğlu, eğitim- öğretim, pedagoji, sosyoloji, felsefe ve estetik alanlarında ürünler vermiştir. Bunun yanı sıra fıkra ve deneme yazıları da yazan İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun *Yalnızlar* adlı bir hikâye kitabı, *Batak* adlı bir romanı ve 12 adet oyunu da bulunmaktadır.

#### 4. 7. OSMAN ATTİLA (Şair, Afyon, 1922- Ankara, 1978)<sup>57</sup>

1932 yılında Gedikahmetpaşa İlkokulu'nu ve 1946 yılında da Afyon Lisesi'ni bitirmiştir. Bir ara Afyon Halkevi'nde çalıştıktan sonra 1939'da Ankara'ya giderek Ahmet Kutsi Tecer'in yanında *Ülkü* dergisinin sekreterliğini yapmıştır. Uzun yıllar Türk Dil Kurumu'nda çalışmıştır. Buradan ayrıldıktan sonra *Türk Dili* dergisi teknik sekreterliği, Ankara Üniversitesi Basımevi Teknik Müdürlüğü ve Ziraat Vekâleti Neşriyat Müdürlüğü görevlerinde bulunmuştur. 1965- 1969 yılları arasında Afyon milletvekili seçilen şair, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Basın Müşavirliği ve Kültür Bakanlığı müşavirliği de yapmıştır. Yazı yaşamına *Son Posta* gazetesi Afyon muhabiri olarak başlayan Osman Attila, 1939'dan itibaren *Ülkü*, *Yücel*, *Şadırvan*, *Türk Dili*, *Hisar*, vb. dergilere şiirler yazmaya başlamıştır.

#### 4. 8. PEYAMİ SAFA (Yazar ve romancı, İstanbul, 1889-İstanbul, 15 Haziran 1961)<sup>58</sup>

Peyami Safa, babası şair İsmail Safa (1867- 1901) Sivas'ta sürgünde ölünce aynı yıl Annesi Bedia Hanım ve ağabeyi İlhami Safa'yla birlikte İstanbul'a dönmüştür. Dokuz yaşında sağ kolundaki uzvi hastalığı başlamış ve bu durum on yedi yaşına

<sup>57</sup> Atilla Özkırmımlı, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. I, Cem Yayınevi, İstanbul: 1982, s. 157; Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, Varlık Yayınları, 24. basım, İstanbul: 2007, s. 71.

<sup>58</sup> Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, Varlık Yayınları, 24. baskı, İstanbul: 2007, s. 368-369; Beşir Ayvazoğlu, *Peyami, Hayatı, Sanatı, Felsefesi, Dramı*, Kapı Yayınları, 3. baskı: Ocak 2008, s. 519- 522; Seyit Kemal Karaalioğlu, *Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü*, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul: 1980, s. 621; Grolier International Americana Encyclopedia, Sabah Gazetesi Yayınları, C. X1, İstanbul, s. 373- 374.

gelinceye kadar devam etmiştir. 1910 yılında Vefa İdadisi'nde öğrenim görmeye başlamış ve aynı yıl *Piyano Muallimesi* adlı ilk hikâyesini yazmıştır. 1912'de *Eski Dost* adlı ilk roman denemesini yapan yazar, 1914'te de *Bir Mekteplinin Hatıratı/Karanlıklar Kralı* adlı ilk kitabını çıkarmıştır. Aynı yıl bir müddet Keaton Matbaası'nda çalıştıktan sonra Posta Telgraf Nezareti'ne memur olarak girmiştir. 1917'de Boğaziçi'ndeki Rehber-i İttihad Mektebi'nde öğretmenlik yapmaya başlamıştır. 1918'de Düyun-ı Umumiye İdaresi'nde çalışmış, aynı yıl *Servet-i Fünun* dergisinde bazı tercümelemleri yayımlanmaya başlamıştır. 1919'da öğretmenlikten ayrılarak basın hayatına atılmış ve ağabeyi İlhami Safa ile birlikte *Yirminci Asır* adlı bir akşam gazetesi çıkarmış olan Peyami Safa, bu gazetede yayımlanan *Asrın Hikâyeleri* ile tanınmıştır. 1921'de *Son Telgraf* ve *Tasvir-i Efkâr* gazetelerinde çalışmış ve aynı yıl *Sözde Kızlar* adlı ilk romanını yazmıştır. 1922'de *Gençliğimiz* adlı ilk uzun hikâyesini yayımlamış, 1923'te de *Sözde Kızlar* romanı kitap olarak çıkmıştır. 1924'te *Mahşer*, *Bir Akşamdı*, *Süngülerin Gölgesinde* ve *İstanbul Hikâyeleri* adlı kitapları yayımlanan yazarın aynı yıl *Cingöz Recai'nin Harikulade Sergüzeşleri* dizi yayımlanmıştır. Server Bedi takma adıyla yazdığı bu polisiye romanlarının sayısı yüz kırka yakındır ve bunlarda daha çok olaya önem verir. Peyami Safa adıyla yazdığı romanlarında ise olaydan çok tahlile önem verir. Olaydan çok tahlile önem verdiği bu romanlarında felsefi konulara ve ruh çözümlemelerine geniş yer vermiş ve toplumsal değişikliklerin yol açtığı kültür bunalımlarını ve ahlaki çöküşü ele almıştır. Bu tarz tahlile önem verdiği romanlarının bazılarında da bireyin dünyasına yönelmiş ve metafizik konuları ele almıştır. 1925'te Halil Lütfi Dördüncü ile birlikte *Büyük Yol* gazetesini çıkarmış ve aynı yıl on kitaplık *Cingöz Recai Kibar Serisi* dizisini yayımlamıştır. 1928'de *Cumhuriyet* ve *Hareket* gazetelerinde ve *Resimli Ay* dergisinde yazmıştır. 1930'da *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, 1931'de *Fatih- Harbiye* romanları yayımlanmıştır. 1933'te *Yedigün*'de yazmaya başlamış ve aynı yıl *Bir Tereddüün Romanı* yayımlanmıştır. 1934'te ağabeyi İlhami Safa ile birlikte *Hafta* dergisini çıkarmıştır. 1935'te *Tan* gazetesinde yazmaya başlamış, 1936'da *Kültür Haftası* dergisini çıkarmıştır. 1937'de Nebahat Hanımla evlenmiştir. 1938'de *Büyük Avrupa Anketi* ve *Türk İnkılâbı'na Bakışlar*'ı yayımlamıştır. 1939'da oğlu Merve dünyaya gelmiştir. 1940 yılında *Cumhuriyet* gazetesinden ayrılarak *Yeni Mecmua*'da yazmaya başlamış, oradan da *Tasvir-i Efkâr*'a geçmiş ve 1941'de

*Çınaraltı*'nda yazmaya başlamıştır. 1944'te *Tasvir-i Efkar* kapatılınca 1945'te bu gazete yerine çıkmaya başlayan *Tasvir*'de yazmaya başlamış; ancak aynı yıl *Büyük Doğu* gazetesine geçmiştir. 1946'da *Vakit* gazetesinde yazmaya başlamış ve *Büyük Doğu*'dan ayrılmıştır. 1946'da tekrar *Çınaraltı*'nda yazmaya başlamıştır. 1948'de ise *Ulus*'ta yazmaya başlamış ve *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanını yayımlamıştır. 1951'de *Yalnızız* romanı yayımlamıştır. 1953'te *Ulus*'tan ayrılarak *Türk Düşüncesi* dergisini çıkarmış ve 1954'te *Milliyet* gazetesinde de yazmaya başlamıştır. 1959'da *Biz İnsanlar* romanı yayımlanmış ve *Büyük Doğu*'da yeniden yazmaya başlamıştır. *Milliyet* gazetesinden ayrılan ve *Tercüman*'da yazmaya başlayan Peyami Safa, 1960'da *Tercüman* gazetesinden kovulmuş ve *Türk Düşüncesi* dergisinin yayımına ara vermiştir. Aynı yıl *Havadis* gazetesinde, 1961'de ise *Düşünen Adam* dergisinde ve *Son Havadis* gazetesinde yazmaya başlamıştır. Oğlu Merve'yi 27 Şubat 1961'de kaybeden yazar aynı yılın 15 Haziranında ölmüştür. Peyami Safa, edebiyat, felsefe, tıp, tarih, hukuk, resim, müzik, sosyoloji ve psikoloji gibi çok çeşitli konularda yazı yazmıştır. Peyami Safa'nın roman, hikâye, piyes ve makalelerinin yanı sıra yazmış olduğu biyografileri, fikri eserleri, gramer-alfabe üzerine kitapları ve çeşitli tercümeleri vardır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### MUHTEVA

#### 1. EDEBİ YAZILAR<sup>59</sup>

##### 1. 1. TELİF EDEBİ YAZILAR

##### 1. 1. 1. ŞİİRLER

*Türk Düşüncesi*'nin hemen her sayısında en az bir şiir yayımlanmıştır. Dergide üç yüz yirmi dokuz telif ve on tercüme olmak üzere toplam üç yüz otuz dokuz şiire yer verilmiştir. Ahmet Kutsi Tecer, Behçet Kemal Çağlar, Halide Nusret Zorlutuna ve Osman Attila gibi tanınmış şairlerin yanı sıra amatör şairlerin ve özellikle de genç şairlerin şiirlerine yer verilmiştir. Şiirleri en çok yayımlanan şairlerin başında Sadi Samra, İbrahim Minnetoğlu, Osman Attila ve İbrahim Yurdören gelir.

##### 1. 1. 1. 1. Aşk/Sevgi Üzerine Şiirler

*Türk Düşüncesi* dergisinde aşk ve sevgi üzerine bizim tespit edebildiğimiz kadarıyla altmış üç şiir yayımlanmıştır. Bu şiirlerin kimilerinde aşk ve sevgi insanı mutlu eden bir unsur halindeyken kimilerinde de kişiye acı veren, onu üzen bir niteliktedir. Bu şiirlerin sadece bir tanesinde aşk/sevgi insana dair değil bir şehir üzerinedir. Bu şiir Kıymet Kardeş'in "Konya'da Akşam"<sup>60</sup> adlı şiiridir. Şair bu şiirinde, Konya akşamlarını gördükten sonra "eğer cennet dedikleri yer varsa inandım" der ve "bu eşsiz güzelliğe tapmayan başka neye tapar" diye sorar; bu renkler âleminde yavaş yavaş kaybolduğunu, kalbinin bir damla olup bu ummana karıştığını ve Konya akşamlarına âşık ve tutkun olduğunu söyler.

Dergide yer alan kimi şiirlerde aşk/ sevgi insanı mutlu eden bir unsur olarak ifade edilmiştir. Ali Püsküllüoğlu'nun "Her Şeyden Evvel Aşk"<sup>61</sup> adlı şiirinde aşk, insanı mutlu eden bir unsurdur. Şair, sevgilisi ile beraber, el eledir; sevgilerini İstanbul'a, kuşlara, vapurlara, denizde balığa, havada buluta, vs. her şeye ilan

<sup>59</sup> Bu bölümde üzerinde duracağımız yazılar dergide beş ve daha fazla sayıda tekrar edenlerdir. Bütün yazı türlerinde çok olandan az olana doğru bir sıralama takip edilmiştir.

<sup>60</sup> nr. 33, 15 Temmuz 1956, s. 158.

<sup>61</sup> nr. 2, 1 Ocak 1954, s. 125.

etmişlerdir ve “çevrelerindekiyle bu sevgiyi biz yarattık kıskanmayın” demektedirler. Ali Püsküllüoğlu bir diğer şiiri “Yenilik”te<sup>62</sup> de aşkı, insanı mutlu eden bir unsur olarak görür. Bu şiirde, birbirine âşık iki genç üzerlerinden gamı, kasveti çıkarıp atmış ve yenilenmişlerdir, içlerinde bir canlılık ve temizlik, yüzlerinde gülücükler vardır. Aşk onları yenilemiş ve tazelemiştir.

Ali Püsküllüoğlu’nun bir diğer şiiri “Bu Şiirin Adı İlan-ı Aşktır”da<sup>63</sup> ise aşk güzel olduğu kadar yokluğu ile korkunçtur da. Şair, sevgilisine bu rüzgârı sevdiğini çünkü kendisine onun kokusunu getirdiğini; bu yolları sevdiğini çünkü onu kendisine getirdiğini; ürkek bakışlarını sevdiğini çünkü bu bakışların güzelliklerle dolu olduğunu belirttikten sonra ona kendisini bırakmamasını yoksa korkunç karanlıklar içinde kalacağını söyler. İbrahim Minnetoğlu’nun “Beni Terk Etme Sevgilim”<sup>64</sup> adlı şiirinde de A. Püsküllüoğlu’nun şiirinde olduğu gibi sevgilisizliğe dayanamama, ondan ayrı olamama fikri vardır. Şair, sevgilisini tanıdıktan sonra dünyasının değiştiğini ve büyük çirkinliklere artık katlanabildiğini ifade eder. Onun, aradığı güzellik, kendisinden bıkılmayan tek sevgili ve büyük bir aşk olduğunu dile getirir ve ona “ya sen gel ya da bana gel diye emret” der.

Kimi zaman da aşk/sevgi İbrahim Minnetoğlu’nun “Aşk”<sup>65</sup> şiirinde olduğu gibi öteki âlemde bir bütün olan ancak dünyaya indiklerinde ayrılan sevgililerin dünyada birbirlerini araması ve bulduklarında da mutlu olmasıdır. Bu şiirinde Tanrı katında sevgilisi ile bir bütün olduklarını söyleyen şair, dünyaya indiklerinde ayrı topraklara düştüklerini ve bölündüklerini ifade eder. Yeryüzünde birbirlerini buluncaya kadarki süreçte her şeyin yarım olduğunu; ancak birbirlerini bulduklarında yeniden eskisi gibi bir bütün olduklarını belirtir. Şair, dünyadaki güzellikler içinde en güzel anlamın ikisinin yani şairle sevgilisinin olduğunu söyler.

Aşk/sevgi duygusunu yoğun olarak yaşayan kişiler bazen bu duygunun coşkunluğu ile bu duygularını tüm dünyaya haykırmak isterler. Ali Püsküllüoğlu’nun “Sokak Ortasında”<sup>66</sup> adlı şiirinde de ilk aşklarını yaşayan şair ve sevgilisinin içi

---

<sup>62</sup> nr. 4, 1 Mart 1954, s. 289.

<sup>63</sup> nr. 23, 1 Ekim 1955, s. 281.

<sup>64</sup> nr. 23, 1 Ekim 1955, s. 280.

<sup>65</sup> nr. 16, 1 Mart 1955, s. 291- 292.

<sup>66</sup> nr. 11, 1 Ekim 1954, s. 354.

heyecanla doludur ve şair bu mutluluklarını bütün dünyanın duymasını ister. Hayri Yalçın'ın "Aydınlık Üstüne İlk Türkü"<sup>67</sup> adlı şiirinde şair, sevgilisi ile birbirlerine nasıl sevdalı olduklarını anlatır ve insanlara "bu sevdamızı, doğacak çocuklarımıza olan özlemlerimizi, birbirimize kendimizi verişlerimizi, her şeyi delice bir sevda için terk edişlerimizi, vs. görmeliydiniz" der.

Aşk öyle bir şeydir ki yaşamı güzelleştirir ve insana yaşamı sevdendir; insan onunla her şeyi göze alabilir. Ayhan İnal'ın "Seninle"<sup>68</sup> adlı şiiri bu fikri anlatır. Şair, sevgilisinin gözlerine baktığında orada kendini bulur, onun bakışlarında en tatlı zehri içer ve onunla ölüme gittiğini düşündüğünde gözünde kabristan gül bahçesine döner. Ahmet Nadir Caner'in "Hikâyem"<sup>69</sup> adlı şiirinde de şair, bozkır bir şehirde bir kadına âşık olur ve bundan sonra dünyası, onunla, aydınlanmaya başlar. Bedii Mungan'ın da "Bugün"<sup>70</sup> şiirinde şair, sevgilisinin gün ışığında saçları, çimenlerin yeşilliğinde gözleri, servilerde boyu yani kısaca her şeyde onun olduğunu söyler ve ona "bugün her şey güzel çünkü her şeyde sen varsın" der.

Aşk/sevgi insana güç verir ve onun varlığı, birbirinden uzakta olan sevgilileri yakınlaştırır. İbrahim Minnetoğlu "Vefa"<sup>71</sup> adlı şiirinde, sevdiğine seslenir, ona kendisinden uzakta da olsa sevgisinin zamanı ve mesafeleri aştığını ve varlığının hep onun yanında olduğunu söyler.

Kadir Pencaplıgil'in "Su"<sup>72</sup> şiirinde olduğu gibi aşk/sevgi ile hürlüğü, umudu özdeşleştirenler de vardır. Şair bu şiirinde, aşkın türkülerle, özlemlerle geldiğini, yeşile çalan umutlarımızı doğurduğunu, düşüncelerimize ve yalnızlığımıza ortak olduğunu ve onunla çocuklarımızın daha hür ve el ele büyüdüğünü söyler. Bazen de Mehmet Erdoğan'ın "Nişanlı Kız"ında<sup>73</sup> olduğu gibi aşk/sevginin hürlüğün yanında kişiye yeni bir pencere, yeni bir ufuk açan yanı da vardır. Bu şiirde şair, sevgilisine onunla sonsuzluğa uçmayı, her iklime, her acıya ve her yokluğa göç etmeyi ve ondan bir

<sup>67</sup> nr. 33, 15 Temmuz 1956, s. 162.

<sup>68</sup> nr. 6, 1 Mayıs 1954, s. 443.

<sup>69</sup> nr. 9, 1 Ağustos 1954, s. 197.

<sup>70</sup> nr. 46/47 Aralık 1957- Ocak 1958, s. 7.

<sup>71</sup> nr. 22, 1 Eylül 1955, s. 235- 236.

<sup>72</sup> nr. 28, 15 Mart 1956, s. 229.

<sup>73</sup> nr. 38, 1 Nisan 1957, s. 20.



hürriyet, bir dünya görüşü, bir pencere, yeni bir ufuk ve taptaze bir dünya istediğini dile getirir.

Kimi şiirlerde de aşk/ sevgi sevenin tüm varlığını kaplar ve onun her şeyi olur. Hülâgû İlhan Tunç'un "Sen, Yine Sen"<sup>74</sup> şiirinde şair, sevgilisinin eli, kolu, her şeyi olduğunu ve bulutta, dağ başında, denizde, her yerde onun olduğunu söyler. Şair, sevgilisinin gözlerinde yıldızların ışıldadığını ve yollarında hep onun gözlerini gördüğünü belirtir. Kimi zaman da aşk/sevgi sevenlerin yüreklerinde ölümsüz olarak kalır. Kadir Pencaplıgil'in "Yatsınan"<sup>75</sup> şiirinde şair, sevgilisi ile gökyüzünü özdeşleştirir ve verimli topraklarda gökyüzünün sesi nasıl büyürse sevgilisinin sesinin de öyle büyüdüğünü ve verimli toprakların onun sıcaklığını ilettiğini söyler. Şaire göre sevgililerin aşkları dillerde dolaşır ve masal boylarında ölümsüz olarak kalır.

Aşk/sevgi insanın bedenine ruh verir; ancak insanın bedenine bu ruhun girmesiyle birlikte içi cayır cayır yanar ve seven kişi bunu söndürmesi için sevdiğine seslenir. Osman Attila "Vebal Ne Sende Ne De Bendedir"<sup>76</sup> şiirinde, Samsunlu olan sevgilisini 19 Mayıs çiçeği diye adlandırır, onun boyunun da huyunun da güzel olduğunu, onunla etinin kemiğinin can bulduğunu söyler ve ona "gel içimdeki yanan yangını söndür" der.

A. Remiz'in "Gürültü"<sup>77</sup> şiirinde ise aşk, şairi çıldırtan bir şeydir. Şair, damarlarının aşkla çatladığını, sonra bu aşkın büyüüp kendisini boğduğunu söyler ve aşka "yeter artık, dur, büyüme, sonra benliğimi büyümen kaplar, sen büyüdükçe ben küçülürüm, noktalaşırım ve belki de bu aşkla çıldırırım" der.

### **Gürültü**

Yavaş yavaş boğulan karanlıkta

Köpük köpük, safça dağılan şey

Kelimeyle değil ki acı ve

Gürültü büyüyen ellerde

<sup>74</sup> nr. 29, 15 Nisan 1956, s. 303.

<sup>75</sup> nr. 29, 15 Nisan 1956, s. 301.

<sup>76</sup> nr. 33, 15 Temmuz 1956, s. 156.

<sup>77</sup> nr. 44, 15 Ekim 1957, s. 40.

Çatlar damarlarım aşkla  
 Kan kan büyür, sonra boğar  
 Acı ve gürültü  
 Çıldırır ellerde, ama sessiz

Dur, büyüme yeter!  
 Kaplar büyümen sonra  
 Yutulur.. küçülür.. noktalaşırım  
 Çıldırırım belki: Aşk'la

Aşk/sevgi her yerde, herkesi mutlu eder ve o evrensel bir duygudur. Sıtkı Salih Gör “Ve Aşka Dair”<sup>78</sup> adlı şiirinde bunu dile getirir. Şair, aşkın saadetinin güzel, dilinise her yerde, burada, Çin’de, Manhattan’da bir olduğunu ve yolları birleştirdiğini ifade eder.

Dergideki aşk ve sevgi üzerine yazılan kimi şiirlerde ise aşk ve sevgi insana acı veren bir niteliktedir. Cemal Taşkınoğlu’nun “Sönmez Alev”<sup>79</sup> adlı şiirinde, iki kişi birbirini sever; ancak bunu dile getiremez, bunu dile getiremedikçe de kederleri artar. C. Taşkınoğlu bir diğer şiiri “Sevmek Korkusu”nda<sup>80</sup> da sevgilisinin ruhuna erişmek ister; ancak onun ruhu çok loş ve derindir ve kendisi değil gözleri konuşur. Sonra bir korku gelir ve ikisinin ellerine değer.

İsmail Safa “Bir Şiirinden Üç Kıta”da<sup>81</sup> sevgilisinden yakını ve ondan kendisine bir ilkbahar halinde görünmesini ister. Onun güzelliğine mehtabı aşına gördüğünü ve eğer onu göremezse toz olup gücenip gideceğini söyler. Burada aşk sevgiliye acı vermektedir. Raci Damacı da “Güzelim”<sup>82</sup> adlı şiirinde, gençliğinde aşkın elinden çok çektiğini söyledikten sonra aşka der ki “artık senin peşinden gelmem, boş hülyalara dalmam çünkü artık saçlarım beyazladı ve aşk oyunundan yoruldum”.

---

<sup>78</sup> nr. 43, 1 Eylül 1957, s. 14.

<sup>79</sup> nr. 1, 1 Aralık 1953, s. 45.

<sup>80</sup> nr. 3, 1 Şubat 1954, s. 204.

<sup>81</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 349.

<sup>82</sup> nr. 9, 1 Ağustos 1954, s. 192.

Bazı şiiirlerde ise aşk/ sevginin insana acı vermesi ayrılıkla ilgilidir. M. Erol'un "Hakikatten Uzak"<sup>83</sup> adlı şiiirinde şair, ilk aşkından ayrılmıştır; ancak bütün hatıralarda o ve her yerde onun sesi, gözleri, varlığı vardır. Şair, artık kendisine acı veren bu ilk aşktan kurtulmak ister, içini kin ve nefret kaplar; ancak nedenini anlayamasa da yine de onun peşinden sürüklenir. Bu durum, onun için, inanmadığı bir bilmedir.

*Türk Düşüncesi*'nde aşk/ sevgi üzerine yazılan altmış üç şiiirin beşer tanesi Ali Püsküllüoğlu ve Sadi Samra'ya, üçer tanesi İbrahim Minnetoğlu, Kadir Pencaplıgil ve Sıtkı Salih Gör'e, ikişer tanesi de Baha Oral ve Aytekin Ozan'a aittir. Geri kalan kırk şiiir ise farklı kişilere aittir. Şiiirlerin otuz iki tanesinde aşk/ sevgi insanı mutlu eden bir unsur olarak karşımıza çıkarken on dokuzunda mutsuz eden bir unsur olarak görülür. Geri kalan on üç şiiirde ise aşk/sevgi sevdiği insanla karşılaşma ve eski günlerden bahsetme, seni seviyorum sözünün seven ile sevilen arasında sır kalmasını isteme, sevgilinin yazdığı mektubun sıcaklığını gören komşu kızların kıskançlığı, sevgisini bir mektupla dile getiren kişinin duyguları, aşkın ağırlığına dayanamama ancak ondan yine de vazgeçememe, içindeki aşkın büyümesinden korkma gibi çok çeşitli şekillerde ele alınmıştır.

### 1. 1. 1. 2. Özlem Üzerine Şiiirler

*Türk Düşüncesi*'nde aşk/sevgiden sonra en çok ele alınan ikinci tem özlemdir. Dergide bu tem üzerine yirmi iki şiiir yer almaktadır. Şiiirlerde özlem temi çok değişik şekillerde kullanılmıştır; ancak genel olarak sevgiliye duyulan özlem daha sık karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan Aytekin Ozan'ın "Nöbette"<sup>84</sup> adlı şiiirinde, memlekete duyulan özlem yansıtılır. Ankara'da asker olan şair, saat üç- dört arasında nöbet tutmaktadır ve bir yandan da memleketini düşünmektedir. Nuran Dağlaroğlu'nun "İçimdeki Hasret"<sup>85</sup> adlı şiiirinde şair, köyde doğmadığını ve bu nedenle köyün birçok güzelliklerini göremediğini veya bilemediğini dile getirir, şehirden uzakta sessiz ve yeşil bir köyde yaşama özlemi duyduğunu belirtir. Azmi Güleç'in "Özleyiş"<sup>86</sup> adlı şiiirinde ise bunlardan farklı olarak merhamete özlem duyulur. Şair, sevap ve günah dolu hayatında

<sup>83</sup> nr. 26, 1 Ocak 1956, s. 92.

<sup>84</sup> nr. 13, 1 Aralık 1954, s. 49.

<sup>85</sup> nr. 32, 15 Temmuz 1956, s. 101- 102.

<sup>86</sup> nr. 25, 1 Aralık 1955, s. 36.

düşüncelerinin tek dostu olarak geceleri görür ve ölümden başkasının yalan olduğunu düşünür. Ezelden kutlu olan merhameti özler ve ona nerdesin diye sorar.

Dergideki bazı şiirlerde insanın geçmişine, çocukluğuna duyduğu özlem anlatılır. Osman Attila “Böyleydi”<sup>87</sup> adlı şiirinde, insanlığın kendi geçmişine duyduğu özlemi ifade ederken A. Turan Oflazoğlu “Geldik”de<sup>88</sup> gönüllerinde eski sevdaların yankılarıyla sonsuzlukların özlemediği bir zaman ve kâinatlarca özlemle dolu yaşamlarıyla süslenen bir mekân içine geldiklerini söyler. Bu şiirde de geçmişe, geçmişteki sevdalara özlem duyulmaktadır.

Halide Nusret Zorlutuna’nın “Bir Kuş Öterdi”<sup>89</sup> adlı şiirinde de insanın kendi geçmişine duyulan özlem ifade edilmiştir. Şairin, içinde eskiden bir kuş ötermiş ve kimin bestelediğini bilmediği bir şarkıyı yapraklar, dalgalar, yıldızlar vs. hep birlikte söylerlermiş. O zamanlar gökyüzü apaydınlık ve masmaviymiş. Ve o zamanlar şairin hayatının şüphesiz en güzel anlarından birisiymiş. Gavsî Ozansoy da “Hasret”te<sup>90</sup> kırk yılın çok çabuk geçtiğini ve elinde uçurtması ile ihtiyarladığını söyler. Çocukluğuna özlem duyan şair, muradının erik dallarında yaşadığını; ancak şarkıların söylenip bittiğini, o faslın çok geride kaldığını ve artık içinde ölümün bir fısıltı gibi dolaştığını belirtir.

Bazen de sevilen kişiden uzakta olmanın veya ayrılığın doğurduğu özlemi anlatan şiirler yer alır. Mehmet Turan Yarar’ın “Tarla Aşk”<sup>91</sup> adlı şiirinde, kadının kocası Çukurova’ya çalışmaya gitmiştir. Kadının kendisi de tarlada çalışan bir ırgattır. Kocasını Çukurova’ya gittiğinden bu yana kadın onu özlemekte ve hüzünlenmektedir. Kadın kocasına gönderilmek üzere bir beyefendiye mektup yazdırır. Mektubu yazan beyefendi kadına öyle bir bakış bakmıştır ki kadın, kocasını bir daha göremeden onuz ölecekmiş gibi hissetmiştir. Bu şiirde, ayrılık hasreti ve sevgiliye duyulan özlem ifade edilmiştir. Baha Oral’ın “Yalnızlıklara Şiir”inde<sup>92</sup> şair, sevgilisinden ayrılmıştır ve artık yalnızdır. Esen rüzgârdan ve yağmurda ıslanan saçlarından sevgilisini hatırlar ve onu yeniden dudaklarından öpmeyi arzular ancak bu artık imkânsızdır. Şahinkaya Dil’in

<sup>87</sup> nr. 3, 1 Şubat 1954, s. 202.

<sup>88</sup> nr. 7, 1 Haziran 1954, s. 48.

<sup>89</sup> nr. 18, 1 Mayıs 1955, s. 418- 419.

<sup>90</sup> nr. 37, 1 Mart 1957, s. 15.

<sup>91</sup> nr. 3, 1 Şubat 1954, s.206.

<sup>92</sup> nr. 10, 1 Eylül 1954, s. 303.

“Bizim Şarkımız”<sup>93</sup> adlı şiirinde de şair, eşinden uzakta, gurbettedir ve gurbette insanın insanlığını unuttuğunu düşünür. Kendisini eşinden uzakta kırık bir plak, bütün acıların kalbine yüklendiği ağlamaklı bir kişi olarak görür. İnsanın mutlulukların en güzelini evinde bulduğunu söyleyen şair, eşine kalbinin onun için çarptığını söyler.

Macit Benice'nin “Panorama”<sup>94</sup> adlı şiirinde şair, sevgilisinden ayrılmıştır ve onun türbe yeşili gözlerini özler. Şair, sevgilisinin gözlerini türbe yeşilinde anar ve sevgilisinden onu affeden bir ıtır kokusu geldiğini duyumsar. Burada da ayrılık hasreti ve sevgiliye duyulan özlem ifade edilmiştir. Hakkı Ersöz'ün “Tam Beş Yıl”<sup>95</sup> adlı şiirinde de şair, sevgilisinden ayrılalı tam beş yıl olmuştur; ancak hala onu özlemektedir.

Bazılarında da sevgiliye ulaşamamaktan, onun yokluğundan doğan özlem ifade edilir. İbrahim Yurdören'in “Dağlar Var”<sup>96</sup> adlı şiirinde şair, sevgilisi ve kendisi arasında dağlar olduğunu ve bir türlü sevdiğine ulaşamadığını, onunla kucaklaşamadığını söyler. Bir gün bu dağlar aralarında engel değil de yol olur mu diye sorar; ancak bunun olmayacağını da bilir. Burada ise sevgiliye kavuşamamaktan, ona asla erişememekten duyulan bir özlem vardır. Cemal Taşkınoğlu'nun “Özlem”<sup>97</sup> adlı şiirinde ise şair, sevgiliyle yaşayamadığı hayatın özlemini çeker.

### Özlem

Bir uykunun huzûru kadar sade,  
El değmemiş bir vücut kadar temiz,  
Bu yarı aydınlık sabahlarda ikimiz,  
Seni şafak yıldızının doğduğu yerde.

Seni sükûnla yıkanan kâinatın,  
Seni bitmeyen zamanın ötesinde,  
Uzaktan gelen ölgün sesinde,  
Ah! Yaşayamadığımız hayatın.

<sup>93</sup> nr. 25, 1 Aralık 1955, s. 30.

<sup>94</sup> nr. 8, 1 Temmuz 1954, s. 124.

<sup>95</sup> nr. 9, 1 Ağustos 1954, s. 198.

<sup>96</sup> nr. 6, 1 Mayıs 1954, s. 442.

<sup>97</sup> nr. 8, 1 Temmuz 1954, s. 125.

Bazı şiirlerde ise özlem sevgilinin yokluğundan kaynaklanır ve bu yokluk duygusu yüzünden seven kişinin içinde sevgiliye duyulan özlem gittikçe büyür. Kadir Pencaplıgil'in "Bir Dağ Masalı Şarkısı"<sup>98</sup> adlı şiiri böyledir. Bu şiirde, sarışın bir kıza dağ başındaki sevgilisi gece yarıları türküler yakar ve onun gelmesini bekler. Kızın denizi dalgalı, dağı aşılmaz olan bu yere bir gece yarısı mutlaka geleceğini, bir gün kapısının çalınacağını ve açtığında karşısında sevgilisini göreceğini hayal eden adam, her sabah kalktığında bu beklentisinin boşa çıktığını görür. Her gün kendini biraz daha garip, kimsesiz hisseder ve içindeki özlem büyüdükçe büyür. Sıtkı Salih Gör'ün "Gece"<sup>99</sup> adlı şiirinde de şair, gece olunca yalnızlığın sancısını duyar, benliğini bir özlem sarar ve sevgilisinin yokluğu gözünde büyüdükçe büyür.

Dergide yer alan yirmi iki şiirin iki tanesi Şahinkaya Dil'e aitken diğerleri farklı farklı kişilere aittir. Bu şiirlerin dokuzu sevilen kişilere (eşe, sevgiliye veya sevdiklere) ve üçü geçmişe özlem üzerine iken geri kalanlar memlekete, sevgiliyle birlikte yaşamak istenen hayata, sevgiye, merhamete, köyde yaşamaya ve çocukluğa özlem üzerinedir. Şiirlerin dördünde ise beklenen şeyin ne olduğunu bilmeksizin özlem duyma, özleyiş içinde mutlu olma, hasrete özlem duyma ve özlenen kişinin kim olduğunun bilinmemesi ama birgün bu özlemle beklenen kişinin geleceğine inanma vardır.

### 1. 1. 1. 3. Vatan Üzerine Şiirler

*Türk Düşüncesi* dergisinde, vatan temi üzerine yazılan yirmi şiirden bazıları Anadolu veya şehitlerimiz üzerine iken bazıları o dönemde de güncel konulardan biri olan Kıbrıs üzerinedir. Bu tem, vatan toprağının güzelliği, hürriyet ve vatan birlikteliği, vatan uğruna her şeye katlanma düşüncesi, vatanın parçalanmaz bir bütün olduğu vb. gibi çok çeşitli şekillerde ele alınmıştır. Bu şiirlerden sadece İsmail Safa'nın "Ey Halk Uyan"<sup>100</sup> adlı şiiri farklıdır. Bu farkın sebebi ise İsmail Safa'nın bu şiirinin Cumhuriyet'ten önce yazılmış olmasıdır. Bu nedenle vatan kavramını ele alış tarzı ve eleştirisini yönelttiği yer diğerlerinden farklıdır. İsmail Safa bu şiirini yine *Türk Düşüncesi*'nin aynı sayısında yayımlanan "Sultan Hamide"<sup>101</sup> başlıklı şiiriyle birlikte

<sup>98</sup> nr. 26, 1 Ocak 1956, s. 94.

<sup>99</sup> nr. 43, 1 Eylül 1957, s. 14.

<sup>100</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 347.

<sup>101</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 348.

Jön Türklerin yayın organı olan Meşveret gazetesine göndermiş ve şiiri orada yayımlanmıştır<sup>102</sup>. İsmail Safa “Ey Halk Uyan”da halkın gaflet uykusundan uyanmasını, şayet uyanmazsa vatan topraklarında Osmanlılık, Müslümanlık değil Hıristiyanlığın çanlarının çalacağını söyler. Ne vakte kadar bu sessizliğin devam edeceğini sorar. Bu sessizliğin sonunun kötü olacağını söyler ve halkından artık uyanmasını ister. Burada eleştirinin yöneltildiği yer II. Abdülhamit yönetimi ve vatan toprağı diye belirtilen yer de Osmanlı devletidir.

Vatan üzerine yazılan şiirlerin bazılarında vatan uğruna her türlü zorluğa katlanma düşüncesi vardır. Cahid Aydoğan’ın “Sakarya”<sup>103</sup> adlı şiirinde şair, Sakarya’yı ilk defa bir bozkır akşamının ıssızlığında görür ve ondan bir serinlik beklerken o aksine şairi yakar. Bundan sonra şair yeni bir yolun yolcusu olur ve insanlara “Anadolu’nun karış karış toprağını çiğnemedi, çilesini çekmeden bu toprağa vatan diyemezsin, bu yüzden Anadolu’nun dağları sırtına heybe olsa da çekeceksin” diye seslenir. Bu şiirde yüzünü vatan toprağına çevirme ve bu noktadan sonra da onun uğruna her türlü zorluğa katlanma vardır. Buna benzer bir durum biraz farklı olarak Özbek İncebayraktar’ın “Türkiyem”<sup>104</sup> adlı şiirinde de vardır. Bu şiirde yüzünü vatan toprağına çevirme yoktur, çünkü şairin yüzü zaten ona dönüktür; ancak bu şiirde de vatan uğruna her şeye katlanma düşüncesi vardır. Şair, Türkiye’nin doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine kadar her yerinin bin bir güzelliği olduğunu belirtir. Türkiye’nin sevdalısı olduğunu ve bu sevdanın aklını başından aldığını söyler. İster ecel olup canını almasını, isterse onu taştan taşa çalmasını çünkü onun sevdası uğruna her şeye razı olduğunu dile getirir.

Vatan üzerine yazılan şiirlerde hürriyet konusu üzerinde de durulur. Hüseyin Karakan’ın “Anadolu”<sup>105</sup> adlı şiirinde şair, Türkçenin konuşulduğu, denizlerinde bir başka ruhun dolaştığı Anadolu’yu doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine kadar anlattıktan sonra onun dağına taşına tek tek selam söyler ve hürriyetten de ona selam götürür. Halide Nusret Zorlutuna da “Ne Mutlu Bana”<sup>106</sup> adlı şiirinde, “bu toprağın tapusu bana ait olmasa da ben çok mutluyum çünkü bütün güzellikleriyle bu toprak

<sup>102</sup> Beşir Ayvazoğlu, *Peyami, Sanatı, Felsefesi, Dramı*, Kapı Yayıncılık, İstanbul, 3. baskı: Ocak 2008, s. 28.

<sup>103</sup> nr. 4, 1 Mart 1954, s. 291.

<sup>104</sup> nr. 55, 1 Nisan 1959, s. 59- 60.

<sup>105</sup> nr. 8, 1 Temmuz 1954, s. 125- 126.

<sup>106</sup> nr. 12, 1 Kasım 1954, s. 433- 434.

benim; altında şehitlerim, üstünde bayrağım var ve ben hür yaşamaktayım. Bu bana yeter de artar” der.

Beşir Dirikolu’nun “Maraş Destanı”ndan<sup>107</sup> şiiri Anadolu’nun hürriyeti üzerine iken Güngör Gençay’ın “Yeniden Doğuş”<sup>108</sup> şiiri Kıbrıs’ın hürriyeti üzerinedir. Beşir Dirikolu’nun şiirinde şair, Sütçü İmam’ın ilk kurşunu hürriyet adına Maraş’ta sıktığını ve onun Türk namusunu koruduğunu söyler. Güngör Gençay’ın şiirinde ise yavru vatan Kıbrıs’ın yeniden hürriyete kavuşacağı ve kaderinin yeni baştan yazılacağı ifade edilir.

Vatan üzerine yazılan şiirlerde özellikle Kıbrıs üzerine olanların da olduğunu belirtmiştik. Bunun nedeni dergide Kıbrıs için özel sayı çıkarılmış olmasındandır<sup>109</sup>. Kıbrıs üzerine yazılan şiirlerin kimisinde Kıbrıs’ın yeniden hürriyete kavuşacağı ümidi ve inancı varken kimisinde de Kıbrıs’ın vatan parçası olduğu ve hep öyle kalacağı inancı vardır. Güngör Gençay’ın “Yeniden Doğuş”<sup>110</sup> şiirinde bunlardan birincisi görülürken Ali Haydar Yeşilyurt’un “Türk Kıbrıs’a Sesleniş”inde<sup>111</sup> bunlardan ikincisi görülür. A. Haydar Yeşilyurt’un bu şiirinde şair, Kıbrıs için ölmeye ant içen şanlı Bozkurtlar olduklarını ve bir gün hayallerin gerçek olup ay-yıldızın Kıbrıs’tan bir güneş gibi doğacağını, çünkü yüz yirmi bin Kıbrıslının ay- yıldızsız yaşayamayacaklarını, Kıbrıs’ın Türk doğduğunu, Türk yaşadığını ve daima Türk kalacağını söyler. Şiirde, Kıbrıs’ın hürriyeti için gerekirse can verileceği ve onun uğruna savaşılacağı ifade edilir.

### **Türk Kıbrıs’a Sesleniş**

Dinleyin şarkımızı söylüyor fırtınalar

Bu seste Türk Kıbrıs’ın şahlanan imanı var.

Yeşil Ada güneş varsın derini yaksın,

Yakında bozkurtların sesini duyacaksın.

Mademki kanında Türk kanı taşıyorsun,

Mademki istiklal ve yurt için yaşıyorsun,

<sup>107</sup> nr. 45, 15 Kasım 1957, s. 21.

<sup>108</sup> nr. 22, 1 Eylül 1955, s. 237.

<sup>109</sup> Kıbrıs Sayısı: nr. 48/ 49, Şubat- Mart 1958.

<sup>110</sup> nr. 22, 1 Eylül 1955, s. 237.

<sup>111</sup> nr. 48/ 49 Şubat-Mart 1958, s. 91.



Korkma birgün hayaller hakikat olacaktır,  
Ayyıldız güneş gibi Kıbrıs'tan doğacaktır.

Türkün attığı ok hedefini şaşar mı?  
Yüz yirmi bin Kıbrıslı ay yıldızsız yaşar mı?

Sana hor bakanları mezara gömeceğiz,  
Madem savaşta doğduk savaşta öleceğiz.

Kıbrıs sen dünyalara şan, şeref salacaksın,  
Türk doğdun, Türk yaşadın, daima Türk kalacaksın.

Sana uzanan eli parçalarız, kırarız,  
Ayı sürüsü değil, biz şanlı Bozkurtlarız.

Varsın Yeşil Adada o çakallar ulusun,  
Senin cihanın yenilmez Kahraman Bozkurdusun.

Türküdür Yeşil Ada, Türküdür o ufuklar,  
Kıbrıs için ölmeye ant içmişiz çocuklar.

Kadir Pencaplıgil'in "Kıbrıs Üstüne"<sup>112</sup> adlı şiirinde ise şair, "kuşların hasret şarkıları söylediği, on sekizindeki Fadime'nin hasret türküleri yaktığı, tüm erkeklerin adaklı bir can taşıdıkları ve gerektiğinde canını feda etmeye hazır oldukları vatan toprağıdır Kıbrıs" der. Ali Rıza Unar'ın "Benim Kıbrıs"<sup>113</sup> şiirinde de şair, Kıbrıs'ın bir adımlık yerde olduğunu ve ona kim kem gözle bakarsa keskin kılıcının kınında paslanmadığını, her an çıkabileceğini ve Türklerin kanıyla yoğrulan bu toprakların dünyanın sonuna kadar Türklerin olduğunu söyler.

<sup>112</sup> nr. 41, 15 Temmuz 1957, s. 13.

<sup>113</sup> nr. 48/49 Şubat-Mart 1958, s. 52.

Aynı şekilde, C. O. Öcal Fazlıoğlu da “Yeşilada’ya Sesleniş”te<sup>114</sup> “al sancağı bağrına dikmek için uğruna elli bin Türk’ü şehit verdim, sesini denizlerden dağlardan duydukça maceranla coştum, sen eski vatanımsın, sensiz yaşayamam, senin hasretinle yanıyorum, bir buyruk çıksa yoluna gül döşerim çünkü tüm Türklük uğruna ölmeye ant içmiştir” der. Hüseyin Ulvi Kıvılcım’ın “Sevgili’ye”<sup>115</sup> şiirinde ise bunlardan farklı olarak şair, Kıbrıs’ı sevgilisi olarak, kendisini de Anadolu olarak görür, ikisinin Antalya koyunda her gece seviştiklerini ve dünyanın ikisini ayıramayacağını çünkü sınımsız kucaklaştıklarını dile getirir.

Vatan üzerine yazılan şiirlerin hepsi farklı farklı kişiler tarafından yazılmıştır ve yazılan şiirlerin altısı Kıbrıs üzerinedir. Şiirlerde vatan toprağının güzelliği, kutsallığı ve vazgeçilemezliği ve onun uğruna tüm zorluklara katlanma düşüncesi vurgulanır.

#### 1. 1. 1. 4. Ölüm Üzerine Şiirler

*Türk Düşüncesi*’nde vatandan sonra en çok ele alınan tem ölümdür. Dergide bu tem üzerine on dokuz şiir yer almaktadır. Şiirlerden sadece birinde anılarla ölüm bağdaştırılır. Bu şiir Şahinkaya Dil’in “Ağlayan Ölü”<sup>116</sup> adlı şiiridir ve şiirde şair okuyuculara seslenerek gözlerinin içine baktıklarında ağlayan bir ölü görececeklerini ve onların da yüreklerine anılar sokulduğunda kendisi gibi öleceklerini söyler.

Ölüm üzerine yazılan şiirlerin bazılarında ölüm korkusu ifade edilir. İbrahim Erler’in “Yaprak Gibi”<sup>117</sup> şiirinde şair, genç yaşında ölmekten korkmaktadır. Mehmet Akif Tuncay’ın “Dirilen Adam”<sup>118</sup> şiirinde de böğründen üç bıçak yarası almış olan bir adam ölümden kaçır. Ölümden öylesine çok korkar ki aklında Azrail büyüdükçe büyür. Gökyüzüne son kez bakar, parmakları buz keser ve “ölüm bu mudur” diye düşünür. Bu esnada zaman kırılır ve adam ölür.

Sadi Samra’nın “Tedirgin”<sup>119</sup> şiirinde şair, bitkindir; ancak yerinde duramayacağını çünkü ölümün her köşede olduğunu ve kendisinin karanlık titreyişlerle sarsıldığını, anılarının soluk alışlarını duyduğunu, renklerin ve sabahların çıldırdığını

<sup>114</sup> nr. 48/ 49 Şubat-Mart 1958, s. 86- 87.

<sup>115</sup> nr. 39, 1 Mayıs 1957, s. 48.

<sup>116</sup> nr. 62, Mart 1960, s. 19.

<sup>117</sup> nr. 9, 1 Ağustos 1954, s. 194.

<sup>118</sup> nr. 20, 1 Temmuz 1955, s. 115.

<sup>119</sup> nr. 38, 1 Nisan 1957, s. 33.

söyler. Kadir Pencaplıgil'in "Dar Uyku"<sup>120</sup> şiirinde ise bir tarafta ölüm vardır bir tarafta da şairin ondan kurtulma çabası.

Ölüm üzerine yazılan şiirlerin bazılarında da sevilen kişinin ölümüne inanama, onun ölümü ile dünyaya küsme veya onun ölümü ile kendi ruhunun da öldüğünü düşünme fikri vardır. İsmail Safa'nın "Bir Mersiye"<sup>121</sup> adlı şiirinde şair, Feride adlı sevgilisinin ölümünü anlatır ve onun ölümü ile dünyaya küstüğünü söyler. C. Taşkınoğlu'nun "Sessiz Ölüm"<sup>122</sup> adlı şiirinde şair, hasta olan sevgilisine ellerini kendisine vermesini ve çektiği acılardan kurtulmasını söyler. Çektiği acılardan kurtulması için yıldızların üzerine çıkıp gülen ruhuyla kendisine görünmesini söylediğinde bir anda ondaki sessizliği fark eder. Sevgilisinin öldüğüne inanamayan şair ona "öldüğün gerçek midir" diye sorar. Güngör Gençay'ın, "Hasfırın Caddesi No:70"<sup>123</sup> şiirinde şair, ruhunu yetmiş numaralı kapının önünde bırakmıştır çünkü sevgilisi orada ölmüştür. Artık sevgilisi bedensiz ruh, kendisi de ruhsuz bedendir.

Ölüm üzerine yazılan kimi şiirlerde ise yaratılışın bir gereği olan ölümün hepimiz için olduğu ve ona şimdiden alışmamız gerektiği fikri vardır. Suat Salih Arsal, "Günlerden Biri"nde<sup>124</sup> bir gün gene böyle muhteşem bir sabah başladığını; erkek, kadın, çoluk çocuk, asker, amele vs. hepsinin aynı şehirde yaşadıklarını söyler ve zamanın donuk bir ayna gibi akmakta olduğunu belirtir. Hayat bu şekilde akıp giderken şair, bize toprak anayla aramızda bir üveylik olsa da ona şimdiden alışmamız gerektiğini ifade eder.

Hüseyin Karakan da "Bahar İç Sızısı Şarkısı"<sup>125</sup> şiirinde, hayatın yaratılış düzenine uyarak belli bir süre sonra sona erdiğini bahar mevsimi üzerinden verir. Bahar mevsimi, yerini sonbahar mevsimsine bırakıp ölüme gider.

### **Bahar İç Sızısı Şarkısı**

Her bahar, evlerden bahçelere

Yeşilin saadeti vurur.

<sup>120</sup> nr. 40, 15 Haziran 1957, s. 29.

<sup>121</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 351.

<sup>122</sup> nr. 7, 1 Haziran 1954, s. 48.

<sup>123</sup> nr. 31, 15 Haziran 1956, s. 24.

<sup>124</sup> nr. 8, 1 Temmuz 1954, s. 124.

<sup>125</sup> nr. 10, 1 Eylül 1954, s. 304.

Zaman ve Evrenden önce  
Güneşin oyunudur bu.

Şimdi yarı dünyada  
Hoş bir şarkı, düzenlemede.  
Büyük sükûtların çemberinde  
Evrenin fırtınası her an feryat etmede.

Biz yeni diye, kabullenip dururuz;  
Onca her şey eskisinin tekrarıdır.

Ey Tanrım! Niçin Dünya Güneşe vurgun?  
Zaman onun elinden bizi kurtaracak mı?  
Yoksa mahvımız: Ölüm  
Senin ona verdiğin bir yüce armağan mı?

Nasıl küçüklüğünü hissetmesin benliğim?  
Her bahar yaprakların yeşil görünüşünde;  
Ve o alıştığımız sonbahar günlerinin,  
Ölümü, pek basitmiş gibi gösterişine.

Ey Tanrım! Aşkına kapılıp gittiğimiz  
Yavaş Yavaş yürüyüp giden saniyelerde  
Bahar bile yaratılış içinde  
Ölüme koşusunu bitirmede.

Bunların dışında kalan diğer şiirlerde ise ölmek üzere olan kişinin hissettikleri, ölümün ani gelişi ile yapmak istediklerimizi yapamamamız, ölüm hazırlıkları vs. gibi konular ele alınır. Ölüm üzerine yazılan şiirlerin üçü Sadi Samra'ya, geri kalanlar ise farklı şairlere aittir. Ölüm temi üzerine yazılan şiirlerin dördünde ölüm korkusu ve üçünde sevilen kişinin ölümü ele alınır. Geri kalanlarda ise ölüm; ölümden kaçma,

ölüm- hayat ve ölüm-anı ilişkisi, ölecek kişinin yaptığı hazırlıklar, ölümün gelişi gibi değişik şekillerde ele alınır.

### 1. 1. 1. 5. Dini ve Hikemi Şiirler

Dergide bu konu üzerine on beş şiir kaleme alınmıştır. Dergide yer alan dini ve hikemi şiirlerin kimileri Allah'a yönelme, kendini Allah'a verme ve yenilenme üzerinedir. Refik Bayrakçı'nın "Sabah'a Doğru"<sup>126</sup> adlı şiirinde şair, vücudunda bir isyanın başladığını ve bu isyanın ruha, Allah'a ve ömründeki yeni bir sabaha doğru olduğunu söyler. Selahattin Batu da "Bozkırda Allah"ta<sup>127</sup> bozkırdaki boşluğun çok yüce olduğunu ve insanın ruhunu kendinden alıp uzağa götürdüğünü belirtir. Bozkırın etrafında ne bir dağ, ne bir akarsu, ne bir insan, ne bir çiçek, ne de bir zaman bulunduğunu ve ne varsa yeryüzünde hepsinin orada silinmiş olduğunu ifade eder. Tanrı'nın sabaha bu dağdan doğduğunu söyleyen şair ruhuna "gel seninle Allah'a gidelim" der.

İbrahim Yurdören ise "Rakset"<sup>128</sup> şiirinde "yaratmanın sırrını yaşanan olaylara bakarak oku ve yarın neler olabileceğini geçmişinden ve bugününden yola çıkarak anla, yüce bir rakkase gibi kendini Rabbine ver" der. Aynı şekilde Özdoğan Aktar "Karanlıktan Kopuyorum Ya Da Protozoa'nın Aşk Evrimi"nde<sup>129</sup> "sonsuz mavilerde yottuk, evren bomboştı; ancak ulu fermanla Âdem ve Hava çıkageldi, daha sonra yasak meyveyi yediler ve dünyaya atıldılar. Şeytan nasıl bir zaman onları kandırdıysa şimdi de bizi kandırıyor, biz de aynı yasak meyveyi dişliyoruz; ancak ben her şeyi gözyaşlarımda bırakıp vazgeçiyorum ve Tanrı'ma yaslanıyorum" der ve Şeytan'a da artık ondan yana dönmeyeceğini söyler.

Bazı şiirler de tek gerçeğin Allah olduğu ve hayatın yalan olduğu fikri üzerinedir. Mehmet Akif Tunçay'ın "Cümlesi Yalan Einstein"<sup>130</sup> adlı şiirinde şair ölmüştür ve yatağının başında annesi ve karısı ağlaşırlar. Şair, göğe doğru yükselir ve gökteyken Einstein'ı görür. O da ölmüştür ve şair ona yatağında bir ceset bıraktığını, dünyanın, yıldızların masal ve bütün hesapların yalan olduğunu, hayatta var olan tek

<sup>126</sup> nr. 6, 1 Mayıs 1954, s. 445.

<sup>127</sup> nr. 8, 1 Temmuz 1954, s. 120- 121.

<sup>128</sup> nr. 12, 1 Kasım 1954, s. 435.

<sup>129</sup> nr. 46/ 47 Aralık 1957- Ocak 1958, s. 28- 29.

<sup>130</sup> nr. 23, 1 Ekim 1955, s.282.

şeyin Allah olduğunu söyler. Özdoğan Aktar da “Sana Doğru”da<sup>131</sup> görülen ve görülmeyen her şeyin Allah’a ait olduğunu ifade eder.

Dergide yer alan kimi şiirler ise Mevlana üzerinedir. Tarık Orhan’ın “Mevlana”<sup>132</sup> adlı şiirinde şair, Mevlana’ya seslenir ve onun sayesinde hakiki aşkı bulduğunu söyler ve çilesinin dolup derdinin geçtiğini bu nedenle de onun ayağına yüz sürmeyi ve kırk yıl hizmetini görmeyi ister. Özbek İncebayraktar da “Mevlana”<sup>133</sup> şiirinde, Mevlana’ya eteğine yüz sürmeye ve onda muradına ermeye geldiğini söyler. Ona kendisini bu çoraktan kurtarmasını çünkü bu çoraklıkta öldüğünü belirtir.

Şiirlerden bazıları da bütün bunların dışında sadece Tanrı veya onun ululuğu üzerinedir. Sadi Samra “Gece”<sup>134</sup> şiirinde, geceleyin, sessizliğin içinde kendini ölmüş gibi hisseder ve sanki Tanrı’nın ve dinin sesini duyar. Osman Attila’nın “Şadırvan”ında<sup>135</sup> şair, şadırvanda nurun gölgesinin süzüldüğünü belirtir. Şadırvanın güvercinsiz kalsa bile ruhuna huzur verdiğini, orada kuşluk vakti başlayan bir yolculuğa çıkıldığını, melekler kadar saf, temiz ve sessiz insanların abdest almak için oraya geldiğini, kendisinin de eskiden oraya aksakallı, yeşil sarıklı dedesiyle gittiğini, testisi ile abdest aldığını ve kuşlara yem verdiğini ifade eder.

### **Şadırvan**

Anam, babam hala uykusundadır,  
Nasıl özenç duymam müezzinlere?  
Yıldızlar şafağın korkusundadır,  
Selviden ilk ışık düşüyor yere.

Tanrı âşinadır ses âhengine,  
Gölgesi değil mi şu süzülen nur?  
Güvercinsiz kalsa şadırvan, yine  
Ruhuma bir sükûn bağışlar durur.

<sup>131</sup> nr. 62, Mart 1960, s. 24.

<sup>132</sup> nr. 38, 1 Nisan 1957, s. 39.

<sup>133</sup> nr. 40, 15 Mayıs 1957, s. 18.

<sup>134</sup> nr. 13, 1 Aralık 1954, s. 51.

<sup>135</sup> nr. 32, 15 Temmuz 1956, s. 105- 106.

Yolculuğa kuşluk vakti çıkılır,  
 Bu ak şadırvanda yıkanır yüzler  
 Sular yükeldikçe düşer, yığılır,  
 Burada geceye döner gündüzler.

Melekler kadar saf, temiz ve sessiz  
 Tek tek geliyorlar abdest almağa.  
 Ağaçlar uykuda, dallar nefessiz;  
 Onlar da hevesli uyuklamağa

Ak sakallı, yeşil sarıklı dedem  
 Ellerimi yıllar var ki bıraktı;  
 Ne testim var ki bıraktı;  
 Bu gece şadırvan içime aktı...

Mehmet Akif Tuncay da “Ulu Çağrı”<sup>136</sup> şiirinde, gökyüzünün devasa, mavi bir göz olduğunu ve onun Tanrı’nın ululuğunu ve rahmetini bildirdiğini söyler.

Dini/ hikemi şiirlerin üçü Mehmet Akif Tuncay’a, diğerleri ise farklı şairlere aittir. Bu şiirlerin dokuzu Allah ve onun yüceliği üzerine iken ikisi Mevlana üzerinedir. Geri kalan şiirler ise vahdet şarabı ile sarhoş olma; aşk kadar güzel ancak zehir gibi bir iman isteme ve Hz. İsmail üzerinedir.

### 1. 1. 1. 6. Tabiat Üzerine Şiirler

Dergide tabiat üzerine de dini ve hikemi şiirler gibi on beş şiir bulunmaktadır. Bu şiirler tabiat sevgisi, bahar mevsimi ile tabiatın canlanması, tabiatın içindeyken insanın tüm kötülüklerden uzaklaşması, tabiatın insanda yaşama sevgisi uyandırması ve insana huzur vermesi gibi tabiatın çok çeşitli yönleri üzerine yazılmıştır. Mehmet Turan Yarar “Bir Kış Masalı”<sup>137</sup> adlı şiirinde kışın üşüyen kuşa karşı çok üzülür ve insanların

<sup>136</sup> nr. 45, 15 Kasım 1957, s. 10.

<sup>137</sup> nr. 6, 1 Mayıs 1954, s. 444.

kuşa karşı duyarsızlığından yakınır. Yüksel Bozkırlı ise “Bozkır İçin”<sup>138</sup> şiirinde “doğmamış güneşin yurdu olan bozkır topraklarında kimsenin duymadığı şarkılar, yaşamadığı hayatlar ve bilinmez bir sevda var” dedikten sonra kalbinin sudaki aksi olan bozkıra artık yerde, gökte ve havada parıldamasını söyler.

Osman Attila “Bulutlar Yeşili Seviyor”<sup>139</sup> adlı şiirinde, nisan mevsimiyle birlikte yağmurların başladığını ve tüm tabiatın canlandığını ifade ettikten sonra yağmurla birlikte gelen yeşilliği tabiattaki her şey gibi bulutların da sevdiğini belirtir. Şahinkaya Dil “Büyüyen Sessizlik”<sup>140</sup> şiirinde, tabiatın parçası olan bahçe, güneş, ağaç, çiçek, gece gibi unsurlar vasıtasıyla ruhundaki değişiklikleri yansıtmıştır. Bahçede çiçekler içinde ölmeyi, güneşle Mevla’sını aramayı, ağaçlarla yaşam sevgisini, yasemin kokulu gecelerde korkuyu, gecenin içinde sevgilisinden ayrıyken duyduğu kederi hep bu tabiat parçaları ile anlatır.

İsmet Ercan’ın “Deniz Özlemi”<sup>141</sup> adlı şiirinde şair, denize on, on beş adım kala kaldırımlara yığılır, gözlerinde, ellerinde, saçlarında vs. hep deniz vardır ve etrafına deniz insanları toplanır. Sağını solunu göremeyen şairin oysaki tüm çabası denizi görebilmektir. Bir özlem susuzluğu şairin dudaklarında kalır ve hücrelerinde yadsınan bir aşk, deniz aşkı, can çekişir.

Aynı tabiat sevgisi Sadi Samra’nın “Duygusuz Tabiat”<sup>142</sup> adlı şiirinde de vardır. Bu şiirinde şair, tabiat anaya onu çok sevdiğini söyler ve ondan da kendisini sevmesini ister. Tabiat anaya kendisine bir el uzatmasını ve bir gün göklerde, bir gün denizde, bir gün toprakta kısacası her gün tabiatın başka başka yanlarında beraberce iki sevgili gibi dolaşmalarını teklif eder. Öte yandan tabiat ana onu yok sayar ve şair tabiatın bu şekilde ondan habersizmiş gibi yaşamasına içerler. Şair tabiata “istersen sen beni sevme ama bil ki ben sana delice vurgunum, yalnızca bunu bilsen de bana yeter” der.

Cahit Obruk’un “Uzakta”<sup>143</sup> şiirinde ise şair, artık yaylalardadır ve şehrin gürültüsünden, bencillerden, ikiyüzlülerden, her şeyden uzaktadır ve orada bütün

<sup>138</sup> nr. 8, 1 Temmuz 1954, s. 128.

<sup>139</sup> nr. 17, 1 Nisan 1955, s. 373.

<sup>140</sup> nr. 27, 1 Şubat 1956, s. 167.

<sup>141</sup> nr. 40, 15 Haziran 1957, s. 51.

<sup>142</sup> nr. 41, 15 Temmuz 1957, s. 53- 54.

<sup>143</sup> nr. 30, 15 Mayıs 1956, s. 342.



savaşları unuttur. Mehmet Akalın “Bahar ve Ben”de<sup>144</sup> denizin, ağacın, kuşların, otların kısacası tüm tabiatın bahar sarhoşluğu ile dans ettiğini ve sanki bahar mevsimi kendisinin elinden tutsa ayağının yerden kesileceğini söyler.

### **Bahar ve Ben**

Uzatsam ellerimi deniz avuçlarımda.  
 Koşuversen erik ağacının gölgesindeyim,  
 Gelinlik elbisesini giymiş bembeyaz.  
 Kuşlar, bir aşk türküsü söyler üstümde;  
 Otlar bahar sarhoşluğu içinde,  
 Düşünmezler ki, sonu yaz.  
 Tabiat rakediyor durmadan;  
 Sonsuz bir eğlenceye dalmış,  
 Karınca, kelebek, böcek.  
 Elimden tutsan ayağım yerden kesilecek,  
 Melekler gibi uçacağız.

Dergide tabiat üzerine yazılan şiirlerin ikişer tanesi Sadi Samra ve Osman Attila'ya aitken diğerleri farklı şairlere aittir. Dergide tabiat üzerine yazılan şiirlerin hemen hepsinde tabiat olumlu olarak verilmiştir.

### **1. 1. 1. 7. Yaşama Sevgisi Üzerine Şiirler**

*Türk Düşüncesi*'nde tabiat üzerine yazılan şiirlerden sonra on üç şiir ile yaşama sevgisi temi yer almaktadır. Bu konu genel olarak hayatın güzellikleri veya onun güzelliklerinden vazgeçilemeyeceği şeklinde ele alınır. Ahmet Kutsi Tecer'in “Ömür Bir Böyle Günde”<sup>145</sup> şiirinde, kırdan dingin bir şekilde oturan iki kişi hayatın ne gamını, ne açlığını ne de susuzluğunu duyumsar. Tek hissettikleri hayat ve onun güzellikleridir. Şair, ömrün böyle bir günde adeta durulan, akmayan bir su olduğunu söyler. Ali

<sup>144</sup> nr. 46/47 Aralık 1957- Ocak 1958, s. 20.

<sup>145</sup> nr. 1, 1 Aralık 1953, s. 39.

Püsküllüoğlu “Günler Geçiyor Ömrümüzden”de<sup>146</sup> dünyanın değiştiğini ve insanların hallerinin günden güne tuhaflaştığını belirtir. Günlerin geçip gittiğini; ancak dünyanın güzel olduğunu, onu insanın nasıl bırakabileceğine ise aklının ermediğini dile getirir.

Ali Püsküllüoğlu’nun bir diğer şiiri “Işık Oyunu”nda<sup>147</sup> ise şairin, evinin penceresinden giren ışıkla yüreği aydınlanır, ağaçlar, ortalık, her şey ışık içinde dolar ve güzelleşir. Hüseyin Avni Tatar da “Dünya Nimetleri”<sup>148</sup> şiirinde hayatta iyinin de kötünün de yan yana olduğunu; insanın güzellikler varken kötülükleri görmemesi ve yaşamak varken ölmeyi istememesi gerektiğini ifade eder.

Oktay Tuncer’in “Uzak Sesleniş”<sup>149</sup> adlı şiirinde şair, iyi günlerin sevincini yüreğinde taşır ve günlerin iyiliklere gebe olduğunu düşünür. Oktay Tuncer’in bir diğer şiiri olan “Zihninizi Boşuna Yormayınız”da<sup>150</sup> da aynı iyimser bakış açısı gözümüze çarpar. Bu şiirinde şair, hayattaki haz, sevinç ve mutluluk gibi nimetler için Tanrı’ya şükretmek gerektiğini ve tüm güzelliklerin içinde sıkıntıların, düşüncelerin bir sigara ile uçup gideceğini ifade eder. Oktay Tuncer’in “İstanbul’un Uyandırdığı Sabah”<sup>151</sup> şiirinde de sabahleyin insanları, otobüsleri vs. her şeyiyle uyanan İstanbul’un gözlerinde gizli bir pırıltı ve caddelerinde sabah sevinci vardır.

Erdoğan Tamer’in “Bahar ve İnsan”<sup>152</sup> adlı şiirinde ise baharla birlikte her şeyin yeniden doğup tazelendiğini ve her yerde iyilik ve sevginin olduğunu söyleyen şair, insanlara “içindeki sıkıntılı seni öldür, yeniden doğ ve içindeki gücü göster” der. Osman Attila’nın “Mutluluk”<sup>153</sup> adlı şiirinde ise şair, köyünde horozların sesi ile uyanır. Anası ile mutlu mesut yaşamakta olan şair her sabahının böyle umut dolu ve mutlu olduğunu ifade eder.

Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın “Benlerce”<sup>154</sup> adlı şiirinde, insan sevgisi ve yaşam sevgisi bir aradadır ve hayata dair her şey Afrika’da da Hindistan’da da aynı şekilde

---

<sup>146</sup> nr. 3, 1 Şubat 1954, s. 208.

<sup>147</sup> nr. 28, 15 Mart 1956, s. 228.

<sup>148</sup> nr. 9, 1 Ağustos 1954, s. 200.

<sup>149</sup> nr. 25, 1 Aralık 1955, s. 35.

<sup>150</sup> nr. 27, 1 Şubat 1956, s. 168.

<sup>151</sup> nr. 28, 15 Mart 1956, s. 230.

<sup>152</sup> nr. 30, 15 Mayıs 1956, s. 345.

<sup>153</sup> nr. 34, 1 Aralık 1956, s. 12.

<sup>154</sup> nr. 36, 1 Şubat 1957, s. 13.

devam etmektedir. Özbek İncebayraktar'ın "Sabahleyin"<sup>155</sup> şiirinde ise sabahleyin uyanan şairin yüzüne penceresinden güneş ışığı vurmuş, şair serçelerin ve horozların sesini duymuş ve göğün gülen mavisini görmüştür. Bu gün doğumuyla beraber yaprakta ve şairin dudaklarında bir sevinç vardır; bu yaşama sevincidir.

*Türk Düşüncesi*'nde yaşama sevgisi üzerine yazılan şiirlerin üçü Oktay Tuncer'e ve ikisi Ali Püsküllüoğlu'na aitken geri kalanlar farklı farklı şairlere aittir. Bu şiirlerin çoğunluğunda iyimser bir bakış açısı vardır ve yaşamın güzel olduğu vurgulanır.

### 1. 1. 1. 8. Yalnızlık Üzerine Şiirler

Dergide yalnızlık üzerine dokuz şiir yer alır. Bu şiirlerde genel olarak yalnızlık olumsuz olarak verilir, yalnızlıktan kurtulmak istenir veya ondan şikâyetçi olunur. Behçet Kemal Çağlar'ın "Sizi Düşündüm"<sup>156</sup> adlı şiirinde içine kimsesizlik hissi düşen şair, Türkiye'nin dört bir yanındaki insanlara "ya gelin beni alın ya da siz gelin ve beni bu yalnızlıktan kurtarın" der. Züleyha Münif ise "Toz"<sup>157</sup> şiirinde, yalnız kalmış ruhunun tozlanıp örümcek ağı bağladığını ifade eder.

İbrahim Yurdören'in "Kendi Kendime"<sup>158</sup> adlı şiirinde şair, bulunduğu yerin yabancısıdır ve tek başına düşünmektedir. Düşünürken geride nelerin kaldığını kendi kendine soran şair, ezeli eşine (belki sevgilisi, belki çok yakın bir dostu) "yine bu gecelerin ardında sen doğacaksın" der. Kendisini sonsuzluklara akan bir suya benzeten şair, sessiz kayalar gibi yalnız ve kendi kendine olduğunu söyler.

Sadi Samra'nın "Yer Soluğu"<sup>159</sup> adlı şiirinde ise şair, evrenin gürültüsünden sevgilisinin güzelliğine uzayıp giden şeyin ölmek mi yoksa büyümek mi olduğunu sorar ve kendi sessizliğinde yalnızlığının üşüdüğünü ifade eder. Vural Savaş da "Bahar Sıkıntısı"<sup>160</sup> şiirinde bir bahar gecesini dinmeyen yağmurun sesinden hem gökyüzünün hem de kendisinin inlediğini söyler. Gökyüzünü bilemez ama kendisinin yalnızlıktan ve bu yalnızlığı hissetmenin verdiği yorgunluktan inlediğini ifade eder.

<sup>155</sup> nr. 43, 1 Eylül 1957, s. 39.

<sup>156</sup> nr. 11, 1 Ekim 1954, s. 351.

<sup>157</sup> nr. 15, 1 Şubat 1955, s. 212.

<sup>158</sup> nr. 34, 1 Aralık 1956, s. 36.

<sup>159</sup> nr. 40, 15 Haziran 1957, s. 37.

<sup>160</sup> nr. 43, 1 Eylül 1957, s. 20.

### **Bahar Sıkıntısı**

Bir bahar gecesi  
 Bir yorgunluk  
 Ne o geçer, ne öteki.  
 Yıldızlar bulutlarla kapalı  
 Karanlık içim karanlık  
 Bir yağmur ki  
 Bütün gece  
 Dinmedi.  
 Şıp, şıp inledi sular  
 Gürül gürül inledi gökyüzü

Ben de inledim sabaha kadar  
 Yalnızlığımdan, yorgunluğumdan.

Özbek İncebayraktar ise “Akşam Üstleri”<sup>161</sup> adlı şiirinde akşamüstü açık penceresinden dışarıya baktığında yalnızlığının da etkisiyle kimsesizliğini görür, pencerelerdeki kızlara bakarak efkârlanır, çocukluğunu hatırlar ve penceresinden geceler üstüne üstüne gelmeye başlar. A. İhsan Kılıç’ın “Yalnızlardan”<sup>162</sup> adlı şiirinde ise şair, gecenin düşüncelerine hükmettiğini ve koynunda bulduğu gecelerin kubbede ürperdiğini, toprakta bir yorgunluğun sezildiğini, güvercinlerin rüyalarını unuttuğunu ve zamanın sıcaklığı içinde yalnızlığının bir iç çekiş gibi olduğunu söyler.

Yalnızlık üzerine yazılan şiirlerde farklı farklı şairlerin imzaları görülür. Bunlardan sadece Halide Dolu’nun “Uyanış”<sup>163</sup> adlı şiirinde yalnızlık istenir, geri kalan şiirlerin hemen hepsinde yalnızlık istenmeyen bir olgu olarak karşımıza çıkar. Halide Dolu’nun bu şiirinde şair, hayali bir sevgili kurgular; bu hayali sevgili, şair korkulu ve boğucu kederler içindeyken gelmiş ve onu yalnızlıktan kurtarmıştır. Şair, bu gece onunla birlikte aşk şarkıları söylemek ister. Sonra sabah olur ve şair, tekrar çıldırtan bir

<sup>161</sup> nr. 44, 15 Ekim 1957, s. 32.

<sup>162</sup> nr. 46/ 47 Aralık 1957- Ocak 1958, s. 47.

<sup>163</sup> nr. 1, 1 Aralık 1953, s. 46.

yalnızlık ister, hayali sevgilinin rüyasından çekip gitmesini ve bu yaşadıklarının ılık yaz sonu akşamlarının getirdiği bir hatıra olarak kalmasını diler. Diğer şiirlerde ise bu tem; yalnızlıktan kurtulmayı isteme, yalnızlığın insanı çürütmesi, yalnız kalmayı istememe, yalnızlıktan inleme, yalnızlığın insanın üstüne üstüne gelmesi vb. gibi çoğunluk olarak olumsuz şekillerde ele alınmıştır.

### 1. 1. 1. 9. Madde-Mana Çatışması Üzerine Şiirler

Dergide bu konu üzerine yedi şiir yazılmıştır. Madde-mana çatışması üzerine yazılan şiirlerde *Türk Düşüncesi* dergisinin genel eğilimi olarak mananın üstünlüğü fikri vurgulanır. İbrahim Minnetoğlu “Materyalist”<sup>164</sup> adlı şiirinde materyalist insanın zavallı, biçare bir para ağacı gibi olduğunu; ancak bu para içinde ruhunun harap olduğunu ve bu nedenle paranın sağladığı konforun hiçbir işe yaramadığını ifade eder. İbrahim Minnetoğlu bu fikrini “İnsan”<sup>165</sup> şiirinde de devam ettirir; ilk insandan düşünen insana kadar insanlık tarihini anlattıktan sonra şair, aklın ışığında ilerler ve maddeye esir olur, birçok konfora ulaşır; ancak içinde bir boşluk büyümeye başlar ve inancı kaybolur. Ruhunu içten içe bir nur bekler. En sonunda kendi kendine bir savaşa başlayan şaire göre ya o maddeye esir olacaktır ya da madde ona. Ve şair, içinde inanmanın cesareti ile maddeyi er geç eriteceğini söyler.

İbrahim Yurdören’in “Aşınalar Gecesi”<sup>166</sup> şiirinde, maddeyi, ihtirası aşk potasında yakan ve manaya akan kişiler ‘aşınalar’ olarak adlandırılır ve bu gecenin onların gecesi olduğu belirtilir. Ellerinde rebap, gönüllerinde aşk vardır. Şair, insanları bu aşınalar gibi olmaya, maddenin menziline mananın menziline geçmeye ve aşınaların yaktığı aşk potasında şüphe ve ihtiras gömleklerini yakmaya davet eder. Mehmet Günfer Çelikman’ın “Kuruntu”<sup>167</sup> şiirinde ise şair, kuruntular arasında hiçliğini görür. İnsanların var olduğu ancak insanlıktan uzak oldukları sahillerde en dertli türkülerini söyler ve inanca “bu limanlara uğrama, seni özgür bıraktım” der.

M. Said Çekmegil “Kafam”<sup>168</sup> şiirinde, kafasının içinde her şeyin var olduğunu ancak kalbinin olmadığını ve kalbi olmayınca da kafasının şaşırıldığını ifade eder.

<sup>164</sup> nr. 4, 1 Mart 1954, s. 287.

<sup>165</sup> nr. 7, 1 Haziran 1954, s. 43- 44.

<sup>166</sup> nr. 7, 1 Haziran 1954, s. 45.

<sup>167</sup> nr. 24, 1 Kasım 1955, s. 340.

<sup>168</sup> nr. 53, 1 Şubat 1959, s. 51.

Kalbini arayıp bulan şair, içinde iman ışıklarının yandığını ve her yerin aydınlandığını görür. Zonklamaya başlayan kafasında bir bahar başlar ve sonra gözlerini dünyaya çevirir ve bir daha o kalpsiz kafayı istemediğini belirtir. M. Said Çekmegil'in diğer bir şiiri olan "Aklın Kölesi"nde<sup>169</sup> ise şair, karşısındaki kişinin dağları ben yarattım dediğini ve aklının kölesi olduğunu söyler.

Faruk Temiz'in "Bir Başka Senfoni"<sup>170</sup> adlı şiirinde de şair, gözle görünen sınırın ötesinde kulakla duyulmayan seslerin ahengi olmayı, bundan sonra o diyarın adamı olmayı ve bir başka dünyaya kucak açmayı ister.

Dergide bu tem üzerine yazılan şiirlerin ikişer tanesi İbrahim Minnetoğlu ve M. Said Çekmegil'e aitken diğerleri farklı şairlere aittir. Madde-mana çatışması üzerine yazılan şiirlerde genel olarak mananın üstünlüğünü vurgulanır. Bu şiirler; paranın insan ruhunu harap ettiği, maddenin esaretinden kurtulan kişinin manaya geçmeye olan inancı, maddenin üstünlüğünden mananın üstünlüğüne geçmeye davet, kafasının yanı sıra kalbini de bulan kişinin aydınlanması gibi şekillerde ele alınmıştır.

### 1. 1. 1. 10. Hürriyet Üzerine Şiirler

*Türk Düşüncesi*'nde yalnızlık konusundan sonra altışar şiir ile hürriyet ve umutsuzluk/karamsarlık üzerine yazılan şiirler yer alır. Biz bunlardan ilk önce hürriyet temi üzerinde duracağız. C. Taşkınoğlu'nun "Hürriyet Şarkısı"<sup>171</sup> adlı şiirinde, hürriyet için can verilmiş ve onun peşinden asırlarca yürünmüştür. Şair, hürriyetin kazanılmasıyla birlikte zincirlerin koparıldığını ve artık hür yaşamının, ölmenin sevincini duyduğumuzu belirtir ve hürriyetin şarkısının içimizde hiç bitmemesini ister. Suat Salih Asral'ın "Hürriyet"<sup>172</sup> şiirinde ise şair, önüne bembeyaz bir kâğıt alır ve ondan sonra sonsuz bir hürriyet hissetmeye başlar ve artık dilediği gibi düşünebileceğini söyler. İsterlerse ellerini kessinler, o zaman ayakları ile yazacağını, bacaklarını koparsalar parmakları ile yürüyeceğini çünkü gözlerinde, kulaklarında hep hürriyetin var olduğunu ifade eder.

<sup>169</sup> nr. 62, Mart 1960, s. 23.

<sup>170</sup> nr. 63, Nisan 1960, s. 35.

<sup>171</sup> nr. 4, 1 Mart 1954, s. 288.

<sup>172</sup> nr. 7, 1 Haziran 1954, s. 47.

İbrahim Minnetoğlu'nun "Akvaryum"<sup>173</sup> adlı şiirinde, akvaryumdaki kırmızı balık, hürriyetinin gömüldüğü bu kavanozu ve içindeki kirli suyu istememektedir. İnsanların elinde esir olan kırmızı balık, onların süslü salonlarında arpej kokusunun başını döndürdüğünü, oysa hürriyetin sessiz şarkısını sıcak iklimlerin sularında söylemek için yaratıldığını ve bu kirli suyun kendisini öldürdüğünü dile getirir.

*Türk Düşüncesi*'nde 1956'da Sovyetler Birliği'nin Macaristan'ı işgaline kayıtsız kalınmamış ve İbrahim Minnetoğlu "Hürriyet Rapsodisi"<sup>174</sup> adlı şiirinde bu duruma atıfta bulunmuştur. Şair bu şiirinde hürriyeti istemektedir, çünkü onun ve tüm Macaristan halkının hürriyetleri ellerinden alınmış, her yerde tank ve makineli tüfek kurşunları, kadınlara, kızlara tecavüz eden ve çocukları dipçiklerle döven insanlar vardır. Meydanlarda hürriyet isteyen insanlar arkalarından vurulmuş, her yer kana bulanmıştır. Şair kızlara, çocuklara ve hürriyete yanar ve bundan sonra yaşamının bir şeye yaramadığını çünkü bütün bu gördüğü zulümlerden sonra ölmekten korkmadığını dile getirir.

İsmet Ercan "Kutsal Yoksulluk"<sup>175</sup> adlı şiirinde, yoksul olduğu için utanmadığını, yarı aç yarı tok günlerinin geçtiğini; ancak buna karşın hepsinden üstün olarak hür olduğunu ve kendisine verilecek hiçbir şey için vatani ve hürriyetini satmayacağını söyler. Abdullah Rıza Ergüven de "Yeryüzünün Düşsel Anlamı Üzerine"<sup>176</sup> adlı şiirinde soğuk bir kış günü Meçsek Dağlarında hürriyet aşkı için ölenleri düşünür. Şiirde Meçsek olarak yazılan Mecsek Dağları Yugoslavya sınırı yakınlarında bulunur ve Macaristan yaylası burada sona erer. Bu şiirde de Macaristan'ın Sovyetler Birliğince işgaline atıfta bulunulur.

Dergide hürriyet üzerine yazılan şiirlerin ikisi İbrahim Minnetoğlu'na aitken diğerleri farklı farklı şairlere aittir. Şiirlerde hürriyet temi; hürriyetin bitmesini istememe, hürriyet sevgisi, hürriyetsizliğe dayanamama, hürriyetsiz kalan kişinin bunun sonucunda ölümden korkmaması, hürriyetin her şeyin üstünde olması ve hürriyet aşkı gibi değişik şekillerde ele alınmıştır.

<sup>173</sup> nr. 8, 1 Temmuz 1954, s. 123.

<sup>174</sup> nr. 36, 1 Şubat 1957, s. 41- 42.

<sup>175</sup> nr. 36, 1 Şubat 1957, s. 50- 51.

<sup>176</sup> nr. 37, 1 Mart 1957, s. 37.

### 1. 1. 1. 11. Umutsuzluk/Karamsarlık Üzerine Şiirler

Umutsuzluk/karamsarlık üzerine altı şiir yazıldığını belirtmiştik. Bu tem üzerine yazılan şiirlerden ilki Mehmet Turan Yazar'ın "Yalan"<sup>177</sup> adlı şiiridir. Şiirde, şairin içi hüznle dolmuş gökyüzüne seslenmektedir. Ondan karanlıklara bir kapı açmasını, şayet bu olmayacaksa bir şehzadenin çıkagelmesini ve bu karanlıklar perdesini kılıcıyla kaldırmasını ister. Şair, karanlıklardan kurtulamayacağı ve bu yüzden körlüğe mahkûm olacağı korkusunu yaşar. Necdet Rüştü Efe "Korku"<sup>178</sup> şiirinde, bugün mesuduz, yarın bedbaht; bugün genciz, yarın yaşlı; bugün servet sahibiyiz, yarın yokluk; bugün her şeyiz, yarın toprak diyerek bugün sahip olunan her şeyin yarın olmayacağı korkusunu ifade eder.

Suat Salih Asral'ın "Daire"<sup>179</sup> şiirinde ise karamsar bir bakış vardır. Şair kartala seslenir ve onun ölse de kalsa da bu dünyadan ayrılamayacağını, ölüsünün de dirisinin de aynı çemberin içinde kalacağını söyler. Şiirde, bulunulan durumdan çıkılamayacağı/kurtulunamayacağı düşüncesi vardır. Mehmet Günfer Çelikman'ın "Günler Bir Işıydı"<sup>180</sup> şiirinde de şair karamsar bir hava içerisindedir. Şair, artık günlerinin aydınlanmasını ve bu karanlıktan kurtulmayı dilemektedir.

Ali Püsküllüoğlu ise "Boşluk"<sup>181</sup> şiirinde, ne insanların ne doğanın ne de hayvanların eskisi gibi olmadığını ve zamanla değişip bozulduğunu belirtir. Yaşantımızın eskisi gibi olmadığını, her şeyin kötüleştiğini ve bir boşluk içinde yüzdüğünü söyler.

Reşat Sorkun "Kaybolmaz"<sup>182</sup> şiirinde, aşkla birlikte insanın içine bir iman geldiğini ve bunun insanı ağlattığını ve söylettiğini ifade eder. Bu aşkla insanın gözlerinde dünyanın küçüldüğünü, içinde bıçak gibi bir hasret duymaya başladığını, insanları iyilik tohumları ile yeniden yaratmaya çalıştığını; ancak bu kahrolası hayatın buna izin vermediğini ve bu yüzden de bu kötü hayatın kaybolmadığını belirtir.

<sup>177</sup> nr. 2, 1 Ocak 1954, s. 124.

<sup>178</sup> nr. 4, 1 Mart 1954, s. 290.

<sup>179</sup> nr. 6, 1 Mayıs 1954, s. 443

<sup>180</sup> nr. 9, 1 Ağustos 1954, s. 195.

<sup>181</sup> nr. 21, 1 Ağustos 1955, s. 177.

<sup>182</sup> nr. 43, 1 Eylül 1957, s. 44.



Umutsuzluk/karamsarlık üzerine olan şiirleri farklı farklı kişiler kaleme almıştır. Genel olarak bu tem hepsinde olumsuz olarak verilmiş ve bu durumdan kurtulmak istenmiştir.

### 1. 1. 1. 12. Diğer Şiirler

*Türk Düşüncesi*'nde bunların dışında farklı temlerde yüz otuz dört şiir daha yer alır. Diğer şiirlerden ikişer tanesi İsmail Safa'ya, Kadir Pencaplıgil'e, Erdem Taşkın'a ve Şahinkaya Dil'e, üç tanesi Sadi Samra'ya ve altı tanesi de İbrahim Minnetoğlu'na aittir. Geri kalan şiirler ise farklı farklı kişilere ve özellikle genç ve amatör şairlere aittir. Dergide çok sayıda kişi şiir yazdığı için şiirlerde genel bir bütünlük yoktur; cumhuriyetten istibdat rejimine, Süleymaniye camisinden Jeanne D'arc'a kadar çok değişik konular üzerine şiirler kaleme alınmıştır.

Diğer şiirlerden Behçet Kemal Çağlar'ın "Mebuslukta Murakabe" ve Edip Ayel' in "Kardeş Macara" adlı şiirleri beyitlerle yazıldığı için farklıdır; çünkü dergide yer alan diğer şiirlerden sadece bu ikisi beyitlerle, çoğunluğu ise serbest nazımla yazılmıştır. Behçet Kemal Çağlar "Mebuslukta Murakabe"<sup>183</sup> adlı şiirinde milletvekilliğinde gereken denetimin sağlanabilmesini dışarıdaki herkes ve içerideki kendi benliği olmak üzere zıt iki kutupla verir. Dışarıdaki herkesin düzene ayak uydurduğunu ve bu doğrultuda hiçbirşeyi görmeyerek işlerini halettiklerini oysa benliğinden gelen sesin bu düzene ayak uydurmaması, savaşması, düşünmesi ve konuşması gerektiğini söylediğini belirtir.

Edip Ayel' in "Kardeş Macara"<sup>184</sup> adlı şiirinde ise Macaristan topraklarının medeniyet tarafından tanklarla ezilmekte ve kızıl bir vehme kapılmakta olduğunu söyleyen şair, Macar halkını zulme ve emperyalizme karşı direnç göstermeye çağırır.

#### **Kardeş Macara**

Kâinat açsa değer üstüne matem kanadı

Seni tanklar eziyorken medeniyet kanadı

Bize hür kalmak gerek, hıncına gem vurma, atıl

<sup>183</sup> nr. 1, 1 Aralık 1953, s. 39.

<sup>184</sup> nr. 36, 1 Şubat 1957, s. 43.

Bil, ayırmaz seni benden günü geçmiş bâtil.

Bir ödevdir sana yardım bu yaman bâdirede  
 Seni dünyada edemez terk o kızıl nâmerde.  
 Bana koş, göç, yüce bağrım sana herkesten açık  
 O kızıl vehmi bırak gel, bu beyaz ülkeye çık.

Bin yıl evvel sulamıştık nice bin at Tunada  
 Bize başbuğ idi sizler gibi bir er Attilâ da.

Vererek elele Turan'ın içinden geldik.  
 Buna gelmek denemez: Biz dayanılmaz seldik.

Nice heybetli hükûmetleri serdikti yere  
 Hemen Allah bize bir gün bir öç imkânı vere.

Kahrolanlar edebilmişse yürekten bir ah  
 Dökülen kanda boğar zâlimi bir gün Allah.

Baha Oral'ın "Devir Cumhuriyet"<sup>185</sup> adlı şiirinde Anadolu coğrafyası mekândır. Anadolu, ceviz ağaçları, tütün ve buğday tarlaları ve zeytin dallarıyla doludur. Bu Anadolu topraklarına Cumhuriyetin ilanıyla beraber tren girer. Tren, dev gibidir, homurdanarak sinsi bir inatçılıkla mesafelere atılır ve zamanı ezer. Bu şiirde Cumhuriyetin Anadolu coğrafyasına yani orada yaşayan insanlara neler kazandırdığına değinilir.

Ahmet Kutsi Tecer'in "Ben Süleyman"<sup>186</sup> ise şiir, Padişah Süleyman'ın ağzından aktarılır. Süleyman'ı kardeşi Muhammed taht kavgası yüzünden Şimşirlik'e kırk yıl hapsedirmiştir. Süleyman, orada günlerini ibadet etmekle geçirir. Süleyman, ölüm korkusu ile yaşamaya daha fazla dayanamaz ve cellâtlara "artık gelin ve beni

<sup>185</sup> nr. 3, 1 Şubat 1954, s. 205.

<sup>186</sup> nr. 1, 1 Ocak 1954, s. 118- 119.

öldürün” der; ancak bir gün her şey tersine döner ve tahta Süleyman geçer. Bundan sonra hazinesi, tacı ve tahtı olan odur. Tahta çıkan Süleyman ülkenin durumunu (memleket bozulmuş, ordu dağınmış, ulemaya fesat hâkim olmuş vs.) görünce “keşke hapiste kalsaydım” der; ancak tahtı ele geçirdiğinde onun da içi kinle dolar ve kardeşini hapse attırır. Öte yandan Süleyman, kırk yıl boyunca yaptığı hayırlarının bir günde gitmesine de üzülür. Şiirde taht kavgası ve bu kavganın insanı nasıl yoz bir hale getirdiği anlatılır.

İbrahim Minnetoğlu'nun “Su İle Kavak”<sup>187</sup> adlı şiirinde su, boyu uzun diye kendini beğenen kavağa aslında kendisi olmasa onun da olamayacağını ve öleceğini bu yüzden kendisini yerde sürünüyor diye aşağılamaması gerektiğini söyler. Eğer kendisini aşağılamaya devam ederse kavağa suyundan vermeyip onu öldüreceğini dile getirir. Bu şiirde kibirlilik ele alınır. İbrahim Minnetoğlu'nun bir diğer şiiri “Su İle Söğüt”te<sup>188</sup> ise su, söğüde seslenir ve onun çok tevazulu olduğunu, dallarını gökyüzüne uzatmak yerine toprağa indirdiğini, gölgesi ile kendilerine huzuru getirdiğini söyler. Bütün bu hak bilirliliği nedeniyle söğüdün kendi sularından daha fazla almasını ve daha da büyümesini ister. Bu şiirin temi ise bir önceki şiirin aksine tevazudur.

İsmail Safa'nın “Sultan Hamid'e”<sup>189</sup> adlı şiirinde şair, Sultan Hamit'e seslenmektedir. Onun istibdat rejimi yüzünden milletin bağrının yandığını söyler. Onun, önemli zatların idamı konusunda ısrar ettiğini, dostlarının uyarılarına aldırmadığını, jurnalciliği ön plana çıkarttığını belirtir. Devlet kademesindeki birçok kişinin yan gelip yattığını, insanların işlerini ancak rüşvetle yaptırabildiğini ve kimsesizlerin işlerinin Allah'a kaldığını ifade eder. Sultan Hamit'in bu davranışları ile devleti yıktığını söyledikten sonra onun tahttan düştüğü günün halk için bayram olacağını, bu matemli günlerin sonunun şenlik olacağını ve bu yüzden fenalıklardan sakınmamızı dile getirir. Bu şiirin temi de istibdatır ve bu rejim yüzünden halkın ne hallere düştüğü gösterilir.

Günay Köksoy'un “Karıncalar”<sup>190</sup> adlı şiirinde ise birbirinden farklı iki kişi vardır ve bunlar karıncaya benzetilmiştir. Bunlardan birisi şairin kendisidir. Bu iki karınca önce halının iki ucunda birbirinden uzaktadır, sonra ikisi de halının tam ortasına

<sup>187</sup> nr. 1, 1 Aralık 1953, s. 44.

<sup>188</sup> nr. 18, 1 Mayıs 1955, s. 421.

<sup>189</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 348.

<sup>190</sup> nr. 3, 1 Şubat 1954, s. 209.

gelir ve kavuşurlar. Tatlı bir düş içindeyken bu rüya halinden uyanırlar. Biri diğerine yollarımız ayrı sen pirincini al ben buğdayımı der. Bunun üzerine ikisi de ayrı bir yana gider, yani ayrılırlar. Burada şairin pirinç ve buğdayı kullanması bize ikisi arasında bir sınıf farkının olduğunu gösteriyor. Bilindiği gibi pirinç daha pahalıdır, buğdaysa sıradan insanın da yiyebileceği türden bir tüketim malzemesidir. Bu sınıfsal fark yüzünden sevenler ayrılır. Bu şiirin temi de ayrılıktır.

Suat Uzer'in "Jeanne D'arc Gibi"<sup>191</sup> adlı şiirinde, Fransızların en önemli azizelerinden ve ikonlarından Jean D'arc, bileklerinde zincirle yakılmaya götürülmektedir. Şair, bu gidiş esnasında onun düşündükleri verir.

Mustafa Kayabek "Boşluğa Sitem"<sup>192</sup> adlı şiirinde, hayatın akıp gideceğini, ömrün bu şekilde tükeneceğini, şimdi dolu olan bu evlerin boşalacaklarını ve boşaldıklarında da boşluğa sitem edeceklerini anlatır.

Nezihe Araz'ın "Yeşil Sultan"<sup>193</sup> adlı şiirinde ise yeşil rengin her yönüyle Bursa'da görülebileceği ifade edilir; yeşil doğası, yeşil örtüleri, yeşil çinileri, minarelerindeki yeşil taşlar vs. Bütün bu unsurları ile Bursa'nın rakipsiz bir yeşil saltanata sahip olduğu belirtilir.

Mehmet Akif Tuncay "Yaşamak Aklına Göredir"<sup>194</sup> şiirinde, yaşamının, diriliğin, bulutların renginin, yaprağın yeşilliğinin, toprağın ve eşyanın güzelliğinin, ayrılığın, dünyanın yani kısacası her şeyin aklımıza göre olduğunu söyler.

Kıymet Karaşahin'in "Bu Gece"<sup>195</sup> adlı şiirinde şair, bu gece her şeyin kirli ve şeytanca olduğunu düşünür ve bu gecenin bir an evvel bitmesini ister; ancak gece hiç bitmeyecekmiş gibi uzundur ve şairin sabrı tükenir. En sonunda bu dünyadan kocaman bir şey sessizce kopar yani şair ölür.

Güngör Gençay'ın "Yörünge"<sup>196</sup> adlı şiirinde kadının içinde iyi günlere dair hala bir umut vardır; ancak gerçekler büyüdükçe umutları küçülür.

### **Yörünge**

Sana dağlar ulaşırdı kadınımm

<sup>191</sup> nr. 9, 1 Ağustos 1954, s. 193.

<sup>192</sup> nr. 9, 1 Ağustos 1954, s. 202.

<sup>193</sup> nr. 13, 1 Aralık 1954, s. 46- 47.

<sup>194</sup> nr. 18, 1 Mayıs 1955, s. 424.

<sup>195</sup> nr. 31, 15 Haziran 1956, s. 23.

<sup>196</sup> nr. 33, 15 Temmuz 1956, s. 159.

Gün sana susayıp doğardı  
 Bir ben kalırdım erişememiş  
 Gözlerim  
 Gözyaşlarım yatağında kururdu.  
 Bir kadın ağlıyordu uyanık aydınlıklar içinde  
 Seni kendi kendinde yitirmiş bilebilse  
 Son damlanın yavaş- yavaş uçtuğunu  
 Soğuyan kanında büyüdüğünü benliğinin  
 Bir karıncanın peşisıra binlerce yıl  
 Binlerce yıl gözleri son görme açısında  
 Bilebilse dolaşıp- dolaşıp ağladığını.

Bütün çizgiler seni ortada bırakıp geçirdi  
 Bir uzantıydı senden başka herkese çıkan gerçekte  
 Günler soğuk- kara olsa da çizgiler beyazdı.  
 Umuttu. Bütün çizgilerin kördüğümü seni yuttuğunda biterdi.  
 Can çekişirdi yaşantısı görünümünde varlıkların  
 Boynu büyük çiçeklere sevdayı iliklemezdi  
 Bilirdi günler şehvete genişlerdi boyna  
 Her gözde bir ayrı gerçek büyürdü  
 Her gözde bir ayrı umut  
 Gerçekler büyüdükçe umut küçülürdü.

Bir kadın ağlardı yıllar yılı ölümün göbek taşında  
 Ne varsa verebilmiş etinden kemiğinden gayrı  
 Dostsuz ellere uzanık boyluboyuna  
 Yöresinde tüm rüzgârların estiği  
 Bir kadın ağlardı.

Sadi Samra'nın "Evren Dışı"<sup>197</sup> adlı şiirinde şair, içinde bir acıma ve bu acımanın güzelliğe, yaşamaya ve ölüme olduğunu ve içindeki bu acıma ile sanki evrenin var olduğunu söyler.

*Türk Düşüncesi*'nde toplam 329 telif şiir yayımlanmıştır. Derginin bazı sayılarında hiç şiir yayımlanmadığı gibi bir sayısında da sadece tek bir şiir yayımlanmıştır. Bunlar ise şu şekildedir: nr. 14'te sadece bir şiir yayımlanmış; nr. 34, nr. 54, nr. 56, nr. 57, nr. 58, nr. 59, nr. 60 ve nr. 61'de ise hiç şiir yayımlanmamıştır. Bunların dışındaki sayılarda en az iki, en fazla on bir şiir yayımlanmıştır. Bu da bize *Türk Düşüncesi* dergisinin bir yönüyle bir şiir dergisi de olduğunu göstermektedir.

*Türk Düşüncesi*'ndeki şiirlerin şekil özelliklerine baktığımızda ise dergide yer alan şiirlerin iki yüz yetmiş yedisinin serbest vezinde olduğu görülmektedir. Bunların dışındaki ölçülü şiirlerin 5'i yedili hece ölçüsüyle, 8'i sekizli hece ölçüsüyle, 4'ü dokuzlu hece ölçüsüyle, 23'ü on birli hece ölçüsüyle, 1'i on üçlü hece ölçüsüyle, 6'sı on altılı hece ölçüsüyle ve 5'i de karışık hece ölçüleriyle (kısa dizeler ayrı uzun dizeler ayrı hece ölçüsüyle veya ilk mısra veyahut da son mısra ayrı sonraki veya önceki mısralar aynı hece ölçüsüyle vs.) yazılmıştır.

Dergideki şiirlerin yüz sekseni serbest nazımla yazılmıştır. Geri kalan şiirlerin 3'ü ikiliklerle, 8'i üçlüklerle, 63'ü dörtlüklerle, 41'i beşliklerle, 3'ü altılıklarla, 3'ü yediliklerle, 1'i sekizliklerle ve 27'si karışık dizelerle (ilk veya son bentlerin dize sayısı farklı diğer bentlerin dize sayısı aynı ya da uzunlu kısısalı dizelerle karışık ve bunların bent sayısı aynı vs.) yazılmıştır.

*Türk Düşüncesi*'nde yer alan şiirlerin 154'ü uyaklıyken 175'i uyaksızdır. Uyaklı şiirlerde aynı şiir içinde tek bir kafiye çeşidi kullanılabildiği gibi birden fazla kafiye çeşitlerinin (yarım, tam ve zengin) bir arada kullanıldığı da olmuştur. Yine dergideki şiirlerin 13'ünde de kafiyenin özel bir çeşidi olan redif kullanılmıştır.

### 1. 1. 2. HİKÂYELER

*Türk Düşüncesi*'nde yayımlanan hikâyelerde, şiirlere göre genel bütünlük daha azdır. Öte yandan çoğunluk olarak aşk/sevgi, ölüm ve özlem üzerine hikâyeler

---

<sup>197</sup> nr. 42, 15 Ağustos 1957, s. 20.

yazılmıştır. Dergide yetmiş telif ve sekiz tercüme olmak üzere toplam yetmiş sekiz hikâye yayımlanmıştır.

### 1. 1. 2. 1. Aşk/Sevgi Üzerine Hikâyeler

Dergide aşk/sevgi üzerine on iki hikâyeye yer almaktadır. Bu hikâyelerde genel olarak aşk teması insana acı veren veya insanı mutlu eden bir unsur olarak iki farklı şekilde ele alınmıştır. Bu hikâyelerden ilki olan Selami Alper'in "Bir Aşk"<sup>198</sup> adlı hikâyesinde delikanlı, Kaptan'ın kızına âşıktır, Kaptan'ın kızı da delikanlıya; ancak Kaptan kızını, delikanlı işsiz diye ona vermek istemez. Delikanlı bu duruma daha fazla dayanamaz, kendini bıçaklar ve ölür; ancak Kaptan bu durumu önemsemez. Bu hikâyede aşka kayıtsız kalan bir baba ve onun bu kayıtsızlığı yüzünden acı çeken ve intihar eden bir genç vardır. Burada aşk, paradan (genç işsiz olduğu için) daha değersiz görülür.

S. Aydoğmuş'un "Reşo"<sup>199</sup> hikâyesinde anlatıcı kendi başından geçen bir olayı anlatır. Hikâyenin kahramanı olan Reşo, on yedi- on sekiz yaşlarında evlatlık bir kıza âşik olur ve bir gün bu kıızı kaçıır; ancak aradan bir yıl geçtikten sonra Reşo tek başına eski sokağına geri döner. Evlatlık kızın Reşo ve çocuğunu bırakıp başka birisi ile kaçtığı haberi duyulur. Sürekli bağırp naralar atan Reşo sokağa rahat bir uyku yüzü göstermez. Bir gün dayanamayan anlatıcı, Reşo'ya burada bağıracığına karının ardından git der. Bunun üzerine Reşo karısını aramaya gider ve ondan bir daha haber alınmaz. Bu hikâyede ise sevdiğini kaybeden birisinin çektiği aşk acısı nedeniyle deli divane olması ve teselliyi eski güzel günlerinin geçtiği yere dönmekte ve orada sevdiğinin izlerini aramakta bulması anlatılır.

Halide Dolu'nun "Kirazların Oluşu"<sup>200</sup> adlı hikâyesinde ise ressam bir erkek ve aslında öğretmen olan şair bir kadın vardır. Ressam on yıldan beri evlidir; ancak üç yıldan beri bu şair kadınla yasak aşk yaşamaktadır. Ressam, evinin dışında atölyesinde şair kadınla birlikte çalışmaktadır. Şair kadın, bu yasak aşka daha fazla dayanamaz ve uzak bir vilayette bir liseye tayinini ister ve daha sonra tayini çıkar. Şair kadın, on beş gün içinde taşınma işlemlerini bitirir. Bu süre zarfında da ikisinin bir arada

<sup>198</sup> nr. 3, 1 Şubat 1954, s. 210- 213.

<sup>199</sup> nr. 6, 1 Mayıs 1954, s. 447- 449.

<sup>200</sup> nr. 7, 1 Haziran 1954, s. 50- 52.

düzenledikleri sergileri açılır ve gazetelerde başarıları yer alır. Şair kadının gitme zamanı gelir ve bir trene binerek ressamdan ayrılır. Burada yasak bir aşk ve bu yasak aşkın yanlışığınan inanan ve çareyi sevdiğinden uzaklaşmakta arayan bir kadın anlatılır.

Züleyha Münif'in "Oğlak Burcu"<sup>201</sup> hikâyesinde ise, oğlak burcu olan Beyza o günkü falında karşısına yeni bir aşk çıkacağını okur ve sonra otobüse biner. Beyza, otobüste giderken birden otobüse bir genç biner ve bu genç Beyza'nın dikkatini çeker. Bu gencin adı Faruk'tur ve o da oğlak burcudur. Faruk, cebinden gazetesini çıkarır ve o günkü falını okur. Falında karşısına yeni bir aşk çıkacağı yazılıdır. Gazeteyi bir kenara bırakan Faruk o anda Beyza'yı görür. Bir müddet sonra otobüs bir durakta durur ve Beyza ile Faruk otobüsten inerler. Bir anda göz göze gelen Beyza ve Faruk konuşmaya cesaret edemez ve kendi yollarına doğru ilerlerler. Burada esasında aşk/ sevgiden öte karşı cinsten birine karşı ilgi duyma ve bunu dile getirememekten doğan bir pişmanlık vardır; ancak bu hikâyede duyulan ilgi daha sonra aşka dönüşeceği için bu başlık altında vermeyi uygun gördük.

Züleyha Münif'in "Aşk Rüyası"<sup>202</sup> hikâyesi "Oğlak Burcu" hikâyesindeki Beyza ve Faruk'un hikâyesinin devamıdır; ancak bu sefer hikâyeye Neriman, genç bir adam, Latife Hanım ve Cezmi Bey de katılır. Cezmi Bey hariç hepsi bir şekilde radyoda dinledikleri 'Liebestraume' adlı müzikle bir aşk rüyasına dalarlar, aralarından sadece Cezmi Bey bu parçayı sevmez, aşkın gerçekten sadece bir rüya olduğunu ve hayatın gerçeklerinin bunlar olmadığını düşünür. Beyza ve Faruk da otobüste birbirlerini gördükten sonra dinledikleri bu şarkı ile birbirlerini düşünür ve âşık olduklarını anlarlar. Bu hikâyede bir önceki hikâyede karşı cinse duyulan ilgi aşka dönüşmüştür.

Züleyha Münif'in "Kiracılar"<sup>203</sup> hikâyesinde ise bir gece ev sahipleri Saime Hanımla Abdurrahman Bey, kiracıları Hümeysra'nın çığlıklarıyla uyanırlar. O geceden sonra ev sahipleri her gece kadının çığlıkları ve eşyaların yerlerde yuvarlanma sesleriyle uyanmaya başlarlar. Bu duruma daha fazla dayanamayan ev sahipleri kiracılarına evden çıkmalarını söylemeyi düşünürler ve ertesi gün Cemal'i evlerine çağırırlar. Bunun üzerine Cemal, hikâyelerini anlatır. Cemal, Hümeysra'yı çok eskiden beri sevdiğini öte

---

<sup>201</sup> nr. 13, 1 Aralık 1954, s. 53- 55.

<sup>202</sup> nr. 15, 1 Şubat 1955, s. 218- 222.

<sup>203</sup> nr. 59, 1 Ağustos 1959, s. 46- 55.



yandan Hümeýra'nın Ferit adında bir sevgilisi olduğunu ve onun birgün Ferit'ten hamile kaldığını; ancak Ferit'in onu terk ettiğini belirtir. Cemal, askere gittiğini, askerden geldiğinde ise Hümeýra'nın akıl hastanesinde olduğunu öğrendiğini ve onu oradan çıkartıp evlendiklerini ifade eder. Hümeýra'nın normalde kendisini Ferit sandığını, kriz geldiğinde ise onun Ferit olmadığını anladığını ve öyle zamanlarda onu öldürmek için üstüne atladığını söyler. Bunları duyduktan sonra Saim Hanımla Abdurrahman Bey'in gözleri dolar ve onları evden çıkartmaktan vazgeçerler. Bu hikâyede ise Cemal'in Hümeýra'ya duyduğu karşılıksız sevgi anlatılır. Cemal, her şeye rağmen Hümeýra'yı kabul etmiş ve sahiplenmiştir. Öyleki Hümeýra'nın onu Ferit sandığı için onunla birlikte olmasını ve hatta kriz anlarında onu öldürmek istemesini bile önemsemez.

Samime Baltacıoğlu'un "Dağlara Çarpan Ses"<sup>204</sup> hikâyesinde ise, anlatıcı ve ailesi her yaz yaylaya göçerler. Burada Avcı Kerim adlı güçlü kuvvetli bir adam vardır. Yayladan ayrılma zamanı gelince anlatıcı da ailesi ile birlikte evlerine döner. Aradan iki yıl geçtikten sonra tekrar yaylaya giden anlatıcı, Avcı Kerim'in eskisi gibi ortalıkta dolaşmamasının nedeni anlayamaz. Bir gün anlatıcı ve arkadaşları, evlerinin gölgesinde otururlarken Emine Kadın ile Avcı Kerim'in annesinin konuşmalarını duyarlar. Avcı Kerim'in annesi, oğlunun Tahtacılardan birinin kızına âşık olduğunu; ancak oğluna eğer o kızı alırsa hakkını helal etmeyeceğini söylediğini, o günden beri de oğlunun Mecnun gibi olduğunu söyler. Emine Kadın, Avcı Kerim'in annesine kızar ve o benim oğlum olsaydı ben istediği kızı alırdım der. Avcı Kerim'in annesi artık o kızın başka bir adama verildiğini söyler. Bu hikâyede de sevdiğine kavuşamayan ve bu nedenle aşk acısı çeken bir kişinin deli divane olması anlatılır.

Samime Baltacıoğlu'nun "Kendine Sığınak Arayan Kadın"<sup>205</sup> hikâyesinin kahramanı olan kadın, zamanla eve çok geç gelmeye başlayan kocasının kumar oynadığını öğrendikten ve sen ölsen bile kumardan asla vazgeçmem dediğini duyduktan sonra ondan iyice kopmuştur. Bu olaydan sonra kadın, kocası işe gittikten sonra Kızılırmak'ın kıyısına gitmeye başlar. Bir gün Kızılırmak'ın içine dalan kadın bir koya doğru ilerler ve orasının kendisi için bir sığınak olduğunu görür. Kadın, bir gün gene o

<sup>204</sup> nr. 20, 1 Temmuz 1955, s. 120- 124.

<sup>205</sup> nr. 25, 1 Aralık 1955, s. 37- 43.

koydayken üzerine iki avcı köpeğinin koşarak geldiğini görür ve korkudan dikenleri yakalar. Tam köpekler üzerine saldıracakken köpeklerin sahibine ait bir ses onları durdurur. Avcı olduğu anlaşılan adam, kadının kanayan elini temizleyip sarar. Avcı ve kadın, daha sonra Kızılırmak'ın kenarında otururlar, akşam olur fakat ne kadın ne de adam eve gitmek ister; ancak kadın eve gitmeye mecburdur, bu nedenle de suya dalarak karşı kıyıya varır. Öte yandan artık kadının içinde sonsuz bir sevinç vardır çünkü kadın adamı sevmiştir. Samime Baltacıoğlu'nun bu hikâyesinde ise eşinden beklediği ilgi ve sevgiyi göremeyen, bu nedenle de kendine başka bir sığınak arayan bir kadının başka bir adamı sevmeye başlaması, bu sevgi sayesinde yaşam sevinciyle dolması ve hayata yeniden bağlanması anlatılır.

Dergide aşk/ sevgi üzerine yazılan hikâyelerin dörder tanesi Züleyha Münif ve Samime Baltacıoğlu'na aitken geri kalanlar farklı yazarlara aittir. Bu hikâyelerden biri yasak aşk, biri aşk için her şeye katlanma düşüncesi ve diğeri de sevenin sevenle ölmesi fikri üzerine iken geri kalan hikâyelerin dördü aşk acısı çekmek ve beşi de âşık olmak üzerinedir.

### 1. 1. 2. 2. Ölüm Üzerine Hikâyeler

*Türk Düşüncesi* dergisinde, ölüm üzerine altı hikâye kaleme alınmıştır. Bu hikâyelerde genel olarak ölümden veya ölüden korkma düşüncesi vardır. Züleyha Münif'in "Madalyon"<sup>206</sup> hikâyesinde, anlatıcı ve bir adam trende tanışırlar. Adam, sürekli olarak anlatıcıya ellerinin ölü koktuğunu söyler. Adam, antika meraklısıdır ve bir müzayede için adı verilmeyen bir şehre gitmiştir. Müzayededen dönerken yolunu şaşırarak adam bir levhanın da yönlendirmesiyle çok eski bir konağa gittiğini ve konakta biri erkek biri kadın yaşlı iki kişi ile karşılaştığını anlatır. Kadının, kendisine bir madalyon gösterdiğini ve karşılığında otuz lira istediğini belirtir. Adam incelemek istediğinde ise fiyatı sürekli olarak düşürdüğünü ve en sonunda da adama hediye ederek kendisini evden hızlıca çıkardığını ifade eder. Adam, konaktan çıktığında ihtiyar adamdan geldiği anlaşılan bir feryat koştüğünü dile getirir. Madalyona bakmak için açtığında içinden bir tutam saç çıktığını ve madalyondan bir ölü kokusu yayıldığını söyler. Birkaç ay sonra anlatıcı ve adam trende tekrar karşılaşırlar, adam anlatıcının

---

<sup>206</sup> nr. 11, 1 Ekim 1954, s. 357- 360.

elini sıkmak istemez. Ellerinde hala ölünün saçları olduğunu düşünen adamın psikolojisi bozulmuştur ve ellerini durmadan silkelemektedir. Bu hikâyenin ana fikrini bir adamın ölüden korkması ve sonucunda da akıl sağlığının bozulması olarak verebiliriz.

Sadi Samra'nın "Yaşam Sevgisi"<sup>207</sup> adlı hikâyesinde de "Madalyon" hikâyesindeki aynı ana fikir yani ölüm korkusu vardır. "Madalyon" hikâyesinden farklı olarak bu hikâyede akıl sağlığı bozulmakla kalmaz yitirilir de. Hamdi Bey ile Türkan Hanım evlidirler. Bir gün Türkan Hanım bir rüya görür ve rüyasında önce kendisinin üç yıl içerisinde de kocasının öldüğünü görür. Hamdi Bey, önceleri bu rüyaya çok önem vermez ancak iki ay sonra karısı ölünce kendisini bir ölüm korkusu kaplar. Sürekli öleceğini düşünen Hamdi Bey en sonunda delirir.

Züleyha Münif'in "Kar Başladı"<sup>208</sup> hikâyesinde ise ihtiyar kadın ve kızı Meliha birlikte yaşamaktadırlar. Meliha, genç yaşında dul kalmıştır, oğlu Cevat yedek subay olmuş ve işi nedeniyle Ankara'da yaşamaya başlamıştır. Pencereden dışarı bakan ihtiyar kadın, kar yağmaya başlayınca heyecanlanır ve kızına karın yağmaya başladığını söyler, kızı ise aldırış etmez. İhtiyar kadın karda kışta ölmekten çok korkar. Kendisi öldüğünde ölüsünün kaldırılamayacağını ve kokacağını, dul kızının tek başına ne yapacağını vs. düşünür. Meliha'nın elinde sigarası vardır, sigarası bitince onu küle bastırır. İhtiyar kadın heyecanlanarak kızına öyle yapmamasını söyler çünkü sigara ezilip küle girivermektedir, tıpkı gömülen bir insan gibi. Meliha ise annesinin bu tepkisini anlamaz ve annesinin ateşi mi var diye düşünür. Bu hikâyenin ana fikri olarak da ölüm korkusunu verebiliriz. Öte yandan buradaki ölüm korkusu kişinin ölmekten korkması değildir, kişinin öldüğünde kendisinden sonra kalanların ne yapacağını düşünmekten doğan bir korku vardır.

Züleyha Münif'in bir diğer hikâyesi "Çocuk Öldü"de<sup>209</sup> kadın ve kızı, Fatma Hanımların çatı katındaki odasına kiracı olarak yerleşirler. Kızına çok düşkün olan kadın, her gün gündeliğe dikişe giderek evini geçindirmeye çalışır, hastalıklı ve çelimsiz olan kızı ise sürekli herkesi sinir eden davranışlarda bulunur. Bir gün kadının kızı ölür. Kızın ölümüne annesi dışında pek üzülen olmaz. Annesi, kızının ölümünden sonra ilk

<sup>207</sup> nr. 11, 1 Ekim 1954, s. 361- 364.

<sup>208</sup> nr. 30, 15 Mayıs 1956, s. 346- 348.

<sup>209</sup> nr. 43, 1 Eylül 1957, s. 17- 19.

günler odasından hiç çıkmaz; ancak bir gece giyinip kuşanıp dışarı çıkar. Artık o geceden sonra hep o şekilde giyinmeye, süslenmeye, boyanmaya başlar. Bir sabah Fatma Hanımların komşusu Süleyman Bey evlerinin avlusuna çıkar ve kadını bahçenin sivri demir parmaklıklarına geçmiş olarak görür, kadın ölmüştür. Bu hikâyenin ana fikri ise sevilen kişinin ölümüne dayanamama ve bunun sonucunda da intihar etmedir.

Dergide ölüm üzerine yazılan hikâyelerin dördü Züleyha Münif'e, geri kalan hikâyelerin biri S. Aydoğmuş'a ve biri de Sadi Samra'ya aittir. Hikâyelerde ölüm konusu genel olarak ölümden veya ölüden korkma şeklinde ele alındığından olumsuz bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

### 1. 1. 2. 3. Diğer Hikâyeler

*Türk Düşüncesi*'nde yukarıdaki konuların dışında yalnızlık, tabiat, hayvan sevgisi, kadının değeri, kıskançlık, yaratıcılık, hatıralardan kurtulma arzusu, hür olma isteği gibi çok çeşitli konularda elli bir hikâye daha yer alır. Bunlardan sadece Sadi Samra'nın "Ruhların Azizliği"<sup>210</sup> hikâyesi diğer hikâyelerden kurgu bakımından farklıdır. Bu hikâyede sanki yazarın amacı 'iki sevgilinin uzayıp giden bir yoldan geçişlerini' anlatmaktan çok hikâyeye anlatmayı anlatmaktır denilebilir. Yazar, hikâyeye sık sık müdahil olur ve sanki okuyucularla bir konuşma havası içindeymişçesine yazar.

Hikâyeden örnek:

"Bugün hava güzel, günlerden de Pazar. Fakat Pazar olmasa da olur ve ben gezebilirim. Güzel olmıyan hava var mıdır dersiniz?... Fakat biz yine de, hava güzeldir, denince, sözleşmiş gibi hep, günlük güneşlik bir günü düşünürüz... Dediğim gibi, günlerden pazar olmasa da olurdu amma, günlerden de pazardı... Bence zevk için giriştiğimiz işlerde kendimizi bir bilinmezliğe terk edebilmeliyiz. Böylece, gayeye eriştiğimiz zaman hiç zevk duymasak da, erişinceye kadar, erişmek üzere olmanın zevkini yaşayabiliriz. Biliyordum: Sarıyer'e varınca her şey bitecekti. Fakat bildiğim bu şeyi düşünmeseydim, varıncıya kadar birkaç saatimi zevkle geçirebilirdim... İşte Sarıyer'deyim. Yolcuğum bitti ve böylece benim için Sarıyer de bitmiş oldu. Bence Sarıyer, yolculuğa başladığım andan varıncıya kadar süren zaman içinde vardı... Fakat birkaç dakika sonra ne olacak? Çünkü bize kendinden başka hiç bir şeyi düşündürmiyen

<sup>210</sup> nr. 8, 1 Temmuz 1954, s. 132- 133.

bu güzellik, bu müddet içinde kendini tamamilen anlatıyor ve öyle bir  n geliyor ki, artık onun, anlamadığımız tarafı kalmıyor. Buna bir Şeyler eklemeliyiz ki, zevkimiz devam etsin... Hayır, ben artık bu tarafa bakmıyacağım. Şu tepeler daha güzel... Şu  nda, oradan sevgilim çıksa! Diye dŐenebilirim... Evet, sevgilim ıkıverse Şimdi! O zaman ben, bütün bu k inatı ve olmakta olan herŐeyi, bu görüşün erevesi içinde ve bunun heyecanile düŐünürdüm...”

Sadi Samra'nın bir diğer hikâyesi olan “Kiracı”<sup>211</sup> ise kurgu açısından bir farklılık taŐımaz; ancak hik yeyi okurken merak duygusu uyandırması ve olayın tuhafılığı hik yeyi ilgi çekici kılar ve onu diğer hikâyelerden ayırır. Bu hikâyede iş bulmak ümidiyle İzmir'e giden Vecdi, bir kadının evine kiracı olarak yerleŐir. İŞ bulamadığı için ev kirasını bir türlü ödeyemez ve bir yolunu bulup ev sahibini sürekli kandır. Bir gün gazetede bir iş ilanı gören Vecdi, Ankara'daki bu iş ilanına baŐvurabilmek için ev sahibinden para ister ve ona bunu da borcuna eklemesini söyler. Kadın, Vecdi'ye  yüz lira verir. Vecdi, Ankara'dan da eli boş döner; ancak aylardır ev kirası veremediği ve kadının verdiği parayı da tükettiği için ev sahibine gitmeye yüzü tutmaz. Elinde kalan son yüz elli lira ile bir otele yerleŐir. Dönüş gününü bildiren Vecdi gelmeyince kadın, polise haber verir. Polis, Vecdi'yi bulur, kadına teslim eder. Kadın, Vecdi'yi alır, evine götürür ve hayatları yine eskisine döner; ancak Vecdi'nin ev sahibine borcu gittikçe artmaktadır. Buna zm olarak da ev sahibinin, Vecdi'ye bakkal dkk nı aması için sermaye vermesine ve kazanılan para ile yığılan borçları ödemesine, zamanla dkk na ortak olmasına; ancak o zamana kadar iki yüz lira bakkaldan aylık almasına karar verilir.

Dergide yer alan diğer hikâyelerden dördünün konusu hayal kırıklığıdır. Bunlardan ilki olan Safa nal'm “Uyku stne Hikâye”sinde<sup>212</sup> bir ağaç tohumu olan hikâye kahramanı bütün zamanını hayal kurarak geçirir. Hayallerinde gelecekte önemli olaylara imza atılacak olan bir masa, bir karyola veya bir ekmece vb. olmayı düŐler ancak sonunda ola ola bir darağacı olur.

<sup>211</sup> nr. 18, 1 Mayıs 1955, s. 430- 436.

<sup>212</sup> nr. 22, 1 Eylül 1955, s. 248- 250.

Hayal kırıklığı üzerine ikinci hikâye olan Samime Baltacıoğlu'nun "O Zamanki Gençlik"<sup>213</sup> adlı hikâyesinde Ayşe ve ailesi, yazı geçirmek için bir köye gider. Ayşe, ev sahibinin kızı Atike ile arkadaş olur. Atike, nişanlıdır ve güze gelin gidecektir. Atike, bir gün Ayşe'ye birini sevip sevmediğini sorar. Ayşe kalbinde kimsenin olmadığını belirtir. Atike, Menşur'un halasının oğlu Ahmet'in ona baktığını ve onunla bir kerecik olsun buluşmak istediğini söyler. Ayşe, kızarır ancak yüreği bilmediği bir sevinçle dolar. Önceleri buluşmayı kabul etmez ancak sonunda dayanamayıp kabul eder. Atike, evlerinin ahırını ikisinin buluşma yeri olarak ayarlar. Ayşe, Atike ile beraber Ahmet'le ahırda buluşur ancak bu esnada Atike'nin annesi gelir ve ona seslenir. Atike telaşla ahırdan çıkar. Ahmet, karanlıkta Ayşe'nin elini bulur ve eline bir çukur takdıktan sonra ona da gitmesini söyler. Gözlerinde yaşlarla ahırdan çıkan Ayşe'nin kalbi kırılmıştır. Bu hikâyede de daha önce kimse tarafından seilmeyen bir genç kız, ilk kez yüreğinde sevilmenin heyecanını yaşar ancak bu durum hüsrarla sonuçlanır.

Hayal kırıklığı üzerine üçüncü hikâye olan Züleyha Münif'in "Fuat Kaptan"<sup>214</sup> adlı hikâyesinde Haluk, İstanbullu bir mimardır. Haluk, bir gün arabası ile bir kebabçıya gider ve kasadaki adama yani Fuat Kaptan'a bakar. Babası olan bu güçlü kuvvetli adama annesinin âşık olduğunu ve beraberce kaçtıklarını ancak bu adamın hamile karısını beş parasız bırakıp gittiğini ve kocası tarafından terk edilen kadının loğusa yatağında öldüğünü düşündükçe gözleri dolar. Haluk, hesabı ödedikten sonra kapıya doğru gider. Bu esnada da Fuat Kaptan kendisine nereli olduğunu sorar ve iyi yolculuklar diler. Haluk, arabaya bindiğinde elleri titrer, sakin olmaya çalışır ancak olamaz, arabayı bir kenara çekip durur. Sonra babası ile bu şekilde karşılaşmayı hayal etmediğini, onun kendi varlığından bile haberdar olmadığını ve kendisini hiç aramadığını düşünür. Hayallerinde hep babası ile karşılaşmayı arzulayan Haluk'un bu karşılaşma şekli hiç hayallerindeki gibi olmaz ve Haluk gaza basıp gider. Bu hikâyede ise babası ile karşılaşmayı arzulayan ve baba özlemi duyan bir gencin yaşadığı hayal kırıklığı ifade edilir.

---

<sup>213</sup> nr. 38, 1 Nisan 1957, s. 40- 45.

<sup>214</sup> nr. 38, 1 Nisan 1957, s. 34- 36.

Hayal kırıklığı üzerine dördüncü hikâye Züleyha Münif'in "Balonlar"<sup>215</sup> adlı hikâyesidir. Bu hikâyede anne ve çocuk, çocuğun hasta babaannesini ziyarete gitmek için vapur bekler. Çocuk soğuktan üşür ve pis kokan babaannesinin evine gitmek istemez. Annesi ise bunları düşünmez, onun aklında babaanne öldüğünde kalacak olan Şehremin'deki dükkânla Bostancı'daki ev vardır. O bütün bunları düşünürken çocuk da karnın açlığını ve üşüdüğünü düşünmektedir ki bu esnada sislerin arasında rengârenk balonları görür. Çocuk annesine kendisine balon almasını söyler; ancak annesi parasının olmadığını belirtir ve ona o pis balonları ne yapacağını sorar. Sonra vapur gelir ve vapura binerler. Çocuk, vapur iskeleden uzaklaşırken vapurun camından hala sisin içinde balonların parıldadığını görür ve içinde bir acı hisseder. Annesi çocuğun aç olduğunu düşünerek ona simit alır ancak çocuk simidi istemez. Bu hikâyede de bir çocuğun annesinden ona balon almasını istemesi ancak annesinin almaması ile hayal kırıklığı yaşaması anlatılır.

Dergide özlem üzerine de dört hikâye yer alır. Bunlardan ilki olan "Ateşböceği"<sup>216</sup> hikâyesinde Halide Dolu sevilme özlemini, arzusunu dile getirir. Hikâyenin kahramanı bir kadındır ve sinemada yol gösterici olarak çalışmaktadır. Genelde seyircilere yol gösterdikten sonra sinemada durmayan kadın her zamankinin aksine bugün seyirciler gibi oturup filmi seyrederek. Film bir aşk filmidir ve kadın filmi seyrederken içinde sevilmenin özlemini duyar. Bunları düşünürken dalmıştır ve yanına bir adamın oturduğunu çok sonra fark eder. Adam kadına dikkatle bakmaktadır. Daha sonra adamın kendisini sevmek istediğini söylemesine ve elini tutmaya çalışmasına dayanamaz ve elini adama uzatır. Kadın, içinde ilk kez sevilmenin sıcaklığını duymuşken film biter ve elektrikler yanar. Adam kadından tiksindir gibi hızla elini çeker ve acele ile dışarı çıkar. Kadın bir an kendisine gelemez fakat sonra diğer seyircilerin geleceğini hatırlayarak toparlanır. Kendisini bir ateşböceğine benzetir. O da ateşböcekleri gibi karanlıkta güzeldir.

Özlem üzerine yazılan ikinci hikâye olan Züleyha Münif'in "Paris'te Bir An"<sup>217</sup> adlı hikâyesinde ise memleket özlemi dile getirilir. Anlatıcı, okumak için Paris'e gider.

---

<sup>215</sup> nr. 63, Nisan 1960, s. 26- 29.

<sup>216</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 383- 386.

<sup>217</sup> nr. 12, 1 Kasım 1954, s. 440- 442.

Akşam canı sıkılır ve evden çıkıp arkadaşlarının yanına gider; ancak söylenen her sözde İstanbul'u ve oradaki bir arkadaşını hatırlar ve büyük bir memleket hasreti çeker. Sırf Paris'te okudu desinler diye bu hasreti çekmesini yadırgar ve kendini zavallı olarak görür.

Özlem üzerine yazılan ve yine Züleyha Münif'e ait olan "Kolej'de Bir An"<sup>218</sup> hikâyesinde anlatıcı, bir bahar günü Kolej'deki son derslerini hatırlar. Bu derste arkadaşları Gülten ile Yıldız'ın fısıldanmalarını, gizli gizli kitap okuyan Aysel'i, hayallere dalan İnci'yi, defterine resimler çizen Rezan'ı, Güneş'in doktor olmak isteyişini, Melek'in esans kokusu sevgisini, alkol kokan hocaları Kemal Bey'i hatırlar ve her birinin yıllar sonra bir şekilde bu günleri özleyeceklerini düşünür. Bu hikâyede ise geçmişe özlem vardır.

Özlem üzerine yazılan Samime Baltacıoğlu'nun "Fadime Hatunun Seyfisi"<sup>219</sup> hikâyesinde anlatıcı, köyde Fadime Hatun'ların evlerinin bağına baktıkça içinde hep bu bakımlı bağa girme isteği uyandığını söyler. Anlatıcı, bir gün annesinin kendisini bu bağa sebze almaya yolladığını ifade eder. Fadime Hatun'un onu içeri davet ettiğini ve ona lokum verip saçlarını düzelttiğini ve onun gözlerine sevgiyle bakıp ağlamaya başladığını belirtir. Anlatıcı neden ağladığını sorduğunda Fadime Hatun, oğlu Seyfi'nin seferberlikte askere gittiğini ve bir daha dönmediğini söyler ve anlatıcıdan arada bir de olsa kendisini görmeye gelmesini ister. Bu hikâyede ise kişinin çocuğuna karşı duyduğu özlem anlatılır.

Dergide yer alan diğer hikâyelerden iki hikâyenin konusu kıskançlık üzerinedir. Bunlardan ilki Samime Baltacıoğlu'nun "Bir Güneş Banyosu"dur<sup>220</sup>. Bu hikâyede Hatice'nin babasının tayini çıkar. Hatice ve ailesi taşınırlarken Ankara'da okuyan on yedi yaşındaki amcalarının kızı Zeynep tatildedir ve o da onlarla birlikte gitmek ister. Bir gün çocuklar dışarıda oynarken Hatice, Zeynep'e ve çocuklara güneş banyosu yapmayı teklif eder. Güneş banyosu için Zeynep okulda jimnastik derslerinde giydiği külodunu giyer. Bu kıyafetler içinde Zeynep çok çekici görünür. Hatice tam damın üstüne çıktığında kulakları yırtan bir ses duyar. Çirkin bir kadın onlara hakaretler ederek

<sup>218</sup> nr. 22, 1 Eylül 1955, s.244- 247.

<sup>219</sup> nr. 43, 1 Eylül 1957, s. 30- 33.

<sup>220</sup> nr. 29, 15 Nisan 1956, s. 307- 310.



bağırır. Bu durumdan çok utanan çocuklar, Zeynep ve Hatice hemen eve kaçarlar. Aradan yıllar geçtikten sonra Hatice ve ailesi bir gün o şehirdeki tanıdıkları ile buluşurlar. Eski günlerden bahsederlerken tanıdıkları, o kadının hastalık halini alan bir kıskançlığı olduğunu ve Zeynep'in güzelliğini görünce delirmesinin normal olduğunu söylerler.

Kıskançlık üzerine ikinci hikâye Züleyha Münif'in "Anne ve Kedi"<sup>221</sup> hikâyesidir. Esin'in annesi yatak odasında yatağında uzanmaktadır. Esin, annesinin odasına girdiğinde kadın ona ortalıkta dolaşmamasını, misafirlerin geleceğini ve halıya kirli ayakkabıları ile basmadan odadan çıkmasını söyler. Oysa annesinin kedisi halıya basa basa yatağına çıkar ve annesi kediyi sevmeye başlar. Odadan çıkarken Esin'in gözleri dolar çünkü o annesinin ona sıkı sıkı sarılmasını istemiştir. Evde herkes hazırlıklarla meşguldür. Dadı, diğer çalışanlara Esin'in kedi kadar değeri olmadığını, annesinin kediyi çocuktan daha çok düşündüğünü söyler. Aşçı da Esin'in gerçekten çok çirkin olduğunu belirtir. Dadı bu söze kızar, çirkin de olsa bir annenin küçücük yavrusunu yatılı okula veremeyeceğini ifade eder. Mutfak penceresi önünde oturan Esin bütün bu konuşmaları duyar. Annesinin kedisinin havuzun kenarında balıkları seyrettiğini gören Esin, yemek için dadısından et ister. Dadının verdiği eti, kimse görmeden kediyeye doğru uzatır ve kedi eti yemeye çalışırken kafasına taşlar atarak onu öldürür. Sonra kucağına ölen kediyi alır, ağlayarak akşama kadar kucağında kedi ile oturur.

*Türk Düşüncesi*'nde yer alan diğer hikâyelerden iki hikâyenin konusu da yalnızlık üzerinedir. Bunlardan ilki Züleyha Münif'in "Ağlayan Kadın"ıdır<sup>222</sup>. Bu hikâyede ağlayan bir kadın dolmuşa biner. Şoför ve kadının yanında oturan kız, onu teselli etmek ister ancak kadının tepkisinin ne olacağını bilemedikleri için buna bir türlü cesaret edemezler. Kız, kadının bu kadar hıçkırma hıçkırma ağlaması için çok önemli bir nedeninin olduğunu düşünür. Bu esnada ağlayan kadın da yanındaki kızın kendisinin neden ağladığını merak ettiğini hisseder. Ağlayan kadın, kızla konuşmak ister; ancak kızın, kendisinin bu kadar çok ağlamasına neden olan şeyin çok önemli bir olay olması gerektiğini düşündüğünü ve buna sebep olan şeyin aslında topuğunun kırılması

<sup>221</sup> nr. 24, 1 Kasım 1955, s. 345- 349.

<sup>222</sup> nr. 16, 1 Mart 1955, s. 294- 296.

olduğunu söylediğinde kendisine deli diyeceğini düşünür ve bu yüzden onunla konuşmaktan çekinir. Kadın, esasında bu kadar çok ağlamasına sebep olan şeyin topuğunun kırılması olmadığını bilir. Kadın aslında aşkın, hayatın, her şeyin kendisinden geçtiğini düşündüğü, kendisine acıdığı bir anda topuğu kırıldığı ve o an için bu durumun kendisine büyük bir felaket gibi geldiği için ağlamıştır. Kıza bu gerçek nedeni, ne kadar çok anlaşılmaya, sevmeye ihtiyacı olduğunu ve yalnızlığını anlatmayı ister ancak tam bu esnada kız dolmuştan iner. Kadın bu duruma üzülür ve yine yalnız kaldığını düşünür.

Yalnızlık üzerine ikinci hikâye Safa Önal'ın "Hikâye Bu Ya"sıdır<sup>223</sup>. Bu hikâyede anlatıcı, yalnızdır ve bir heykele âşıktır. Bütün hayatı bir kadına, çocuğa vs. hasret duyarak geçmektedir. Yalnızlığın ve dünyanın çok zor olduğunu düşünen anlatıcı, yalnızlığını paylaşmak için heykeli evine almak ve ona evinin odalarını göstermek, çay pişirmek ister; ancak bunu yaparsa başkalarının kendisine hırsız, namussuz diyeceklerini düşünür ve bundan vazgeçer. Anlatıcı sonra kendisi heykelin yanına gitmeyi düşünür ancak bu sefer de soğukta donup kalacağını ve gazetelere ölümü ile haber olacağını düşünür ve bundan da vazgeçer.

Dergide bu hikâyelerin dışında kalan diğer hikâyelerde ne kurgu ve olay örgüsü açısından bir değişiklik ne de konu bakımından bir benzerlik vardır. Leyla Gediz'in "Kaplumbağalar"<sup>224</sup> hikâyesinde hayvan sevgisi ele alınır. Bu hikâyede kaplumbağaların kanlarını içmek için ev sahibi Madam Vuroş tarafından insafsızca öldürülmesine daha fazla dayanamayan kiracılardan Sobacı Hasan Efendi'nin karısı ev sahibini öldürür.

Hakkı Kamil Beşe'nin "İki Hazır Yiyici"<sup>225</sup> adlı hikâyesinde Ezime Kadın, Pazar'a gidecek olan kocasına kendisine süslü bir hırka almasını söylemek ister fakat evin ihtiyaçlarından konu bir türlü kendisine gelmez ve kadın artık bu isteğini söylemekten vazgeçer. Adam tam kapıdan çıkarken kadın, eşeğin ayaklarına nal almasını söyler. Adam kafasında borca girdiğini hesaplayınca hiddetlenir ve karısına bıktım usandım iki hazır yiyiciden diye bağırır. Bu hikâyede ise kadının değeri

<sup>223</sup> nr. 21, 1 Ağustos 1955, s. 185- 187.

<sup>224</sup> nr. 1, 1 Aralık 1953, s. 49- 51.

<sup>225</sup> nr. 2, 1 Ocak 1954, s. 130- 138.

görülmektedir. Adam karısını eşekle bir tutar ve onun kendisi için yük olduğunu düşünür.

Halide Dolu'nun "Tezli Roman"<sup>226</sup> adlı hikâyesinde yazar olan bir kadın vardır. Daha önce bir aşk romanı yazmış ve çok tutulmuştur, bu sefer halkı bilinçlendirmek için tezli bir roman yazar ancak romanı satılmaz ve yazar kadın bu duruma çok üzülür. Bu hikâyede insanların popüler konulu eserlere ilgi göstermesi öte yandan da belli bir fikri savunan eserlere kayıtsız kalması eleştirilir.

Önay Sözer'in "Heykeltıraş Z."<sup>227</sup> adlı hikâyesinde heykeltıraş Z. bir gün yenildiğini hissederek ve bunun nedenini arar. Sonunda çok rahat bir ortamda çalıştığı için yaratıcılığının köreldiğini düşünür ve bundan sonra karanlık bir bodrum katına taşınır. Heykeltıraş, burada bütün çabalarına ve bulduğu en sert taşlara rağmen her seferinde heykelin taşını çatlatır. Bir gün çok ama çok sert bir taş bulur, üzerinde deli gibi çalışır eseri tamamlandığında büyük bir heyecanla çatlağı görmeye koşar; ancak hiçbir çatlak yoktur. Bu onun ilk eseridir fakat o bu durumdan korkar ve yaşlandığını düşünür çünkü taş dayanmıştır. Bu sefer öncekiler gibi acı çekmediği için taşın dayandığını anlar. Bu nedenle bu eserin onun yüz karası olduğunu düşünür. Öte yandan sanatçılar, eleştirmenler ve öğrenciler eserini çok beğenirler ve onun bir dahi olduğunu söylerler; ancak o bu eserin bundan sonra onun tanrısı olduğunu ve artık bu taş parçasına bağlı kalacağını bilir. Bu yüzden kendisini yenilmiş hissederek. Bu hikâyede ise bir sanatçının yaratma sürecinde çektikleri ve vardığı noktanın sanatçılığını kısıtlaması korkusu ele alınır.

Samime Baltacıoğlu'nun "Eriha Güzeli Rahap"<sup>228</sup> adlı hikâyesinde ise Eriha kenti Allah'ın kutsal kıldığı topraklar içindedir ve Erihalılar varlık içinde yüzerler. Rahap, burada yaşayan çok güzel bir fahişedir. Rahap'ın bir gün kapısını iki adam çalar. Eriha, onların Allah tarafından gönderilmiş olduklarını anlar ve onları saklar. Hemen sonrasında Erihalılar gelir ve ona, o iki adamı sorarlar. Rahap, Erihalılara onların gittiklerini söyler. Erihalılar gittiklerinde adamları sakladığı yerden çıkartan Rahap, onlara ne yapmaları gerektiğini söyler. Adamlar gitmeden önce onlardan şehri ele

<sup>226</sup> nr. 9, 1 Ağustos 1954, s. 203- 206.

<sup>227</sup> nr. 17, 1 Nisan 1955, s. 377- 379.

<sup>228</sup> nr. 28, 15 Mart 1956, s. 232- 238.

geçirdiklerinde ailesine ve kendisine bir zarar vermeyecekleri konusunda söz ister. Adamlar, Rahap'a evinin balkonuna kırmızı bir ip bağlamasını söyler ve giderler. Daha sonra Eriha kenti kuşatılır ve Eriha'daki herkes öldürülür, sadece evinden kırmızı ip sarkan Rahap ve ailesine dokunulmaz. Rahap ve ailesi, İsrailoğulları tarafından yeniden kurulan o kentte kendilerine hiçbir kötülük gelmeden yaşarlar.

Samime Baltacıoğlu'nun bir diğer hikâyesi "Rıza Bey'in Aşkı"<sup>229</sup> ise Rıza Bey, Amerika'dan yeni gelir ve kalacak ev bulamadığı için dört ay annesinin arkadaşı olan Zeynep'in teyzesinde kalır. Dört ayın sonunda da Zeynep'in teyzesinin evinin karşısındaki apartmanda bir daire kiralar. Rıza Bey evine eşya alması gerektiğinde ya bazılarını beğenmez ya da beğendiklerinin parasını çok bulur. Her gün satılık eşya ilanlarına bakan Rıza Bey'e, Zeynep'in teyzesi Zeynep'in arkadaşının eşyalarını söyler. Bu yüzden Zeynep Rıza Bey'i eşyaların olduğu yere götürmek zorunda kalır. Zeynep'i almaya çok lüks bir araba ile gelen Rıza Bey, son derece şık giyinir, kibar davranır. Arabada giderken Rıza Bey konuşmaya başlamak için öksürür ancak bir şey söyleyemez. Eşyaları alan Rıza Bey kendi evine taşınır. Aradan birkaç gün geçtikten sonra teyzesi Zeynep'e, Rıza Bey'in eşya almaya gittikleri gün kendisinden çekinip söyleyemediğini, Rıza Bey'in Hollanda yünü aldığını ve Zeynep kendisine süveter örer mi diye sormak istediğini çünkü pazardakileri hem dayanıksız hem de pahalı bulduğunu söyler. Bu hikâyede ise bir adamın cimriliği ele alınır.

Züleyha Münif'in "Beyaz Konağın Çocuğu"<sup>230</sup> adlı hikâyesinde anlatıcı, ailesi ile birlikte yaz tatilini geçirmek için yazlığa gider ve orada Ayşe adında bir kızla tanışır. Ayşe, kendilerinin karşıdaki beyaz konakta oturduklarını ve evlerinde çok pahalı eşyaların olduğunu söyler. Babasının bir casus olduğunu ve bu nedenle öldürüldüğünü, bu olaydan sonra annesinin delirdiğini belirtir. Sonra ona bu anlattıklarını kimseye söylememesi gerektiğini ifade eder. Anlatıcı ve Ayşe arkadaş olurlar ve bütün günlerini birlikte oyun oynayarak geçirirler. Bir gün semtin yerlilerinden Kenan Bey ve karısı Selmin Hanım, anlatıcının ailesinin evine gelir ve ona vaktinin nasıl geçtiğini sorarlar. Anlatıcı da Ayşe ile oynadıklarını söyler ve böylece onlardan Ayşe'nin babasının o konağın bahçıvanı olduğunu ancak kendisine felç indiği için konağın sahiplerinin

<sup>229</sup> nr. 30, 15 Mayıs 1956, s. 349- 353.

<sup>230</sup> nr. 21, 1 Ağustos 1955, s. 180- 184.

acıyarak bahçedeki kulübeyi onlara verdiklerini ve geçimlerini Ayşe'nin annesinin konağın işlerini yaparak sağladıklarını öğrenir. Ertesi gün oyun oynamaya gelen Ayşe'ye anlatıcı, çünkü konuşmaları söyler ve bunun doğru olup olmadığını sorar. Ayşe ağlar ve ona bu saçmalıklara inanıp inanmadığını sorar. Anlatıcı ne kadar inanmadığını söylese de Ayşe ağlayarak oradan uzaklaşır ve bir daha da anlatıcının yanına gelmez. Anlatıcı bu olaydan sonra tek başına çok sıkıcı bir yaz tatili geçirir.

Peyami Safa'nın "Piç"<sup>231</sup> adlı hikâyesinde hikâyenin kahramanı Tosun yetimdir. Onu dul bir kadın bulur ve büyütmeğe başlar. Tosun altı yaşına bastığında kadın ölür. Tosun'unu kadın öldüğünde karakola götürürler. Tosun'u komiser evine alır ve ona beş sene kadar bakar. Komiser, evinde Tosun'u kemerle döver ve evdeki herkes de sebepli sebepsiz kendisine tokat atar. Komiser, Tosun'u bu beş seneden sonra bir paşa evine evlatlık olarak verir. Orada Paşa'nın küçük kızı Nesrin, Tosun'u himaye etmeye başlar. Üç sene sonra Tosun büyük bir çocuk olur; ancak Nesrin ile arasındaki ilişki ilerleyince Paşa, Tosun'u askeri bir okula gönderir. Burada bir gün bir zabıt Tosun'u, yüzlerce öğrenci arasında yere yuvarlar ve tekmeler; ancak Tosun'un intikamı fena olur, zabiti ustura ile boğazını keserek öldürür ve oradan kaçır. Bu olaydan sonra bir sürü pis işe bulaşan Tosun'u polisler her yerde aramaktadır. Bir sene sonunda polis onu bir kahvede esrar içerken yakalar ve karakola götürür. Karakolda onu bir zamanlar büyüten komiser vardır ve Tosun'u bu halde görünce üzülür. Komiser, Tosun'a Nesrin'in kendisinden hamile kaldığını ve çocuğunu doğururken öldüğünü söyler. Tosun, çocuğunun da kendisi gibi piç olduğunu belirtir ve ağlamaya başlar fakat komiser çocuğunun öldüğünü dile getirir. Tosun, bunu duyunca kaygısızlaşır ve çehresi düzelir. Komiser, diğer polislerle Tosun'u alıp götürmelerini çünkü onun esrardan zehirlendiğini ve bugün yarın öleceğini ifade eder.

Zafer Sülek'in "Kıbrıs Rüyası"<sup>232</sup> adlı hikâyesinde kadının kocası askere gider ve üç teröristi hükümete teslim ederken arkadan vurulur. Bu olaydan sonra kadın evindeyken birgün kapısı tekmelenmeye başlar. Kadın, korkuyla bebeğini beşiğinden alır. Odaya dört Rum girer, hepsi de alkollüdür. Kadının ağzını bağlayarak ay ışığında onu kayalıklara doğru yürütmeye başlarlar ve birden bir yerde durarak penaltı atmak

<sup>231</sup> nr. 40, 15 Haziran 1957, s. 30- 36.

<sup>232</sup> nr. 48/49 Şubat-Mart 1958, s. 93- 96.

için iddiaya girerler. Kadının kundaktaki çocuğunu kalenin ortasına koyarlar ve penaltıyı atacak olan kişi buna isabet ettirebilirse parayı o alacaktır. Adam penaltıyı atar, gol olur ancak diğer adamın kafasına toptan sıçrayan bir kaya gelir ve adam ölür. Bu esnada yakınlarında bulunan bir mağaranın önünde dev gibi bir adamın belirdiğini görürler. Kadın adamı görür görmez tanır ve kendi kendine “bu Namık Kemal” der. Rumlardan birisi tam kadının üzerine atılmaya hazırlanmışken o dev gibi adam gelir ve Rum’u elleri ile boğar. Diğer Rumlar ölen arkadaşının yanına gelir ve korkudan titrerler çünkü onlar bu hayali adamı görmemişlerdir. Sadece boğazının kenarındaki iki derin çukuru ve fişkırkan kanı görürler. Aynı anda İstanbul’da Kıbrıs’ı düşünerek uyuyan bir adam silkinerek uyanır ve ellerindeki kanı görünce dehşete düşer.

*Türk Düşüncesi* yedi yıllık yayım hayatında toplam yetmiş telif hikâyeye yer vermiştir. Dergide sürekli olarak hikâyesi yayımlanan bir yazar yoktur; ancak çoğunluk olarak Züleyha Münif ve Samime Baltacıoğlu’nun hikâyeleri yer alır. Züleyha Münif’in yirmi altı, Samime Baltacıoğlu’nun on iki, Sadi Samra’nın altı, Safa Önal’ın dört ve Halide Dolu’nun da üç hikâyesi yayımlanmıştır. Bu kişilerin dışındakilerin ise dergide sadece birer hikâyesi yayımlanmıştır. *Türk Düşüncesi*’nin nr. 33, nr. 37, nr. 54, nr. 56, nr. 57/58 ve nr. 60/61 sayılarında ise telif ve tercüme hiçbir hikâye yer almaz. Yayımlanan telif hikâyelerde kurgu, mekân tasvirleri, ruhsal çözümlenme vs. açılarından ne bir yenilik ne de bir üstünlük görülür. Bu açılarından bakıldığında dergide yer alan hikâyelerin orijinal bir taraflarının olmadığını söyleyebiliriz. Dil ve üslup açısından da hikâyelerin bir yenilik getirdiği söylenemez.

## 1. 2. TERCÜME EDEBİ YAZILAR

### 1. 2. 1. ŞİİRLER

*Türk Düşüncesi*’nde yayımlanan on tercüme şiirden dördü aşk ve ikisi tabiat üzerinedir; geri kalan dört şiir ise değişik konulardadır. Şiirleri yayımlanan şairlerin dördü Çinli, biri İspanyol, biri Amerikalı ve biri de Ekvatorlu’dur. Aşk üzerine yazılan şiirlerden ilki olan ve Doğan Kılıç tarafından tercüme edilen Vu- Ti’nin “Herkes Aşklarını Saklar”<sup>233</sup> adlı şiirinde şair, sevgilisinden uzakta onun özlemini çeker ve

---

<sup>233</sup> nr. 20, 1 Temmuz 1955, s. 118- 119.

onunla birlikte olmak ister. Herkesin aşklarını sakladığını çünkü aşkın güzel bir çiçeğe benzediğini ve her an sanki parçalanacakmış gibi olduğunu söyler.

Aşk üzerine yazılan ikinci şiir olan ve yine Doğan Kılıç tarafından tercüme edilen Yang- Ti'nin "Kış Gecesi"<sup>234</sup> adlı şiirinde sevgilisinden uzakta olan şair, yatağının boş olduğunu ve bütün gece uyuyamadığını ve kendisine sevgilisini; ancak denizin dalgalarının geri getireceğini söyler.

Aşk üzerine üçüncü şiir olan ve Osman Türkay tarafından tercüme edilen Rafael A. Martinez'in "Tertemiz"<sup>235</sup> adlı şiirinde ise şair, minnacık hanım, kadıncık diye seslendiği kadına avuçlarının ve saçlarının tertemiz yıkanmış çamaşır koktuğunu dile getirir ve ona vücudunu, elbiselerini, ak yüzünü hangi temiz suların, pınarların yıkadığını sorar. Onun bir kadeh gibi buğulu ve serin, temiz sularla dolu olduğunu belirtir.

Aşk üzerine dördüncü şiir olan ve yine Osman Türkay tarafından tercüme edilen Ezra Pound'un "Françeska"<sup>236</sup> adlı şiirinde de şair, Françeska adlı sevgilisinin adının basbayağı yerlerde anılmasına öfkelenir, bunu duyacağına soğuk dalgaların üstünden aşmasına veya dünyanın bir yaprak gibi kurduğunu görmeye razı olduğunu ifade eder.

Tabiat üzerine yazılan şiirlerden ilki olan ve Doğan Kılıç tarafından tercüme edilen Li Po'nun "Şafakta Temizleş"<sup>237</sup> şiirinde şair, baharın gelmesiyle yağmurların durduğunu ve rüzgârın son bulut parçasını sürükleyerek dağıttığını söyler.

Doğan Kılıç tarafından tercüme edilen Yang- Ti'nin "Bahar Irmağı Üstünde Mehtab ve Çiçekler"<sup>238</sup> adlı şiirinde de şair, bir dalganın ayı bir yana taşıyıp adeta yıldızlarla ahenk içine soktuğunu belirtir.

Aşk ve tabiat üzerine yazılan şiirlerden sonra hiçbir gruba dâhil edemeyeceğimiz şiirler gelir. Doğan Kılıç tarafından tercüme edilen Çi K'ong'un "Şarkı"<sup>239</sup> adlı şiirinde öğrenmekten vazgeçen şair, ilmini bir şarkı ile herkese söyleyeceğini belirtir.

Doğan Kılıç tarafından tercüme edilen ve Tzu- Yeh tarafından yazılan "Şarkı"<sup>240</sup> adlı şiirde ise pencerenin önünde kaşları boyasız olarak ve mantosuyla

<sup>234</sup> nr. 20, 1 Temmuz 1955, s. 119.

<sup>235</sup> nr. 62, Mart 1960, s. 13.

<sup>236</sup> nr. 62, Mart 1960, s. 21.

<sup>237</sup> nr. 20, 1 Temmuz 1955, s. 118.

<sup>238</sup> nr. 20, 1 Temmuz 1955, s. 119.

<sup>239</sup> nr. 20, 1 Temmuz 1955, s. 118.

duracağını söyleyen şair, giysisinin eteklerinin rüzgârdan uçuşmaya başlayacağını ve bunda kendisinin kadar rüzgârın da kabahatli olacağını söyler.

Vecdi Bürün tarafından tercüme edilen Jorge Carrera Andrade'nin "Aynanın Alın Yazısı"<sup>241</sup> adlı şiirinde, aynanın, gece olduğunda dahi gölgelenemediği, var olan tek şey olduğunu ve karanlıkta madeni sessizliği ile parıldadığını belirtir. Yaşanmışları hikâye eden, şeffaf bir şahit olan tek şeyin o olduğu söylenir.

Tercümesi Vecdi Bürün tarafından yapılan Jorge Carrera Andrade'nin bir diğer şiiri "Hal Tercümesi"<sup>242</sup> ise pencerelerin göğü görme arzusu ile yaratıldığını, onun topraktaki su ve işsiz çatılarla konuştuğunu, halka durduğu yerden yol gösterdiğini, gece olunca ışıklar yaydığını ve bütün insanlar arasında bir karış ışığı ve havayı dağıttığını söyler.

*Türk Düşüncesi*'nde yayımlanan tercüme şiirlerin ikisi Jorge Carrera Andrade'ya aitken diğer şiirler farklı farklı kişilere aittir. Dergideki tercüme şiirlerin şekil özelliklerine baktığımızda ise şiirlerin beşi serbest nazımla beşi de dörtlüklerle yazılmıştır. Şiirlerin tamamı ölçüsüzdür. Dergideki tercüme şiirlerin dokuzu uyaksız birisi ise uyaklıdır. Bu uyaklı şiirde yarım ve tam kafiyeler kullanılmıştır.

### 1. 2. 2. HİKÂYELER

Dergide toplam sekiz tercüme hikâye yer almaktadır; bunlardan üçü aşk/sevgi üzerine iken diğer beşi ayrı ayrı konular üzerinedir. Aşk/ sevgi üzerine yazılan hikâyelerden ilki olan ve V. B. imzası ile tercüme edilen Curzio Malaparte'nin "Bir Köpeğin Ölümü"<sup>243</sup> adlı hikâyesi hayvan sevgisi üzerinedir. Anlatıcı, savaştan döndükten sonra savaşın etkilerinden kurtulmak için Pisa'da bir ev tutar, yanında Lipari adasında açlıktan ölmek üzere iken bulunduğu Febo adlı köpeği vardır. Anlatıcı bu köpeği bir kadını, bir kardeşi, bir dostu gibi sever. Köpeği Febo'nun ondan bir adım bile

<sup>240</sup> nr. 20, 1 Temmuz 1955, s. 119.

<sup>241</sup> nr. 32, 15 Temmuz 1956, s. 107.

<sup>242</sup> nr. 32, 15 Temmuz 1956, s. 108.

<sup>243</sup> nr. 42, 15 Ağustos 1957, s. 47- 52.



uzaklaşmadığını, sürgünde iken bile peşinden gelip hapisane kapısında aç susuz onu beklediğini söyler. Hapishaneden çıktıktan sonra Pisa’da kaldıkları bir gün Febo sokağa çıkar ve geri gelmez. Anlatıcı, onu gece gündüz her yerde arar ve bir gün Üniversite’nin Veteriner kliniğinde bulur. Febo ağır yaralıdır ve ölecektir. Anlatıcı, veteriner Febo’nun acı çekmeden ölmesi için iğne yapmasını söyler.

Esasında tam bir sevgi hikâyesi olmamakla birlikte hikâye kahramının bir kişiyi sevebileceğini düşünmesi açısından bu gruba dâhil ettiğimiz ve M. Doğan Özbay tarafından tercüme edilen Christine Arnothy’nin “Yaşamak O Kadar Kolay Değil”<sup>244</sup> adlı hikâyesinde, Macar asıllı olan anlatıcı kadındır ve babası ile Kufsten’deki kampta kalır. Burası savaş yıllarında Almanlara aittir. Bir gün anlatıcı, Kamp idaresinin yetişkin yetimlere verdiği cep harçlığından faydalanarak bir günlüğüne İnsbruck’a gider. İnsbruck’ta iş başvurusu yapmak için gitmek istediği Fransız Konsolosluğu’nu bulur. Orada Georges’i görür ve tanışırlar. Georges da Peru’da çalışmaya gidebilmek için konsolosluga başvuru yapmaya gelmiştir. Anlatıcıyı Fransa’da yapmayı istediği dadılık işine almazlar. İki birlikte konsolosluktan çıkar ve gara giderler. Georges ve anlatıcı orada ayrılır. Anlatıcı, tekrar kampı Kufstein’e döner. Babası Georges’in ailesini tanımaktadır. Anlatıcı eğer Georges Peru’ya gitmezse onu sevebileceğini düşünür.

Aşk/ sevgi üzerine yazılan üçüncü hikâye olan ve Vecdi Bürün tarafından tercüme edilen Alba De Cesbedes’in “Aşk Bitince...”<sup>245</sup> hikâyesinde ise bir aşkın bitişi anlatılır. Carla sevgilisi Roger’a ona olan aşkının bittiğini söyler. Roger, buna bir anlam veremez ve nedenini sorar. Carla bir sebebi olmadığını, birden bire artık ona karşı hiçbir arzu duymadığını söyler. Roger ise, bunun mutlaka kendisinin yaptığı bir hatadan dolayı olduğunu düşünür. Carla, Roger’a acı çekmesini istemediğini söyleyerek gitmek için ayağa kalkar. Roger, elini uzatıp vedalaşır; ancak yerinden kalkmaz. Carla, Roger’dan kendisini hiç değilse kapıya kadar geçirmesini ister; ancak Roger, böylesinin daha iyi olduğunu ifade eder. Carla gittikten sonra Roger, faydasız olduğunu bilse bile onun peşinden gitmediğine üzülür.

Aşk/ sevgi konulu tercüme hikâyelerden sonra gelen diğer hikâyelerde ayrılık, hürriyet, zengin olma arzusu, aldatılma ve Marksizmin eleştirisi ele alınır. M. Doğan

<sup>244</sup> nr. 44, 15 Ekim 1957, s. 36- 39.

<sup>245</sup> nr. 53, 1 Şubat 1959, s. 42- 46.

Özbay tarafından tercüme edilen Christine Arnothy'nin “Budapeşteli Çocuk”<sup>246</sup> hikâyesinde, Budapeşteli Peter ve ailesi mitralyöz sesleri ile 1944'te tanışılır ve bu tarihten sonra komşuları ile birlikte bodrumdaki mahzende saklanmaya ve yaşamlarını orada devam ettirmeye başlarlar. Babası, su temin etmek için sokağa çıktığı bir gün öldürülür. Babası öldürüldüğünce beş yaşında olan Peter büyümüş ve on yedi yaşına gelmiştir. Artık hürriyet için savaşıma zamanının geldiğini düşünen Peter, annesinin tüm itirazlarına rağmen evden çıkar ve kızıl yıldız bayraklarının atıldığı, milli bayraklarının ellerde taşındığı kalabalığa karışır. Şapkalarına Kossut armaları takan Macar askerleri gelen kalabalığa silah dağıtmaktadır ve Peter'e de bir tane silah verirler. Peter, bu kalabalıkla birlikte üstlerine gelen mitralyöze ateş açar. Mitralyözün de karşılık vermesiyle yaralanan Peter yere düşer. Birkaç saat sonra büyük bir kalabalık ölüleri otobüslere yerleştirirken bir kadın Peter'in ölmediğini anlar ve onu omzuna alarak oradan uzaklaştırır. Bu hikâyede Macaristan'ın 1944'te Naziler tarafından işgal edilmesine atıfta bulunulmuş ve Macaristan'ın hürriyeti konusu ele alınmıştır.

Vecdi Bürün tarafından tercüme edilen D. H. Lawrence'ın “Tahta At”<sup>247</sup> hikâyesinde de talihini yenmek isteyen bir çocuğun bunu başarabilmek için çok para kazanma hırsına yakalanması ve ölmesi anlatılır. Hikâyede Paul, kardeşleriyle birlikte annesi ve babasının sürekli olarak bize çok para lazım demeleri ile büyür. Bir gün annesi ile konuşan Paul annesine neden fakir olduklarını sorar. Annesi ona babasının talihsiz bir insan olduğunu ve onunla evlendiği için kendisinin de talihsiz olduğunu söyler. Bu andan itibaren Paul, sürekli talihini yenmeye ve annesine kendisinin babası gibi talihsiz olmadığını göstermeye çalışır. Evdeki makineli ata binen ve dörtnala giden Paul, böyle zamanlarda at yarışlarında hangi atın kazanacağını görür ve bahçıvanları ile evdekilerden gizli at yarışı oynamaya ve kazanmaya başlar. Dayısı bu durumu anlar ve o da onlarla ortak olur. Bir gün gene makineli ata binen Paul'u, annesi dışarıdan geldiğinde atın üstünde çılgın gibi dörtnala giderken görür. Paul, o gece dayısına oynaması gereken atın adını söyler ve yatağa düşer. Dayısı dediğini yapar ve yine çok para kazanırlar; ancak artık Paul çok hastadır. Paul, yatağında yatarken annesine “sana

---

<sup>246</sup> nr. 36, 1 Şubat 1957, s. 44- 49.

<sup>247</sup> nr. 45, 15 Ekim 1957, s. 30- 39.

her zaman talihim var demiştim” der; ancak annesi hiçbir zaman bunu kendisine söylemediğini belirtir ve o gece Paul ölür.

Vecdi Bürün tarafından tercüme edilen Ernest Hemingway’in “İntikam”<sup>248</sup> adlı hikâyesinde, karısı ve en yakın arkadaşı tarafından ihanete uğrayan Jackie her gün karısından intikam almayı planlar; ancak bunu bir türlü gerçekleştiremez. Jackie bir gün Heather adlı doktoruna intikamını yarın alacağını söyler. Yarın gece geldiğinde Jackie eski karısının ve arkadaşının bulunduğu yere gider ve Tanrı’nın bir gün kendilerinden hesap soracağını, bu yüzden onlara bir şey yapmayacağını söyleyerek oradan ayrılır. Jackie’nin masada gördüğü kadın aslında eski karısı değildir doktorun para ile tuttuğu bir kadındır ayrıca yakın dostunun kılığında giren de doktorun kendisidir. Heather, tekrar bara gider ve Jackie’nin içki içtiğini görür. Jackie, Heather’a karısıyla arkadaşını nasıl bozduğunu anlatır. Jackie’nin yüzünde intikam fırsatını kollayan ve o anı yakalayan bir insanın huzuru vardır. Bu hikâyenin konusu da aldatılmaktır.

Murat Bardakçı tarafından tercüme edilen John Steinbeck’in “Hedefsiz Mücadele”<sup>249</sup> hikâyesinde ise Jim, Harry adlı arkadaşından kendisini de diğer komünistlerin bulunduğu barakaya götürmesini ister. Barakada Mack, Dick ve Joy adlı üç komünist vardır. Mac, Jim’e yazması için dört mektup verir. Daha sonra Mack ve Jim, posta kutularına bu mektupları atmak için dışarı çıkarlar. Jim, Mack’a daktiloda bu mektupları yazmasının kendisini mutlu ettiğini ve ilk kez bir amaç için çalıştığını belirtir. Bunun üzerine Mack, onun şapografta çalışmasını sağlayacağını söyler. Bu hikâyede her ne kadar olayın kahramanları komünizm taraftarı olsalar da kendi aralarındaki konuşmalarda komünizmin amacından saptığı fikrini verirler ve bunun eleştirisini yaparlar. Jim, Mack’e hapse girdiğinde aynı hücrede kaldığı komünistlerin haksızlık yapan patrona veya artık veresiye mal vermeyen bakkala kızmadıklarını sadece patronları himaye eden sisteme kızdıklarını, her şeyi kabul ettiklerini ve hepsinin er geç nefret ettikleri sistemin kurbanı olacaklarını bildiklerini ve tevekkül ettiklerini söyler.

*Türk Düşüncesi*’nde yayımlanan tercüme hikâyelerin ikisi Christine Arnothy’e aitken diğerleri farklı farklı yazarlara aittir. Yayımlanan hikâyelerin dördünü Vecdi

<sup>248</sup> nr. 50/ 51 Nisan-Mayıs 1958, s. 31- 36.

<sup>249</sup> nr. 55, 1 Nisan 1959, s. 50- 58.

Bürün, ikisini M. Doğan Özbay ve birisini Murat Bardakçı tercüme etmiştir. Tercüme hikâyelerden birinin çevireni ise imzasızdır. Tercüme edilen hikâyelerde de telif hikâyelerdeki gibi özgün bir taraf yoktur.

### 1. 2. 3. ROMAN

Dergide sadece Franz Kafka'nın "Dava" adlı romanı Nebahat Peyami Safa tarafından bölüm bölüm tercüme edilerek yayınlanmıştır. Nebahat Peyami Safa, 1907 yılında İstanbul'da doğmuştur. Babası orta sınıf bir devlet memuru olan Ata Erinç'tir. Annesi Veliye Hanım ve kız kardeşi Meziyet Hanım'dır. Fransızca'yı Ermeni bir tanıdıklarından ders alarak öğrenmiştir<sup>250</sup>. Nebahat Peyami Safa hakkında bulabildiklerimiz bu kadardır.

Franz Kafka'nın 1914'te yazdığı bu roman dergide nr. 1, 1 Aralık 1953'den nr. 38, 1 Nisan 1957'e kadar aralıksız olarak yayımlanmıştır. Franz Kafka'nın "Dava" romanı onun en büyük eserlerinden birisi olarak kabul edilir. Dergide tercüme için bu romanın seçilmesinin nedeni bize göre derginin çizgisine uygun olmasıdır. *Türk Düşüncesi* dergisi başından sonuna kadar tek taraflı kalmamayı, sorgulamayı ve yanlışlıklarla mücadele etmeyi savunur. "Dava" romanı da aynı doğrultudadır. Bu eserde de roman kahramanı haksız yere suçlanır ve bu suçlama yıllarca sürer. En sonunda sisteme yenik düşen roman kahramanı haksız yere öldürülür. Romanda da bu sistemin eleştirisi yapılır.

Roman, Joseph K. adlı otuz yaşında ve bekâr olan bir adamın başından geçer. Joseph K. bir bankada çalışır. Bir sabah uyandığında üç kişi Joseph K'nın evine gelerek tutuklandığını söyler. Hangi suçtan dolayı tutuklandığı kendisine hiç bir zaman söylenmez. Aynı şekilde karşılaştığı herkes de onun suçlu olduğunu kabul eder. Yargılama yıllarca sürmesine rağmen Joseph K. beraat etmez. Joseph K. otuz bir yaşına geldiğinde iki adam kapısına gelir ve onu götürür. Joseph K. artık mücadele gücünü kaybetmiştir, bu yüzden kimseden yardım istemez. İki adamdan biri Joseph K.'yı boğazından tutarken, diğeri de elindeki bıçağı kalbine indirir.

Romanın olay örgüsü Joseph K.'nin tutuklanması ve neden tutuklandığını araştırmasından oluşur. Joseph K.'nin başından geçen olayların hepsi adaletsiz bir

---

<sup>250</sup> Beşir Ayvazoğlu, age., s. 288-289.

sistemin sonucudur ve o bu sistem yüzünden öldürülür. Sistem bunu gerçekleştirirken çevresindeki insanları da olaylara karşı duyarsızlaştırır ve bu şekilde sistemin bir parçası haline getirir. Romanda diğer romanlarda gördüğümüz üzere bir serim- düğüm- çözüm görülmez. Ayrıca zaman geçişleri hakkında da bir bilgi verilmez. Bir bölümden diğerine aniden geçilir, zaman ve mekân değişirken sadece yaşanan durum sabit kalır. Romanda Joseph K. da psikolojik olarak tüm boyutları ile verilmediğinden, sosyal, kültürel, vs. hiçbir niteliği belirtilmediğinden, bize gerçek bir roman karakteri olarak gelmez ve onunla aramızda bir yakınlık kuramayız. Romanda tüm olaylar ve duygular tanrısal bakış açısı ile verilir.

## **2. FİKİR YAZILARI<sup>251</sup>**

### **2. 1. TELİF FİKİR YAZILARI**

#### **2. 1. 1. MAKALELER**

##### **2. 1. 1. 1. Güzel Sanatlara Dair Yazılar**

*Türk Düşüncesi*'nde güzel sanatlar üzerine toplam altmış üç telif yazı kaleme alınmıştır. Bu yazıları biz kendi içinde tiyatro, resim, müzik ve diğer yazılar olmak üzere dört gruba ayırdık.

##### **2. 1. 1. 1. 1. Tiyatro Üzerine Yazılar**

*Türk Düşüncesi* dergisinde tiyatro üzerine toplam yirmi sekiz yazı yazılmıştır. Bu yazıların çoğu Edibe Dolu imzasını taşımaktadır; ayrıca Nurettin Sevin, Jale Erkut, İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve birer yazı ile Adil Başal ve Fuat Pekin yer alır. Ayrıca V. B.<sup>252</sup> Ve S. S.<sup>253</sup> imzası ile yazılmış iki yazı daha vardır. Tiyatro üzerine olan yazılarda genel olarak Şehir Tiyatroları'nda ve çeşitli tiyatrolarda sergilenen oyunların değerlendirmeleri yapılır. Bunlardan sadece İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun 'Tiyatro Ne Değildir?' ve 'Tiyatro Nedir?' yazıları teorik tenkit oldukları için farklıdır.

<sup>251</sup> Bu bölümde ele alacağımız yazılar edebi yazılarda olduğu gibi beş ve daha fazla sayıda ele alınan konular üzerinedir. Bu yazılarda da çoktan aza doğru bir sıralama takip edilecektir.

<sup>252</sup> Tahsin Yıldırım, *Edebiyatımızda Müstear İsimler*, Selis Kitaplar, İstanbul: 2006, s. 108'de eserde V. B. kısaltması Vecdi Bürün olarak gösterilmiştir.

<sup>253</sup> S. S. imzasının kime ait olduğu tespit edilememiştir.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu “Tiyatro Ne Değildir?”<sup>254</sup> başlıklı yazısında Meyerhold, Adolphe Appia ve Gordon Graig’in tiyatro anlayışlarına değinir ve kendisinin tiyatro anlayışını açıklar. İsmail Hakkı Baltacıoğlu sahnenin, aktörlerin rahatça grünebilmeleri için düşünülmüş bir kerevet olduğunu; ancak bunun yerine temsil alanının alaltılıp, seyircilerin de yükseltilebileceğini yani sahnenin tek yol olmadığını ve bu nedenle de sahnenin tiyatroyu soysuzlaştırdığını belirtir. Ona göre perde ve dekor da bir takıştırmadır ve onlar da tiyatroyu soysuzlaştırmışlardır; tiyatronun varlığını ortaya koyabiliyorsa dekora ihtiyaı olmadığını, eğer varlığını ortaya koyamıyorsa örtünmeye başladığını söyler. Ayrıca makyajın da tiyatronun kendisi olmadığını, aktörün makyajsız da oynayabileceğini ifade eder. Aktörü aktör yapanın giysisi değil temsil gücü olduğunu, bu açıdan da kostümün tiyatronun özü olmadığını dile getirir. Piyesin konusunu düşünmenin ve kendisine uyan ve yakışan rolü almanın zaten aktörün işi olduğunu ve bu yüzden aktör olan yerde rejisörün de gereksiz olduğunu belirtir. Piyesin, edebi bir eser olduğunu ve gösterinin<sup>255</sup> sadece yazı diline girebilen söz kısmını taşıdığını ifade eden İsmail Hakkı Baltacıoğlu, gösterinin piyese bağlılığını canlı bir şeyin canlı bir şeye bağlılığı gibi görür. Bu nedenle piyesin gösterinin henüz kendisi olmamakla birlikte sahne, dekor, makyaj, kostüm gibi takıntısı da olmadığını söyler.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu “Tiyatro Ne Değildir?” adlı yazısında tiyatronun ne olmadığı üzerinde dururken “Tiyatro Nedir?”<sup>256</sup> adlı yazısında da tiyatronun ne olduğu konusunu araştırır. Ve bu yazısında tiyatronun temel unsurları olarak gördüğü aktör, perde, alım<sup>257</sup>, duruş, kımıltı<sup>258</sup> ve grlem<sup>259</sup> zerinde durur. Tiyatro “...piyes denilen edebi ntasarının aktörün kişiliğinde eylemleşmesidir”<sup>260</sup> diyerek onun ne olduğunu açıkladıktan sonra tekniği ne olursa olsun tiyatronun son derece ulusal bir sanat kolu olduğunu vurgular.

<sup>254</sup> nr. 7, 1 Haziran 1954, s. 10- 14.

<sup>255</sup> İsmail Hakkı Baltacıoğlu buna ‘gösterit’ demektedir. bkz. agm. s. 14.

<sup>256</sup> nr. 9, 1 Ağustos 1954, s. 166- 169.

<sup>257</sup> İsmail Hakkı Baltacıoğlu alımı bir eylemi gsteritlerken (sahnelerken) gövdemizin, özel olarak ellerimizin, kollarımızın yaptığı hareketler olarak açıklar. bkz. agm. s. 167.

<sup>258</sup> İsmail Hakkı Baltacıoğlu kımıltıyı yzmzle yaptığımız hareketler olarak açıklar. bkz. agm. s. 168

<sup>259</sup> İsmail Hakkı Baltacıoğlu grlemi aktörün gürlemesi, jestleri, pozları, mimikleri ile yüksek sesle, bütün benliği ile bütün kişiliği ile söz syemesi olarak açıklar. bkz. agm. s. 168.

<sup>260</sup> İsmail Hakkı Baltacıoğlu, agm. s. 168.

Bu iki yazının dışında kalan yazılarda ise sahnelenen tiyatro oyunları hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Dergide tiyatro üzerine en çok yazısı bulunan Edibe Dolu'dur ve yazılarının sayısı on altıdır. Gittiği tiyatro oyunları hakkında olumlu ve olumsuz eleştirilerde bulunan Edibe Dolu örneğin “Gelin”<sup>261</sup> başlıklı yazısında Şehir Dram Tiyatrosu tarafından sergilenen bu oyunun Marcelle Maurette tarafından Emile Zola'nın Therese Raquin adlı romanından sahneye aktardığını belirtir. Oyunun konusunu özetledikten sonra onun konu bakımından bir özellik göstermediğini, pek çok örneğine rahatlıkla rastlayabileceğimiz türden bir eser olduğunu söyler. Oyunun tercümesinin akıcı, temiz bir üslupla dilimize aktarıldığını; ancak rol bölümünün pek uygun olmadığını dile getirir. “Veronalı İki Centilmen”<sup>262</sup> adlı yazısında da Hamlet'in romantik komedisi olan bu piyesin büyük bir canlılık ve tempo ile sergilendiğini belirtir. Şehir Tiyatroları'nda artistlerin anlama ve ezberleme yeteneklerini ender olarak gösterebildikleri eserlerden biri olduğunu, sadece mizansende değil dekor ve kostümlerde de büyük bir titizlik ve zevk olduğunu, buna karşın artistlerin bazılarının rollerinde pek başarılı olamadıklarını söyler.

Nurettin Sevin ise “Ne Zaman Bir Tiyatro Eseri Göreceğiz?”<sup>263</sup> adlı yazısında tiyatronun tiyatro için olduğunu ve elektrik, dekor, kostüm, şiir, edebiyat, müzik, dans vs. bütün hepsinin ancak tiyatronun emrindeki şeyler olduğunu belirtir. Devlet Tiyatrosu'nda sergilenen ‘Tanrılar ve İnsanlar’ adlı piyeste ise bu durumun gözlenemediğini, oyunda dekorların nereye ve nasıl konulacağını bilinemediğini dile getirir. Devlet Tiyatrosunda sergilenen Shakespear'in ‘Hamlet’, ‘Jül Sezar’ ve ‘Hırçın Kız’ adlı oyunlarının ise bu açılardan çok başarılı olduklarını ifade eder.

Jale Erkut da “Bu Akşam Semerkant'ta”<sup>264</sup> adlı yazısında Şehir Tiyatrosu'nda sergilenen Jacques Deval'a ait ‘Bu Akşam Semerkant'ta adlı piyesin bir değerlendimesini yapar. Piyenin bir doğu hikâyesi olduğunu belirttikten sonra piyesin tekniği itibariyle fazla bir orijinallik gösteremediğini fakat bir nevi prolog şeklindeki başlangıç kısmının seyirciyi canlı bir sirk havasına sürüklediğini ve piyese canlılık kattığını söyler; ancak genel olarak piyesin durgun bir temposunun olduğunu dile

<sup>261</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 391- 392.

<sup>262</sup> nr. 12, 1 Kasım 1954, s. 461- 462.

<sup>263</sup> nr. 15, 1 Şubat 1955, s. 171- 175.

<sup>264</sup> nr. 2, 1 Ocak 1954, s. 154- 155.

getirir. Piyesin dekorunun iyi olduğunu; ancak kostümlerinin kötü olduğunu ifade eder. Aktörlerin hepsinin ise rollerini anlamış olduklarını ve ölçülü oynadıklarını söyler.

Adil Başal'ın "İstanbul'un Fetih Yıldönümü Tiyatrosu Üzerine"<sup>265</sup> adlı yazısı ise geçen yıl İstanbul'un 500. fethinin yıldönümü sebebiyle oynanan 'Fatih' adlı piyes üzerinedir. A. Başal, piyeste tarif ve açıklamaların, ruh tahlillerinin pek çoğunun gereksiz olduğunu ve piyesin üçte birini bunların oluşturduğunu belirtir. Oyundaki aksaklıkları tek tek gösteren Adil Başal, genel olarak bu piyesten umduklarını bulamadıklarını söyler.

Fuat Pekin de "Mavi Kuş"<sup>266</sup> adlı yazısında Maeterlinck'in yazdığı bu eserin yazarın bütün eserleri gibi ciddi, düşündürücü ve felsefi olduğunu; ancak onun bu eserini tercüme ederken çevirmenin onu tanımadan ve felsefesini anlamadan böyle bir işe kalkışılabilmesinin şaşırtıcı olduğunu ifade eder. Ayrıca Fuat Pekin, tercüme esnasında unutulmuş ve yanlış çevrilen kelimelerin ve kısa cümlelerin sayısının iki yüzden fazla olduğunu dile getirir.

S. S. imzası ile yazılan "Maria Stuart"<sup>267</sup> başlıklı yazıda Ankara Devlet Tiyatrosunda sergilenen bu oyunun Schiller'in meşhur tarihi trajedisinden alındığı ifade edilir. Oyunun özellikle dilinin hatalarla dolu olduğu ve çevirmenin kendi dil kurallarına bile çok iyi sahip olmadığı belirtildikten sonra çeviride olması gereken kurallardan bahsedilir. Aynı şekilde oyuncuların da rollerine çok iyi adapte olamadıkları, davranış ve söyleyişlerinde de birçok hatalar yaptıkları ifade edilir.

V. B. imzası ile yazılan "Tiyatro Mevsimine Giriş"<sup>268</sup> ise Şehir Dram Tiyatrosu'nun tiyatro mevsiminin başlaması ile perdelerini 'Peer Gynt' ve 'Gizli Anne' piyesleri ile açtığı belirtilir ve bu oyunların eleştirisi yapılır. Türk sahnesinin dram sanatı bakımından bir başarısızlık sergilediği söylenir. Bu başarısızlığın nedeni olarak da toplumumuzun hiçbir faciayı bilincinde hatta bilinçaltında yaşamamasında ve yaşama imkânı bulamamasında görülür. Hiçbir sanatın geleneksiz var olmayacağını ve dram sanatındaki başarısızlığımızın da geleneksizliğimiz yüzünden olduğunu dile getirir. Sanatta geleneğin bir disiplin olduğunu, kendi şartları içinde gelişirken devamı

<sup>265</sup> nr. 8, 1 Temmuz 1954, s. 154- 158.

<sup>266</sup> nr. 32, 15 Temmuz 1956, s. 96- 98.

<sup>267</sup> nr. 3, 1 Şubat 1954, s. 224- 229.

<sup>268</sup> nr. 34, 1 Aralık 1956, s. 46- 47.



için de gereken disiplini geliştirdiğini ifade eder. Komedi sanatında temsil gücümüzün Karagöz ve Orta oyunu geleneğinden geldiğini söyler. Sanattaki bu geleneksizliğimize, köksüzlüğümüze rağmen Sofokles’den Cocteau’ya veya Shaw’a kadar her elimize geçen oyunu temsil edebileceğimize inandığımızı ve bunun dram sanatının, sanatkârlar ve ifade araçları bulunmadan artistik bir disiplin gerektirdiğinin farkına varamadığımızın bir göstergesi olduğunu belirtir.

### 2. 1. 1. 1. 2. Resim Üzerine Yazılar

Dergide resim üzerine toplam on üç yazı yazılmıştır. Bu yazıların çoğunluğu Elif Naci imzasını taşır, onun dışında iki yazı Edibe Dolu’ya, birer yazı ise Peyami Safa’ya, Rana Tunç’a ve Malik Aksel’e aittir. Yazılarda genel olarak gidilen resim sergilerinin değerlendirilmeleri yapılır, bunlardan sadece Peyami Safa’nın ‘Türk Resmi’ yazısı ile Malik Aksel’in ‘Suretten Resime’ başlıklı yazıları bu sanatla ilgili teorik yazılar oldukları için diğerlerinden farklıdır.

Peyami Safa “Türk Resmi”<sup>269</sup> adlı yazısında Yapı ve Kredi Bankası’nın düzenlemiş olduğu resim yarışmasının öncelikle ‘üretim’ konusunda eser verme şartını koşmasının yaratıcılığı sınırlandırdığını belirtir ve Türk resminin ilk kez Avrupa Sanat Tenkitçileri’nin karşısına çıktığını söyler. Avrupa Sanat Tenkitçileri’nin, Güzel Sanatlar Akademisinde Batı resminin temsilcileri olduklarını iddia eden bazı kişilerin Matisse, Dufy ve Lothe kopyacısı oldukları hükmüne vardıklarını ve hatta Matisse’nin bazı eserlerinde bile Türk motiflerine rastladığını ancak Türk geçinen bu ressamların eserlerinde hiçbir milli iz bulunmadığına şaşırduklarını ifade eder. Bu olayın, Türk inkılâbını bir Batı maymunluğu seviyesinde bırakmaya çalışan solculuğun yeni bir iflâsı olduğunu ve *Türk Düşüncesi*’nin Doğu- Batı sentezini savunan görüşünün haklılığını bir kez daha ispatladığını ileri sürer.

Malik Aksel “Suretten Resime”<sup>270</sup> adlı yazısında ise putperestler için heykel, Hıristiyanlar için resim ne ise Müslümanlar için de tezyini (süslemelik) sanatlar odur der ve Müslümanlıkta neden resmin yer almadığını ve daha sonra suretten nasıl resme geçildiğini açıklar.

<sup>269</sup> nr. 11, 1 Ekim 1954, s. 321.

<sup>270</sup> nr. 28, 15 Mart 1956, s. 204- 206.

Elif Naci'nin dergide resim üzerine sekiz yazısı vardır; ancak bunlardan “Dong Kingman”<sup>271</sup> başlıklı yazısı önemlidir. Bu yazısında Elif Naci, Çinli ressam Dong Kingman'ın kendi sergisi için Türkiye'ye iki günlüğüne geldiğini belirtir. Elif Naci, resimlerinde boyayı tertemiz ve yerli yerinde kullanan, fırça çekişlerinde tereddüt ve endişeye rastlanmayan ve çok ustalıklı resimler yapan bu ressamın sergideki resimlerini görünce büyük hayal kırıklığı yaşadığını çünkü eserlerinde Çin estetiğinden ziyade Amerikan etkisinin görüldüğünü ifade eder ve ressamı kendi milli benliği olan Çinlilikten uzaklaştığı için eleştirir.

Resim üzerine bir yazısı bulunan Rana Tunç “Bolu Kız Muallim Mektebi'nin Resim Sergisi Hakkında”<sup>272</sup> başlıklı yazısında ise kız öğretmen okulunun sergilediği resimlerin değerlendirmesini yapar.

### 2. 1. 1. 1. 3. Müzik Üzerine Yazılar

*Türk Düşüncesi*'nde müzik üzerine yedi yazı yer alır. Bu yazılardan sadece bir tanesi Mesut Cemil imzası taşırken geri kalanların hepsi Bülent Tarcan'a aittir. Bu yazılarda genel olarak gidilen konserler ve burada çalınan eserler üzerine değerlendirmeler ve eleştiriler yapılır; ancak bunlardan Bülent Tarcan'ın ‘Sovyet Musikisi’ adlı yazısı farklıdır. Bülent Tarcan “Sovyet Musikisi”nde<sup>273</sup> Sovyetler Birliğinin ihtilalden bu yana geçirdiği müzik hamlelerini 1917- 1921 arası, 1921- 1933 arası, 1933- 1945 arası ve 1948'den sonra olmak üzere devrelere ayırarak ele alır. Bugünün Sovyet bestecisinin, müzikte sosyalist realizmin kurallarına göre yazmaya mecbur olduğunu ve bu nedenle de Sovyet bestecisinin Rus halk şarkıları veya ona yakın melodiler bulunan basit, anlaşılması ve hatırlanması kolay karakterlerde eserler yaratması gerektiğini belirtir. Öte yandan bu rejimin isteklerine bir yandan boyun eğerek bir yandan da asrın standartlarını koruyarak değerli eserler veren Prokofieff, Şostakoviç, Kabalewsky gibi değerli bestecilerin de dünyaca kabul edildiklerini vurgular.

---

<sup>271</sup> nr. 11, 1 Ekim 1954, s. 386- 387.

<sup>272</sup> nr. 16, 1 Mart 1955, s. 312- 314.

<sup>273</sup> nr. 55, 1 Nisan 1959, s. 7- 10.

Bülent Tarcan “Atatürk Ağıtı”<sup>274</sup> adlı yazısında ise Behçet Kemal Çağlar’ın “Atatürk” adlı şiiri üzerine Münir Nurettin Selçuk’un düzenlediği ağıtı eleştirir. Bülent Tarcan, *Türk Düşüncesi* dergisinin başından beri ileri sürdüğü medeni dünyada bizleri geride bırakan Batı milletleriyle baş başa gidebilmek için taklitçilikten uzak bir Doğu-Batı sentezinin gerekliliği prensibini burada tekrarlar. Bu nedenle yapılan inkılâpların sadece kısmi bir çehre değişikliğinden öteye geçmesini sağlamak için yeni neslin büyük bir fikir ve duygu atılımıyla ileriye gitmesi gerektiğini söyler. Bu durumun sanat anlayışında da gerçekleştirilmesinin zorunlu olduğunu dile getirir. Atatürk’ün de bu durumu görerek müziğimizde bir reformun zorunlu olduğunu hissettiğini ve yeni nesil için ileri bir müzik anlayışına büyük bir adım attığını; ancak bizim o adımı hükümsüz bıraktığımızı ifade eder. Ona göre şimdi yapılması gereken yeni nesillerce önce medeni dünyanın müziklerinin öğrenilmesi ve sonra da bu müzikle geçmişlerimizin bıraktığı malzemeyi uzlaştırarak bir yabancıdan da duyduğunda hislerini coşturacak dünya çapında bir Türk müziği oluşturmaktır. Bu yazıda da *Türk Düşüncesi*’nde sürekli olarak vurgulanan sentez fikri vardır.

Müzik üzerine tek bir yazısı bulunan Mesut Cemil “Mevlevi Musikisi”<sup>275</sup> başlığını taşıyan bu yazısında Mevlevi müziğinin, İslam- Şark müzik kurumu içinde, yalnız bu müziğe has malzeme ve unsurlarla meydana getirildiğini, fakat şekil ve karakterindeki özellikleri ile ayrı bir üslup ortaya koyabildiğini ve Mevlevi müziği adını aldığını dile getirir. Mevlevi müziğinin, dans, şiir, jest, kostüm, ışık ve mizansen gibi başka sanat unsurları ile beraber geliştiğini, fakat hepsinden çok müzik olarak da, etkisini kaybetmeyecek bir sağlamlılık gösterebildiğini söyler.

#### 2. 1. 1. 4. Güzel Sanatlara Dair Diğer Yazılar

Bu başlık altına aldığımız yazılar diğer bazı sanatlarla ilgili münferit yazılardır ve toplam on beş tanedir. Bu yazıların dördü Malik Aksel’e, ikişer tanesi İsmail Hakkı Baltacıoğlu’na, Sami Lim’e ve Elif Naci’ye, birer tanesi ise İbnütayyar Semahaddin Cem’e, Sedat Çetintaş’a, Vecdi Bürün’e ve Vahit Recep’e aittir. Bunlardan Sedat

<sup>274</sup> nr. 13, 1 Aralık 1954, s. 67- 71.

<sup>275</sup> nr. 2, 1 Ocak 1954, s. 97- 98.

Çetintaş'ın 'Fatih Devri Mimarisi' ile Elif Naci'nin 'Çinili Köşk' yazıları mimari üzerine iken Vahit Recep'in 'Sinema ve Biz' adlı yazısı sinema üzerinedir.

Mimari üzerine yazılan yazılardan ilki olan "Fatih Devri Mimarisi"<sup>276</sup> başlıklı yazısında Sedat Çetintaş, Ekrem Hakkı Ayverdi tarafından İstanbul'un Fethi'nin 500. Yıldönümü sebebiyle yazılan 'Fatih Devri Mimarisi' adlı eserin kitap olarak basılmadan önce Fatih Derneği Başkanlığı tarafından eserin müsveddelerinin kendisine gönderildiğini ve bu eser hakkında bir rapor yazmasının istendiğini belirtir. Sedat Çetintaş, incelemesinin sonucunca eser hakkında olumsuz bir rapor yazdığını; ancak buna rağmen derneğin eseri kitap olarak yayınladığını ifade eder. Bunun üzerine yazdığı bu raporunu dergide aynen yayımlar. Mimari üzerine ikinci yazı olan Elif Naci'nin "Çinili Köşk"<sup>277</sup> adlı yazısı ise Fatih tarafından kendisi için yaptırılan, sade ve güzel çinilerle bezenmiş ve devrinde Sırça Saray-ı Ferahfeza diye anılan Çinili Köşk üzerinedir. Yazıda, on beşinci yüzyıl mimarisinin karakteristik özelliklerini gösteren binanın içi, dışı ve kullanış amacı hakkında bilgiler verilmiştir.

Sinema üzerine tek yazı olan "Sinema ve Biz"<sup>278</sup> adlı yazısında Vahit Recep, yüksek lisans eğitimi için Paris'te bulunduğu sırada kendisinden memleketinden tanınmış filmlerden örnekler verilmesi istendiğini ve kendisinin cevap verecek bir şey bulamadığını ve susmak zorunda kaldığını belirtir. Bu sorunun hala halledilemediğini söyleyen Vahit Recep, buna sebep olarak hükümetin ihmalciliğini ve bu meslek sahiplerinin vazifelerini tam olarak kavrayamamış olmalarını gösterir. Film sayesinde, uzak ve yakın memleketlerin ve çeşitli toplulukların adet, anane ve yaşayış tarzlarının çok kısa bir zaman içinde göz önüne serilerek insanlara o anı bizzat yaşattığını ve geçmiş hakkındaki bilgilerini kuvvetlendirdiğini söyler. Bizim filmlerimizin de içeride ve dışarıda ilgi uyandıracak bir olgunluğa ulaşmasını istediğini ifade eder ve bu olgunluğa nasıl ve ne gibi yollardan ulaşılacağı konuları üzerinde durur.

Malik Aksel "Amatörler Salgını"<sup>279</sup> başta resim sanatı olmak üzere edebiyatta, müzikte vb. her yerde amatörlerden geçilmediğini oysa bugün Fransa'da yeni resim anlayışını idare edenlerin yaşlarının yetmiş geçene kimseler olduğunu,

<sup>276</sup> nr. 29, 15 Nisan 1956, s. 267- 277.

<sup>277</sup> nr. 30, 15 Mayıs 1956, s. 325- 328.

<sup>278</sup> nr. 29, 15 Nisan 1956, s. 283- 286.

<sup>279</sup> nr. 27, 1 Şubat 1956, s. 156- 158.

bunların hala tazelik ve canlılıklarını koruduklarını, gençlere örnek olduklarını ve enerji verdiklerini söyler. Bizde ise bu yaştakilerin ya itilip kakıldıklarını ya da sen artık müzeli oldun denilerek nazikçe kenara itildiklerini, bu nedenle de bu ressamların küskün ve üzgün bir kenara çekildiklerini ve her şeyi amatörlere bıraktıklarını dile getirir. Kökü başka yerde olan sanat eserlerinin ilgimizi çektiğini oysaki başımızı gerilere çevirdiğimizde burada Türk sanatının Türk karakterine uygun bir özellikte olduğunu göreceğimizi ifade eder.

Sami Lim “Modern Resim Sanatı Karşısında Halk ve Artist”<sup>280</sup> adlı yazısında modern resim sanatının ilmi bir nitelik taşıdığını ve bu nedenle de onu yapmak ve anlamak için esaslı bir sanat kültürünün şart olduğunu; ancak halkın bu modern sanatı anlamak için vakit bulamadığını ifade eder. Bunun yanı sıra sanatı tanıtacak olan sanat eleştirmenlerinin az olması ve bunların yazdıkları eserlerin zorunlu olarak ilmi bir nitelikte olması nedeniyle halk tarafından anlaşılamadığını da söyler.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu “Batının Sanat Anlayışına Karşı Nasıl Ayaklandım?”<sup>281</sup> ise Batı plastik sanatlarına karşı içindeki ilk ayaklanmanın Fransızca bir yayında gördüğü ‘doğu, sanatın amacının tabiat olduğunu anlayamamıştır, batı ise anlamıştır’ cümlesi ile uyandığını belirttiikten sonra Batı ve Türk mimarlığı arasındaki derin uçuruma değinir. Sonra sırayla arabesk sanatını arabesk olmayandan ayıran unsurlara, heykel sanatının natüralist olup olamayacağına, Yeni Adam dergisinde deformasyon tekniği ile yapılan resimlere, Türk plastik sanat felsefesinin ana çizgilerine vs. değinir.

## **2. 1. 1. 2. Edebiyat ve Dile Dair Yazılar**

*Türk Düşüncesi* dergisinde, edebiyat ve dil üzerine toplam elli bir yazı yayımlanmıştır. Bu yazıları biz edebiyat ve dil olmak üzere iki başlık altında ele aldık.

### **2. 1. 1. 2. 1. Edebiyat Üzerine Yazılar**

Dergide edebiyat üzerine yazılan makalelerin sayısı kırktır; bu yazıların on ikisi şiir üzerine yazılmıştır. Edebiyatla ilgili makalelerin çoğunluğu Fuat Gedik’e ve Sermet

---

<sup>280</sup> nr. 37, 1 Mart 1957, s. 16- 18.

<sup>281</sup> nr. 43, 1 Eylül 1957, s. 7- 13.

Sami Uysal'a aittir. Agâh Sırrı Levend “Beşyüz Yılın Panoraması”nda<sup>282</sup> toplumun belli bir süredeki manzarasını görebilmek için edebiyatını gözden geçirmenin sosyolojiden ve hatta tarihten daha verimli bir yol olduğunu çünkü edebiyatın insanların bütün yönlerini canlı bir şekilde yansıttığını ifade eder. Agâh Sırrı Levend, Divan edebiyatı, Tanzimat edebiyatı, Edebiyat-ı Cedide, Fecr-i Ati, Mütareke Dönemi, Milli Mücadele ve II. Dünya Savaşı sırasında fikir ve sanatın bizdeki yankıları gibi pek çok şeyin bu dönemlere göre şekillendiğini ve kendine has özellikler taşıdığını ve bunların hepsinin yansımalarının edebiyattan izlemenin mümkün olduğunu belirtir.

Agâh Sırrı Levent bir diğer yazısı “Edebiyatta İrtica Olur Mu?”da<sup>283</sup> edebiyatta bir geri dönüş hareketinin yapılıp yapılamayacağını anlayabilmek için önce o toplumun dünkü manzarasını sosyoloji biliminin ışığı altında gözden geçirmek gerektiğini söyler ve yüz elli yıl önceki toplum hayatını bizlere gösterir. Agâh Sırrı Levent, bütün bu manzarayı bize gösterdikten sonra “otomobilden inip ata binmeyi, iki saatlik yolu iki ayda aşmayı, kaloriferli apartmandan ahşap evdeki ocak başına dönmeyi kim ister” diye sorar. Bütün bu konforların sağlansa bile yeniden dini hayatı bütün cepheleriyle yaşamaya, kadını kafes altına kapamaya, Mecelle hükümlerine uymaya vb. imkân olmadığını; o halde bunlara imkân olmadığına göre eski edebiyatı yansıtan kaside ve gazele dönmeye de imkân olmadığını belirtir. Edebiyatımızda Rıza Tevfik ve Yahya Kemal başta olmak üzere bu denemeleri yapanların olduğunu; ancak bu denemeleri bir ‘irtica’ hareketi saymanın doğru olmayacağını dile getirir. Bugün değilse bile yarın zevklerin eskiyeceğini ve değişeceğini, yeni zevklerin belireceğini, duyuş ve söyleyişlerin değişeceğini veya bir tepki halinde klasik şekle döneceğini; ancak bu hareketin eskisinden daima ileri bir hamle olacağını ve bir irtica şeklinde belirmeyeceğini vurgular.

Vecdi Bürün “Bizde Niçin Tenkit Yok?”<sup>284</sup> başlıklı yazısında Fransız yazar Andre Suares’in bir yazısında ‘Doğu’da tenkit yoktur; orada ya övme ya sövme vardır’ diye belirttiğini ve bu hükmünün haklılığını bizden aldığı örnekler ile gösterdiğini söyler. Vecdi Bürün, eleştirinin ve eleştirmenin ortaya çıkabilmesi için her şeyden önce

<sup>282</sup> nr. 1 Aralık 1953, s. 33- 36.

<sup>283</sup> nr. 6, 1 Mayıs 1954, s. 411- 414.

<sup>284</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 374- 376.

sanat hareketlerinin ve ürünlerinin var olması gerektiğini vurgular. Bizim Tanzimat'tan bu yana Batı felsefe ve sanat akımlarını, dünya görüşlerini bütün olarak ülkemize getiremediğimizi ve en önemlisi de onlara yerleşebilecekleri, hayata karışacakları bir zemin hazırlayamadığımızı dile getirir. Tanzimat'tan bu yana yarım yamalak fikir ve öğretileri ithal ettiğimizi ve bu durumun bizi bir eleştirmen yokluğu ile karşı karşıya getirdiğini belirtir. Vecdi Bürün, eleştirinin bir kıyaslamalar, değerlendirmeler ve hükümlendirmeler disiplini olduğunu; ancak bizde eleştirmenlerin bir eser karşısında duygularının bir adım ötesine geçmeden verdiği hükümlerinde eseri ya sevdiğini ya da sevmediğini dile getirdiklerini söyler.

Sermet Sami Uysal'ın "Hamid'in Piyesleri ve Kaynakları"<sup>285</sup> yazısında ise Abdülhak Hamid'in piyes yazmasına sebep olan nedenler dört madde ile açıkladıktan sonra onun piyeslerinin kaynaklarına değinir. Abdülhak Hamid'in kaynakları olarak kendi edebiyatımızdan sadece o devrin ünlüleri Şinasi, Namık Kemal, Recaizade Ekrem değil aynı zamanda divan edebiyatından da Fuzuli, Nedim, Şeyh Galip ve daha birçok Türk şairi; İran edebiyatı; Fransız edebiyatı ve İngiliz edebiyatından da Shakespeare olduğu ifade edilir. "Hamid'in Piyesleri ve Kaynakları- II"<sup>286</sup> de Hamid'in İçli Kız, Duhter-i Hindu, Macera-yı Aşk, Nesteren, Tezer, Eşber, İlhan, Sardanapal, Abdüllahissagir, Yadigâr-ı Harb ve Hakan adlı piyeslerini tek tek ele alır, bu piyeslerinde kimlerin etkisinde kaldığını gösterdikten sonra kısaca bu eserler hakkında değerlendirmeler yapar.

Peyami Safa "Nesirde Konuşur Gibilik"<sup>287</sup> adlı yazısında 'Halka Doğru' akımını ve onun savunucuları olan 'Genç Kalemler'i eleştirir. Yazı dilinin konuşma diline yaklaştığı oranda geliyeceği görüşünün yanlış olduğunu belirtir. Genç Kalemler ve ondan sonraki Türkçülük ve sadelik hareketlerinin edebiyata ve dile ait iki ayrı olayı birbirine karıştırdıklarını, Osmanlıcanın Türkçeleşmesi olanaklarını yazı dilinin halk ve konuşma diline yaklaşmasında aradıklarını söyler. Bir dilin yabancı sözlerden arınmasının halk diline dönmekle mümkün olmayacağını ifade eder. Peyami Safa, dünyanın herhangi bir yazarının halk dilinin dar söz hazinesi içinde kalmaya razı

<sup>285</sup> nr. 6, 1 Mayıs 1954, s. 420- 424.

<sup>286</sup> nr. 7, 1 Haziran 1954, s. 32- 37.

<sup>287</sup> nr. 8, 1 Temmuz 1954, s. 116- 118.

olmasının edebiyat tarihinin ilkel ifadelerden ibaret kalmasına neden olacağını; oysa dünyanın tanınmış yazarlarının hepsinin, halk dilini aştıklarını ve günlük ifade olanaklarına yeni imkânlar getirmeyi başardıkları oranda şöhret ve otorite kazandıklarını dile getirir. Yarım yüz yıldan beri şiirimizi ve düz yazımızı saran konuşur gibiliğin bir salgın olduğunu ve birçok felakete sebep olduğunu söyler. Konuşma üslubu ile yazının arasındaki farkın, birinin ötekine çevrilmesi çabalarını boşa çıkaracağını veya bu çabanın yazı dilinin sokak dili kadar yozlaşmasına ve edebiyatın soysuzlaşmasına neden olacağını ifade eder.

Peyami Safa “Yeni Sanatlar Üzerine Bir Konuşma”<sup>288</sup> adlı yazısında ise edebiyatta ve plastik sanatlarda ortaya çıkan yenilik akımlarının temelinde ‘şuur altı’ denilen psikolojinin yattığını ve bunu ilk ortaya atan kişinin Carl Gustov Carus olduğunu belirtir. Öte yandan Freud’un, yeni sanat teorileri üzerinde doğrudan doğruya etkili olduğunu ve sürrealizmin ona dayandığını söyler. Peyami Safa, sürrealizmden önce doğan ancak Freud gibi bir ‘baba’sı olmadığı için daha az yaşayan dadaizmin de arkasında ‘akla karşı hezeyanın müdafaası’nın olduğunu ifade eder. Bu çığır yaratmanın da Tristan Tzara olduğunu belirtir. Fütürizmin de akla karşı bir isyan olduğunu dile getirir. On dokuzuncu asrın sonlarında başlayan anti-rasyonalist ve sembolist hareketlerin yirminci asrın birinci yarısına kadar uzandığını ve böylece yeni sanat akımlarının ortaya çıktığını söyler. Bu akımların önceleri estetik değerlere ve burjuvaziye karşı bir isyan niteliğinde olduğu için Marksistlerin işine geldiğini; ancak bu akla karşı ayaklanmanın mistik karakterinin artmaya başlamasıyla ondan uzaklaştıklarını, böylece Marksizm’le sürrealizmin arasının açılmış olduğunu dile getirir.

M. Necmettin Özdarendeli “Edebiyatımızda Bazı Tehlikeli Akımlar”<sup>289</sup> adlı yazısında edebiyatımızdaki bozulmanın birkaç noktada toplanabileceğini söyler. Buna göre bugün, çoğu bilgisiz ve kültürsüz kimselerin, yarım yamalak kabiliyetleri ile yarım yamalak sanatlarını bir ideolojiye alet etmeye çalışmalarının tehlikeli akımların kendilerini en çok düşündüreni olduğunu belirtir. Bazı siyasi yazarların bu doğrultuda köylüyü ve halkı sanki onların hiç iyi tarafları yokmuş gibi hep kötü, bencil, dolandırıcı

<sup>288</sup> nr. 10, 1 Eylül 1954, s. 241- 249.

<sup>289</sup> nr. 15, 1 Şubat 1955, s. 176- 179.



vb. unsurlar ile yansıttıklarını ifade eder. Edebiyatımızdaki tehlikeli akımların ikincisi olarak ise genç edebiyatçıların halkın konuştuğu gibi yazma sevdasında olmalarını söyler. Ancak bunda da halkın ruhunu ve karakterini nasıl yanlış yansıtıyorlarsa dilini ve konuşmasını da öyle yanlış yansıttıklarını ve bu nedenle de “galiz, düşük ve sulu bir dil”<sup>290</sup> kullandıklarını dile getirir. M. Necmettin Özdarendeli, sanatın bir olgunluk ve evrim işi olduğunu ve insanı konu alan sanatın daima insanların yüksek duygularını geliştirmeye çalışması ve bunu amaç edinmesi gerektiğini ifade eder.

Rifat Necdet Evrimer “Tevfik Fikret, Hürriyet ve Demokrasi”<sup>291</sup> adlı yazısında Tevfik Fikret’in üzerine titrediği üç büyük değerın namus, hürriyet ve demokrasi olduğunu ifade ettikten sonra ondaki hürriyet ve demokrasi sevgisini şiirlerinden alınan örneklerle ve Nietzsche’nin, Schiller’in, Foerster’in ve Milton’un fikirleri ile kıyaslamalar yaparak verir. Ayrıca Fikret’teki hürriyet anlayışının kültürle iç içe olduğunu yani kültürsüz hürriyetin olamayacağını ve devlet kültürünün olmadığı yerde ne hürriyetin ne de demokrasinin bulunamayacağını düşündüğünü belirtir. Demokrasiyi devlet kültürü ile açıklayan ilk şairimizin o olduğunu ifade eder.

Hikmet Arar “Ahmet Haşim’in Edebiyatımıza Bir Bakışı- I”<sup>292</sup> başlığını taşıyan yazısında Ahmet Haşim’in Mercure de France’ın 1 Ağustos 1924’te yayımlanan sayısındaki yazısının bazı kısımlarını neşreder. Hikmet Arar neşredilen bu yazısında Ahmet Haşim’in, Türk edebiyatını açıkladığını, tanınmış Türk yazarları hakkında fikir ve düşüncelerini söylediğini ve Fransa’nın ünlü yazarları ile bizdekiler arasında benzetmeler yaptığını belirtir. Bu yazısında Ahmet Haşim, Namık Kemal ile nesir yazarı Viktor Hugo, Abdülhak Hamid ile şair olan Victor Hugo, Recaizade Ekrem ile Lamartine, Samipaşazade Sezai ile Muset arasında bazı noktalardan bir benzerlik bulunduğunu söylemiştir. Ahmet Haşim yazısına Tanzimat edebiyatıyla başlamış daha sonra da Edebiyat-ı Cedide hakkında bilgiler vermiştir. Bu ekole mensup olan Tevfik Fikret’in Fransuva Kope’ye benzediğini, Cenap Şahabettin üzerinde Maria ile Mallarme’nin etkilerinin görüldüğünü, Halit Ziya Uşaklıgil’in Alfons Dode ve Gonkur kardeşleri model aldığını belirtmiştir. Fecr-i Ati topluluğunun oluşumunu ise fazla

<sup>290</sup> M. Necmettin Özdarendeli, agm. s. 178.

<sup>291</sup> nr. 22, 1 Eylül 1955, s. 204- 208.

<sup>292</sup> nr. 41, 15 Temmuz 1957, s. 14- 18.

kurcalamamış ve sadece Refik Halit'in ismini anarak daha sonra hemen Türkçülük konusuna geçmiştir. Yazısının bu kısmında aruz ve hece vezinlerini anlatmış ve Genç Kalemler'den, Yeni Mecmua ile Ziya Gökalp'ten, Türk Ocakları ile Hamdullah Suphi'den bahsetmiştir. Dilin sadeleştirilmesi akımının öncüleri arasında ise Halide Edip'ten başka gerçek sanatkarın olmadığını söylemiştir. 1. Dünya Savaşı'ndan sonra aydınların vatan dışındaki Türklerden önce Türkiye Türklerini kurtarmanın gerektiğini anladıklarını ve bunun sonucunda Turan görüşü yerine milliyetçiliğe doğru geçtiklerini belirtmiştir. Bütün bu savaş dönemi içinde ve sonrasında her şeyde olduğu gibi edebiyatımızda da çeşitli eğilimlerin çarpıştığını ve birbirlerine karıştıklarını dile getirmiştir. Şiirde hece vezninin kabulü lehinde yapılan çabalara rağmen aruz vezninin canlı bir şekilde yaşamaya devam ettiğini ve buna hayat veren kişinin de Yahya Kemal olduğunu söylemiştir.

Nimet Arzık "İşte Yahya Kemal"<sup>293</sup> adlı yazısında, Yahya Kemal'in büyük bir şair değil usta bir mısraacı olduğunu onun 'Sicilya Kızları' adlı şiirini Fransızca başka bir şiirle kıyaslamalar yaparak ve şiiri muhteva ve şekil yönlerinden inceleyerek göstermeye çalışır. "İşte Yahya Kemal-II"<sup>294</sup> de Yahya Kemal'in 'Ses' şiirini inceler. Nimet Arzık, bu şiirin güzel olmadığını, hele bazı kısımlarının zorlama ve aktarmalarla yapıldığını göstermeye çalışır. Şiirde "geçmiş zaman kalıplarına sığdırılmak istenen tatsız, sahte, adi bir romantizm"<sup>295</sup> olduğunu dile getirir. Bu şiirin esasında kafiyeli nesir ve sıfatlarından imajlarına kadar ilkel olduğunu belirtir ve orta insan şiirinin bile bundan daha az zorlama olduğunu söyler.

Bahaeddin Arık "Türk Ansiklopedisinde Beşir Fuat Maddesi"<sup>296</sup> Türk Ansiklopedisinde bazı ilmi eksikliklerin ve yanlışlıkların yer aldığını belirttikten sonra 6. cildin içindeki Beşir Fuat maddesi üzerinde durur. Bahaeddin Arık, bu madde yazılırken sadece Ahmet Mithat'ın 'Beşir Fuat' isimli kitapçığının şüpheli bilgileri ile yetinildiğini, yeniden araştırma ve bulma yoluna gidilmediğini belirttikten sonra bu maddede yer alan zıtlıklara, yanlışlıklara ve eksikliklere değinir. Bu tarz bir çalışmada

<sup>293</sup> nr. 43, 1 Eylül 1957, s. 3- 6.

<sup>294</sup> nr. 45, 15 Kasım 1957, s. 3- 6.

<sup>295</sup> Nimet Arzık, agm. s. 5.

<sup>296</sup> nr. 59, 1 Ağustos 1959, s. 60- 62.

esas olması gereken şeyin yani eserlerinin etkisi ve veriminin belirtilmediğini ve bir kişinin sadece hayat hikâyesinin bilinmesinin önemli bir şey ifade etmediğini söyler.

Dergide edebiyatın alt dallarından şiir üzerine on iki yazının kaleme alındığını belirtmiştik. Bunlardan “Elli Yılın Türk ve Dünya Şiiri”<sup>297</sup> adlı yazısında Vecdi Bürün, yirminci asrın ilk yarısında Batı şiiri ile Türk şiirinin aynı kaderi yaşamış olduğunu iyi gözlem yapabilen herkesin kolayca görebileceğini belirtir. Batı şiirinde ve Türk şiirinde birbirinin zıddı iki akımın hâkim olduğunu ve bunların da sembolizm ve modernizm olduğunu söyler ve bu akımları açıklar.

İbrahim Erler tarafından *Türk Düşüncesi*'ne gönderilen ve “Bir Mektup”<sup>298</sup> başlığı ile yayımlanan mektupta dünkü şiirimizle bugünkü şiirimiz karşılaştırılır. İbrahim Erler mektubunda dergilerde hiçbir seçme yapılmadan 100- 200 şiir ve şair görmeyi, hiçbir elemeye tabi tutulmadan bunların yayınlanmasını, gerçek şairin emeğinin karşılığını alamamasını ve amatör şairlerle üstatlarının şiirlerinin yan yana yer almasını eleştirir.

Asaf Halet Çelebi “Türk Şiirinde Saadâbâd”<sup>299</sup> başlıklı yazısında Türk tarihine ayrı bir sayfa açan Lale Devri'nin Saadâbâd'ın altın devri olduğunu ve Saadâbâd'ın Türk şiirinde yerinin büyük olduğunu söyler. Nedim başta olmak üzere Nef'i, Sabit, Sami, Seyyid, Vehbi ve Süleyman Nahifi gibi şairlerin Saadâbâd'a şiirlerinde yer verdiklerini belirtir. Asaf Halet Çelebi daha sonra bu şairlerin şiirlerinde Saadabad'a nasıl yer verdiklerini bu şairlerin şiirlerinden aldığı örneklerle gösterir.

Bir Münzevi müstear adıyla yazılan ve “Bergson'un Şiiri”<sup>300</sup> adını taşıyan yazıda ise Bertrand Russel'in Bergson hakkında söylediği ‘sadece şair edalı bir sanatkâr’ sözüne karşı çıkılır. Felsefeyi ve şiiri anlamamış bu kişileri tanımadıkları ve realizm adı altında yolunu şaşırın septiklerin değil Bergson'un dediklerinin şiir olduğu belirtilir. Yazıda son olarak Bergson'un şiirlerinden örnekler verilir.

Rifat Necdet Evrimer tarafından yazılan “Son Kadın Şairimiz”<sup>301</sup> başlıklı yazıda divan şiirinin son büyük temsilcisi olarak gösterilen Yaşar Nezihe Bükülmez'in

<sup>297</sup> nr. 2, 1 Ocak 1954, s. 99- 104.

<sup>298</sup> nr. 7, 1 Haziran 1954, s. 76.

<sup>299</sup> nr. 17, 1 Nisan 1955, s. 337- 344.

<sup>300</sup> nr. 17, 1 Nisan 1955, s. 368- 372.

<sup>301</sup> nr. 32, 15 Temmuz 1956, s. 78- 81.

şiiirlerinden örneklerle hayatı ve şiir anlayışı üzerine bilgiler verilir. Hayatının birçok zorluklarla geçmiş olduğu ancak onun bütün güçlüklerle mücadele etmeyi başardığı, asla yenilmediği; acıyı sevdiği ve ona gönül verdiği; en çok şarkı ve gazel türünde yazdığı ve bütün şiirlerinin lirik olduğu ifade edilir.

Nigar Anafarta “Nedim’in Neşredilmemiş Bir Şiiri”<sup>302</sup> başlıklı yazısında Topkapı Sarayı arşivinde tasnif edilmemiş vesikaları gözden geçirirken Nedim matlai’nı taşıyan bir “Terkib-i Bend”e rastladığını belirtir. Bu şiirin daha önce yayımlanıp yayımlanmadığını araştırmak üzere Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi’nde bulunan üç adet yazma Nedim Divanı’na ve Halil Nihat’ın Nedim Divanı’nın 27 yazma nüshasını inceleyerek meydana getirdiği “Nedim Divanı” adlı eserine bakar. Bu iki eserde de bu şiiri bulamaz. Bunun üzerine Türk edebiyatına bilinmeyen bir eser kazandırmak ister ve bu şiiri yayımlamaya karar verir. Nigar Anafarta, yazısında bu şiir hakkında ilgililerin görüş ve düşüncelerini de bildirmelerini ister.

İbrahim Mutlu’nun “*Türk Düşüncesi*”nin Neşrettiği Nedim’in Şiiri Hakkında”<sup>303</sup> başlıklı mektubu ise *Türk Düşüncesi*’nin 1 Aralık 1956 tarihli sayısında Nigar Anafarta tarafından neşredilen Nedim’in bilinmeyen Terkib-i bendi hakkındadır. İbrahim Mutlu bu mektubunda, şiir hakkındaki düşüncelerini belirttikten sonra şiirdeki okuma hatalarını sayfa numaraları ve doğru şekillerini vererek göstermiştir.

Peyami Safa “Yahya Kemal’in Üç Devresi”<sup>304</sup> başlıklı yazısında Yahya Kemal’in şiir anlayışının üç devreye ayrıldığı söyler. Birinci devresinin, Paris’ten döndüğü zamanlara, Balkan Savaşı’ndan 1. Dünya Savaşı’nın sonuna kadar sürdüğünü belirtir. O tarihlerde şairin, Havza edebiyatı denilen eski Grek şiirinin Türkiye’de ilk yaratıcısı ve temsilcisi olmaya çalıştığını ifade eder. İkinci devresinde, Grek hayallerinin yerini klasik bir saflığa ve şeffaflığa bıraktığını dile getirir. Bu devresinin “aşk hatıralarına coşkun bir yaşama şevkinin karıştığı şarkılarının Nedimvari rintliği içinde”<sup>305</sup> olduğunu belirtir. Üçüncü devresinin, Avrupa’daki elçilik seyahatinden dönüşünde başladığını ve şairin artık Batı’ya sırtını çevirdiğini ve gençlere Baki’nin, Nedim’in, Galip’in şiirlerini gerçek milli değerlerin kaynağı olarak tavsiye ettiğini

<sup>302</sup> nr. 34, 1 Aralık 1956, s. 21- 22.

<sup>303</sup> nr.36, 1 Şubat 1957, s. 14- 16.

<sup>304</sup> nr. 52, 15 Aralık 1958, s. 6- 8.

<sup>305</sup> Peyami Safa, agm. s. 6.

söyler. Bu devresinde onun, tam anlamıyla bir Osmanlı şairi olduğunu ifade eder. Yahya Kemal'in şiirinin, çağdaşı olduğu sembolizmin ve saf şiirin reddettiği vuzuhluk, sadelik, küçük burjuva hisliliği ve lirizme sahip olduğunu dile getirir.

### 2. 1. 1. 3. 2. Dil Üzerine Yazılar

Dergide dil üzerine on bir makale yazılmıştır ve bu yazılardan üçünü Peyami Safa kaleme almıştır. *Türk Düşüncesi* dergisi Latin harfleriyle çıkarılmış bir Cumhuriyet dönemi dergisidir. Bir Cumhuriyet dönemi dergisi olsa da dergide Osmanlıca birçok kavram yer alır. Aynı şekilde Fransızca terimlere de çokça yer verilmiştir. Bunun nedeni ise birçok terimin orijinal şekilleriyle verilmiş olmasıdır. Derginin dili tam anlamıyla halkın konuştuğu dil kadar sade olmamakla birlikte ağır da değildir. Genel olarak felsefe grubu yazılarında ve polemik yazılarında dilin ağırlaştığı görülmektedir. Dergideki yazıların cümle kuruluşları basittir; ancak bu cümleler bağlanma edatlarıyla, ortak öğelerle (özne, yüklem veya zarf tümleci), ortak şahıs ve kip ekleriyle veyahut da anlam ilişkisiyle bağlanan<sup>306</sup> ve fiilimsi gruplarıyla genişletilen cümleler şeklindedir. Bunun nedeni ise bütün kavram veya olayları açıklayıcı bir yolla ele almalarıdır. Cümleler ise çoğunlukla kurallıdır.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu “İnsan Kişiliğini Yaratan Dil”<sup>307</sup> başlıklı yazısında dilin en temel karakterinin ‘toplum kaynaklı bir olgu olması’ olduğunu belirtir. Ona göre dil bir toplum içinde doğar, toplumla birlikte yaşar, gelişir ve ölür. Dilin bir bilinç taşıyıcısı olarak toplumun türlü değer yargılarını taşıdığını söyler. Dilin kendi geleneklerinin olduğunu ve dilde değişen ve değişmeyen kısımların bulunduğunu ifade eder. Dilin kendi gelenekleri ile dil olduğunu ve bir dili söylemenin bu gelenekleri edinmek olduğunu söyleyen İsmail Hakkı Baltacıoğlu, yabancı bir dili konuşmanın yabancı dil geleneklerini de edinmek olduğunu; ancak ana dili milli kaldığı sürece bu konuda hiçbir korkunun olmayacağını dile getirir. Öte yandan ana dilin unutulup da yerine başka bir dil geçtiğinde hemen kişilik bozukluklarının başlayacağını, bunun da toplumda ruh bunalımına neden olacağını belirtir.

<sup>306</sup> Leyla Karahan, *Türkçe’de Söz Dizimi*, Akçağ Yayıncılık, 8. baskı, Ankara: 2005, s. 85- 94.

<sup>307</sup> nr. 8, 1 Temmuz 1954, s. 96- 98.

Peyami Safa “Dil Sıkıntısı”<sup>308</sup> başlıklı yazısında VI. Dil Kurultayı’nın ‘Batı Türkiye Türklerinin çoğunluğu tarafından konuşulan dil’ diye tanımladığı Türkçeyi, çok dar bir tanımlama olarak nitelendirir ve bir kelimenin Arap, Fars ve Latin ırkından olmasına bakılmamasına yani kanının yoklanmamasına karşı çıkar. Aynı şekilde VII. Dil Kurultayı’nın ‘Türkçe; ek ve köklerden yapılan kelimelerden mürekkep bir dil’dir tanımının da çok dar olduğunu ve buna göre “duvar, perde, lamba” gibi Türkçe olmadıklarını yabancı dil bilmeyenlerden başka kimsenin anlamayacağı kadar dilimize işlemiş kelimelerin bu tanım nedeniyle Türkçeden atılacaklarını söyler. Peyami Safa, yeryüzünde bu kadar mutlak bir eleme prensibine göre dilini arıtmayı düşünen bizden başka bir millet olmadığını belirtir. Böyle bir durum başka bir millette olsaydı İngiltere’de Shakespear’dan Elliot’a, Fransa’da Ronsard’dan Valery’e, Balzac’dan Proust’a, İtalya’da Dante’den Pappini’ye kadar hiçbir büyük romancı ve şairin çıkamayacağını ve edebiyattan eser kalmayacağını dile getirir. Bizdeki aşırı ‘özleşmeciliğin’ yarattığı büyük dil sıkıntısının gazetelerimizi Türk Dil Kurumu’na karşı ağır saldırılara götürdüğünü, bu durumun da dil sıkıntımızın ne kadar derin ve milli olduğunun bir göstergesi olduğunu ifade eder.

Peyami Safa bir diğer yazısı “Dil Otarşisi ve Dil Yetersizliği”nde<sup>309</sup> makine ve teknik, felsefe ve manevi ilimler, madde ve tabiat ilimleri terimlerinde Türkçenin yetersiz kaldığını söyler. Ve buna çare olarak öne sürülen yeni terim icat etmeye ne zamanımızın, ne dil hazinemizin ne de Osmanlıca ve Türkçe dil kurallarımızın yeterli olamayacağını ifade eder. Dilimizi bugünkü yetersizliğinden kurtarmak için esaslı çareler aramaktan kaçındığımız sürece Batı kültürü seviyesinde telif eserler veremeyeceğimizi ve tercümelerimizi de asıl anlamlarından uzak bir sürü yakıştırma kelime ve ifadelerle dolduracağımızı dile getirir. Milletlerarası kültür dünyası tarafından otarşi<sup>310</sup> fikrinin her alanda imkânsız olduğunun anlaşıldığı bir ortamda bizim de ‘dil otarşisi’ sevdasından vazgeçmemiz gerektiğini belirtir.

<sup>308</sup> nr. 9, 1 Ağustos 1954, s. 161.

<sup>309</sup> nr. 24, 1 Kasım 1955, s. 321- 322.

<sup>310</sup> Otarşi; doğrusu ‘otarsi’dir. Fransızca. Bir ülkede ekonomik alandaki gereksinimleri kendi kendine karşılamaya yönelen tutum. (*Türkçe Sözlük*, TDK, 10. baskı, Ankara: 2005, s. 1518.)

Peyami Safa “Arap Harfleri”<sup>311</sup> adlı yazısında ise Latin harflerinin kabulü ile gençlerin önceki dönemlere ait edebiyatlarını, tarihlerini, dil ve lügatlerini, felsefe, din ve hukuk eserlerini okuyamadıklarını, bu eserlerden Latin harflerine çevrilenlerinin sayılarının sınırlı olduğunu ve pek çok eserin hala çevrilemediğini söyler. Gençlerin geçmişleri ile bağlarının kopmamasını ve eserleri orijinallerinden okumalarını sağlamak için üniversitelerde öğretilen Arap harflerinin ve Osmanlıcanın liselerde de öğretilmesini istediğini belirtir.

Kemal Emin Bara “Dil Meselesi”<sup>312</sup> başlığını taşıyan yazısında dünyada bulunan dillerde başlıca üç özelliğin; kelimelerde ahenksizliğin olmaması, cümlelerin anlamı en ince noktalarına kadar tam ve kesin olarak ifade kuvveti ve aynı anlamın renk çeşitliliğini ifade etmeye elverişli kelime bolluğunun arandığını söyler. Bu açılardan bakıldığında Osmanlıcanın çok güçlü bir dil olduğunu dile getirir. Bugün dil inkılâbı adı altında Türkçemizden Arapça ve Farsça kelimeleri çıkarmanın yanlış olduğunu çünkü Arapça ve Farsça olan ancak dilimize tamamen yerleşen çok fazla sayıda kelime olduğunu belirtir. Bugün kullandığımız Arapça ve Farsça birçok kelimeyi dilimizden çıkartıp yerine kelime uydurmanın ve halkı o sözlere alıştırmaya çalışmanın gereksiz olduğunu çünkü bizim bu iki dile çok alıştığımızı ve birçok Türkçe kelimeyi Araplaştırdığımızı ifade eder.

Besim Atalay “Türk Dilini Bozuyorlar”<sup>313</sup> adlı yazısında Türk dilinin imlasına, gramerine, kelime yapımına, söz dizimine her geçen gün dokunulduğunu ve onun içine bir sürü yabancı kelimelerin kendi söyleniş şekilleriyle birlikte sokulduğunu belirtir. Dilin bu şekilde karıştığını, eski duruluğunu yitirdiğini, öz gramerinin ve cümle yapım sisteminin bozulduğunu, öz dilin söz diziminden uzaklaştığını ve böylece dilin hem kelime hem cümle yönünden aslından ayrıldığını ve kendi kökeninden koparıldığını ifade eder. Sonuç olarak da milli dilin kendi özelliklerini koruyamaz hale geldiğini ve yerini başka dillere bıraktığını belirtir.

Ali Said Yüksel “Türk Dili ve Kanunlarımız”<sup>314</sup> adlı yazısında hacim yönünden kanunlarımızın en büyüğünü oluşturan Ticaret Kanunu’nu Türkçeleştirme çalışmaları

<sup>311</sup> nr. 59, 1 Ağustos 1959, s. 1- 2.

<sup>312</sup> nr. 25, 1 Aralık 1955, s. 13- 15.

<sup>313</sup> nr. 37, 1 Mart 1957, s. 8- 9.

<sup>314</sup> nr. 38, 1 Mayıs 1957, s. 18- 25.

üzerinde durur ve bunun Türk dili için hayırlı bir çalışma olduğunu ifade eder. Bugünkü medeni dünya içinde hak ettiğimiz yeri kazanabilmek için yapılan inkılâplarımızın acele ile gerçekleştirildiğini ve bunun sonucunda çeşitli memleketlerden aktarılan kanunlarımızda dil bozuklukları ve ahenksizlikler olduğunu belirtir. Yazısında daha sonra sadeleştirme çalışmalarındaki değişikliklerde yapılan hataları verir.

M. Necmettin Özdarendeli “Osmanlıca Düşmanlığı”<sup>315</sup> adlı yazısında dil devrimi yapıldığı zaman ana dil sevgisi ile dolu Türk ruhunun, kendi dilimize yapılan bu haksız ve yersiz hücum karşısında yüzyılların biriktirdiği bir hınçla Osmanlıcaya düşman kesildiğini ve böyle bir duygunun etkisi ile ona karşı küçük bir hoşgörü bile göstermediğini söyler. Bu aşırı öztürkçeciliğin ilk devrim yıllarının başlıca özelliği olduğunu belirtir ve bu davranış tarzının o günkü koşullarda doğal olduğunu; ancak bugün Osmanlıca düşmanlığının dilimize fayda değil zarar verdiğini ifade eder.

M. Necmettin Hacıeminoğlu “Alfabemizin Yetersizlikleri”nde<sup>316</sup> alfabe devriminin amacının, okunup yazılması, öğrenilmesi güç olan ve Türkçemizin yapısına uymayan bir alfabenin, daha kolay ve dilimizin yapısına daha uygun bir harf sistemi ile değiştirilmesi olduğunu dile getirir. Devrimin gerçekleştirildiği yıllarda, o günün ihtiyaçlarını karşılayabilen alfabemizin bugünkü ihtiyaçlarımıza yetmiyorsa, dil ve edebiyat uzmanlarımızın alfabeğe yeni harfler ilave etmek ihtiyacını duyuyorlarsa buna karşı gelinmemesi gerektiğini söyler. Atatürk’e, onun eserlerine ve amaçlarına, devrimlerine bağlılığın bunu gerektirdiğini belirtir. Hangi sebeple olursa olsun alfabemize yeni harfler ilave etmek zorunda olduğumuzu; ancak ne gibi harflerin ilave edilmesi gerektiğini dil uzmanları ve bilim adamlarına bıraktıklarını ifade eder.

Kemal Kuşçu “Zavallı Türkçe”<sup>317</sup> başlığını taşıyan yazısında günlük gazete sayfalarında rastlanan yabancı kelimelerden örnekler verir ve elli sene öncesinde türlü kalem mücadelelerine, alay ve küçümsemelere yol açabilen bu hatalara karşı bugünkü nesillerin ilgisiz kaldıklarını söyler. Bunun nedeni olarak ise milliyetin bugünkü nesiller tarafından önceki nesiller gibi anlaşılamamasını gösterir.

---

<sup>315</sup> nr. 53, 1 Şubat 1959, s. 38- 41.

<sup>316</sup> nr. 59, 1 Ağustos 1959, s. 14- 17.

<sup>317</sup> nr. 62, Mart 1960, s. 7- 9.



### 2. 1. 1. 3. Din Üzerine Yazılar

*Türk Düşüncesi*'nde din üzerine kırk bir yazı yazılmıştır. Bu yazıların çoğunluğu İsmail Hakkı Baltacıoğlu, İbnütayyar Semahaddin Cem ve M. Necmettin Özdarendeli'ye aittir. İsmail Hakkı Baltacıoğlu "Din Yaşayışı Üzerine Yazılar"<sup>318</sup> da softa ve mürteci arasındaki farkı şöyle belirtir: Mürteciler, işlenmemiş, kıraç toprakların kendi başına verdiği yaban otları gibidirler. Softalık ise mürtecilikten apayıdır. Mürteci samimi bir insanken softa bir din sömürücüsüdür. Mürteci için amaç kazanç değildir, softa içinse amaç kazançtır. İsmail Hakkı Baltacıoğlu, ikisi arasındaki bu farkı belirttikten sonra mürteci ile softaya aynı teşhisi koymanın bizi yanıltabileceğini söyler. Ona göre mürteci, bir devrim aksaklığından başka bir şey değildir, patolojik bir tiptir, anormaldir. Mürtecinin geriliği, doğru, iyi ve güzel bulduğu için yaptığını, bu yüzden mürteciyi tanımak, mürteciyi tanımak için irticayı tanımak, irticayı tanımak için dini tanımak, dini tanımak için de insanın toplu yaşayışını ve kanunlarını tanımak gerektiğini belirtir.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu "Din Softaları, Bilim Softaları"<sup>319</sup> adlı yazısında ise din ile bilim arasında bir uzlaşmazlık olmadığını, aynı şekilde bu fikrin bilimsiz olan halkın kişiliğinde ve kültürlü bilginlerin, filozofların kafasında da olmadığını, bunun sadece yarım aydınların kafasında var olduğunu söyler. Bu yarım aydınların bilimi ve dini softalaştırdığını ifade eder.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu "Din Nasıl Bir Gerçektir?"<sup>320</sup> adlı yazısında dinin, "aynı kolektif yaşayışı şiddetlice yaşayan insanların, bu kolektif yaşayıştan ötürü, hep birlikte taşıdıkları mistik bir duygu"<sup>321</sup> olduğunu belirtir. Sosyal kurumlar arasında üç tane ana kurum olduğunu ve bu ana kurumların din, dil ve sanat olduğunu ifade eder. Bir toplumun dininin; onun ahlakından, hukukundan, dilinden, bilgisinden, sanatından ayrı olarak anlaşılamayacağını söyler. Kansız yaşanamayacağı gibi dinsiz de yaşanamayacağını; ancak kanın damarlarda kalması, dışarı akmaması gerektiğini, dinin

<sup>318</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 353- 357.

<sup>319</sup> nr. 1 Aralık 1953, s. 17- 18.

<sup>320</sup> nr. 15, 1 Şubat 1955, s. 162- 166.

<sup>321</sup> İsmail Hakkı Baltacıoğlu, agm. s. 162.

de böyle olduğunu; dinin kendi yatağından dışarı çıkmaması, dinin politika topraklarına girmemesi gerektiğini dile getirir.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu “Aydınlar! Din Gerçeğini Ne Zaman Göreceksiniz?”<sup>322</sup> başlıklı bir diğer yazısında Kuran’ın ana dilimize çevrilmesiyle ulaşacağımız olumlu sonuçlar üzerinde durur. Buna göre halkın, Allah’ın dediklerini doğru olarak anlayabileceklerini, din gerçeklerini Osmanlıcanın softa dilinin aracılığı ile anlamaya çabalamaktan kurtulacaklarını ve din gerçeklerini kendi öz dili ile kavrayabileceklerini söyler. Halkın, din gerçeklerini yabancı dil kişiliği ile düşünmenin kazandırdığı kişilik hastalığından kurtulacağını, bir din hastalığı sanılan oysaki öncelikle bir dil hastalığı olan softalığın ortadan kalkacağını ve Türk halkının ulusal benliğine kavuşacağını ifade eder.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu “Kuran’ın Tam Tercemesi Meselesi”<sup>323</sup> yazısında Kuran’ın tam tercümesinin yapılabilmesinin imkânsız olduğunu ve bir parça Arapça ve biraz da Batı dili bilmekle dilimize kazandırılmayacağını belirtir. Kuran’ın, Arapçanın en yüksek Kureyş lehçesi ile indirilmiş olmasına karşın Arapça olmadığını ve bu nedenle de onu anlayabilmek için sadece Arapça bilmenin yetersiz olduğunu söyler. Arapçanın ilahi bir dil ile geldiğini ve bunun da Allah’ça olduğunu ve bu nedenle de bu ilahi dilin hiçbir dile tam olarak çevrilemeyeceğini ifade eder. Kuran’dan Türkçeye mealler verilebileceğini fakat bunların asli metnin yerini tutamayacağını dile getirir.

Nafi İvizlerioğlu “Atatürk ve Din”<sup>324</sup> başlığını taşıyan yazısında Atatürk’ün önderliğinde kazanılan İstiklal savaşı ile Harçlı Seferlerinden sonra İslamiyet’in dünya üzerinden silinmesine ve sömürge bir din olmasına bir kere daha engel olduğunu ve böylece Atatürk’ün İslamiyet’i köle olmaktan, yok olmaktan kurtararak ona en büyük şerefi kazandırdığını ifade eder. Atatürk’ün laik prensipleri kabul ederek dini hem istismarlardan kurtarıp eski asaletine kavuşturduğunu hem de kötü din adamlarının elinde toplumun Batı’ya ayak uyduramamasında oynadığı olumsuz etkileri engellemiş olduğunu söyler. Bu nedenle de bunun çok yerinde yapılmış bir hareket olduğunu belirtir.

---

<sup>322</sup> nr. 23, 1 Ekim 1955, s. 257- 261.

<sup>323</sup> nr. 29, 15 Nisan 1956, s. 265- 266.

<sup>324</sup> nr. 13, 1 Aralık 1954, s. 13- 15.

Nevzad Ayasbeyoğlu “İslam Dininin Hükümlerini Serbest Düşünceyle Anlayış Yolunda”<sup>325</sup> başlıklı yazısında İslam dininde ‘itikat’ ve ‘amel’ yönlerinden yeni bir anlayışa gereklilik ve ihtiyaç var mıdır sorusuna üç türlü çözüm yolu sunulabileceğini söyler. Bunlardan ilkinin İslam dininin kendi yapısındaki yol olduğunu ve bu yolun Kur’an, Hadis ve İslam dininin tarihi olarak üç hareket noktasından başladığını ifade eder. Bunlardan ikincisinin felsefi yol olduğunu; ancak bu yolun bu problemin yalnız çözümünde değil ‘vâz’ında bile kapalı olduğunu belirtir. Bunlardan üçüncüsünün ise ilmi yol olduğunu dile getirir.

M. Necmettin Özdarendeli “Din Hayatımız”<sup>326</sup> adlı yazısında Cumhuriyet’ten önce dinin çeşitli meseleleri üzerinde konuşmanın tehlikeli olduğunu; Cumhuriyet’ten sonra ise dinden konuşmanın adeta yasak edildiğini ve hatta sadece dinin aleyhinde konuşmanın ve yazmanın serbest bırakıldığını ifade eder. Bu birincilerin (mutaassıplar) hareketlerinin nasıl zararlı ise ikincilerin (devrim yobazları) hareketlerinin de o kadar zararlı sonuçlar doğurduğunu belirtir. Reformların yapıldığı ilk yıllarda devrimcilerin dine karşı takındıkları tavrın ve gösterdikleri ilgisizliklerin devrimlerin yerleşebilmesi için hoş görülebileceğini fakat bugün için din, laiklik ve devrim gibi konuların tabu olmaktan çıkarılması gerektiğini söyler. Devrimlerin üzerinden otuz yıl geçtiğini ve artık bugün için din ve laiklik konuları hakkında açıkça konuşup tartışmakta fayda olduğunu dile getirir. M. Necmettin Özdarendeli, devrimcilerin laikliğin ne olduğunu bilerek savunmaları, muhafazakârların da laikliği reddetmeden önce dinin ne olduğunu iyice kavramaları ve ona göre ret veya kabul etmeleri; yani yapılan her hareketin bilinçli olması gerektiğini söyler. “Din Hayatımız-II”de<sup>327</sup> ise İslamiyet’in kabulünden Cumhuriyet’e kadar olan dönemdeki din hayatımızı kısaca anlatır. Türklerde İslamiyet’ten önce maddi kuvvetlerin, İslamiyet’ten sonra ise manevi kuvvetlerin ön planda olduğunu ve böylece Türk kültüründe yeni bir insan tipinin ortaya çıktığını ifade eder. İslamiyet’in, Türklerin dünya görüşleri ve hayat anlayışlarını büyük ölçüde değiştirdiğini; ancak önceleri birbiri ile uyuşan bu Türk ve Müslüman ahlak ve kurallarının daha sonra ahengini kaybettiğini söyler. Batı’ya ayak uydurulmadığını ve

---

<sup>325</sup> nr. 15, 1 Şubat 1955, s. 167- 170.

<sup>326</sup> nr. 31, 15 Haziran 1956, s. 11- 13.

<sup>327</sup> nr. 32, 15 Temmuz 1956, s. 82- 87.

bunun sonucunda da bugünkü Doğu- Batı uçurumunun meydana geldiğini belirtir. Bizim dindeki ‘tevekkül’ anlayışını yanlış anladığımızı; maddeye fazla değer vermeyin öğüdünü de yanlış uyguladığımızı, bunun sonucunda da her tarafta miskinliğin hüküm sürdüğünü dile getirir. Mehmet Akif’in de şiirlerinde vurguladığı bu noktadan hareketle bizim bu geriliğimize dinin değil onu bilerek veya bilmeyerek yanlış uygulayanlarla istismar edenlerin sebep olduğunu belirtir.

52. sayıda<sup>328</sup> Müslümanlıkta reformun gerekli olup olmadığına dair bir anket açılmış ve bu anket 53. sayıda da<sup>329</sup> devam ettirilmiştir. Bu ankete Sadi Irmak, Ali Fuat Başgil, Hilmi Ziya Ülken, Ali Nihad Tarlan, Mehmet Kaplan, Nurettin Topçu, İsmail Hami Danişmend, Mümtaz Turhan, M. Raif Oğan ve Ahmet Ateş cevap vermiştir. Bu kişilerden sadece Ahmet Ateş, bu konuda söz söyleme yetkisinde olmadığını söyleyerek cevaplayamayacağını belirtir. Sadi Irmak ve Nurettin Topçu bir reformun kesinlikle olamayacağını ifade ederler. Ali Fuat Başgil bir reformun olamayacağını ancak içtihadın söz konusu olabileceğini söylerken Hilmi Ziya Ülken reformdan ziyade modernleşmeden bahsedilebileceğini ve dinin yeri geldikçe zaten modernize olduğunu ve şimdi de olabileceğini söyler. Ali Nihad Tarlan reforma gerek olmadığını ancak gerekirse içtihad kapısının açık olduğunu ve yeni tefsirlerin yapılabileceğini dile getirir.

Mehmet Kaplan ise Kuran’a kendisinde olmayan pek çok şeyin karıştığını ve bu nedenle bunların ayıklanması gerektiğini ifade eder. Ancak ona göre bu reformu kültürlü ve aydın din adamları gerçekleştirmelidir. İsmail Hami Danişmend de reforma gerek olmadığını çünkü Kuran’ın aslının bozulmadığını, öte yandan bozulursa böyle bir şeyin söz konusu olabileceğini belirtir. Mümtaz Turhan reform yapılamayacağını ve aslında önemli olanın bu değil İslamiyet’i de Hıristiyanlık gibi bir aydınlar dini haline getirmek olduğunu söyler. M. Raif Oğan ise içtihad metodu ile dinin kendi hayatini sağladığını bu nedenle de bir reforma ihtiyaç olmadığını ifade eder.

---

<sup>328</sup> nr. 52, 15 Aralık 1958, s. 45- 59.

<sup>329</sup> nr. 53, 1 Şubat 1959, s. 15- 25.

#### 2. 1. 1. 4. Felsefe Grubu Yazıları

*Türk Düşüncesi* dergisinde, felsefe grubuna giren yirmi iki makale yer almaktadır. Bu yazıları da kendi içlerinde komünizm üzerine ve diğer felsefi yazılar olmak üzere ikiye ayırdık.

##### 2. 1. 1. 4. 1. Komünist Felsefe Üzerine Yazılar

Dergi komünizm üzerine iki özel sayı<sup>330</sup> çıkarmıştır. Derginin komünizm konusunu özel sayılarla ele almasının amacı dergideki ifadeyle gençlerin çeşitli propagandalarla komünistleşmelerine ve hayatlarının sonlarına kadar pençesinde kıvrnacıkları bu ideolojiye düşmelerine engel olmaktır. Bulaşıcı ve öldürücü hastalıklarla eşdeğer tutulan komünizmi önlemenin tek yolunun bu hastalığın niteliğinin, bulaşma şekillerinin ve korunma çarelerinin neler olduğunu bilmek ve bu konuda bilgi vermek olduğu belirtilir. Bu nedenle dergide de komünizmin esasları hakkında dünyadaki ve Türkiye’deki en yetkin düşünür ve yazarların eleştirilerinin verileceği duyurulur<sup>331</sup>. Dergide komünizm üzerine on bir makale yazılmıştır. Enver Esenkova’nın “Komünizmin İslamiyet Hakkında Görüşü”<sup>332</sup> başlıklı yazısında Büyük Sovyet Ansiklopedisinde yer alan ‘İslamiyet’ ile ilgili madde aynen verilir. Enver Esenkova, bu maddenin İslamiyet ile komünizm arasında bir yakınlık kurmak isteyenlere kesin bir cevap niteliğinde olduğunu ve Sovyetlerin son zamanlardaki İslam dostu tavırlarının da yalan olduğunu gösterdiğini ifade eder.

Ümit Deniz “Hür Milletlerin Umacısı Sovyetler Birliği-I”<sup>333</sup> başlıklı yazısında Rusya’nın coğrafyası, iklimi, nüfusu, dini inançları, yaşama şekilleri vs. hakkında geniş bilgi verir. “Hür Memleketlerin Umacısı Sovyetler Birliği- II”de<sup>334</sup> ise Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinde söz sahibi idarecilerin ve bunların fonksiyonlarının ne olduğunu açıklamaya çalışır. Sovyetler Birliği’nde her şeyin Komünist Parti’nin elinde olduğunu ve bu partinin de Polit Büro denilen bir icra organının olduğunu belirtir. Bu organın Sovyet Rusya’nın geleceğini ellerinde tutan insanlar olduğunu ifade eder.

<sup>330</sup> Komünizm Özel Sayısı- I: nr. 54, 1 Mart 1959; Komünizm Özel Sayısı- II: nr. 55, 1 Nisan 1959.

<sup>331</sup> bkz. T. D. , “Bu Sayıyı Takdim”, nr. 54, 1 Mart 1959, s. 1.

<sup>332</sup> nr. 36, 1 Şubat 1957, s. 6- 12.

<sup>333</sup> nr. 37, 1 Mart 1957, s. 41- 46.

<sup>334</sup> nr. 38, 1 Nisan 1957, s. 27- 32.

Sovyetler Birliği'nin güvensizlik üzerine kurulduğunu ve bu nedenle de Rus hükümet organlarının her kurumun birbirini kontrolüne imkân verdiğini dile getirir. Yazısında daha sonra Rusya'nın takip ettiği politikalara ve güttüğü amaca değinir.

Sami Kohen “Komünizm Dünyada Kaybediyor”<sup>335</sup> adlı yazısında medeni Avrupa'da komünizmin bütün taktiklere ve propagandalara rağmen büyük bir bunalım yaşadığını ve gerileme devresine girdiğini ve Bileşik Amerika, Güney Amerika, Orta Doğu, Asya ve Afrika'da komünizme karşı cephe alındığını belirtir. Komünizmin halk tarafından da benimsenmediğinin işçi sınıfının yaptığı ayaklanmalardan anlaşılabilineceğini söyleyen Sami Kohen, Doğu Almanya, Çekoslovakya, Tiflis, Macaristan ve Polonya'da gerçekleşen ihtilallerin komünist memleketlerde komünizme karşı oluşan genel havanın ne şekilde olduğunu gösterir nitelikte olduğunu ifade eder.

V. B. imzası ile yazılan “Türkiye’de Komünizm”<sup>336</sup> adlı yazıda ülkemizin jeopolitik durumuna, milli geleneklerimize ve tarihimize bakıldığında komünizmin Türkiye’de taraftar bulamayacağını açık olduğu belirtilir. Ülkemizde komünizme bağlananların ve onun için çalışanların aslında bir işgal planının öncüleri olduğunu ifade eden V. B., daha sonra kızıl ajanlardan ve onların çalışma planlarından bahseder. Özellikle Türk milletinin daima güvendiği, gurur duyduğu ordusunun kızıl aşı ile hareketsizleştirilmesi ve milletin dayanağı olmaktan çıkarılması için bir plan hazırlandığını belirtir ve bu plandan söz eder.

Necip Fazıl Kısakürek de “Komünizma ve Materyalizma”<sup>337</sup> adlı yazısında komünizm ve materyalizmi “medeni garp efendisine karşı milyarlarca defa büyütülmüş ve dev haline getirilmiş bir beyin ve ruh basilidir”<sup>338</sup> diye belirtir.

Nusret Köymen “Komünizm ve Sosyalizmle Niçin Mücadele Ediyorum?”<sup>339</sup> da sosyalizmin olumsuz etkilerine karşılık bir ideoloji değil, ilmi ve pozitif bir fikir sistemi meydana getirmeye çalıştığını ifade eder. Ülkü dergisinde ‘Köycülük’ adı altında kurmaya başladığı bu fikir sisteminin sosyalistler tarafından kapılarak bir köylü sınıfı ideolojisi ve mücadelesi haline getirilmeye çalışıldığını söyler. İlimci ve toplumcu

<sup>335</sup> nr. 54, 1 Mart 1959, s. 15- 19.

<sup>336</sup> nr. 54, 1 Mart 1959, s. 38- 51.

<sup>337</sup> nr. 54, 1 Mart 1959, s. 52- 53.

<sup>338</sup> Necip Fazıl Kısakürek, agm. s. 53.

<sup>339</sup> nr. 55, 1 Nisan 1959, s. 17- 22.

kapitalizmin tanınması ve kabulü için yazdığı eserleriyle bu ideolojiye savaş açtığını dile getirir.

#### 2. 1. 1. 4. 2. Diğer Felsefi Yazılar

Dergide bu yazılardan başka dört yazı metafizik felsefesi, ikişer yazı Marksist felsefe, siyaset felsefesi ve egzistansiyalist felsefe ve bir yazı da stoizm üzerinedir. Bu gruba giren yazı sayısı toplam on birdir. Dergide metafizik üzerine daha önce de belirttiğimiz gibi dört yazı yazılmıştır. Bunlardan Feyzullah Sacit Ülkü tarafından yazılan “Büyük Gerçeğe Doğru”da<sup>340</sup> içinde yer aldığımız Batı medeniyetinin 19. yüzyıldan bu yana maddenin kanunlarından çok önemlilerini yakaladığını; buna karşın iki büyük dünya savaşı geçirdiğini ve bir üçüncüsüne düşmemek için maddi ve manevi tüm gücünü sarf ettiğini söyler. Daha ne kadar süreceği belli olmayan bu durumun sebebinin ‘Büyük Gerçeği’ yani metafiziği tanıyamamış olmamızda bulur. Son elli yıldır Batı bilginlerinin ve fikir adamlarının tüm arzularına rağmen Batı medeniyetinin materyalizm hastalığından kurtulamadığını belirtir. Bunun nedeninin ise bu hastalıktan kurtulmayı arzuladıkları halde ondan kurtulmak için önlemler almamalarında bulur. Milletimizin Batı medeniyeti ailesi içinde bir şahsiyet olarak yer alabilmek istiyorsa Batılılaşmadan doğan zıtlıkları milli gelişmemize uygun bir hale getirmesi ve ruhi ve manevi gerçeklerin birbirini tamamlayan ve insanda ‘Büyük Gerçek’te birleşen bir bütünlük olduğunu açıklayan felsefi bir sentez yaratması gerektiğini ifade eder. Aynı şekilde bu sentezden yola çıkarak, gerek Batı medeniyetinin manevi çöküntüden kurtulması gerekse de milli değerlerimizin oluşumu için gereken imkânları gösteren milli-insani bir görüş ve fikir sistemi ortaya koyması gerektiğini dile getirir.

Metafizik üzerine yazılan ikinci yazı olan Bir Münzevi imzasıyla yayımlanan “Bergson ve İndeterminisme”<sup>341</sup> başlıklı yazıda ise Hilmi Ziya Ülken’in Mustafa Şekip Tunç Jübilesi nedeniyle yazdığı bir yazısında<sup>342</sup> Bergson’u indeterminist olarak nitelendirdiği; ancak bunun doğru olmadığı söylenir çünkü Bergson’un determinist veya indeterminist anlayışının alanlara göre değiştiği belirtilir. Onda ruh ile maddenin iç içe

<sup>340</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 380- 382.

<sup>341</sup> nr. 15, 1 Şubat 1955, s. 209- 211.

<sup>342</sup> Hilmi Ziya Ülken, *Mustafa Şekip Tunç Jübilesi*, 1944, s. 33.

girmiş, birbirinden ayrılamaz bir birlik ve bütünlük içinde olduğu dile getirilir ve Hilmi Ziya Ülken'in onu sadece indeterminist olarak nitelendirmesi eleştirilir.

Bir Münzevi bir diğer yazısı "Bergson'un Metafizik Sezgisi"nde<sup>343</sup> ise Bergson'un, metafizikteki ya zihin eşyaya göre yoğrulmuş -materyalistlerin iddiası- ya eşya zihne göre şekillenmiş- idealistlerin iddiası- yahut da eşya ile zihin arasında esrarlı bir uygunluk olduğu -teolojistlerin iddiası- gibi üç yanlış anlayışı inkâr ettiği ifade edilir. Bergson'un, bu üçünün dışında, 'Bilgi Teorisi'nde Kant'ın düşünemediği dördüncü bir ihtimal daha olduğunu; bunun da genel bilinç olduğunu (metafizik anlayış) söylediğini ifade eder ve daha sonra Bergson'un metafizik sezgisini anlatır.

Bergson'un indeterminist olduğunu bir yazısında dile getiren Hilmi Ziya Ülken'i Bir Münzevi adlı şâhıs 15. sayıda<sup>344</sup> eleştirmişti. Hilmi Ziya Ülken bu eleştiriye cevaben yazdığı "Bir Münzeviye Cevap"ta<sup>345</sup> Bergson'un felsefe anlayışını onun eserlerinden aldığı örneklerle açıklar ve Bergson'da düalizmin yalnız başlangıçta olduğunu, sonraları bu düalizmin kaybolduğunu ve yerini metafizik görüşe ve vitalizme bıraktığını söyler.

Dergide Marksizm üzerine yazılan yazılardan ilki Peyami Safa'nın "Allahsızlık Modası"<sup>346</sup> adlı yazısıdır. Peyami Safa bu yazısında Fransa'da Allahsızlık modasının büyük ihtilalden, Almanya'da ise Regelyanizmin sol kanadı kırıldıktan sonra başladığını ve Avrupa'yı sardığını söyler. On dokuzuncu yüzyıl boyunca parlama- söne devam ettiğini ve geçen yüzyılla birlikte tarihe karışmaya yüz tuttuğunu belirtir. Yirminci yüzyılda, tabiat ilimlerinin çekirdek fiziği yönünde gelişmesinin, pozitivistimin inkâr ettiği metafiziğe ufuklarını açtığını ifade eder. Birinci dünya savaşının sonunda uğradığı büyük hayal kırıklığını yeni bir ideale bağlamak isteyenlerin birçoğunun Marksizm'e kaydığını, iki savaş arası devirde ise Marksizm'in ışığı altında, Allahsızlık modasının özellikle gençliği ve "fikir sнопlarını"<sup>347</sup> yeniden kazanmaya başladığını belirtir. İkinci dünya savaşından sonra mistik bir havanın Batı Avrupa'dan Doğu'ya doğru yayıldığını ve bunun Hıristiyanlığın da dirilişi olduğunu söyler. Allahsızlık modasının şimdi Avrupa'da ve Amerika'da sona erdiğini; Türkiye'de de aydın

<sup>343</sup> nr. 18, 1 Mayıs 1955, s. 412- 416.

<sup>344</sup> nr. 15, 1 Şubat 1955, s. 209- 211.

<sup>345</sup> nr. 16, 1 Mart 1955, s. 286- 289.

<sup>346</sup> nr. 17, 1 Nisan 1955, s. 321- 322.

<sup>347</sup> Peyami Safa, agm. s. 321.



gençlerin çoğunun dindar olduğunu dile getirir. Bu gençliğin on dokuzuncu yüzyılın sonundaki Allahsızlık modasından kurtulduğunu ve Marksizmin onu kandırmak için son gayretlerini sarf ettiğini ifade eder.

Peyami Safa “Marxizmin Yapısı ve Çürük Temelleri”<sup>348</sup> başlıklı yazısında ise Marksizmin metodunun diyalektik olduğunu belirttikten sonra bu diyalektiğin ne olduğunu açıklar. Marks’ın bu metodu Hegel’den aldığını; ancak ikisinin diyalektik anlayışı arasında fark olduğunu söyler ve bu farkın ne olduğunu açıklar. Marksist felsefenin üç maddede özetlenebileceğini belirttikten sonra bunları kısaca verir ve Marksizmin ahlak anlayışını açıklar. Karl Marks’ın tarihi maddecilik metodunun bulucusu olduğunu ifade eder. Marksizmin temeli olan tarihi maddeciliğin eleştirisini yapar. Marks ve Engels’in ‘Komünist Beyannamesi’ eseri üzerinde durur ve bu eserin de eleştirisini yapar.

Diğer felsefi yazılardan siyaset felsefesi grubuna girenler önemlidir. Bu yazılardan ilki Mustafa Şekip Tunç’un “Aksiyon Felsefesi Bakımından Politika”<sup>349</sup> adlı yazısıdır. Mustafa Şekip Tunç bu makalesinde aksiyon felsefesi bakımdan muhafazakâr yahut ananeye dayanan politika ve terakkiperver yahut rasyonalist fikre dayanan politika olarak iki politika olduğunu söyler. Mustafa Şekip Tunç “mazinin vakıaları olduğu gibi halin de vakıaları olduğunu ve istikbalin de vakıaları”<sup>350</sup> olacağını bu yüzden bunlardan yalnız birine ayrıcalık tanımının tek taraflı kalmak, tek taraflı bir politika gütmek olduğunu ifade eder. Ve sosyal olguları, görenek ve gelenekleri inceledikten sonra elde edilen yani mutlak ve ideal değil, görelî ve gerçek bir fikre dayanan realist bir politikanın milletleri tek ve kesin bir görüşün diktatörlüğünden kurtarabileceğini belirtir.

Siyaset felsefesi üzerine yazılan ikinci yazı Hilmi Ziya Ülken’in “Muhafazakârlık ve Liberallik”<sup>351</sup> adlı yazısıdır. Hilmi Ziya Ülken, muhafazakârlık ve liberallik adlandırmalarının Avrupa siyasi tarihinde iki ana partiye verilen isimler olduğunu söyler. Bizde de Cumhuriyet’ten sonra kurulan Halk Parti ve Demokrat Parti’lerinin bu adlarla anıldıklarını belirtir. Bu iki partinin inkılâp tarihimizin yarattığı

<sup>348</sup> nr. 54, 1 Mart 1959, s. 4- 8.

<sup>349</sup> nr. 1 Aralık 1953, s. 10- 12.

<sup>350</sup> Mustafa Şekip Tunç, agm. s. 12.

<sup>351</sup> nr. 2, 1 Ocak 1954, s. 88- 92.

bir aksiyonun tepkimeleri oldukları için aralarındaki mücadelenin de şiddetli olduğunu dile getirir. Öte yandan siyasi hayatımızda görülen bu iki ana partinin işaret ettiği muhafazakârlığı ve liberalliği birbiri ile uyuşmayan zıt iki siyasi fonksiyon gibi görmemek gerektiğini, insanın doğasına ait olan bu toplumsal ve siyasi fonksiyonların ‘ana tabiat’a dayanan derin kökleri olduğunu ifade eder. Bilinçli bir aydınlanma geçiren medeniyetlerde bu tepkimelerin birbirini tamamlayan bir ahenk içinde gerçekleştiğini söyler. Geçmişin hatıralarına eğilmiş olanların muhafazakârlığı, ilerleme idealine tutkun olanların ise liberalliği tercih edeceğini ve bu iki eğilimin bilinçli medeniyetlerde iki ana partinin temelini oluşturacağını belirtir. Geçmiş ne kadar şerefli olmuşsa muhafazakârlığın o derece sevgi kazanacağını, ilerleme ihtiyaç ve zorunluluğu arttıkça da liberalliğin ön plana geçeceğini dile getirir.

Egzistansiyalizm üzerine yazılan yazıların ikisi de Peyami Safa’ya aittir. Peyami Safa “Egzistansiyalizm”<sup>352</sup> adlı yazısında bu felsefenin 17. yüzyılda Pascal ve 19. yüzyılda Kierkegaard’la ilk gerçek temsilcilerini bulduğunu ve oradan Almanya’da Husserl’in fenomenoloji ekolüne geçerek iki kola ayrıldığını ifade eder. Bu ekollerin dinci egzistansiyalizm ve Allahsız egzistansiyalizm olduğunu dile getirir. Egzistansiyalizmin anlaşılabilmesi için iki kavramın açıklanmasının gerektiğini- bunlar ‘existence’ ve ‘essence’ kavramlarıdır- belirtir ve daha sonra bu kavramları açıklar. “Egzistansiyalizm-II”de<sup>353</sup> ise Peyami Safa, egzistansiyalistlerin dünyayı saçma bulduğunu belirtir. Onlara göre dünyanın bir gerçekliğinin olmadığını ve dünyanın yalnız kişinin kendisinin gördüğü gibi olduğunu söyler. Yine onlara göre bilincin kendi kendisi olmaya çalıştığını ancak bilinç halleri her an değiştiği için bunda başarılı olamadığını ve daima pour-soi (kendi kendisi olmaya çalışmak) halinde kaldığı ve ancak öldüğünde en-soi (kendi kendinde) olabileceğini ifade eder. Kısaca egzistansiyalizmin, genel fikirlere, esaslara, her yerde ve her zaman saygın olan gerçeklere değil, insanın hür iradesine, hür tercihine ve kendi dünyasını yaratmasına dayandığını dile getirir.

Stoizm üzerine tek yazı olan Fatma Seza Bilen’in “Stoikler ve Marcus Aurelius”<sup>354</sup> başlıklı yazısında ise stoizmin hayat üzerine kurulan bir felsefe olduğu ve

<sup>352</sup> nr. 34, 1 Aralık 1956, s. 3- 6.

<sup>353</sup> nr. 35, 1 Ocak 1957, s. 22- 26.

<sup>354</sup> nr. 20, 1 Temmuz 1955, s. 105- 107.

tam olgunluğuna ancak Roma’da, bir esir olan Epictetus ve imparator Marcus Aurelius ile eriştiği ifade edilir. Bu felsefe ekolüne göre insanın dünyanın bir parçası ve hazırlanmış bir rolü olduğu; insanın ancak yapmakla yükümlü olduğu şeyleri gönül rızası ile yaptığı zaman huzurlu olabileceği belirtilir. Makalede ayrıca Marcus Aurelius’un ‘Meditasyon’ adlı kitabından ve bu kitabının bölümlerinde nelerin yer aldığından bahsedilir.

### 2. 1. 1. 5. İlim Meseleleri zerine Yazılar

*Türk Düşüncesi*’nde ilim üzerine yazılan makale sayısı on altıdır. Bu konu üzerine daha çok Hilmi Ziya lken yazı yazmıştır. Peyami Safa ve Mustafa şekip Tunç’un da konuyla ilgili ikişer makalesi yer almaktadır. Mustafa şekip Tunç ‘Eski, Orta ve Yeni Zamanlarda İlim Telakkisi’<sup>355</sup> başlıklı yazısında ilmin uzun bir geçmişi ve tarihi çağlara göre gelişen aşamaları olduğunu belirttikten sonra bu aşamaların belirgin karakterlerini kısaca gösterir ve Yunan ve Ortaçağ Medeniyetlerindeki ilim anlayışlarını verir.

Hilmi Ziya Ülken ‘Determinizm Problemi’<sup>356</sup> başlıklı yazısında determinizmin ilk görüşünün animist olduğunu ve eski çağlarda insanın doğa kanunlarını kendine benzettiğini ve onlarda gaye gördüğünü ifade eder. Daha sonraki görüşün mekanist olduğunu ve özellikle 18. yüzyıldan beri makinenin ilerlemesiyle insanın doğa olaylarını makineye benzetmeye başladığını belirtir. Determinizmin nc devresinin ise matematik devri olduğunu ve bu yeni devrin bir kısım filozoflara göre olasılığın artık sebepliğe bağlı olmaktan, onun özel bir hali olmaktan çıkması ve tam tersine sebeplilik ilişkilerinin olasılık ilişkilerine bağlanmaya başlaması olarak ifade edildiğini söyler. Dünyanın bir oluş halinde olduğunu ve bunun geçmiş-hal-gelecek doğrultusunda gerçekleştiğini ve determinizmin daima şimdi üzerinde durduğunu dile getirir. ‘Determinizm Problemi- II’de<sup>357</sup> ise Langevin, Eddington, E. Meyerson, Planck, Reiser, Fevrier, Schrödinger, Pauli, Lupasco ve Lois de Broglie gibi bilginlerin determinizm problemini nasıl ele aldıklarını açıklar. Meyerson ve Planck’in metafiziksiz bir fiziğin olamayacağını fark ettiklerini söyler. Meyerson ve Planck’in

<sup>355</sup> nr. 4, 1 Mart 1954, s. 250- 254.

<sup>356</sup> nr. 7, 1 Haziran, s 1954, s. 2- 9.

<sup>357</sup> nr. 8, 1 Temmuz 1954, s. 85- 95.

saldırılarının doğaya nüfuz edilebileceği, ilimde açıklamanın esas olduğu noktasında toplandığı halde Lenin'in saldırısının fiziğin maddeden vazgeçemeyeceği, sübjektif izlenimlere kanamayacağı noktasında toplandığını belirtir. Prensiplerinin birbirine zıtlığına rağmen her iki yönün bir noktada birleştiğini yani ilmin metafiziksiz mümkün olamayacağını ifade eder.

Hilmi Ziya Ülken bir diğer yazısı "İrade ve Telkin"<sup>358</sup>de madde dünyası mekânla, bilinç dünyası zamanla ifade edilirken bilinçdışı dünya neyle ifade edilebilir sorusuna cevap arar. Bilinçaltının en belirgin özelliğinin mekân- zaman bütünlüğünün bulunması olduğunu ifade eden Hilmi Ziya Ülken, bilinçaltından bilince geçişin ancak mekân- zaman süreklisi içinde gerçekleştiğini ifade eder. Bu özelliğinin onu, bilincin sırf 'zamanî karakteri'nden olduğu kadar maddenin de sırf 'mekanî karakteri'nden ayırdığını söyler. "İrade ve Telkin- II"<sup>359</sup>de ise insanda bilinçaltından bilince geçişi sağlayan şeyin ne olduğu ve aşağı derecelerde bu hareket çok ağır olduğu halde insanda birden bire neden hızlandığı sorularını cevaplar. Bergson'un bunu insanda pragmatik bir alet olan zekânın gelişmesi ile açıkladığını söyleyen Hilmi Ziya Ülken, daha sonra insanda zekânın neden birden bire geliştiğini sorar. Bunun ilk organik sebebi olarak Van Bolck'un, insanın biyolojik bakımdan gecikmiş bir varlık olmasını ileri sürdüğünü belirtir. Bu gecikmenin onun içgüdülerinin eksikliğini zekâ ile tamamlamasına yardım ettiğini ifade eder. Yalnız içgüdülerine dayanan hayvana karşılık insanın, tecrübesine dayanan, öğrenen ve öğrendiklerini nesillere aktaran yani kısaca tecrübe yapan, kültür yaratan bir varlık olduğunu söyler. Fakat tecrübenin, insan bilincini bilinçdışı ile ilişkiye geçiren bir aracı rolü oynamadıkça, yalnız başına insana has manevi karakterlerin doğmasını açıklayamayacağını dile getirir. İrade ve telkinin birlikte işledikleri zaman kutuplaşma ve yayılma şeklinde devreli ritimler ile ruhi hayatımıza tam gelişimini kazandırdıklarını söyler.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu "Milliyet Nedir, Ne Değildir?"<sup>360</sup> başlığını taşıyan yazısında milliyetin ne olduğu konusunun bugün sosyolojinin aydınlatmak zorunda olduğu en önemli konulardan birisi olduğunu ifade eder. Bu yazısında milliyet

<sup>358</sup> nr. 16, 1 Mart 1955, s. 246- 251.

<sup>359</sup> nr. 17, 1 Nisan 1955, s. 331- 336.

<sup>360</sup> nr. 12, 1 Kasım 1954, s. 401- 404.

gerçeğinin yepyeni bir tanımını vereceğini ve bu tanımın doğru- yanlış kendisinin, görgülerinin, karşılaştırmalarının, denemelerinin bir eseri olduğunu belirtir. Ernest Renan'ın milletin bir 'ünite psychologique' olduğunu söylediğini ancak psikolojik bir birlik olan milletin nasıl bir psikolojik birlik olduğu konusu üzerinde şimdiye kadar durulmadığını söyler. İsmail Hakkı Baltacıoğlu milliyeti, din ve dil birliğinde veya kültür birliğinde arama çalışmalarının millet sosyolojisini aydınlatamadığını belirtir. Ona göre milliyet bir "gelenek birliği"<sup>361</sup> ve millet de "aralarında gelenek birliği olan bireylerin meydana getirdiği tinsel birliktir"<sup>362</sup>.

Enver Esenkova'nın "Sovyetlerin Felsefe Lügati"<sup>363</sup> adlı yazısı 1951'de Moskova'da Devlet Kitapları arasında basılan 'Sovyetlerin Felsefe Lügati' adlı eser üzerinedir. Bu eserde insanlığın ortak emeği olan kültüre hizmet edenlerin başında en büyük filozof olarak Stalin'in sonra Lenin'in daha sonra da Karl Marks ve Engels'in gösterildiği belirtilir. Gerçeklerin değiştirildiği, Marks ve Lenin'in göklere çıkartıldığı bu eserin eleştirisi yapılır ve sözlükteki bazı maddelerin işleniş tarzı ele alınır. Bu eserin bir sözlükten çok gerçekleri değiştiren bir propaganda bildirgesi olduğu ifade edilir.

Peyami Safa "Düşünce ve Hürriyet"<sup>364</sup> adlı yazısında insanın öncelikle düşünmeyi bilmesi daha sonra hürriyeti istemesi gerektiğini çünkü niteliği bilinmeyen bir şeyin hürriyetinin istenemeyeceğini belirtir. İnsanın düşünebilmesinin ve düşündüğünü ifade edebilmekte hür olmasının hakkı olduğunu ifade eder. İnsanın düşündüğünü ifade edebilmekte hür olduğu düşüncenin ise saf düşünce olması, sahtesi olmaması gerektiğini çünkü sahte düşüncenin hürriyetinden çeşitli felaketlerin doğacağını söyler. Bu ikisi arasındaki farkı ilmi metodun ortaya koyacağını ve kendilerinin ancak bu metoda uygun düşünce için hürriyet isteyebileceklerini dile getirir. Düşünce hürriyeti için öncelikle düşünce seviyesinin yükseltilmesine çalışılması gerektiğini belirten Peyami Safa, *Türk Düşüncesi* dergisinin öncelikle bu hürriyeti var edecek olan 'düşünce' üzerinde olduğunu vurgular. Bu makale de derginin çizgisini vermesi açısından önemlidir.

---

<sup>361</sup> İsmail Hakkı Baltacıoğlu, agm. s. 403.

<sup>362</sup> İsmail Hakkı Baltacıoğlu, agm. s. 403.

<sup>363</sup> nr. 21, 1 Ağustos 1955, s. 138- 145.

<sup>364</sup> nr. 38, 1 Nisan 1957, s. 1.

Peyami Safa bir diğerk yazısı “İlim ve Din Kavgası”nda<sup>365</sup> *Türk Düşüncesini* dergisinde ilk sayıdan beri memleketimizdeki pozitif ilim anlayışının 19. asır zihniyetini aşamadığını gösteren incelemeler yayınladıklarını ancak buna rağmen ilim ve fikir adamlarımızın modern bilgi ve düşüncelere doğru bir ilerleme kaydedemediklerini belirtir. Türkiye’de Hilmi Ziya Ülken ve Salih Murad Uzundilek gibi filozof ve ilim adamları dışında genel ilim zihniyetinin hala 19. asırdan kalma geri bilgi ve teorilerde olduğunu söyler.

### 2. 1. 1. 6. Tasavvuf Üzerine Yazılar

Dergide tasavvuf üzerine on beş makale kaleme alınmıştır. Bu konu üzerine yazılan makalelerin neredeyse hemen hepsi Füzuran Hüsrev Tökin’e aittir; ancak birer yazı ile İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve İbnütayyar Semahaddin Cem de yer alır. Füzuran Hüsrev Tökin yazılarında Bektaşilik, Mevlevilik, Bayramilik, Nakşîlik, Kadirilik, Rûfailik ve Yesevilik konularına değinir. Öncelikle bu tarikatların kurucularının kim olduklarını ve hayatlarını verdikten sonra bu tarikatların usülleri ve felsefeleri hakkında bilgiler verir. Örneğın Füzuran Hüsrev Tökin “Bektaşilik Nedir?”<sup>366</sup> adlı yazısında Türklerin Şamanlıktan İslamiyet’e geçişleri ile birlikte Şamanlık ile karışık bir Müslümanlığın meydana geldiğini ve Türklerin Şamanlığa İslami bir renk verdiklerini belirtir. Haçlı ordularının bıraktığı yıkıntılar, İlhanlılar’ın sürekli devam eden akınları, Moğol istilasını, Bizanslıların bitip tükenmeyen saldırıları, yıkılmak üzere olan Selçuklulardaki iç kavgalar vb. gibi sebepler yüzünden Anadolu’da güven ve düzenin kalmadığını, sosyal düzenin bozulduğunu ve sonuç olarak da halkın kendilerini hayata bağlayacak iman ve inançlarını kaybettiklerini ifade eder. Böyle bir zamanda Anadolu’ya gelen Horasan Erenleri ile halkın manevi bir kurtuluş yolu bulduklarını söyler. Ahmet Yesevi’nin tasavvuf fikirleri ile yüz yıllar boyunca halk üzerinde egemen olduğunu ve Türkler arasında ilk tarikatı kurduğunu ve Ahmet Yesevi’den sonra ikinci büyük tarikatın Hacı Bektaş Veli tarafından kurulan Bektaşilik olduğunu dile getirir. 7. yüzyılda Anadolu’da birçok sofi bulunduğunu belirten Füzuran Hüsrev Tökin, Şaman

<sup>365</sup> nr. 62, Mart 1960, s. 1- 2.

<sup>366</sup> nr. 34, 1 Aralık 1956, s. 29- 32.

dervişlerinin geniş çaptaki propagandalarının Anadolu’da büyük bir din değişmesine yol açtığını belirtir.

Füruzan Hüsrev Tökin “Bektaşilik Nedir?- II”de<sup>367</sup> de Hacı Bektaş Veli’nin diğer Türkmen babaları gibi eski atalarının örf ve adetlerini, geleneklerini nefsinde toplamış bir Şaman-Derviş olduğunu söyler. Bektaşiliğin Hacı Bektaş’tan sonra ikinci kurucusunun Balım Sultan olduğunu ve onun ölümünden 169 yıl sonra Bektaşiliği bir tarikat haline getirdiğini, ayin ve erkânda yeni değişmeler yaptığını, tekkelerin iç teşkilatını düzene koyduğunu, tekke mertebesini kurduğunu ve dervişler teşkilatını oluşturduğunu dile getirir. “Bektaşilik Nedir?- III”te<sup>368</sup> ise Bektaşiliğin sohbe dayandığını, onda namaz yerine niyazın olduğunu ve onun temelini enabe (el tutmak) ve ikrar olduğunu belirtir. Bektaşiliğin esaslarının doğrudan doğruya eski Türk adetlerine dayandığını ve onda Şamanlığın kalıntılarının görüldüğünü, aynı şekilde onda eski dinlerin kalıntılarına da rastlandığını ifade eder. Füruzan Hüsrev Tökin, Bektaşilikte, Allah, Muhammet ve Ali’ye iman olduğunu dile getirir.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu “O Sesi Bir Türü Unutamadım”<sup>369</sup> adlı yazısında on dört yaşındayken Sirkeciyesit’in karşı sırasında olan bir Rufai tekkesine gittiğini, dervişlerden birinin lam elif gibi kollarını açıp dönerken ‘Allah’ dediğini ve bu sesi asla unutamadığını söyler. O sesin öte âlemden geliyor gibi gizliliklerle dolu olduğunu ve hiçbir sesin bu kadar yakıcı, bu kadar içe işleyici olduğunu görmediğini belirtir.

İbnütayyar Semahaddin Cem “İnsan-ı Kamil ve Tasavvuf”<sup>370</sup> adlı yazısında ise Kuran’ın insan-ı kâmil en mükemmel ifade ve manalar içinde tarif ettiğini söyler ve bu durumu Bakara ve Ankebût surelerinden aldığı ayetlerle gösterir.

### 2. 1. 1. 7. Kıbrıs Üzerine Yazılar

Dergide Kıbrıs üzerine on üç makale vardır ve hepsi de Kıbrıs için çıkarılan özel sayıda<sup>371</sup> yer alır. Bu makalelerde genel olarak Kıbrıs’ın Türk olduğu, topraklarının Yunanistan’a katılmasının birçok açılardan imkânsızlığı, Yunanlıların Megali-ideası, Etnik-i Eterya Cemiyeti gibi meseleler üzerinde durulur. Peyami Safa “Kıbrıs

<sup>367</sup> nr. 35, 1 Ocak 1957, s. 32- 34.

<sup>368</sup> nr. 36, 1 Şubat 1957, s. 37- 40.

<sup>369</sup> nr. 30, 15 Nisan 1956, s. 323- 324.

<sup>370</sup> nr. 63, Nisan 1960, s.15- 24.

<sup>371</sup> Kıbrıs Özel Sayısı: nr. 48/ 49, Şubat- Mart 1958.

Davasında Rumlar ve Yunanlılar”<sup>372</sup> adlı yazısında Yunanistan’ın Kıbrıs’ı topraklarına katmaya çalışmasının temelinde Kıbrıs Rumlarının Yunanlı oldukları varsayımının yattığını ancak bunun doğru olmadığını ifade eder. Kıbrıs’ın milattan önce eski Yunanistan’a bir müddet bağlı kalmış olmasının bugünkü Yunanistan’la bir bağı olduğunu ispat etmediğini ve bu iddianın tarihi, coğrafi, siyasi ve etnolojik bakımdan doğruluğunun olmadığını belirtir. Yunanlıların bu iddialarının arkasında istilacı ve yayılmacı hırslarından gelen hayallerinin olduğunu söyler.

Peyami Safa “Kıbrıs Davasında Son İmkânlarımız”<sup>373</sup> adlı yazısında ise bugün Yunan adını alan melez kavmin eski Helenlerle ve Bizans’la tarihi, kavmi veya ırki hiçbir alakası olmadığını hatta dillerinin bile aynı olmadığını belirtir. Yunanlıların Kıbrıs üzerinde hiçbir hakkı olmadığını ve Kıbrıs adasının Yunanistan’a 110 mil uzakta, Türkiye’ye ise 40 mil yakında olduğunu söyler. Yunanlılar’ın Kıbrıs için bir damla kan dökmediğini ve adayı fetheden ve şehitler verenlerin Türkler olduğunu dile getirir. Kıbrıs davasının da aslında Kıbrıs davası değil, Yunan istila planının gerçekleşmesi için bir aşama olduğunu ifade eder.

İsmail Hami Danişmend “İslam ve Türk Tarihinde Kıbrıs”<sup>374</sup> adlı yazısında Kıbrıs’ın sadece Osmanlı tarihi açısından değil İslam tarihi açısından bizimle olan dini bağlılığını ve etnik bakımdan da Kıbrıs’ın Yunan değil Türk olduğunu delillerle ispat etmeye çalışır. Kıbrıs üzerinde İslam tarihinden geçen haklarımızın da milli hukukumuz kadar önemli olduğunu belirtir.

Ömer Sami Coşar “Kıbrıs’ta Türk Azmi”<sup>375</sup> adlı yazısında Kıbrıs’a yaptığı gezisinden aldığı izlenimleri aktarır. Oradaki Türk halkın kendi istiklalleri için yaşlı genç demeden savaşmaya hazır olduklarını ifade eder. Artık dünyanın, İngilizlerin Rumlara ayrıcalıklı davrandığını, silahsız Türk halkına ateş açtığını ve Türk bayraklarını ayakları ile çiğnediğini bildiğini söyler.

Şükrü Torun “Kıbrıs Meselesi ve Türkiye’nin Güvenliği”<sup>376</sup> adlı yazısında ise Kıbrıs adasının Türkiye’ye bağlanmasının bölgenin tarihi, ekonomik, coğrafi, jeolojik

<sup>372</sup> nr. 39, 1 Mayıs 1957, s. 1- 2.

<sup>373</sup> nr. 50/ 51 Nisan-Mayıs 1958, s. 1- 3.

<sup>374</sup> nr. 48/ 49 Şubat-Mart 1958, s. 12- 19.

<sup>375</sup> nr. 48/ 49 Şubat-Mart 1958, s. 22- 24.

<sup>376</sup> nr. 48/ 49 Şubat-Mart 1958, s. 25- 29.



ve stratejik şartları ile böyle bir birleşmeyi emrettiğini belirtir. Yunan dergilerinden birinde çıkan bir şiirden, bir makaleden, bir nutuktan ve Yunanistan’da oynan bir piyesten alınan örnekler ışığında Yunanlıların Kıbrıs üzerindeki ‘Helen’ taleplerinin Türkiye üzerinde korkunç emeller besleyen bir emperyalizmin göstergesi olduğunu söyler.

“Yunanistan’ın Kıbrısımızla Alakası Yoktur”<sup>377</sup> adlı yazı ise Birleşmiş Milletler tarafından 24 Eylül 1954’te yapılan Genel Kurul toplantısında baş delegelerden birisi olan Selim Sarper’in Yunanistan’ın Kıbrıs’la hiçbir tarihi, coğrafi, ırki ve iktisadi ilgisinin olmadığını ispat etmeye çalışan hitabesinden alınmıştır. Hitabede, Kıbrıs’ın coğrafi ve iktisadi durumundan, tarihinden ve orada oturan sakinlerinin ırki kökeninden bahsedilir.

Oktay Aslanapa’nın “Yunanistan ve Helen Fikri (Megalo-idea)”<sup>378</sup> adlı yazısı Atina Üniversitesi profesörlerinden Luvarias’ın Stuttgart’da ‘Üniversiades’ adlı akademik dergide yayımlanan ve Yunanlıların Megalo-idea’sını açıklayan yazısının tercümesidir. Yazıda Yunan politikalarının ve milliyetçiliğinin Türk düşmanlığına dayandığı ve Yunanlıların hala ortaçağ ve Haçlı seferleri zihniyetinden kendilerini kurtaramadıkları belirtilir.

Vecdi Bürün tarafından derlenen “Eterya Fesat ve Tedhiş Cemiyeti”<sup>379</sup> adlı yazıda Yunanlıların Etnik-i Eterya adlı kurumunun amacı, tarihi ve faaliyetleri anlatılır. Vecdi Bürün, 1841’de kurulan bu cemiyetin kuruluş sebeplerinin başında on dokuzuncu yüzyılın ilk yıllarında Avrupa’da uyanan, Hıristiyanların bağımsızlığına kavuşmasını savunan fikir cereyanı ile Rus Çarı Petro’nun Osmanlı İmparatorluğu’nu zayıf düşürmek ve parçalamak amacıyla yaptığı bazı girişimlerin yer aldığını ifade eder. Yazısında daha sonra İngiltere’nin, Fransa’nın ve Rusya’nın çıkarları doğrultusunda bu cemiyetten nasıl faydalandıklarını ve bu zararlı cemiyetin etkileri üzerinde durur.

Füruzan Hüsrev Tökin de “Jeoloji’nin ve Kronoloji’nin Işığı Altında Kıbrıs”<sup>380</sup> adlı yazısında Süveyş’in İngiltere’nin elinden çıkması ile İngiltere’nin Akdeniz’deki egemenliğini devam ettirebilmesi için Kıbrıs’ın tek sığınak haline geldiğini ve bu

<sup>377</sup> nr. 48/ 49 Şubat-Mart 1958, s. 30- 45.

<sup>378</sup> nr. 48/ 49 Şubat-Mart 1958, s. 46- 52.

<sup>379</sup> nr. 48/ 49 Şubat-Mart 1958, s. 53- 71.

<sup>380</sup> nr. 48/ 49 Şubat-Mart 1958, s. 72- 81.

sayede de değerini arttırdığını söyler. Bu nedenle de Türkiye'nin İngiltere için daima tehlikeli bir müttefik olduğunu belirtir. Kıbrıs adasının sadece Türkiye ve İngiltere için değil, komünist dünyasına karşı bütün batı dünyasının hayati bir üssü olduğunu ifade eden Füzûzan Hüsrev Tökin, Kıbrıs'ın coğrafi, tarihi ve dini olarak Anadolu'nun bir parçası olduğunu dile getirir.

### 2. 1. 1. 8. Eğitim Bilimleri Üzerine Yazılar

Dergide eğitim bilimleri üzerine on bir makale yazılmıştır, bunların sekizi eğitim bilimleri üzerine yazılmış genel yazılarken üç tanesi de pedagoji üzerinedir. Pedagoji üzerine olan yazıların hepsini kendisi de bir pedagoğ olan İsmail Hakkı Baltacıoğlu kaleme almıştır. Diğer eğitim bilimleri üzerine olan yazıların çoğunluğu ise Melahat Mansuroğlu'na aittir. Sermet Sami Uysal "Klasik Okulun Mahzurları ve Yeni Tedris Metotları"<sup>381</sup> adlı yazısında klasik okulun, öğrencilerin yüzde kırk ile ellisini eğitemediğini belirtir. Yeni eğitimcilerin klasik okulda belli başlı dört kusur bulunduğunu söyler. Bu kusurları ortak öğretim sistemi, didaktizm, infirat ve akademizm olarak sıraladıktan sonra hepsini tek tek açıklar. Klasik okulun bu yanlış metotlarından bahsettikten sonra okul sisteminde büsbütün değişiklikler yapan Dalton Planı, Winnetka Sistemi ve Proje Metodu üzerinde durur.

Mustafa Nuri Bayhan "Meslek Seçimi- I"<sup>382</sup> adlı yazısında üniversitelere girişte uygulanan ve sonunda insanın mesleğini kazanmasını sağlayarak bütün hayatını etkileyen 'sınav' yönteminin yanlışlığını açıklar. Bu sistem yerine kişinin çocukluğundan itibaren öğretmenleri tarafından tutulacak olan 'kabiliyet dosyası' ile üniversiteye başvurması ve orada kurulacak yetkili bir heyetçe öğrencinin dosyalarının incelenip hangi işe uygun olduğuna karar verilmesi ve o doğrultuda bölümlere gönderilmesi yönteminin uygulanmasını ister. Bu yöntem 'dosya usulü' adını veren Mustafa Nuri Bayhan, bu yöntemin sınav yöntemine göre daha ilmi olduğunu ifade eder ve bunun neden daha ilmi olduğunu açıklar.

M. Necmettin Özdarendeli "Okullarımızın Durumu"<sup>383</sup>nda eğitim sistemimizde tecrübelerden faydalanılmadığını, yeni metotlar aranılmadığını, Batı'da kullanılan

<sup>381</sup> nr. 10, 1 Eylül 1954, s. 281- 288.

<sup>382</sup> nr. 12, 1 Kasım 1954, s. 422- 427.

<sup>383</sup> nr. 13, 1 Aralık 1954, s. 37- 41.

metotların takip edilmediğini ve gelişmiş ülkelerin kaydettiği ilerlemelerin göz önüne alınmadığını söyler. Okullarda öğrencilere faydalı bilgilerin yanı sıra faydasız bilgilerin de öğretildiğini belirtir. Gençlerin ana dillerini bile doğru dürüst öğrenemediklerini oysa hayatta işlerine yarayabilecek tek şeyin ana dil bilgisi olduğunu ancak bunu öğrenmeden hayata atıldıklarını ifade eder. İş hayatında da araştırma veya yaratma güçlerinin bulunmadığını çünkü henüz ortaokul sıralarında ezberciliğe ve olayları tek tek öğrenmeye alıştıklarını bu nedenle de kıyaslama, düşünme, yaratma, analiz, sentez ve icat etme gibi kabiliyetlerini geliştiremediklerini vurgular. M. Necmettin Özdarendeli daha sonra kitapların yazılışı ve öğretmenlerin bilgi eksikliği konuları ile kurumlardaki eksiklikler, yönetmelik ve tüzüklerin iyi düşünülmeden hazırlanması gibi konular üzerinde durur.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu “Devrilmek Bilmeyen Pedagoji”<sup>384</sup> başlığını taşıyan yazısında yeni Türkiye için yeni okullar, yeni okullar için de yeni pedagojik metotlar gerektiğini belirtir. Bugünkü okul sistemimizin dünkünden ‘kitap, sınıf ve sınav’ gibi üç göreneği aldığını ifade ettikten sonra bunların eksikliklerine değinir. Kendisinin inandığı pedagojinin ‘yaratıcı eğitim pedagojisi’ olduğunu ve bunu ‘İçtimai Mektep’ adlı eserinde uzun uzadıya anlattığını söyler. İçtimai Mektep’te savunduğu bu prensiplerin; şahsiyet prensibi, çevre prensibi, travay prensibi, randıman prensibi ve inisiyasyon prensibi olduğunu dile getirir ve bunları tek tek açıklar. İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Tanzimat ve Meşrutiyet gibi Cumhuriyet öğretim ve eğitim sisteminin de plansız olduğunu söyler. Bunun nedenin ise onun, bir yaratma değil benzetme eğitim ve öğretim sistemi olmasında bulur. Ona göre pedagoji devriminin iki hareket noktası; eğitim üstüne bilgilerimizi yenileştirmek ve öğretmenleri pasiflikten, otomatlıktan kurtarmaktır.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu bir diğer yazısı “Hangi Pedagoji, Hangi Pedagog?”<sup>385</sup> da Tanzimat’tan bu yana açtığımız okullara, uyguladığımız programlara, okuttuğumuz kitaplara, kullandığımız yöntemlere bakıldığında bizim bir türlü pedagojiden; yani öğrencileri okul sıralarında oturtan, kitap okutan, bilgi ezberleten, sınavlara hazırlayan ve memurluğa özendiren pedagojiden anladığımızı belirtir. Bir

<sup>384</sup> nr. 6, 1 Mayıs 1954, s. 407- 410.

<sup>385</sup> nr. 20, 1 Temmuz 1955, s. 66- 70.

kütüphanede pedagoji üzerine üç türlü kitap okuduğunu söyler. Bunlardan ilki olan birinci gruptakilerin, bilim değerinden yoksul, fikir hamallığı yapanlar olduğunu; ikinci gruptakilerin ise birinciler gibi dağınık fikirler taşımadıklarını, kendine göre bir düzenlerinin olduğunu dile getirir. Bunların yazarlarının bir eğitim bilgini olduğunu ancak bir eğitim yazarı olmadığını, ikisi arasındaki ayrımın seyyahla coğrafyacı, kasapla teşrihçi, elektrikçi ile fizikçi arasındaki ayrım gibi olduğunu belirtir. Üçüncü gruptakilerin diğer iki gruptan çok farklı olduğunu çünkü birinci gruptakiler gibi eğitimi seyyah gözüyle görmediklerini, eğitim üzerine gelişigüzel konuşmadıklarını ve ikinci gruptakiler gibi de yalnız bilim gözüyle incelemediklerini ifade eder. Üçüncü gruptakilerin, eğitimin oluşunu, evrimini, varlığını anlamak isteyen filozoflar olduğunu söyler. Ona göre işte bunlar eğitimin yazarları, bilginleri değil, filozofları, pedagoğlarıdır.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu “Okul Tiyatrosu”<sup>386</sup> adlı yazısında ise kendi öz tiyatro anlayışını okul tiyatrosuna uygular. Aktör nedir ne değildir, okul tiyatrosunun amaçları nelerdir gibi sorulara cevaplar arar ve estetik anlayıştan yoksun bir tiyatro kurulamayacağı belirtir. Tiyatro pedagojisinin ana çizgilerini verir. Bizde gerçek tiyatro estetiğinin henüz yapılmadığını ve bu nedenle de tiyatro pedagojisinin yönetici düşüncelerden yoksun kaldığını ifade eder.

### 2. 1. 1. 9. Masonluk Üzerine Yazılar

*Türk Düşüncesi*'nde masonluk üzerine özel sayı<sup>387</sup> çıkarıldığını belirtmiştik. Bu konuda çıkan makale sayısı toplam on altıdır. Bu yazılardan altı tanesi tercüme iken on tanesi teliflidir. Masonluk üzerine yazılan yazıların çoğunluğu, telif ve tercüme her ikisinde de, imzasızdır. Biz bu kısımda sadece telif olanlara değineceğiz. Dergide Masonluk özel sayısının yayımlanmasının nedeni ise ortaçağdan bu yana masonluğun aleyhinde ve lehinde birçok hareketlerin olması ve *Türk Düşüncesi*'nin her iki tarafın iddialarını dinleyerek birçok kişi için meçhul kalmış noktaları ışığın önüne getirmeyi amaçlamasıdır. Bu karşılaştırma sayesinde kendiliğinden bir diyalektik metodun ortaya çıkacağı ve böylece her iki tarafı da düşünmeye sevk edeceği ifade edilir. Bu sayının

<sup>386</sup> nr. 28, 15 Mart 1956, s. 195- 197.

<sup>387</sup> Mason Özel Sayısı: nr. 60/61, Eylül-Ekim 1959.

masonluk hakkında en doğru karara varmak isteyenleri bu ifratlardan kaçınmaları dileğini taşıdığı söylenilir<sup>388</sup>.

İmzasız yayımlanan “Atatürk ve Masonluk”<sup>389</sup> adlı yazıda, Yedi Gün dergisinde yayımlanan ve Atatürk ile Türkiye’de doğunun en büyük masonu olarak kabul edilen M. Kemal Öke arasında geçen konuşma verilir. M. Kemal Öke’nin, Atatürk’ü masonların doğal lideri gibi göstermek istediği fakat Atatürk’ün bunu reddettiği; yabancı prensiplerden ibaret olan masonluk cemiyetine girmeyeceğini ve başkalarının prensiplerine bağlanmayacağını belirttiği söylenir.

İmzasız yayımlanan bir diğer yazı “Atatürk Masonluğu Niçin İlga Etti?”de<sup>390</sup> masonluğun bağlı kaldığı batıl alışkanlıkların hurafe ve taassup olarak adlandırılması gerektiği ve hurafeye, efsaneye vs. bağlılıklarının masonluğun seçkin ve ayırt edici özellikleri olduğu belirtilir. Atatürk’ün masonluğu Türk milleti için zararlı bir kurum olarak gördüğü için kapattığı ifade edilir.

S. R.<sup>391</sup> imzası ile yayımlanan “Mason Dili ve Mason Şahadetnamesi”nde<sup>392</sup> ise masonların bir tarikat gizliliği içinde olduklarından kendilerinden olanlarla anlaşabilmek için kapalı bir dil oluşturdukları, kendilerinden olanlara diplomalar verdikleri ve kendilerinden olanları tanımak için parolalar oluşturdukları söylenir ve bunlardan örnekler verilir.

İmzasız yayımlanan “Masonluğun Hukuki Durumu”nda<sup>393</sup> masonluğun gizlilik özelliğinin bir bakıma devam etmekle birlikte hukuki bakımdan gizli cemiyetlerden olmadığı ifade edilir. Hükümet makamlarının masonların belirli şehirlerde kaç toplantı yerlerinin olduğunu, nerelerde toplandıklarını, nasıl bir tüzüğe bağlı olduklarını, başkanlarının kim olduğunu ve merkezlerini resmen bildikleri ve kuruldukları bütün memleketlerde hükümet karşısında kanunun tayin ettiği oranda bağımsız oldukları belirtilir.

---

<sup>388</sup> Peyami Safa, “Bu Sayıyı Takdim”, nr. 60/61, Eylül- Ekim 1959, s. 1.

<sup>389</sup> nr. 60/ 61, Eylül- Ekim 1959, s. 31- 33.

<sup>390</sup> nr. 60/ 61, Eylül- Ekim 1959, s. 34- 38.

<sup>391</sup> S. R. imzasının kime ait olduğu tespit edilememiştir.

<sup>392</sup> nr. 60/ 61, Eylül- Ekim 1959, s. 48.

<sup>393</sup> nr. 60/ 61, Eylül- Ekim 1959, s. 50- 52.

İmzasız yayımlanan “İstanbuldaki Mahfiller”<sup>394</sup> adlı yazıda ise masonların İstanbul’da bulunan toplantı yerleri ve buralara alınacak kişilerin seçiminde uygulanan usuller üzerinde durulur.

### 2. 1. 1. 10. Türkiye ve Batı Medeniyeti Üzerine Yazılar

*Türk Düşüncesi*’nde bu konu üzerine sekiz makale yayınlanmıştır. Bu yazıların çoğunluğu Peyami Safa tarafından kaleme alınmıştır. Peyami Safa “*Türk Düşüncesi ve Batı Medeniyeti*”<sup>395</sup> adlı yazısında biri devrini tamamlamış ve tarihe mal olmuş ölü bir Batı, öteki de oluş halinde ve kendisinin bu olup biten tarafını tasfiyeye çalışan canlı bir Batı olduğunu anlatır. Türk Devriminin bu ikinci Batı tarafında olduğunu belirttikten sonra medeniyetler arasında bir sentez olması gerektiğini ve bu senteze en verimli memleketin Türkiye olduğunu gerekçeleri ile birlikte açıklar. Bu makale derginin genel çizgisini göstermesi ve sentez fikrini vurgulaması açısından önemlidir.

Peyami Safa “İnsanın Yeni Manası”<sup>396</sup> adlı yazısında ise insanın gerçeği, kendi kendisi ve doğa arasındaki ilişki içinde görmeye başlamasının Rönesans’ta başladığını söyler. Bu durumun insanın kendi kendine ve ‘ana tabiat’tan başka hiçbir insanüstü gerçeğe artık ümidini bağlamadığı bir dönemin başlangıcı olduğunu belirtir. Bu dönemden sonra insanın yeni tutkusunun doğayı son sırrına kadar anlayarak fethetmek ve kendi manasını bu fethin gerektirdiği bilgilerin sınırı içinde aramak olduğunu ifade eder. Bütün yeniçağın bu fethin tarihi ve insanın Allah’ı öldürerek onun yerine geçmesi gayretlerinin çabası olduğunu ve bu fethin insanın gururunu, bencil ihtiraslarını, keyif ve kazanç iştahını azdırdığını ve böylece onun kendi kendisini gayeleştirmesine sebep olduğunu belirtir. 20. yüzyıl insanının, Ortaçağın sonundan beri kendi kendine verdiği bu yeni anlamın; yani kendi kendini tanrılaştırmanın yanlışlığını anlamaktan gelen bir bunalım içerisinde olduğunu dile getirir. Rönesans’ın insana verdiği bu manayı reddetme düşüncesi ile oluşan bugünkü Batı medeniyetinin kaderinin, teknikle manevilik arasındaki mücadelenin sonunda doğacak olan “yeni insan” anlayışına bağlı olduğunu ifade eder. Bu mücadelede ise zafer ona göre ne tekniğin ne de maneviliğindir. Peyami Safa’ya göre problemin çözümü tekniği ve manevi değerleri

<sup>394</sup> nr. 60/ 61, Eylül- Ekim 1959, s. 60.

<sup>395</sup> nr. 1, 1Aralık, 1953, s. 4- 9.

<sup>396</sup> nr. 3, 1 Şubat 1954, s. 161- 164.

uzlaştıran bir ‘sentez’e varılmasındadır. Batı medeniyetinin içinde bulunduğu bunalımdan bu sentez sayesinde kurtulacağını belirtir. Türkiye’nin de kendi milli ve manevi değerlerini bu yeni sentezin içine katmadıkça, Batı medeniyetinin eski modeli önünde onu taklit etmekten başka hiçbir ideali olmayan ve yaratıcılıktan uzak bir seyirci halinde kalacağını ifade eder. Bu makale de derginin sentez fikrini göstermesi açısından önemlidir.

“Davamızın Yankıları”<sup>397</sup> adlı yazısında Peyami Safa, birinci sayıdan bu yana ortaya koymaya çalıştıkları ana mesele olan Batı medeniyetinin geçirdiği bunalımın ve 20. yüzyıl içinde Batı düşüncesinin aldığı yönün üniversite çevreleri ve aydınları düşündürmeye başladığını belirtir. Çeşitli gazete ve dergilerde bu davaya yöneltilen olumlu ve olumsuz eleştirilere cevap verir. İlk sayıda program başlığı ile verilen ve geçmiş-gelecek sentezini savunan görüşlerini tekrarlar ve asla geçmişe gözü kapalı olarak bağlananlardan olmadıklarını söyler. *Türk Düşüncesi*’nin hiçbir zaman teknik ilerlemenin aleyhinde olmadığını ancak teknik gelişmelerin manevi seviye ile bir hizaya gelmesini istediklerini ve bunun için de ikincisinin yükselmesini sağlayacak ayarlamalara ihtiyaç olduğunu tekrarladıklarını belirtir. Dün olduğu gibi bugün de Avrupa hayranı olduğunu ve Avrupa’nın diyalektik bir senteze gebe olduğuna inandığını ifade eden Peyami Safa, *Türk Düşüncesi*’nin Batı ilminin değil, 19. yüzyılın Marksist ve Pozitivist ilim görüşünün düşmanı olduğunu tekrarlar. Peyami Safa’nın bu yazısı da derginin çizgisini vermesi açısından önemlidir.

Peyami Safa “Batıyı Niçin Yanlış Anlıyoruz”da<sup>398</sup> ise Cumhuriyet’ten sonraki devlet adamlarımızın Türkiye’nin kurtuluşunun ‘ilim zihniyeti ve ondan doğan teknik’le olacağına inandıkları belirtir. İlimin ve ondan doğan tekniğin gerekliliğinin ve öneminin tartışılmayacağını söyler. Öte yandan ilim ve teknikteki bu yükselmeye karşı manevi hayatımızın ve ahlaki seviyemizin çok büyük bir düşüş gösterdiğini ifade eder. Aslında bu ikisi arasındaki oransızlığın sadece bize has olmadığını, bir dünya hadisesi olduğunu; ancak ileri memleketlerin bu oransızlığın bilincinde, telaşında ve onu ortadan kaldırma gayreti içinde olduklarını, bizde ise böyle bir çabanın olmadığını belirtir. Bu yazının

---

<sup>397</sup> nr. 5, 1 Mayıs 1954, s. 401- 406.

<sup>398</sup> nr. 53, 1 Şubat 1959, s. 1- 3.

devamı olan ve aynı adı taşıyan “Batıyı Niçin Yanlış Anlıyoruz”da<sup>399</sup> da 20. yüzyılda Batı düşüncesinin akılcı ve maddeci felsefe görüşlerinden çok uzaklaştığını ve bu konuda çok sayıda eser yazıldığını ifade eder. Bu yüzyılın büyük felsefecilerinin “cihana şamil (evrensel) bir aklın bütün hakikatleri kavradığı”<sup>400</sup> inancından uzaklaştıklarını belirtir. 19. yüzyılın modası olan pozitif ilimlerin bu yüzyılda, tabiat ilimlerinin yeni keşifleri ile eski kesinliğini tamamen kaybettiğini ise bilmeyen hiçbir fikir adamının olmadığını söyler.

Hilmi Ziya Ülken “Medeniyetimizin Değerler Sistemi”<sup>401</sup> adlı yazısında ilkel insanın medeniyetinde üstün olan kuvvetin inanış olduğunu ve mana, tabu ve totem inançlarının bu medeniyetin adeta temeli olduğunu söyler. Zihnimizin canlı ve cansız eşyayı ayırdığında bu zihniyetin bize ilkel görünmeye başladığını ifade eder. Bu kıyıdanış sayesinde birbirinden bazen çok uzak birçok medeniyetin (Uzakdoğu- Çin, Hint, Mezopotamya- İran, Mısır- Akdeniz ve son olarak Amerikan medeniyeti) doğmaya başladığını belirtir. Bu durumun birbirinden habersiz olan medeniyetlerin nasıl birbirine çok yakın bir kaderi ve evrimi olduğunu gösterdiğini dile getirir. Şimdi modern Batı medeniyetinin bu evrimden ayrılmakta ve yeni bir yükselme hattı çizmekte olduğunu ifade eder. Bu hattın başında skolâstiğe hücumun geldiğini ve bunun yeniçağın ilk niteliği olduğunu söyler. Yeniçağın ikinci niteliğinin ise akılla vicdan arasındaki çatışmanın halledilmesi ve ikisinin sınırlarını ayırması olduğunu belirtir. Bu durumun vicdanın üstünlüğünü kabul etmekle beraber akı kendi içinde özerk bıraktığını dile getirir. Yeniçağın üçüncü niteliğinin, özerkliğini kazanmış “tecrübî aklın üniversalleşmesi”<sup>402</sup> olduğunu ifade eder. Bu fikrin bizim medeniyetimize de yayıldığını ve onun bir bunalım yaşamasına neden olduğunu söyler. Medeniyetimizin 19. yüzyılda geçirdiği inkâr ve anarşi bunalımından sonra bütün değerleri bir düzen haline koyduğunu, bilmenin bağımsızlığını bozmaksızın inanmayı ona temel yaptığını dile getirir.

---

<sup>399</sup> nr. 55, 1 Nisan 1959, s. 1- 3.

<sup>400</sup> Peyami Safa, agm. s. 1.

<sup>401</sup> nr. 1, 1 Aralık 1953, s. 13- 16.

<sup>402</sup> Hilmi Ziya Ülken, agm. s. 15.



Hilmi Ziya Ülken bir diğer yazısı “*Türk Düşüncesi ve Dergilerimiz*”de<sup>403</sup> Gabriel Tarde’ın fikrin toplumsallaşmasını sağlayan iki araç olarak kitap ve gazeteyi söylediğini; ancak buna bir üçüncü yayın aracı olan dergiyi de eklemek gerektiğini söyler. Bir devre ait tartışılmış, düşünülmüş, konuşulmuş bütün meselelerin bir süre sonra tarihi birer hatıra haline geldiğini ve dergilerin o devre ait manzaraları gözümüzde canlandıklarını dile getirir. Hilmi Ziya Ülken daha sonra İngiltere’de ve Fransa’da çıkarılan dergilerden bahseder ve konuyu bizdeki dergilerin çıkış nedenine getirir. Bizde dergicilik faaliyetlerinin Batılılaşma ile başladığını belirtir. Bizdeki dergilerin Batılılaşma meselesini nasıl ele aldıklarını anlattıktan sonra *Türk Düşüncesi* dergisinin Batılılaşmayı nasıl algıladığını ve yayın hayatına çıkış amacını açıklar. Hilmi Ziya Ülken’e göre Batıcılık ve Batılılık yalnız ve kaçınılmaz, tek yol değil aynı zamanda bizim için toplumsal bir gerçeklik olmuştur. Batı medeniyetinin ne kendi ürünleri olan makine, teknik, fen, hatta ne de onları yapan ilim ve ilim zihniyetinden meydana gelmediğini, bütün bunları yaratanın, Batının manevi değerleri ve ruhu olduğunu ve ona nüfuz etmedikçe Batılı olamayacağımızı ifade eder. Yapılacak şeyin ise bu manaya nüfuz etmek olduğunu ve ancak o zaman Doğu’yu, İslam dünyasını skolâstik gözle değil, Batılı ve modern bir insan gözü ile yeniden incelemenin ve değerlendirmenin mümkün olabileceğini söyler.

Ahmet Mithat da “Avrupa’yı Beğenelim Mi Yoksa Ondan Nefret Mi Edelim?”<sup>404</sup> adlı yazısında Avrupa’yı ikiye ayırır. Bunlardan birincisinin Avrupa-yı maddi yani tekniğine hayran olduğumuz Avrupa olduğunu ve onu harfi harfine taklit etmemiz gerektiğini; ikincisinin ise Avrupa-yı manevi yani ahlakça ve maneviyatça çürümüş olan Avrupa olduğunu ve ondan kaçınmamız gerektiğini ifade eder. Ahmet Mithat’ın bu makalesi 10 Temmuz 1909’da Manastır’da *Neyyir-i Hakikat* gazetesinde yayımlanmıştır. *Türk Düşüncesi* dergisi, Ahmet Mithat’ın bu görüşünün basitliğine rağmen Türkiye’de yarım yüzyıl öncesinde bir Türk yazarının medeniyet bunalımının teknik ilerleme ile manevi soysuzlaşma arasındaki tersine orandan kaynaklandığını

---

<sup>403</sup> nr. 2, 1 Ocak 1954, s. 82- 87.

<sup>404</sup> nr. 2, 1 Ocak 1954, s. 93- 96.

görmesi açısından önemli olduğunu belirtir<sup>405</sup> ve bu nedenle de yazıyı oradan iktibas eder.

T. D. imzası ile yayımlanan “Biraz Daha Aydınlık”<sup>406</sup> adlı yazıda ise Batı medeniyetinin 20. yüzyılda bir bunalım geçirdiğinin birçok memlekette gerçekleşen büyük devrimlerden belli olduğu ve onun bir çağ sonu karakteri taşıdığı ve evrensel bir çapta olduğu belirtilir. Rönesans ile insanın Allah’tan uzaklaşıp doğaya yaklaşmasına paralel olarak, Allah’a yaklaşması hareketinin de olduğu; ancak son dört veya beş yüzyıl içinde iki kereden birisinin yani rasyonalizmin gittikçe daha ağır basarak “Rönesans insanının zihniyeti”<sup>407</sup> denilebilecek ve insanın kendinden başka hiçbir üstün varlığa inanmasına imkân vermeyen bir prensibin olduğu söylenir. Öte yandan bu zihniyetin de devrini tamamlamakta olduğu çünkü Batı medeniyetinin insanın yalnız kendi kendine inanması ve dayanmasının onu kurtaramadığını sezdiği ifade edilir. *Türk Düşüncesi*’nin ise ne maddeci ne de ruhçu olduğu çünkü gerçeğin daima iki taraflı olduğu ve bu açıdan *Türk Düşüncesi*’nin bir sentez aramadığı, gerçeğin kendisinde saklı sentezi göstermek istediği belirtilir. Bu hüküm de derginin çizgisini vermesi açısından önemlidir.

İsmail Hikmet Ertaylan “Londra Kültür İşleri ve School Of Oriental And African Studies”<sup>408</sup> başlığını taşıyan yazısında Londra Üniversitesi’nin bir parçası olan ‘Şarkiyat’ bölümünde yaptığı incelemelerini aktarır. Bu kurumda bütün doğu milletleri ile Afrika’da yaşayan milletlerin dillerinin okutulmakta ve bu milletlerin ilim ve kültürleri ile ilgili araştırmalar ve incelemeler yapılmakta olduğunu ifade eder. Dünyanın hemen her kesiminden gelen gençlerin olduğu bu kurumda bizim milletimizden tek bir kişinin bulunmadığını belirtir. Ayrıca bayraklarla süslenmiş sergide de bayrağımızın olmadığını söyler ve bunun sebebini de şahsi varlığımızı, şahsi gücümüzü ve kabiliyetimizi gösterecek bir enstitümüzün bulunmamasına bağlar. Birçok milletin zaman zaman açtığı sergileri dolaştığını ve Türk izi ve kokusu sinmiş işlemler, kıyafetler vs. gördüğünü ve bunları benimseyen milletlerin göğüslerini gere gere bu eserleri gözler önüne sermeye ve varlıklarını göstermeye çalıştıklarını bizim ise harstan,

<sup>405</sup> Ahmet Mithat, agm. s. 93.

<sup>406</sup> nr. 4, 1 Mart 1954, s. 241- 243.

<sup>407</sup> T. D., agm. s. 242.

<sup>408</sup> nr. 7, 1 Haziran 1954, s. 15- 18.

medeniyetten, sanattan nasibi olmayan bir milletmişiz gibi bir köşeye çekildiğimizi belirtir.

### 2. 1. 1. 11. Türkler Üzerine Yazılar

Dergide Türkler üzerine sekiz yazı yazılmıştır. Bu yazıların üçünü Azmi Güleç kaleme almıştır. Azmi Güleç “Türklerde At Sevgisi”<sup>409</sup> başlığını taşıyan yazısında atın, kadının ve kılıcın Türklerde kutsal sayılan üç ana değer olduğunu dile getirir. Doğuştan beri hayatları savaşla geçmiş bir toplum olan Türklerde yalnız savaşta değil, düğün ve törenlerde de ata binmenin ve cirit atmanın başlı başına bir adet ve gelenek halini aldığını ve bu nedenle de atın Türklerin hayatında çok önemli bir yere sahip olduğunu söyler. Hayatlarında çok önemli bir yer tutan ata karşı Türk toplumunun sevgisini göstermekte gecikmediğini ve halk hikâyelerinde, şiirlerinde ve atasözlerinde ona olan bu sevgilerini dile getirdiklerini belirtir.

Azmi Güleç “Türklük Hakkında İftira Edebiyatı”<sup>410</sup> adlı yazısında ise İran ve hatta Osmanlı edebiyatında Türk ve Türklük kavramlarının birçok haksız iftiraya uğradığını söyledikten sonra edebiyatta Türkler için kullanılan olumsuz örnekleri Hafızî Şirazî, Şeyh Sadî, Naima, Kadimî, Nef’î, Taşlıcalı Yahya, Fevrî, Atâî, Bursalı Hâşimi, Edirneli Havaî, Fâzıl, Vâsıf, Sürurî gibi şairlerin şiirlerinde kullandıklarını belirtir. Aynı adlı “Türklük Hakkında İftira Edebiyatı”nda<sup>411</sup> da Türklüğe karşı beslenen kin ve nefret duygusunun etkisini devam ettirebilmek için vaka nüvislerle bir takım şairlerin yarıştığı zamanların olduğunu ifade eder. Yazısında bu sefer şiirlerden ve ata sözlerden alınan örneklerle Türkler hakkında edebiyatta yürütülen karalamaları gösterir.

Hilmi Ziya Ülken de “Keyserling’e Göre Türkler”<sup>412</sup> adlı yazısında Keyserling’in Türkler’in göçebe ruhlu olduklarını ve başarılarını İslam’a bağlı olmaktan çok göçebe ruhlarına borçlu olduklarını fakat yine bundan dolayı idare ettikleri memleketleri asla tamamen Türkleştiremediklerini ifade ettiğini söyler. Ona göre Türkler, Avrupa ve Yakındoğu tarihinin tanıdığı en saf, tek efendi kavmidir. Türklerin tarih boyunca asil saydığı iki iş olan çiftçilik ve askerlik bir tarafa bırakılırsa hiçbir işi

<sup>409</sup> nr. 3, 1 Şubat 1954, s. 182- 187.

<sup>410</sup> nr. 8, 1 Temmuz 1954, s. 99- 105.

<sup>411</sup> nr. 36, 1 Şubat 1957, s. 17- 24.

<sup>412</sup> nr. 2, 1 Ocak 1954, s. 110-113.

sevmediklerini belirtir. Laikleşmeleri sonucunda İslam'dan uzaklaşır gibi görünmelerine rağmen psikolojik bakımdan daima Müslüman kaldıklarını çünkü onların İslamiyet'le yoğrulduklarını dile getirir. Günün birinde İslam dünyası harekete geçerse onu idare edecek olanların yine Türkler olacağını belirtir. Türklerin görülmemiş derecede eşitlik taraftarı olduklarını ve aynı zamanda son derece centilmen olduklarını ifade eder.

“Türklük Bakımından Aleviler”<sup>413</sup> adlı yazısında her Sünni-Türk gibi Alevilere karşı sevgisiz yetiştirildiğini belirten İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Fuat Köprülü'nün Bektaşî'lerden söz eden bir yazısından sonra bu konuyu merak ettiğini ve incelemeye başladığını söyler. İncelemelerinden sonra Sünni-Türklerin anatomik, morfolojik karakter ve ırk bakımından ne iseler Alevi-Türklerin de öyle olduklarını görür. Bu iki ırkdaş arasında din bakımından da bir ayrılık bulunmadığını ve ikisinin de Müslüman olduklarını dile getirir. Sünnilik fikrinin daha çok İslam ümmetçiliği ve İslam medeniyetçiliği; Alevilik fikrinin ise daha çok költürçülük, gelenekçilik ve Türkçülük fikri olduğunu ifade eder.

## 2. 1. 1. 12. İrtica Üzerine Yazılar

*Türk Düşüncesi*'nde irtica için de özel sayı<sup>414</sup> çıkarılmış ve bu konu üzerine yedi makale yazılmıştır. Dergide neden irtica için ayrı bir sayı çıkarıldığı belirtilmez; ancak bu sayıda yayımlanan ilk makale olan ve Peyami Safa tarafından kaleme alınan “İrtica Nedir?” başlıklı yazıda irtica, inkılâp ve devrim kavramlarının sınırlandırılmaları gerektiği aksi takdirde gazeteciler tarafından bu kavramların ulu orta kullanılageldiği ve çeşitli suistimallere uğrayarak bu şekilde zihinleri karıştırdığı belirtilir. Bu hayati kavramları halis fikir adamlarımızın kullanmaları ve bu nedenle bu davayı günlük yazarların ve makalecilerin ellerinden koparıp ilme maletmek gerektiği ifade edilir<sup>415</sup>. İrtica üzerine Peyami Safa, Hilmi Ziya Ülken, İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve Vecdi Bürün gibi dergide çokça yazısı çıkan yazarların yanı sıra Ali Fuat Başgil ve Bekir Berk'in de yazıları yer alır.

<sup>413</sup> nr. 13, 1 Aralık 1954, s. 1- 5.

<sup>414</sup> İrtica Özel Sayısı: nr. 56, 1 Mayıs 1959.

<sup>415</sup> nr. 56, 1 Mayıs 1959, s. 3.

Peyami Safa “İrtica Nedir?”de<sup>416</sup> her bilinçli varlığın hafızası aracılığıyla kendi kendisini unutmaktan kurtulduğunu ve kendisini tanıdığını belirtir. Kişiler için hafıza ne ise toplumlar için de tarih ve geleneğin o olduğunu ifade eder. Ona göre tarihsiz ve geleneksiz millet yoktur, tarihini kaybeden millet hafızasını ve bilincini de kaybeder. Her memlekette kendini unutmaya tehlikesini önlemeye çalışan bir muhafazakârlık akımı olduğunu ve bu muhafazakârlığın tarihçi ve gelenekçi olduğunu dile getirir. Muhafazakârlığın eskiyi koruduğunu fakat yeniyi tepmediğini; teptiği zaman ise irtica olacağını ifade eder. Muhafazakârlık ve irticanın aynı şey olmadığı gibi, irtica ve yobazlığın da aynı şey olmadığını söyler. Mürtecinin, geleneğe ve tarihe bağlı olduğunu, onun bu tavrının hatalı olabileceğini fakat asla sahtekâr olmadığını belirtir. Yobazın ise samimi olmadığını, amacının eğilimleri sömürerek karışıklık çıkarmak ve geçici nüfuzla bazı dünya nimetlerini elde etmek olduğunu ifade eder.

Ali Fuat Başgil “Türkiye’de İrtica Var Mıdır?”<sup>417</sup> adlı yazısında Türkiye’de irtica olmadığını; ancak cahilce bir bağnazlıkla milletin diline, dinine, tarihine, manevi ve ahlaki değerlerine yapılan saldırılara karşı verilen haklı tepkilerin olduğunu belirtir. Müslümanlığa ait olan usülleri yerine getirmenin veya Medeni Kanunu tenkit etmenin irtica olmadığını ifade eder.

Hilmi Ziya Ülken “Batıda ve Bizde İrtica”<sup>418</sup> adlı yazısında irtica kelimesinin siyasi ve toplumsal hayatta geriye dönüşü kural sayan bir adlandırma olduğunu ve son asır tarihimizde daima olumsuz ve kötü bir kelime halinde kullanıldığını söyler. Yazısında daha sonra Batı, Yakın ve Ortadoğu toplumlarında meydana gelen ilerleme evrelerini ve Fransa’daki siyasi partilerin demokrasi kavramı etrafında nasıl yer aldıklarını ele alır.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu da “Softa ve Mürteci”<sup>419</sup> adlı yazısında softanın mürteceden apayrı olduğunu; mürtecinin samimi bir insanken softanın böyle olmadığını belirtir. İsmail Hakkı Baltacıoğlu irticanın dine özgü bir şey olmadığını, sosyal kurumların hepsinde irtica olabileceğini ifade eder. İrticanın artık yaşama hakkı

<sup>416</sup> nr. 56, 1 Mayıs 1959, s. 1- 3.

<sup>417</sup> nr. 56, 1 Mayıs 1959, s. 4- 6.

<sup>418</sup> nr. 56, 1 Mayıs 1959, s. 7- 11.

<sup>419</sup> nr. 56, 1 Mayıs 1959, s. 12- 16.

kalmamış olan ölü devirlere dönmek, artık görevini kaybetmiş olan gelenek ve görenekleri yaşamak ve mürtecinin de bu geriliği yapan kişi olduğunu dile getirir.

Vecdi Bürün “Tarihimizde İrtica”da<sup>420</sup> Osmanlı tarihindeki isyanların; devletin kendi içindeki isyanlar ve halkın devlete karşı giriştiği isyanlar olarak iki bölümde düşünülebileceğini ifade eder. Bu isyanların hiçbirisinin sebebinin dini irtica olmadığını, devşirme vezir ve serdarların, Türk topluluğuna karşı bilinçaltılarında besledikleri intikamcı duyguların, servet biriktirme hırslarının yahut da iyi yetişmemiş iktidar sahiplerinin saldırgan eğilimlerinin sonucu olduğunu belirtir. Vecdi Bürün daha sonra III. Selim devrinde geliştirilen Batılılaşma hareketine karşı yapılan Kabakçı Mustafa isyanı üzerinde durur ve bu isyanın da dini irtica ile hiçbir ilişkisinin olmadığını söyler.

Cahit Tanyol “Dün ve Bugün İrtica- İnkılâp”<sup>421</sup> başlıklı yazısında irtica olaylarının dini sömüren bir yanlışlık olduğunu ifade eder. Buna sebep olarak da Osmanlının çöküş zamanlarında birçok karışıklık ve isyanın şeriat kılığına girerek ortaya çıkmasının ve birçok haksızlığa şeriatın alet edilmesinin neden olduğunu belirtir. İslam dininin gelişmeye engel olup olmadığı meselesinde taklitçilerin geriliğimizin nedenini İslamiyet’te aradıklarını, buna delil olarak da bütün İslam milletinin geriliğini ileri sürdüklerini söyler. İslamiyet’te irticaya sebep olan şeyin “onun fazla akli olması, muamelat sahasında cari olan rasyonalizmin inanç ve ibadet sahasına da teşmil edilmiş bulunması”<sup>422</sup> olduğunu dile getirir. İslamiyet’in akla fazla yer vermemesinin haram ve helalin bir tefsir ve mantık oyunuyla yer değiştirmesine sebep olduğunu ve davranışlara ait hükümlerin din eğitiminde ön plana çıktığını ifade eder. Dinde bulunan bir takım emir ve yasakların karşılaştırma yoluyla sınırlarını genişlettiğini ve işin çığırından çıkarak şeriatla ilgili her şeyin hilesini bulmanın din sayıldığını belirtir.

### 2. 1. 1. 13. İnkılâp Üzerine Yazılar

Dergide bu konu üzerine altı makale yazılmıştır. Bu yazıların üçü Peyami Safa’ya aittir. Peyami Safa “İnkılâbın Mimarisi”<sup>423</sup> başlıklı yazısında değişmenin,

<sup>420</sup> nr. 56, 1 Mayıs 1959, s. 17- 23.

<sup>421</sup> nr. 56, 1 Mayıs 1959, s. 24- 29.

<sup>422</sup> Cahit Tanyol, agm. s. 27.

<sup>423</sup> nr. 20, 1 Temmuz 1955, s. 65.

tarzını yine kültürden aldığını söyler. Bizde ise Tanzimat'tan bu yana inkılâp hareketlerinin kültür çevrelerinden ve onun halka yayılmış tam bilincinden değil, saray, ordu ve devletten geldiğini ifade eder. Konağı yıktığımızı fakat onun sağlam kalmış malzemesini yeni bir binada nasıl kullanacağımızı bilemediğimizi, bu nedenle de onun yerine bir apartman çıkamadığımızı dile getirir. Osmanlı kültürünün yıkıntıları önünde, şaşkın, birbirimize baktığımızı ve içinde boğulduğumuz kültür bunalımının sebebinin de bu olduğunu belirtir.

Peyami Safa “İnkılâp Anlayışımızdaki Hatalar”<sup>424</sup> adlı yazısında ise inkılâbın kurallara değil, birbiriyle tarihi bağları olan davranışlara ve geleneklere dayandığını söyler. Peyami Safa, tarihte hiçbir inkılâbın ötekinin aynısı olmadığını, her inkılâbın kendi tipini yarattığını yani tercüme inkılâp olmayacağını ifade eder. Türk inkılâp hareketlerinin Atatürk'ten önce başladığını ve onun zamanında da devam ettiğini ve gerçek inkılâpların tek bir adamın değil, tarihin malı olduğunu dile getirir. İnkılâbın bir evrim hamlesi olduğunu bu nedenle tarihsiz evrim olmayacağını ve geçmişe dayanmayan bir geleceğin temelini de olmayacağını belirtir.

Peyami Safa bir diğer makalesi “Hukuki ve İktisadi İzahlar”da<sup>425</sup> bugüne kadar Türk inkılâbının hukuki ve iktisadi olmak üzere iki açıklamasının olduğunu ifade eder. Hukuki açıklamanın Kemalizm'i Fransız ihtilalinin kopyasından başka bir şey olmayan meşrutiyetin, cumhuriyet şeklinde bir devamı ve ilerlemesi farz ettiğini söyler. İktisadi açıklamanın ise bu görüşü reddettiğini ve Kemalizm'i geri bir ziraat memleketi olan Türkiye'nin ileri sanayi memleketlerinin, kapitalist ve emperyalist boyunduruğundan milletçe bir kurtuluş hareketi olarak gördüğünü belirtir. Peyami Safa ise Kemalizm'in ne idealist görüşe dayanan hukuki ne de materyalist görüşe dayanan iktisadi açıklamalarının dar kadrosuna sığdırılamayacağını düşünür. Türk inkılâbını yalnız hukuki ve iktisadi olarak değil, toplu bir tarih, kültür ve medeniyet hareketi olarak incelemek gerektiğini dile getirir.

---

<sup>424</sup> nr. 57, Haziran- Temmuz 1959, s. 1- 3.

<sup>425</sup> nr. 57, Haziran- Temmuz 1959, s. 44- 46.

Hilmi Ziya Ülken “İçtimai Değişme ve İnkılâp”<sup>426</sup> adlı yazısında bir toplumun değişmesini gerekli kılan şartlar olduğunu belirtir. Bundan dolayı da inkılâpların; teknik, siyasi, kültür, demografik ve içtimai bünye inkılâpları olmak üzere tiplere ayrıldığını ifade eder. Batı kültürünün üstünlüğünün ilk çağlardan bu yana kesintisiz ve sürekli devam eden bir geleneğe dayanması, bütün değişmelere rağmen kökleriyle bağlarını kesmemesi olduğunu söyler. Değişmelerin Doğu ve Batıda aldığı manzaralar karşılaştırılınca Doğu’nun kendi oluşumuna daha gerçekçi ve ilmi bir gözle bakması gerektiğinin anlaşılacağını dile getirir.

Vecdi Bürün “Tarihimize İnkılâp ve İnkılâpçı Hükümdarlar”<sup>427</sup> başlığını taşıyan yazısında tarihimizin ilk gerçek inkılâpçısının Genç Osman olduğunu ve Türk inkılâp fikirlerinin ondan başlayarak -1622’den saltanatın kaldırıldığı 1922 yılına kadar üç buçuk asırlık bir tarihi olduğunu söyler. Genç Osman’ın izinden giden inkılâpçı hükümdarların Sultan Mustafa, III. Selim, Sultan Mahmut ve Sultan Abdülmecit olduklarını dile getirir. İnkılâpçı hükümdarların başarılı olamamalarının başlıca sebebinin bu ölçüde bir yaradılış özelliklerine ve teşkilatçı dehaya sahip olmamalarına bağlar.

Bekir Berk “Millete Mal Olmayan Bir İnkılâp”<sup>428</sup> bir kısım değişikliklerin ne yapılırsa yapılsın halk tarafından benimsenmediğini söyler. Bu durumun sonucunda ise millete mal olmayan inkılâplardan bahsetmek gerektiğini ifade eder. Millete mal olmayan inkılâplara örnek olarak efendi, bey, paşa, molla, hafız, hanım, hazretleri vs. unvanlarını gösterir ve bunların kaldırılmasını ister.

## 2. 1. 1. 14. Kültür Üzerine Yazılar

Dergide kültür üzerine altı makale yazılmıştır. Bu yazıların beş tanesi Peyami Safa’ya ve bir tanesi de Hilmi Ziya Ülken’e aittir. Hilmi Ziya Ülken “Kültür ve Medeniyet”<sup>429</sup> adlı yazısında bazı bilim adamlarının, M. Herskovits gibi, kültür, medeniyet ve gelenek kelimelerinin eşanlamlı olduğunu, buna karşın bazı sosyologların ise, Durkheim ve Mauss gibi, kültür ve medeniyeti ayırmaya çalıştıklarını ifade eder.

<sup>426</sup> nr. 57, Haziran- Temmuz 1959, s. 4- 11.

<sup>427</sup> nr. 57, Haziran- Temmuz 1959, s. 22- 25.

<sup>428</sup> nr. 57, Haziran- Temmuz 1959, s. 26- 38.

<sup>429</sup> nr. 13, 1 Aralık 1954, s. 6- 12.



Ona göre ise gerçekte kültür ve medeniyeti hiçbir suretle ayırmaya imkân yoktur. Kültürün mahalli olduğu kadar da evrensel olduğu için kültürün milli, medeniyetin milletlerarası olduğundan bahsedilemeyeceğini söyler. Aynı şekilde kültürün manevi olduğu kadar da maddi olduğu için kültürün manevi, medeniyetin maddi veya teknik olduğundan bahsedilemeyeceğini belirtir. Ona göre medeniyet, aynı kültür faaliyetlerinin son halkası ve eseridir; kültür dinamik, medeniyet statiktir. Hilmi Ziya Ülken kültürün hareket halinde bir ok, medeniyetin de o okun daima ulaştığı son nokta olduğunu ve laboratuardaki bir ilim faaliyetinin kültür, şişedeki ilacın ise medeniyet olduğunu dile getirir.

Peyami Safa “Kültür Abur Cuburu”<sup>430</sup> adlı yazısında birkaç derginin yayınladığı küçük ve ucuz kitap serilerinden başka halkın ihtiyacını karşılayacak eser olmadığını ve halkın bu dergilerde yayımlanan bir takım kültür kırıntıları ile doymak zorunda kaldıklarını ifade eder. Bu küçük kitaplara sığdırılmak için yerli ve yabancı eserlerin kesilip budandığını da belirtir. Aynı şekilde Osmanlıca bilmediği için gerek milli gerekse de yabancı eserlerin metinlerini okuyan ancak anlamayan gençliğin bu ‘kültür abur cuburu’ nedeniyle ruh ve zekâ karışıklığına uğradığını söyler.

Peyami Safa “Çıplak Adam Sembolü”<sup>431</sup> adlı yazısında ise okulun kültür değil bilgi verdiğini; ancak bilgi ile kültür arasındaki farkın bilinmemesinden dolayı bütün kültür hizmetlerinin eğitim ve öğretim sisteminden beklendiğini ifade eder. Bilginin, kültürün malzemesi olduğunu ve okuldan kültür beklemenin bakkal dükkânını mutfak zannetmeye benzediğini söyler. Kültür kazanmanın yolunun yalnız okul dışı kitaplar veya dergiler okumakla sağlanamayacağını, aynı şekilde okuduğu üzerinde düşünmek ve başkalarının verdiği hükümleri kabul veya reddedebilmek için onları metotlu bir çözümlenme ve eleştiri süzgecinden de geçirmek gerektiğini belirtir. Türkiye’de gerçek kültür adamının ve düşünürün azlığının milli zihin yapımızla ilgili olduğunu çünkü doğu kafasının sezgi kafası olduğunu, mantık kafası olmadığını, bu nedenle çözümlenmede, terkipte, kıyaslama ve karar vermede zorluk çektiğini ve düşünürken konunun sınırları içinde kalamadığını, meseleden meseleye atladığını söyler. Türkiye’nin, mantık kafasını gençlere kazandırmak zorunda olduğunu, bunu eğitim ve

<sup>430</sup> nr. 21, 1 Ağustos 1955, s. 129- 130.

<sup>431</sup> nr. 26, 1 Ocak 1956, s. 65- 66.

öğretim sistemi ve okul vermediğine göre devletin, okul dışı yayın ve kurumlarına eğitim ve öğretim sistemi kadar önem vermesi gerektiğini belirtir.

Peyami Safa “Hazıra Konuculuk ve Yaratıcılık”ta<sup>432</sup> bir memlekete tekniğin ya sırf sonuç olarak yani etkeninden kopmuş halde ya da etkeniyle yani kültürle beraber iki türlü girdiğini belirtir. Makine tekniğinin gerektirdiği kültürün, manevi ilimler kültürü ile paralel olarak geliştiğini yani kısaca kültürsüz tekniğin olamayacağını söyler.

Peyami Safa “Şiirsiz Dünya Hayali”nde<sup>433</sup> de şiirsiz, müziksiz, resimsiz, ahlaksız, felsefesiz bir dünyada tekniğin de mümkün olamayacağını, kültürsüz bir teknik peşinde koşanların robotların da bir kültür ürünü olduğunu unuttuklarını ifade eder.

“Bilgi ve Kültür”<sup>434</sup> başlıklı yazı Marmara Üniversitesi’nin açılış töreni nedeniyle Marmara Sineması’nda Peyami Safa’nın üniversitelilere yaptığı konuşmasından alınmıştır. Peyami Safa, bu konuşmasında bilginin ham madde, kültürün ise yapılmış madde olduğunu söyler. Bilginin ampulün camı ve teli, kültürün ise bu camın ve telin ampul haline gelmesi yani yanması ve ışık vermesi olduğunu ifade eder. Üniversite’den mezun olan gençlerin kültür hayatlarının da sona erdiğini oysa asıl kültür hayatının üniversiteden çıkınca başladığını ifade eder. Üniversiteden alınan her bilgiyi zekâda öğretmek, her bilgi üstünde düşünmeye çalışmak gerektiğini dile getirir.

### 2. 1. 1. 15. Popüler Yazılar

Dergide gündelik konular üzerine yazılmış popüler yazılar da vardır. Bu yazılar da kültür ve inkılâp üzerine yazılarla eş sayıdadır ve altı tanedir. Fuat Gedik “Kadını Anlamak Zorluğu”<sup>435</sup> adlı yazısında dünya edebiyatından şair, romancı ve filozofların kadınları anlamak için yaptıkları zekâ hamlelerini anlatır ve kadını anlamanın zorluğu üzerinde durur.

İmzasız yayımlanan “Aşkta ve Evlilikte Kavga Lazım Mıdır”<sup>436</sup> adlı yazıda bir Fransız dergisinden alınan cevaplar verilir. Ruh doktorlarının evli çiftlere veya sevgililere biraz kavga etmelerini söyledikleri belirtilir. Evlilik hayatında mutlu

<sup>432</sup> nr. 43, 1 Eylül 1957, s. 1- 2.

<sup>433</sup> nr. 44, 15 Ekim 1957, s. 1- 2.

<sup>434</sup> nr. 45, 15 Kasım 1957, s. 1- 2.

<sup>435</sup> nr. 1 Aralık 1958, s. 23- 25.

<sup>436</sup> nr. 34, 1 Aralık 1956, s. 23- 25.

olabilmek için birbirine benzemenin şart olmadığı fakat karı kocadan birinin diğerinin becerilerine karşılık gelen kusurlarının olması gerektiği ifade edilir. Erkeğin kadında daha çok analık hissi aradığı, kadının ise kocasının daha erkek olmasını istediği söylenir.

İmzasız yayımlanan “Gülmesini Biliyor Musunuz?”<sup>437</sup> da uzmanların tıbbi çalışmaları sonucunda gülmesini bilen bir insanın genellikle dengeli bir insan olduğunun tespit edildiği belirtilir. Yine aynı şekilde bir üniversitede yapılan psikolojik testlerin sonucunda gülme testlerinde başta yer alanların zekâ testlerinde de aşağı yukarı aynı yerde yer aldıklarının görüldüğü söylenir.

Neyyire Koçar “Aşk Kadını Güzelleştirir Mi?”<sup>438</sup> adlı yazısında aşkın kadını derinleştirip güzelleştirdiğini tanık olduğu kadınlardaki değişimlerle birlikte anlatır.

### **2. 1. 1. 16. Basın-Yayın Üzerine Yazılar**

Dergide basın-yayın üzerine beş makale yayımlanmıştır. Hepsi Hidayet Uğur tarafından yazılan makalelerde Jön Türklerin çıkarmış olduğu Mizan, Meşveret ve Terakki gazeteleri üzerinde durulur ve bu gazetelerin kimler tarafından ve nasıl çıkarıldığı anlatılır. Hidayet Uğur “Jön Türklerin Çıkardığı Gazeteler: 1. Mizan”<sup>439</sup> da Mehmet Murad Bey (1853- 1914) tarafından ilk olarak İstanbul’da çıkarılmaya başlanan Mizan gazetesinin 1886- 1890 yılları arasının birinci devresini, Mısır (1895) ve Paris (1896) yılları arasının ise ikinci devresini oluşturduğunu söyler. II. Meşrutiyet ilan edildikten sonra yine İstanbul’da yayım hayatına devam eden gazetenin 31 Mart Vakası’ndan sonra kapatıldığını belirtir. Mizan gazetesinin Kahire nüshasındaki yazıların- Tunalı Hilmi’nin bir iki yazısı istisna edilirse- Murad Bey’in imzasını taşıdıklarını dile getirir. Paris kısmındaki yazıların ise daha çok Mizan gazetesinin temsil ettiği Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin yazı kurulu tarafından hazırlandığını ifade eder. Hidayet Uğur daha sonra Murad Bey’in yabancı ülkelere memlekete duyurmaya çalıştığı fikirlerini aktarır.

---

<sup>437</sup> nr. 35, 1 Ocak 1957, s. 53- 54.

<sup>438</sup> nr. 34, 1 Aralık 1956, s. 10- 11.

<sup>439</sup> nr. 15, 1 Şubat 1954, s. 180- 184.

Hidayet Uğur “Jön Türklerin Çıkardığı Gazeteler: 1. Mizan- II”de<sup>440</sup> ise Mizancı Murad Bey’in Abdülhamit hakkındaki düşüncelerini ve imparatorluğun içine düştüğü durumun sebeplerini verir. Gazetede imparatorluğun içine düştüğü duruma sebep olarak ıslahatın uygulanamamasının ve hükümeteşizliğin gösterildiğini belirtir ve gazetede bu etkenlerin de açıklandığını söyler.

Hidayet Uğur “Jön Türklerin Çıkardığı Gazeteler: 1. Mizan- III”de<sup>441</sup> de imparatorluğun içine düştüğü durumun sebeplerini vermeye devam eder. İslahatın uygulanamaması ve hükümeteşizliğe ek olarak vazife duygusunun yokluğu ve sahte terbiye de eklenir, bu etken de öncekilerde yapıldığı üzere açıklanır. Daha sonra kurtuluş yolları verilir. Bunlar; Kanun-i Esasi’nin uygulanmasının, din usulüne uyulmasının, Osmanlılık ideolojisinin kabul edilmesinin, devletin kendine has bir politika benimsemesinin (Mizan gazetesinde, Namık Kemal’in ortaya attığı siyasi fikirler kabul edilir) ve Rusya’ya karşı tedbirler alınmasının gerekliliğidir. Makalede son olarak Jön Türk neşriyatının amacının Avrupalıların Türkiye’ye hasta adam gözüyle bakma konusunda yanıldıklarını göstermek olduğunu söyler.

Hidayet Uğur “Jön Türklerin Çıkardığı Gazeteler: II. Meşveret”<sup>442</sup> adlı yazısında ise Ahmed Rıza Bey tarafından 1895’te çıkarılmaya başlanan Meşveret gazetesinden bahseder ve gazetenin 2 Mayıs 1895’te kapandığını belirtir. Hidayet Uğur, gazetenin Osmanlı Terakki ve İttihad Cemiyeti’nin yayın organı olduğunu ifade eder. Meşveret gazetesinin amacının bir yandan hükümetin idaresizliği yüzünden meydana gelen durumun korkunçluğunu halka anlatmak ve Osmanlılık fikrinin gerçekleşmesine zemin hazırlamak, diğere bir yandan da devlet şeklinin ıslah edilmesi yolunda gerekli düşünceleri savunmak olduğunu söyler. Gazetede imparatorluğu kötü duruma düşüren sebepler olarak ise eğitim ve öğretim sisteminin ihmal edilışinin; adalet mekanizmasının, tersane ve Bahriye’nin bozulmasının; mülki ve askeri idarisizliğin; Abdülhamit’in ve Saray’ın etkilerinin; ıslahatların ve yabancıların müdahalesinin gösterildiğini belirtir. Yazıda daha sonra Abdülhamit’in neler yaptığı ve Meşveret’in ne istediği konularına değinilir.

---

<sup>440</sup> nr. 16, 1 Mart 1955, s. 268- 272.

<sup>441</sup> nr. 17, 1 Nisan 1955, s. 345- 350.

<sup>442</sup> nr. 19, 1 Haziran 1955, s. 2- 19.

Hidayet Uğur “Jön Türklerin Çıkardığı Gazeteler: III. Terakki”de<sup>443</sup> ise Terakki gazetesinden bahseder ve gazetenin 1906’da Paris’te çıkmaya başladığını ve 1907’de kapandığını söyler. Gazetede yazıların birkaç kişi dışında genel olarak Prens Sabahaddin imzası taşıdığını belirtir. Prens Sabahaddin’in memleketin kurtuluşu için âdem-i merkezîyet fikrini ortaya attığını ve bu görüşü savunanlarla birlikte bir grup oluşturduğunu; “fenn-i ictima”ya<sup>444</sup> dayanan “teşebbüs-i şahsi”<sup>445</sup> fikrini de Osmanlı toplumunun düzelmesi için gerekli gördüğünü dile getirir. Terakki gazetesinde Jön-Türk neşriyatının eleştirisinin yapıldığını ifade eder. Yazıda son olarak Mizan, Meşveret ve Terakki gazetelerinin birer Jön Türk organı olduklarını ve genel olarak ortak bir nokta etrafında topladıklarını söyler. Bu gazetelerin ağırlık merkezlerini iki ana meselenin oluşturduğunu belirtir. Bunlar; imparatorluğun niçin çöküntüye uğradığı ve memleketin ancak gerçek Kanuni Esasi’nin uygulanması ve Millet Meclisi’nin açılmasıyla kurtulacağı fikridir.

### 2. 1. 1. 17. Yeni İnsan Tipi Üzerine Yazılar

Dergide bu konu üzerine sadece dört makale yayımlanmıştır; ancak derginin genel çizgisine uygun olduğu için bu yazıları da vermeyi uygun gördük. Bu yazıların hepsi Hilmi Ziya Ülken tarafından kaleme alınmıştır. Hilmi Ziya Ülken “Tarih Boyunca İnsan İdeali”<sup>446</sup> adlı yazısında tarih boyunca insanın kendisine verdiği anlamın zamanlara ve iklimlere göre değiştiğini, bunlar arasında farklılıklar olduğu gibi benzerliklerin de olduğunu söyler. Bu yazısında Doğu ve Batı medeniyetinin tanıdığı başlıca tipleri ele alır. Yeni zamanların son tipi olan faydacı insanın maddenin kölesi haline geldikten sonra değişerek maneviyata da değer vermeye başladığını ve böylece “yeni insan tipi” adı verilen bir oluşuma gittiğini belirtir.

Hilmi Ziya Ülken “Bugünün İnsanı- I”de<sup>447</sup> ise yeni insanın başlıca özelliklerini sıralar. Buna göre yeni insanda madde ve mana birbirini tamamlar; mekânda ayrı alanlar işgal eden dünya ve ahiret kozmogonilerinin yerine manevi ve ruhani âlemle tabiat iç içe geçmiş olarak görülür; bir tarafa kütlenin anonimliğini, öbür tarafa ferdin anarşik

<sup>443</sup> nr. 20, 1 Temmuz 1955, s. 72- 86.

<sup>444</sup> Hidayet Uğur, agm. s. 72.

<sup>445</sup> Hidayet Uğur, agm. s. 72.

<sup>446</sup> nr. 3, 1 Şubat 1954, s. 165- 172.

<sup>447</sup> nr. 4, 1 Mart 1954, s. 244- 249.

ruhunu koyan cemiyetçilik ve fertçilik kutuplarının yerini kendinde bütün ile parçayı, cemiyetle ferdi birleştiren şahsiyetçilik görüşü alır ve bunun sonucunda yeni insanın “müfrit cemiyetçiliğin hüküm sürmesinden doğan totalitarizm ile müfrit fertçilikten doğan demagoji ve anarşinin buhranından kurtulmak için”<sup>448</sup> çabaladığını söyler. Hilmi Ziya Ülken, bu durumun siyasi hayatta hiçbir yerde tam olarak gerçekleşmediğini ancak yeni insanın bu yol üzerinde olduğunu belirtir. Ona göre modern ilmin yeni verilerinden ışığını ve kuvvetini alan bu yeni insanda bilgi imanla tamamlanmakta ve onun maddesi ile manası arasındaki ikilik ortadan kalkmaktadır.

Hilmi Ziya Ülken “Bugünün İnsanı- II”de<sup>449</sup> de bugünün insanında kararsızlığa ve huzursuzluğa sebep olan büyük olayları üç ana grupta toplar. Bunlar; nüfus ve ekonomi krizi, teknik kriz, bilgi ve iman krizidir. Nüfus ve ekonomik ve teknik krize neden olan sebepleri sıraladıktan sonra bilgi ve iman krizine gelir. Ona göre bilgi ve iman krizine sebep üç bin yıllık ilmimizin dayanağı olan mantık prensiplerinin sarsılmazlığı ve determinizmdir. Bugünün insanının bir tarafıyla toplum diğer tarafıyla da fert olduğunu fark etmesi gerektiğini dile getirir. Toplum ve ferdin aynı kişiliğin iki ayrı manzarası olduğunu ve bugünün insanının teknik, nüfus ve iman krizlerinin önüne geçmek için bu bütünü temel almak zorunda olduğunu söyler. Batı medeniyetinin, iradeyi, faaliyeti, hareketi ölçüyü aşarak geliştirirken telkini ihmal ettiğini; Doğu medeniyetinin de tasavvufa, gönül âlemine kendini verirken iradeyi unuttuğunu belirtir. Ona göre tam insan ne biriyle ne de ötekiyle gerçekleşebilir. Yarının medeniyetinin, insanın bütünlüğüne dayanan işte bu ‘dünya medeniyeti’ olacağını ifade eder. Bu hüküm de derginin çizgisini vermesi açısından önemlidir.

Hilmi Ziya Ülken “Guardini’nin Kudret Hakkında Düşünceleri”nde<sup>450</sup> ise Aristo’dan bu yana hâkimiyet ve kudret meselelerinin birçok kişi tarafından ele alındığını, bunu ele alan kişilerden birisinin de Alman düşünürü Guardini olduğunu ve bazı bakımlardan kendi tezlerine yakın olduğu için onun ‘Kudret’ adlı kitabındaki düşünceleri üzerinde duracağını belirtir. Guardini’ye göre kudret ruhla mevcuttur ve evrensel karakterlidir. İnsanın hakiki amilinin hâkimiyet iradesi olduğunu ve insanın

<sup>448</sup> Hilmi Ziya Ülken, agm. s. 247.

<sup>449</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 358- 364.

<sup>450</sup> nr. 9, 1 Ağustos 1954, s. 178- 183.

bunu ancak hürriyet sayesinde kullanabileceğini belirtir. Bugünkü insanın sorumluluğunu ve hürriyetini kaybettikçe bu kudretin bir anlamının kalmadığını ve artık kuvvetle elde edilmeyen şeyin değersiz sayıldığını, bu suretle de temeli akıldan ve ruhtan gelmeyen bir kültürün kurulduğunu söyler. Hilmi Ziya Ülken, Guardini'nin insanlığın bir çağ değiştirmekte olduğu hakkındaki genel düşüncesine katılır ve yeni bir insan tipinin doğduğunu söyler. Maddecilerin ve ruhçuların bu durumun çözümü için farklı görüşleri savduklarını; ancak hepsinin ortak noktasının insanlığın bugün bir bunalım içinde olduğu fikri olduğunu ifade eder.

### 2. 1. 1. 18. Diğer Yazılar

Dergide bu konuların dışında farklı konular üzerine yazılmış yirmi sekiz makale daha vardır. Abdullah Cevdet, *Türk Düşüncesi*'ne gönderdiği ve dergide "Dr. Abdullah Cevdet'in Bir Mektubu"<sup>451</sup> başlığı ile yayımlanan yazısında Peyami Safa'nın "birer cereyan temsil eden bir *Türk Yurdu*, bir *İçtihad*, bir de *Sebilü'r- Reşad* vardı. *Türk Yurdu* hedefine vardı. Türk ümmetlikten çıktı ve milletliğe girdi. *İçtihad*, asrîlik istiyordu bu da oldu. *Sebilü'r- Reşad*'ın müdafaa ettiği zühdilik kal'olundu. *Türk Yurdu*'nun, *İçtihad*'ın rolleri hitam bulmuştur"<sup>452</sup> sözüne karşı çıkar ve *Türk Yurdu*'nun görevinin henüz bitmediğini ve hatta gençliğin şu haline bakılarak *Türk Yurdu*'nun görevinin yeni başladığını söyler.

Adil Başal tarafından yazılan "Göze Batan Adam"<sup>453</sup> adlı yazıda *Yeditepe* dergisinde 15 Ağustos 1954'te çıkan 'Göze Batan Adam' başlıklı yazı eleştirilir. Bu yazıda güya realist davranıldığı ancak realizmin insanı ve toplumu kötülemek demek olmadığı belirtilir. Yazıda köyün, köylünün, muhtarın, öğretmen ve hemşirenin sürekli kötülendiğini söyleyen Adil Başal, bu duruma karşı çıkar ve köyün iyi özelliklerinden neden tek bir kelime söylenmediğini sorar.

Peyami Safa "Teşekkül Halinde Bir Nesil"<sup>454</sup> başlıklı yazısında kendi neslinin ve kendisinden öncekilerin, denemeci, mütefekkir, şair veya romancı temsilcileri olduğunu ve bu kişilerin bir nesil veya bir grup adına bir tartışmaya mensup ve muhatap

<sup>451</sup> nr. 1 Aralık 1953, s. 26- 31.

<sup>452</sup> Abdullah Cevdet, agm. s. 26.

<sup>453</sup> nr. 11, 1 Ekim 1954, s. 397- 399.

<sup>454</sup> nr. 15, 1 Şubat 1954, s. 161.

olabilecek şöhrete, otoriteye ve kültüre sahip olduklarını; ancak bugünkü neslin içinde onları temsil eden tek bir şöhretin ve otoritenin çıkmadığını, davalarını, ne istediklerini ve aralarından kimleri istediklerini bilemediklerini söyler. Onların şimdilik sürekli birbirleriyle çekiştiklerini, kendi kapalı ve küçük dünyalarının dışına çıkamadıklarını belirtir. Bu nedenle karşılarında teşekkül halinde, kendini arayan bir nesil olduğunu ve kendilerinin onların olgunlaşmasını ve kendi kendileri olmasını beklediklerini dile getirir.

Enver Esenkova “İhtilalin Tahlili”<sup>455</sup> adlı yazısında, ihtilalin tarifini vermez, tahliline çalışır. Öncelikle ihtilallerin ortak nitelikleri üzerinde durur. İhtilalin bir boşluk yaratmak yerine canlı bir kaynaşma yarattığını ifade eder. Sonra Fransız ve Rus ihtilalleri üzerinde durur ve her iki ihtilal öncesinde de fikri bir hazırlanma devresinin görüldüğünü ifade eder. Modern ihtilallerde başlıca rolü fikirlerin yani ideolojilerin oynadığını belirtir. Bu tip ihtilallerin bir teşkilat, düzenleme ve taktik işi olduğunu, devamlı ve disiplinli ihtilalciler ve savaşçı aydınlar yetiştirmelerinin başarılarının temel şartı olduğunu söyler.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu “Yapıcı Adam Psikolojisi”<sup>456</sup> adlı yazısında yapıcı adamın belli başlı özellikleri üzerinde durur. Bunlardan birincisi yapıcı adamın işin mekanizmasını çok iyi bilmesidir. Yapıcı adam tıpkı bir makinist gibi, hangi düğmeye basacağını hangi kolu çevireceğini çok iyi bilir. İkincisi; kimi seçeceğini, nereye koyacağını çok iyi bilmesi, ayrıntılar üzerinde durmaktan kaçınması, sadece baş, düzenleyici, beyin işi görmesidir. Üçüncüsü; toplu, bütün görme gücünü taşımasıdır. Dördüncüsü; çok düşünmesi, ağır karar vermesi, zamanının az değil, çok olmasıdır.

Rifat Necdet Evrimer “İnsanoğlunun Mukaddesleri”<sup>457</sup> adlı yazısında hayat, sevgi ve hürriyetin insanoğlunun en büyük değerleri olduğunu belirtir. Sevenin kuvvetlenip tazelendiğini, kendinden memnun olduğunu ve hürriyeti kutsal saydığını söyler. Mutluluğun en büyük güvencesinin hürriyet olduğunu ve insanlar arasındaki ortak mutluluğu yalnızca hürriyetin sağladığını şairlerden ve düşünürlerden aldığı örneklerle açıklar.

---

<sup>455</sup> nr. 17, 1 Nisan 1955, s. 351- 359.

<sup>456</sup> nr. 36, 1 Şubat 1957, s. 2- 5.

<sup>457</sup> nr. 30, 15 Mayıs 1956, s. 335- 337.



S. Y.<sup>458</sup> imzası ile dergiye yollanan “Mahkûm Gözüyle Biz ve Ötesi”<sup>459</sup> adlı mektupta ise mahkûm olan S. Y., Avrupa’daki hapisanelerde uygun ve teşkilatlı bir kurum binasının, tecrübeli ve uzman bir personelin, suçlunun topluma yeniden katılmasını sağlayan ve çok geniş imkânlar sağlayan ileri ve medeni bir infaz sisteminin olduğunu belirtir. Bizim hapisanelerimizde de uzman personel, modern kurum binası ve uygun bir infaz şekli gerektiğini dile getirir. Teşkilatsız ve sağlıksız binalar içinde cahil ve ehliyetsiz bir personelin idaresi altında ve aynı zamanda karışık bir infaz sistemi karşısında bir suçluyu topluma yaklaştırmamanın ve sosyal bir kimlik kazandırmanın imkânsız olduğunu ifade eder.

İsmet Tümtürk- Bekir Berk tarafından yazılan “Put”<sup>460</sup> adlı yazıda Sovyet Rusya’da inkılâbın üstünlüğü ve dokunulmazlığı sistemi olduğu ve bu sistemin temel unsurlarından birisinin putçuluk olduğu belirtilir. Puta karşı gelmenin suçların en ağırı ve en affedilmezi olduğu ve puta tapmaya herkesin mecbur olduğu ifade edilir. Bir kimse putlaştırılmaya başlandığında, onun gerçekte nasıl bir insan olduğunun yani hakiki şahsiyetinin kaybolmaya ve zamanla bizim için erişilmez olmaya başladığı dile getirilir.

Mehmet Toprak “Modern Batı Düşüncesi ve Ruh Terbiyesi”<sup>461</sup> adlı yazısında ülkemizde bir terbiye bunalımının yaşandığını ve bunun her şeyden önce ruh ve düşünce bunalımı halinde görüldüğünü belirtir. Bu bunalımın başlıca nedeninin, milli kültürümüzün tamamıyla tanınmaması ve değerlendirilmemesi, aynı zamanda milli dehanın uyanmasında başlıca rol oynaması gereken Batı kültür ve zihniyetinin tam anlamıyla anlaşılabilmesi olduğunu ifade eder. Aydınlarımızın çoğunun, Batı zihniyeti hakkında daha çok on sekizinci ve on dokuzuncu asrın materyalist ve aşırı rasyonalist anlayışlarına göre hüküm vermekte ısrar ettiklerini söyler. Daha sonra modern Batı terbiyesi ile gerçek Batı zihniyeti arasında yaptığı incelemelerini verir. Klasik psikoloji ile yeni tecrübî psikoloji arasındaki esaslı farklara ve modern terbiyecilerin çocuğu nasıl incelediğine değinir. Klasik psikolojinin, çocuğu gerçek ve müşahhas olmayan bir varlık olarak ve dışarıdan tatbik edilen belli ve değişmez formüllere göre istenen şekilde

<sup>458</sup> S. Y. imzasının kime ait olduğu tespit edilememiştir.

<sup>459</sup> nr. 46/ 47 Aralık 1957- Şubat 1958, s. 30- 35.

<sup>460</sup> nr. 57, Haziran- Temmuz 1959, s. 39- 43.

<sup>461</sup> nr. 59, 1 Ağustos 1959, s. 3- 8.

yoğrulmaya müsait, cansız ve şekilsiz bir kitle olarak kabul ettiğini dile getirir. Yeni tecrübî psikolojiye göre ise çocuğun artık bir obje, ruhsuz bir kitle olarak kabul edilmediğini, tersine çocuğun sonsuz ilerleme imkânları içeren, daima değişen ve bu nedenle de daima olgunlaşma halinde bulunan canlı bir varlık yani şahsiyet olarak kabul edildiğini belirtir.

## 2. 1. 2. TANITIM YAZILARI

*Türk Düşüncesi*'nde yetmiş yazı kişiler ve kırk dört yazı da eserler hakkında olmak üzere toplam yüz on dört tanıtım yazısı yayımlanmıştır.

### 2. 1. 2. 1. Kişiler Üzerine Tanıtım Yazıları

Dergide kişiler üzerine tanıtım yazıları değişik kişiler tarafından yazılmakla birlikte daha çok T. D. imzasıyla ve Peyami Safa'nın, Vecdi Bürün'ün, İbnütayyar Semahaddin Cem'im ve Rifat Necdet Evrimer'in kalemıyla yazılmıştır. *Türk Düşüncesi*'nde en fazla İsmail Safa<sup>462</sup>, İlhami Safa<sup>463</sup> ve Mevlana<sup>464</sup> üzerine yazı bulunmaktadır.

Kişiler üzerine tanıtım yazılarında genel olarak bir şairin, yazarın, sanatçının veya önemli bir şahsiyetin hayatı, sanat anlayışı, eserleri veya kişiliği hakkında bilgiler verilir. Bu yazılar daha çok o dönemde ölen kişiler üzerine yazılmıştır. Yabancı şahsiyetlerden Eugene O'Neil, Safo, Friedrich Nietzsche, D. H. Lawrence, Edgar Allan Poe, François Sagan, Prof. Dr. Philipp Schweinfurth, Gabrielle Sidonie Colette, Ernest Hemingway, Carl Marks, Ramakrishna, Malaparte ve Minou Drouet hakkında bilgiler verilir.

Yerli şahsiyetlerden ise Mevlana, İsmail Safa, İlhami Safa, Nurettin Artam, Asaf Halet Çelebi, Aka Gündüz, Şeyh Bedreddin, Necip Celal, Muhiddin Diler, Nasreddin Hoca, Cahit Sıktı Tarancı, Şeyhülislam Yahya, Emin Büleld, Tahsin Nahid, Atatürk,

<sup>462</sup> nr. 5, 1 Nisan 1955: Derginin kapağında bu sayıdaki yazıların bir bölümünün şair İsmail Safa'nın 53. ölüm yıldönümü nedeni ile onun hayatına, eserlerine ve şiirlerine ayrıldığı duyurulur.

<sup>463</sup> nr. 12, 1 Kasım 1954: Derginin 'Kayıplarımız' başlığını taşıyan bölümünde İlhami Safa'nın ölümü üzerine yazılan yazıları kapsar.

<sup>464</sup> nr. 14, 1 Ocak 1955; Bu sayıdaki yazıların, roman tercümesi ve tiyatro üzerine yazılar hariç, hepsi Mevlana üzerinedir.

Mithat Cemal Kuntay, Osman Attila, Sadri Maksudî Arsal, Dadaloğlu ve Mehmed Halid Bayrı üzerine yazılar yazılmıştır.

T. D. imzası ile yazılan “İsmail Safa’nın Biyografisi”<sup>465</sup> adlı yazıda şair İsmail Safa’nın hayat hikâyesi verilir. T. D. imzası ile yazılan bir diğer yazı “İsmail Safa’nın Bibliyografyası”nda<sup>466</sup> da İsmail Safa’nın eserleri üzerinde durulur. T. D. imzası ile yazılan “İsmail Safa’nın Şeceresi”nde<sup>467</sup> ise İsmail Safa’nın anne tarafından şeceresi verilmiştir.

Ali Kami Akyüz’ün “Kardeşim İsmail Safa”<sup>468</sup> adlı yazısı kardeşi İsmail Safa sürgündeyken kendisine gönderdiği mektuplarından yararlanarak yazdığı ve 1914’de *İçtihat* dergisinde neşredilen makalesidir. *Türk Düşüncesi*, edebiyat tarihine malolabilecek bir vesika değeri taşıdığını düşündükleri bu yazıyı aynen verir. Bu yazısında Ali Kami Akyüz on üç sene önce ölen kardeşi İsmail Safa’yı anlatır. Eflatun Cem Güney’in “İsmail Safa İçin Bir Mektup”<sup>469</sup> adlı yazısı esasında kendisinin Agâh Sırrı Levent’e İsmail Safa hakkında yazdığı mektubudur. *Türk Düşüncesi* bu mektubu aynen yayımlar. Eflatun Cem Güney mektubunda Agâh Sırrı Levent’e İsmail Safa’yı anmanın bir şükran borcu ve dergileri için yaptığı hizmetlerini belirtecek yazılar hazırlamanın da şerefli bir vazife olduğunu ifade ederek onun hakkındaki düşünlerini aktarır. Cenap Şahabettin ise “İsmail Safa ve Mensiyat”<sup>470</sup> adlı yazısında Mensiyat kitabının yazarı İsmail Safa’nın şairliği hakkındaki görüşlerini bildirir.

İlhami Safa “Babama Ait Birkaç Hatıra”<sup>471</sup> adlı yazısında babası İsmail Safa’ya dair birkaç hatıra anlatır ve babasında vatan ve çocukları olmak üzere iki büyük aşk olduğunu söyler. Peyami Safa “Babam İsmail Safa”<sup>472</sup> adlı yazısında babası İsmail Safa’nın Tanzimat’tan sonraki edebiyat tarihinde hürriyet için sürgünde ölen tek şair olduğunu söyler. Peyami Safa, “Fikret’ten, Akif’ten ve başkalarından çok evvel, Öksüz Ahmet ve Çirkin Kız gibi manzumeleriyle Türk şiirine, o zamanki Batı şiirinde

<sup>465</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 222- 223.

<sup>466</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 224.

<sup>467</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s.225.

<sup>468</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 326- 336.

<sup>469</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 337- 338.

<sup>470</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 339.

<sup>471</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 340- 341.

<sup>472</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 342- 346.

kullanılan manzum hikâye çeşidini getiren”<sup>473</sup> babası olduğunu belirtir. “Türkçenin halk dili sınırları içinde kapalı kalmış gizli kabiliyetlerini Türk şiirine kazandıran ve onu Osmanlıcanın karanlık melez dil yapısından kurtarmaya çalışan”<sup>474</sup> kişinin de o olduğunu ifade eder. Onun ideali ile hayatı ve eserleri arasında çok büyük bir uygunluk bulunduğunu dile getirir.

Elif Naci “Bence İlhami”<sup>475</sup> adlı yazısında İlhami Safa’nın ölümü üzerine onun hakkındaki düşüncelerini dile getirir. “Bence İlhami”<sup>476</sup> adlı yazı İlhami Safa’nın ölümü üzerine *Posta* gazetesinde Mithat Cemal Kuntay’ın kaleme aldığı yazıdır. “İlhami Safa”<sup>477</sup> adlı yazı yine İlhami Safa’nın ölümü üzerine *Vakit* gazetesinde çıkan Nurettin Artam’ın yazısıdır. Aynı adı taşıyan “İlhami Safa”<sup>478</sup> adlı yazı ise Enis Tahsil Til’in İlhami Safa’nın ölümü üzerine *Vatan* gazetesinde kaleme aldığı yazısıdır. “İlhami Safa”<sup>479</sup> adını taşıyan bir diğer yazı ise İlhami Safa’nın ölümü üzerine *Memleket* gazetesinde çıkan Ahmet Selami Sel’in yazısıdır. “İlhami Ağabey”<sup>480</sup> adlı yazı ise Son Saat gazetesinde İlhami Safa’nın ölümü üzerine Vecdi Bürün’ün kaleme aldığı yazıdır.

Peyami Safa “Ya Hazreti Mevlana”<sup>481</sup> adlı yazısında ise *Türk Düşüncesi* dergisinin birinci sayısından beri Mevlana’nın yolundan gittiğini belirtir ve dergide Mevlana ve dünyanın bugünkü eğilimleri arasında bir sentez kurulması ihtiyacını duyduklarını ifade eder.

Hilmi Ziya Ülken de “Mevlana ve Muhiti”<sup>482</sup> adlı yazısında Mevlana’nın yaşadığı çevrenin koşullarını verir. Bu koşullar sonucunda ortaya çıkan hava ile insanların maddi unsurların bir önemi olmadığını anladıklarını ve sûflerin sözlerinin üzerlerinde etkili olmaya başladığını dile getirir. Mevlana’nın da işte böyle bir çevrede dünyaya geldiğini ve o hareketli çevre ile birlikte doğudan batıya göç ettiğini ve Anadolu’nun yeni manevi havasına karıştığını ifade eder.

---

<sup>473</sup> Peyami Safa, agm. s. 342.

<sup>474</sup> Peyami Safa, agm. s. 342.

<sup>475</sup> nr. 12, 1 Kasım 1954, s. 468- 469.

<sup>476</sup> nr. 12, 1 Kasım 1954, s. 469-470.

<sup>477</sup> nr. 12, 1 Kasım 1954, s. 470- 471.

<sup>478</sup> nr. 12, 1 Kasım 1954, s. 471- 472.

<sup>479</sup> nr. 12, 1 Kasım 1954, s. 472- 473.

<sup>480</sup> nr. 12, 1 Kasım 1954, s. 473.

<sup>481</sup> nr. 14, 1 Ocak 1955, s. 81.

<sup>482</sup> nr. 14, 1 Ocak 1955, s. 82- 91.

Asaf Halet Çelebi “Mevlana ve Şems”<sup>483</sup> adlı yazısında ise Mevlana’yı dolu ve yanmaya hazırlanmış bir lamba gibi açıklayanların Şems’in konumunu da bir kibritin yaptığı işe benzettiklerini anlatır. Asıl yanan ve nurlananın Mevlana olduğunu; onu uyandırmak ve ışık saçarak bir hale getirmek için bir kibritin gerektiğini ve bunu da Şems’in yaptığını ifade eder.

İbnütayyar Semahaddin Cem “Mevlana’nın Yaşı Münasebetiyle”<sup>484</sup> adlı yazısında Mevlana’nın hayatının aşamaları incelendiğinde doğum yılı olarak gösterilen 1207 yılına karşı şüphelerin ve güvensizliğin arttığını belirtir ve Mevlana’nın doğum tarihi olarak 1194- 1195 yıllarını verir. Yazısında neden bu yılları gösterdiğini de sebepleri ile açıklar.

Bedri Noyan “Mevlana Celaleddin-i Rumi”<sup>485</sup> adlı yazısında Mevlana’nın hayatını, çağdaşları ile olan ilişkilerini, fikir hayatındaki olgunlaşma devrelerini, Şems-i Tebrizi ile olan ilişkisini, tasavvuf, din ve ruh anlayışını, şiirlerini, Türkçeye neler kattığını, eserlerini ve Mevlevilik konularını ele alır. Bedri Noyan “Mevlana Celaleddin-i Rum- II”de<sup>486</sup> ise Mevlevi müziği ve Mevlevi ayininin yapılış şekli, Mevlana hakkında söylenenler, onun eserlerini tercüme edenler ve Mevlana’nın ölümü konuları üzerinde durur.

F. Nafiz Uzluk “Mevlana’nın Doğum Yılı Üstüne Bir Araştırma”<sup>487</sup> adlı yazısında Mevlana’nın doğum tarihi olarak bugüne kadar bilim dünyasının bildirdiği 30 Eylül 1207 yılının doğru olmadığını ifade eder. Mevlana’nın bu tarihten 5- 6 yıl daha önce doğduğunu Türkiye’de ilk olarak Abdülbaki Gölpınarlı’nın ileri sürdüğünü ancak onun iddia ettiği bu tarihin de doğru olmadığını belirtir. Mevlana’nın 750. yıl dönümü nedeniyle bu konuyu incelemeye aldığını söyler. “Mevlana’nın Doğum Yılı Üstüne Bir Araştırma-II”de<sup>488</sup> de Abdülbaki Gölpınarlı’nın Mevlana’nın doğum tarihi üzerindeki iddiasının hiçbir tarihe dayanmadığını ve asılsız olduğunu belirttikten sonra basma ve yazma kaynakların hiçbirisinde Mevlana’nın doğum tarihi üstünde aykırılık, ayrılık görülmediğini belgelerle göstermeye çalışır.

<sup>483</sup> nr. 14, 1 Ocak 1955, s. 92- 98.

<sup>484</sup> nr. 16, 1 Mart 1955, s. 283- 285.

<sup>485</sup> nr. 28, 15 Mart 1956, s. 209- 225.

<sup>486</sup> nr. 29, 15 Nisan 1956, s. 290- 299.

<sup>487</sup> nr. 45, 15 Kasım 1957, s. 11- 15.

<sup>488</sup> nr. 53, 1 Şubat 1959, s. 31- 37.

“Âşıkların Bayramı”<sup>489</sup> adlı yazı Ulunay’ın *Milliyet* gazetesinde; “Çağları Aşan Mevlana”<sup>490</sup> adlı yazı Abdülbaki Gölpınarlı’nın *Vatan* gazetesinde; “Mevlana”<sup>491</sup> adlı bir diğer yazı File’ın *Türk Sesi* gazetesinde; “Mevlana İçin”<sup>492</sup> adlı yazı Hasan Ali Yücel’in *Cumhuriyet* gazetesinde, “Mevlana”<sup>493</sup> adlı yazı Necip Aslan’ın *Türk Sesi* gazetesinde; “Mevlana”<sup>494</sup> adını taşıyan bir diğer yazı ise Füzûzan Hüsrev Tokin’in *Türk Sesi* gazetesinde Mevlana’nın ölüm yıldönümü sebebiyle çıkan yazılarıdır.

### 2. 1. 2. 2. Eserler Üzerine Tanıtım Yazıları

Dergide eserler üzerine tanıtım yazıları daha çok Abdülkadir Karahan, Züleyha Münif ve M. Necmettin Özdarendeli tarafından kaleme alınmıştır. Bu yazılarda yeni çıkan eserler tanıtılmış ve olumlu-olumsuz yönleriyle eleştirilmiştir. Makalelerde sadece Türkçe eserlerin değil yabancı eserlerin de tanıtımı yapılmıştır. Yabancı eserlerin tanıtımı Züleyha Münif tarafından yapılmıştır.

Abdülkadir Karahan “İslam’ın Durumu”nda<sup>495</sup> Collège de France Profesörlerinden Louis Massignon’un ‘Stuation del’İslam’ (İslam’ın Durumu) adlı eseri üzerinde durur. Hacim olarak ufak olmasına karşın içerdiği fikirler ve bu fikirlerin sentezinden doğan İslami dünya görüşü bakımından önemli bir eser olduğunu belirtir. Eserin girişten sonra altı küçük konferanstan oluştuğunu ifade eder ve bu bölümler üzerinde tek tek durarak eserin içeriği hakkında bilgiler verir.

Züleyha Münif “Mary Ann”de<sup>496</sup> Daphne du Maurier’in yeni romanı olan ‘Mary Ann’ın yazarın büyükannesi olduğunu ifade eder. Yazarın romanını yazmak için o zamana ait evrak, kitap, hatırat ve biyografileri uzun uzun incelediğini ve bu sayede romanında 17. yy. Londra’sını bütün canlılığı ile gözler önüne serdiğini belirtir ve romanın konusunu özetler.

<sup>489</sup> nr. 14, 1 Ocak 1955, s. 147- 148.

<sup>490</sup> nr. 14, 1 Ocak 1955, s. 149- 150.

<sup>491</sup> nr. 14, 1 Ocak 1955, s. 151.

<sup>492</sup> nr. 14, 1 Ocak 1955, s.152- 153.

<sup>493</sup> nr. 14, 1 Ocak 1955, s. 154- 155.

<sup>494</sup> nr. 14, 1 Ocak 1955, s. 156- 157.

<sup>495</sup> nr. 52, 15 Aralık 1958, s. 9- 17.

<sup>496</sup> nr. 12, 1 Kasım 1954, s. 464- 465.

Züleyha Münif “The Remarkable Young Man”de<sup>497</sup> ise Cecil Roberts tarafından yazılan ve Joseph Severn’e ait bir biyografi kitabı olan bu eserin J. Severn’in hayatından daha çok zamanın bir panoramasını çizdiğini ve devrin bütün tanınmış şahsiyetlerinin bu eserde yer aldığını ifade eder.

Züleyha Münif “The Proustian Vision”da<sup>498</sup> da ‘Proust’un Görüşü’ isimli kitabın Milton Hindus Proust’un romanlarını okuyanlara yardımcı olmak üzere hazırlandığını ve Proust’un Wagner, Schopenhauer ve Freud’un etkileri altında ne dereceye kadar kaldığını gözler önüne serdiğini söyler.

N. Özdarendeli “900.üncü Yıldönümü”<sup>499</sup> adlı yazısında Nihal Atsız’ın eseri olan bu eserin küçük fakat özlü olduğunu, temiz ve güzel bir kapağa ve düzgün bir baskıya sahip olduğunu ve kitabın titizlikle hazırlanmış olduğunu söyler. Selçukluların Anadolu’ya gelişinin dokuz yüzüncü yılında yani 1940’da yazılmış olan bu eserin ikinci baskısının da yapıldığını ifade eder.

Eserler üzerine tanıtım yazılarının içerisinde Birol Emil’in Ahmet Hamdi Tanpınar’ın “Huzur” romanı üzerine yazdığı yazısı önemlidir. Birol Emil “Huzur”<sup>500</sup> adlı yazısında öncelikle Ahmet Hamdi Tanpınar’ın kişiliğinden, çok yönlülüğünden ve eserlerinden bahseder ve daha sonra onun Huzur romanının tahlilini yapar. Romanın temasının aşk olduğunu ve diğer temaların bu ana tema etrafında ve vakaların da bu aşkın içinde geliştirildiğini belirtir. Romanın her şeyden önce huzura kavuşmayı isteyen ve onu arayan bir insanın hayat hikâyesi olduğunu söyler. Romanın bölümlerinden kısaca bahsettikten sonra onun bu romanıyla günlük hayatın şartları ve sıkıntıları içinde yaşayan insanın bu dünyada huzurunun olmadığını gösterdiğini ifade eder. Huzur’da var olan bir başka noktanın da mutluluğun dışımızda değil, insanın kendi içinde olduğunu ve burada aramak gerektiğini telkin etmesi olduğunu belirtir. Birol Emil “Huzur-II”de<sup>501</sup> de Huzur romanının tahliline devam eder. Romanda asıl meselenin aşk olduğunu, asıl kahramanların Mümtaz ve Nuran olduğunu ve diğer kahramanların bizzat veya dolayısıyla bu aşka müdahalelerinin olduğunu belirttikten sonra Mümtaz’ın, Nuran’ın,

---

<sup>497</sup> nr. 12, 1 Kasım 1954, s. 465- 466.

<sup>498</sup> nr. 12, 1 Kasım 1954, s. 466.

<sup>499</sup> nr. 26, 1 Ocak 1956, s. 112- 113.

<sup>500</sup> nr. 43, 1 Eylül 1957, s. 45- 52.

<sup>501</sup> nr. 44, 15 Ekim 1957, s. 49- 54.

İhsan'ın ve Suat'ın kişiliklerini tahlil eder. Birol Emil "Huzur-III"de<sup>502</sup> ise İhsan'ın karısı Macide, Nuran'ın eski kocası Fahir ve kızı Fatma, Fahir'in sevgilisi Emma vs. gibi ikinci derecedeki kişileri tanıtır. Daha sonra Mümtaz ve Nuran aşkına değinir, nasıl tanıştıklarını, neler yaşadıklarını verir ve bu aşkın İstanbul, musiki, şiir ve tarihle birleşmiş bir terkip haline geldiğini ifade eder.

İmzasız yayımlanan "Komünizmi Mahkûm Eden Eski Bir Komünistin Kitabı"<sup>503</sup> adlı yazı Milovan Djilas'ın 'Yeni İdareci Sınıf' adlı kitabı üzerinedir. Bu eserinde baştan sona kadar komünizmi reddeden Djilas'ın, bu rejimin çok kötü olduğunu ve etkilerinin ne geçici ne de tedavi edilebilir olduğunu ortaya koyduğu ifade edilir. Bu tanıtım yazısı da derginin komizm aleyhtarı bakışını yansıtmaya açısından önemlidir.

İmzasız yayımlanan "Teşrih Masası, Nasıl Propaganda Yaparlar? Aziz Nesin'in Koltuk Adlı Kitabının Tahlili"<sup>504</sup> adlı bir diğer yazı ise Aziz Nesin'in 'Koltuk' adı altında zıt hikâyeleri içeren ve 'Düşün' serisinin ilk eseri olan kitabı üzerinedir. Yazıda bu eserin patron-işçi tezadı taşıması, manevi değerlerle ve demokrasi ile alay etmesi, muhalefet kışkırtıcılığı yapması gibi nitelikleri nedeniyle sol fikirleri telkin ettiği kitaptan alınan örneklerle gösterilmeye çalışılır. Aynı şekilde bu tanıtım yazısı da derginin genel çizgisine uygundur.

### 2. 1. 3. İNCELEME/ARAŞTIRMA YAZILARI

Dergide memleket meseleleri, tarih ve ziraat üzerine toplam kırk altı inceleme ve araştırma yazısı yayımlanmıştır. Bunlardan yirmi yedisi memleket meseleleri ve on altısı tarih üzerine iken sadece üç tanesi ziraatla ilgilidir. Memleket meseleleri üzerine olan yazıları daha çok Peyami Safa, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, M. Türker Acaroğlu, Ali Said Yüksel ve Şeref Bekçi kaleme almıştır.

Kerim Yund tarafından kaleme alınan "Geleneklere Göre İçel'de Aile Hukuku"nda<sup>505</sup> İçel'in, en aşağı beş yüz yıldan beri Türkmenlerin, Yörüklerin yurt kurduğu, birbirine kaynaştığı baştan aşağı Türkleşmiş bir yer olduğu belirtilir. Kerim Yund, bugün için İçel'de Türk Medeni Kanununa göre aile hukukunun yürümekte

<sup>502</sup> nr. 45, 15 Kasım 1957, s. 47- 57.

<sup>503</sup> nr. 46/47 Aralık 1957- Ocak 1958, s. 3- 6.

<sup>504</sup> nr. 55, 1 Nisan 1959, s. 44- 49.

<sup>505</sup> nr. 4, 1 Mart 1954, s. 281- 283.



olduğunu ancak yine de Yörükler arasında eski geleneklerin ve törelerin de yerinin önemli olduğunu dile getirir.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu “Bir Türk, İslam İlahiyat Fakültesi İstiyorum”<sup>506</sup> adlı yazısında laik bir devletin din işlerinde yapacağı şeylerden bahseder. Bunlar; gerçek din adamlarını yetiştirmek ve Kur’an’ı ana dilimize doğru olarak çevirmektir. İsmail Hakkı Baltacıoğlu, tüm bunların yapılabilmesi için bir Türk-İslam İlahiyat Fakültesi kurulması gerektiğini belirtir ve bu ilahiyat fakültesinin amaçlarının neler olması gerektiğini açıklar.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu bir diğer yazısı “Türkiye Başka Türü Kalkınamaz”da<sup>507</sup> ise Atatürk döneminde dil için yapılan yenilikler din ve sanat için de yapılmış olsaydı politikada olduğu gibi kültür alanında da dünyanın en ileri adımlarının atılmış olacağını söyler. Bu üç kısımdan şimdiye kadar sadece dil kısmının ele alındığını, ne sanat ne de din için henüz büyük bir şey yapılamadığını ifade eder. Ve daha sonra din konusunda nelerin yapılması gerektiğini anlatır. Kalkınmak için sadece okul, fabrika, yol vs. yaptığımızı yani teknikleştığımızı bu sayede Avrupalılaşıp kalkınacağımızı sandığımızı belirtir. Kalkınmak için sadece teknikleşmemizin yeterli olmadığını “dirlikçe, dirimce, ülküce”<sup>508</sup> de kalkınmamız gerektiğini bunun da dil, sanat ve din ile gerçekleşeceğini dile getirir.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu “Üniversite Düğümü Artık Çözülmelidir”de<sup>509</sup> ise üniversite kurmanın bina, laboratuvar, seminer ve kitaplık kurmakla bitmeyeceğini, bunların işin şekil kısmı olduğunu bütün bu gövde işçiliğinden önce üniversite ruhunun olması; yani üniversitenin ülkesi nedir, ne değildir sorusunun karşılığının verilmesi gerektiğini ifade eder. Üniversitenin var olması için ‘bilgin’in gerektiğini ve bütün ötekilerin var olmasının, ürün vermesinin bu bilgine bağlı olduğunu belirtir. Bilginin, bilgiyi taşıyan adam değil bilgiyi yaratan adam demek olduğunu söyler. Bilginin bilim yaratma işinde belli başlı aşamalarının tanımlama, bölümlenme, karşılaştırma ve açıklama olduğunu söyledikten sonra bunları tek tek açıklar. Üniversiteyi kuracak olanın da işte bu niteliklere sahip olan bu bilgin olduğunu; ancak bilginin, araştırmacı,

<sup>506</sup> nr. 18, 1 Mayıs 1955, s. 386- 389.

<sup>507</sup> nr. 19, 1 Haziran 1955, s. 2- 6.

<sup>508</sup> İsmail Hakkı Baltacıoğlu, agm. s. 6.

<sup>509</sup> nr. 21, 1 Ağustos 1955, s. 131- 137.

bulucu olmasının da yetmediğini, onun yetiştirici bir insan olmasının da gerektiğini belirtir. Üniversitenin “henüz bilgin olmayan ancak bilgin olmaya elverişli bulunan toyları, bilginlerin eliyle bilim metotlarıyla bilgin olmaya elverişli olmaya getiren bir eğitim kurumu”<sup>510</sup> olduğunu dile getirir.

M. Necmettin Özdarendeli “Edebiyat Fakültesi”<sup>511</sup> adlı yazısında Edebiyat Fakülteleri’nin diğer fakültelerden daha çok bilim ve kültürle meşgul olan kurumlar olduğunu ve bir memleketin kültür ve sanat seviyesinin edebiyat fakültelerine ve manevi bilimlere gösterilen ilgi ve verilen değerle ölçülebileceğini ifade eder. Edebiyat Fakültesi’ndeki bir öğrencinin hangi bölümde olursa olsun, bol bol okuması, kültürünü arttırıp görüş ufkunu genişletmesi gerektiğini söyler.

Ali Said Yüksel bir diğer yazısı “Tercüme Kanunlar”da<sup>512</sup> yapılan kanunların uzun ömürlü olabilmesi için, ilişkilerine şekil verdiği toplumun sosyal kurallarına ve düşüncelerine uygun olmaları gerektiğini belirtir. Bir memleketin kanunlarını tercüme edip başka bir topluluğa uygulamaya çalışmanın ise doğru olmadığını; öte yandan zorunlulukların toplumları bazen bu doğal olmayan yola itebileceğini ve bizim de Cumhuriyet’in ilk yıllarında bu çıkmaz yola girmek zorunda kaldığımızı ifade eder. Kanunların, milletlerin gerçek ihtiyaçlarından doğduklarını ve bu nedenle toplumun gerçek ihtiyaçlarına cevap veremeyen kanunların yaşayamayacağını söyler. Türk Medeni Kanunu’ndaki pek çok maddenin bu açıardan bakıldığında ölü doğduğunu bu nedenle artık inkılâbın ilk günlerine has hamleciliğinin zorunlu kıldığı derleme ve tercüme kanunlar yerine tamamen öz ihtiyaçlarımızın ürünü olan, memleket gerçeklerinden ilham alan ve bu niteliği taşıyan kanunları oluşturmamız gerektiğini belirtir.

Malik Aksel “Bindiğimiz Dalı Nasıl Kesiyoruz”<sup>513</sup> adlı yazısında bizde herhangi bir malın veya el işinin rağbet gördüğünde bol kazanç elde etmek için sürümünün artırıldığını ancak sürümü karşılayabilmek için de malın kalitesinin ve değerinin düşürüldüğünü ifade eder. Batıda ise kimsenin fazla talep karşısında malın değerini düşürerek sürüm temin etmeye kalkışmadığını, bunun için çareler aradığını ve eğer

<sup>510</sup> İsmail Hakkı Baltacıoğlu, agm. s. 134.

<sup>511</sup> nr. 20, 1 Temmuz 1955, s. 100- 103.

<sup>512</sup> nr. 45, 15 Kasım 1957, s. 16- 20.

<sup>513</sup> nr. 33, 15 Temmuz 1956, s. 147- 150.

işlerini genişletme imkânı yoksa malın kalitesini düşürmek yerine haklı olarak fiyatını arttırdığını belirtir. Bizim birçok elışı ürünümüzün hep bu ucuza mal etme yüzünden kalitelerini kaybettiklerini ve bunun da belli bir zaman sonra bu sanatların unutulmalarına sebep olduğunu söyler.

Nimet Arzık “Türkiye’de Turizmin Gelişmesini Geciktiren Manevi Faktörler”<sup>514</sup> adlı yazısında Türkiye’nin ideal bir turizm memleketi olabileceğini çünkü ikliminin uygun, doğasının eşsiz ve geçmişten kalma zenginliklere sahip olduğunu belirtir. Bununla birlikte turizmin gelişmesini baltalayacak iki sebep olarak yemek ve müzik zevklerimizden farklılığını gösterir. Memleketimizin güzelliklerine karşı şair ve yazarlarımızın ilgisizliğini de bir diğer sebep olarak görür.

İhsan Serim “Türk Ahlak ve Terbiyesi Hakkında Rapor”<sup>515</sup> adlı yazısında Ankara’da toplanan Ahlak Kongresi’nde sunulan raporu verir. Rapor’da bugün bir ahlak bunalımı geçirdiğimizin vurgulandığını ve ahlak ve genel terbiye konusunda; ailenin, okulun ve ortamın şartlarını düzenlemek ve incelemek gerektiğinin belirtildiğini söyler. Raporda ayrıca terbiyenin, ahlakın ve kültürün ve bunlar arasındaki anlam farklılıklarının neler olduğu konularına değinildiğini belirtir. Son olarak ahlaki bozukluğun sebeplerine, bunları önleyecek tedbir ve tedavilere ve bunları nasıl uygulayacağımıza yer verildiğini ifade eder ve bu raporaki bilgileri aktarır. “Türk Ahlak ve Terbiyesi Hakkında Rapor-II”de<sup>516</sup> de genel ahlak esasları ile bir kısım terbiye ünitelerini (genel ahlak esasları ve üniteleri, toplumsal terbiye üniteleri, siyasi terbiye üniteleri, milletlerarası insanlık terbiyesi üniteleri, dini terbiye üniteleri, sağlık terbiyesi üniteleri ve cinsi terbiye üniteleri) verir.

Tarih üzerine olan yazıları ise çoğunlukla Reşat Ekrem Koçu ve İzzettin Mete yazmıştır. Semavi Eyice “İstanbul’un Fethine Dair Hakikatler”<sup>517</sup> adlı yazısında İstanbul’un fethinin 500. yıl dönümü nedeniyle Avrupa dergi ve gazetelerinde çıkan yersiz saldırılara karşı Türk bilginlerinin yabancı basına sunmak için tek bir yazı yazmadıklarını ve bunun da İstanbul’un fetih yıldönümünün İstanbul’un işgali başlığı adı altında yabancı basında sunulmasına neden olduğunu ifade eder. Bu konuda R.

<sup>514</sup> nr. 37, 1 Mart 1957, s. 10- 14.

<sup>515</sup> nr. 38, 1 Nisan 1957, s. 21- 26.

<sup>516</sup> nr. 39, 1 Mayıs 1957, s. 52- 55.

<sup>517</sup> nr. 7, 1 Haziran 1954, s. 26- 31.

Saffet Ataben'in 1953'de Fransızca olarak verdiği konferansın bu suçlamalara verilebilecek en etkili cevap olduğunu ve kendisinin de makalede savunulan tezi savunduğunu belirtir.

İzzettin Mete'nin "Türk'ün Dünya Tarihi İçindeki Manası"<sup>518</sup> adlı yazısında da Hun devletinden, Göktürlere, oradan Osmanlı İmparatorluğu'na ve bugüne değin geniş bir yelpazede Türklere değinilmiştir. "Cihan Bilgisi ve Tarih Şuuru"<sup>519</sup> adlı yazısında ise insanın kendi hakkında tam bir bilgi ve bilinç sahibi olması için, içinden geçmiş olduğu değişikliklerin bütünü gözden geçirmesi ve bunca değişikliklere rağmen değişmeyi araması gerektiğini ifade eder. İnsanı bu hedefe doğru götüren şeyin tarih bilinci olduğunu belirterek tarih bilincinin önemine ve Türklerin dünya tarihindeki yerine değinir. Daha sonra tarihi kıyaslamalara dayanarak insanlık tarihinin oluşmasında asıl etkili olanın Türklük olduğunu dile getirir.

İsmail Hami Danişmend "Medicine De France Mecmuası Yazı İşleri Heyetine: Fetih ve Fatih Hakkında Bazı Mülahazalar"<sup>520</sup> başlıklı yazısında Dr. Anghelos Keusseoglou adlı kişinin mektubunda yer alan iddiaları verdikten sonra bu mektupta tarihi gerçeklerin Yunan politikacılarının taşkın duygularına göre değiştirildiğini ifade eder. Bu iddiaların hepsini tek tek ele alarak yanlışlıkları üzerinde durur. Fatih Sultan Mehmet'in isteseydi Ortodoks kilisesinin Bizans imparatoru tarafından yıkılan istiklalini iade etmeyebileceğini ve eğer isteseydi bütün Rumları Müslüman olmaya zorlayabileceğini ve bugün yeryüzünde tek bir Rum veya Yunanlı kalmamasına sebep olabileceğini ancak bunu yapmadığını söyler.

Ziraat üzerine olan üç yazıyı ise Şerif Bekçi kaleme almıştır. "Pamukçuluğumuz ve Standardizasyon Tatbikatı- I"<sup>521</sup>de ziraatçı olan Şerif Bekçi, pamuğun kalitesi ve standardizasyonu üzerine yaptığı incelemelerini aktarır. "Pamukçuluğumuz ve Standardizasyon Tatbikatı- II"<sup>522</sup>de pamuk üretiminin artması ve pamuğun kalitesinin yükselmesi için yapılması gerekenleri anlatmaya devam eder ve hem çiftçilere hem de işin uzmanlarına düşen görevleri bildirir. "Türkiye'de Şeker

<sup>518</sup> nr. 4, 1 Mart 1954, s. 259- 266.

<sup>519</sup> nr. 16, 1 Mart 1955, s. 252- 261.

<sup>520</sup> nr. 42, 15 Ağustos 1957, s. 3- 19.

<sup>521</sup> nr. 8, 1 Temmuz 1954, s. 138- 148.

<sup>522</sup> nr. 9, 1 Ağustos 1954, s. 222- 231.

Kamışı”<sup>523</sup> adlı yazısında ise Türkiye’deki şeker kamışının senelere göre ekimi ve elde edilen pancar miktarları, Şeker Fabrikalarının kuruluşu, karşılaşılan güçlükler, şeker bakımından en iyi olan bölgelerin özellikleri, şeker kamışının vatanı, yetişme bölgeleri vs. gibi konular üzerine bilgiler verir.

## 2. 1. 4. HAREKETLER

*Türk Düşüncesi*’nde, hareketler üst başlığı altında, okuyuculara gerçekleştirilen veya gerçekleştirilecek olan kongreler, konferanslar, münazara ve dernekler hakkında bilgiler verilir veya gidip görülen resim sergileri, dinlenen konserler, izlenen tiyatro eserleri vs. üzerine eleştiriler yapılır. Biz bu yazılardan resim, müzik ve tiyatro yazılarını güzel sanatların içine aldık. Geri kalan konferans, kongre, münazara ve dernek yazılarını ise bu başlık altında inceleyeceğiz.

### 2. 1. 4. 1. Kongre Üzerine Yazılar

Dergide kongreler üzerine on bir yazı yayımlanmıştır. Bu yazıların hepsi T. D. imzası ile yayımlanmıştır. Yazılarda gerçekleştirilen kongrelerde yapılan konuşmaların kısa bir özeti yapılır.

Bunlardan “Milletler Arası V. Sanat Tenkitçileri Kongresi”<sup>524</sup> başlığını taşıyan yazıda Milletlerarası V. Sanat Kongresi’nin İstanbul’da Eylül ayında başladığı söylendikten sonra kongreye dünyanın pek çok ülkesinden çok değerli kişilerin katıldığı ve kongrede Fuat Köprülü’nün de bir konuşma yaptığı ifade edilir. Yazıda kongrede yapılan konuşmalardan bazıları üzerinde durulur.

“IV. Avrupa Göçmenler Tetkik Cemiyeti Kongresi”<sup>525</sup> adlı yazıda ise konuşma yapanlar- Hilmi Ziya Ülken, Mümtaz Turhan gibi- verildikten ve bunların konuşmaları üzerinde durulduktan sonra Türk üyelerin tebliğ ve konferanslarının İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi’nde neşredileceği haberi duyurulur.

---

<sup>523</sup> nr. 21, 1 Ağustos 1955, s. 160- 170.

<sup>524</sup> nr. 11, 1 Ekim 1954, s. 393- 395.

<sup>525</sup> nr. 11, 1 Ekim 1954, s. 396.

“Pedagoji Cemiyetinin Dördüncü Eğitim Kongresi”nde<sup>526</sup> 11- 15 Ağustos tarihleri arasında Galatasaray Lisesi’nde yapılan kongrede Türk edebiyatı, Türk eğitimi gibi konular üzerine konuşmaların yapıldığı belirtilir ve konuşmacılar verilir.

“Milletlerarası Hemşireler Kongresi”<sup>527</sup> başlığını taşıyan yazıda da 28 Ağustos- 3 Eylül tarihleri arasında toplanan ve 27 memlekete mensup delegenin katılımıyla gerçekleştirilen kongrede hemşirelerin sorunlarını tespit etmek için çalışmalar yapıldığı ve umumi heyete verilecek raporların hazırlandığı belirtilir.

“Türk Kulak, Burun, Boğaz Hekimleri III. Kongresi”<sup>528</sup> başlıklı yazıda ise 2 Eylül- 5 Eylül arasında gerçekleştirilen kongreye dünyaca tanınmış uzmanların katıldığı ve özellikle kulak hastalıklarında yeni teşhis ve tedavi metotlarını belirten raporların okunduğu dile getirilir.

“Milletlerarası Hukuki İlimler Kongresi”<sup>529</sup> başlıklı yazıda 5 Eylül- 8 Eylül tarihleri arasında yabancı 30 ve yerli 50 delegenin de katılımıyla gerçekleştirilen kongrede genel olarak Türkiye’de medeni kanunun iktibas edilmesi meselesinin ele alındığı ifade edilir.

“Milletlerarası XXIV. Kriminel Polis Kongresi”nde<sup>530</sup> ise 5 Eylül- 9 Eylül tarihleri arasında 45 memlekete mensup 130 delegenin katılımıyla gerçekleştirilen kongrede milletlerarası suçluların nakli, çek sahtekârlığını önleyici tedbirler, suçlu psikolojisi, uyuşturucu maddeler vs. gibi konuların ele alındığı ifade edilir.

“Milletlerarası Para Fonu ve İmar ve Kalkınma Bankası X. Yıllık Kongresi”<sup>531</sup> başlıklı yazıda 12 Eylül- 16 Eylül tarihleri arasında 58 memleketi temsil eden 500’den fazla delegenin katılımıyla gerçekleştirilen kongrede sunulan raporlardan bazıları verilir.

“Milletlerarası X. Bizans Tetkikleri Kongresi”<sup>532</sup> başlıklı yazıda da 15- 21 Eylül tarihleri arasında 20 memlekete mensup 400’e yakın delegenin katılımıyla gerçekleştirilen kongrede Bizans devri sanatı, arkeoloji, tarih, filoloji, edebiyat ve

<sup>526</sup> nr. 22, 1 Eylül 1955, s. 254.

<sup>527</sup> nr. 23, 1 Ekim 1955, s. 312.

<sup>528</sup> nr. 23, 1 Ekim 1955, s. 312- 313.

<sup>529</sup> nr. 23, 1 Ekim 1955, s. 313.

<sup>530</sup> nr. 23, 1 Ekim 1955, s. 314.

<sup>531</sup> nr. 23, 1 Ekim 1955, s. 314- 316.

<sup>532</sup> nr. 23, 1 Ekim 1955, s. 316.

teoloji konularında çalışmaların yapıldığı söylenilir ve kongredeki bazı konuşmacıların sundukları raporların başlıkları verilir.

#### 2. 1. 4. 2. Konferans Üzerine Yazılar

Dergide konferans üzerine on yazı yazılmıştır. Bu yazılarda da çoğunluk olarak T. D. imzası görülür. T. D. imzası ile yayımlanan “Benim Resmim ve Resim Anlayışım”da<sup>533</sup> Galatasaray Lisesi’nde açılan resim sergisinde Elif Naci’nin bir konferans verdiği ve resimlerine hâkim olan sanat anlayışını açıkladığı belirtilir. Bu konferansta Elif Naci’nin açıkladığı ve eski ile yeninin sentezini arayan bu sanat görüşünün *Türk Düşüncesi*’nin de bütün görüşleri kucaklayan temel fikir yapısına yakın bir resim anlayışı olduğu söylenir ve bu konferanstan alınan görüşler verilir.

“Bugünkü Edebiyatımız”<sup>534</sup> adlı konferans 14 Şubat 1955’te Peyami Safa’nın Eminönü Halkevinde verdiği konferansından aktarılmıştır. Bu konferansında bugünkü şiirlerde ortak noktaların olduğunu belirten Peyami Safa, şekil bakımından serbest nazmın, konuşma dili ve küçük formun kullanıldığını söyler. Bugünkü nesirde de ortak noktaların olduğunu belirten Peyami Safa, şekil bakımından günlük hayat ve konuşma dili, savruk, kısa ve ters cümleler, düzlük ve yüzeysellik bulunduğunu dile getirir.

Peyami Safa’nın “Sağcılık ve Solculuk”<sup>535</sup> adlı yazısı da onun 3 Ocak 1957’de eski Eminönü Halkevi’nde verdiği konferansından alınmıştır. Konferansta Peyami Safa, sağcı ve solcu düşünenler arasında sanıldığı gibi kesin bir kutuplaşma var mıdır ve sağcılığı irtica, solculuğu komünizm gibi anlamak doğru mudur sorularına cevaplar verir. Peyami Safa konferansının sonunda sağ-sol kutuplaşmasının tamamıyla suni ve şematik olduğunu ve hiçbir bakımdan gerçeğe uygun olmadığını, ne sağcılığın ne de solculuğun doğru olduğunu, doğru olanın tarihin akışında geçmişle gelecek arasındaki sentez olduğunu ifade eder. Bu yazı da *Türk Düşüncesi*’nin genel çizgisini (sentez fikrini) göstermesi bakımından önemlidir.

Yusuf Ziya Ortaç’ın “Ahmed Haşim”<sup>536</sup> adlı yazısı ise onun İstanbul Filarmoni Derneği’nde verdiği konferansından alınmıştır. Yusuf Ziya Ortaç konferansında Ahmet

<sup>533</sup> nr. 4, 1 Mart 1954, s. 315- 319.

<sup>534</sup> nr. 16, 1 Mart 1955, s. 303- 311.

<sup>535</sup> nr. 36, 1 Şubat 1957, s. 56- 60.

<sup>536</sup> nr. 23, 1 Ekim 1955, s. 304- 310.

Haşim'in şiirlerinden, mektuplarından ve yazılarından aldığı örneklerle kişiliğini ve hayatını anlatır.

### 2. 1. 4. 3. Diğer Tanıtım Yazıları

Dergide üç tane dernek ve münazara, birer tane de kurultay, yarışma ve anma töreni olmak üzere dokuz yazı daha yayımlanmıştır. Bu yazıların altısında T. D. imzası varken, diğerlerinde Peyami Safa, Elif Naci ve M. Necmettin Özdarendeli imzaları yer alır. M. Necmettin Özdarendeli tarafından yazılan ve dernek üzerine olan “Kitap Yurdu”<sup>537</sup> başlıklı yazıda İstanbul Üniversitesi’nde okuyan gençlerce kurulan bu derneğin kuruluş amaçlarından bahsedilir.

T. D. imzasıyla yazılan “İstanbul Üniversitesi Fakülteler Arası Münazaralar”<sup>538</sup> adlı yazıda birinci olarak 9 Mart 1954’de Marmara Lokali’nde düzenlenen ve Hukuk ve İktisat Fakülteleri arasında gerçekleştirilen ‘Demokrasinin Yükselmesinde Fikri Amiller Mi Yoksa İktisadi Amiller Mi Müessirdir?’ ve ikinci olarak da Diş Tababeti Okulu ile Edebiyat Fakültesi arasında gerçekleştirilen ‘Şiir Müphem Mi Olmalı, Vazıh Mı Olmalı?’ konulu münazaralardan bahsedilir.

T. D. imzası ile yayımlanan “İstanbul Üniversitesi Fakülteler Arası Münazaralar”da<sup>539</sup> İstanbul Üniversitesi’nin Fakülteler arası münazaralarının sonuncusunu 6 Nisan’da Marmara Lokali’nde yaptığı belirtilir. Daha sonra ilk münazaranın Tıp ve Hukuk fakülteleri arasında gerçekleştirilen ‘Seksolojik Yayınlar Faydalı Mıdır, Zararlı Mıdır?’ konulu, ikinci münazaranın ise Edebiyat ve İktisat Fakülteleri arasında gerçekleştirilen ‘Sanatkârı Deha Mı Doğurur, Cemiyet Mi?’ konulu olduğu ifade edilir ve bu münazaralardan çıkan sonuçlara göre değerlendirmeler yapılır.

T. D. imzalı “VIII. Türk Dil Kurultayı’nda”<sup>540</sup> ise VII. Türk Dil Kurultayı’nın Ankara, Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi’nde toplandığı ve başkanlığa Ruşen Eşref Ünaydın ve başkan vekilliğine de İsmail Hikmet Ertaylan’ın seçildikten sonra derleme, sözlük, gramer, yayın, terim, bütçe ve tüzük komisyon seçimlerinin yapıldığı dile getirilir.

<sup>537</sup> nr. 17, 1 Nisan 1955, s. 382.

<sup>538</sup> nr. 5, 1 Nisan 1954, s. 396- 398.

<sup>539</sup> nr. 6, 1 Mayıs 1954, s. 469- 470.

<sup>540</sup> nr. 9, 1 Ağustos 1954, s. 238.



T. D. imzalı “Müzik Mükâfatları”nda<sup>541</sup> da Yapı Kredi Bankasının düzenlediği ‘Sanat ve Kültür Armağanları’ adlı yarışmanın içerisinde bir de müzik ödülleri katıldığı belirtilir. Meşhur Fransız kompozitörü Arthur Honeger’e bu yarışmaya katılacak eserlerin, yazarlarının imzaları gizlenmiş olarak gönderildiği ve A. Honeger’in birinciliğe *Türk Düşüncesi* yazarlarından Bülent Tarcan’ı layık gördüğü ifade edilir.

Peyami Safa’nın “Batı Örneği”<sup>542</sup> başlıklı yazısı ise ‘güzel sanatlar alanında ne dereceye kadar Batı’yı örnek almalıyız’ sorusuna onun Robert Kolej’de 22 Kasım’da yapılan münazarada verdiği cevaplarını içerir.

Elif Naci “Avni Lifij’i Ölümünden Otuz Sene Sonra Anarken”<sup>543</sup> adlı yazısında da ressam Avni Lifij’in ölümünün otuzuncu yıl dönümünün eşi tarafından evlerinde düzenlenen ve Avni Lifij’in eserlerinden oluşan bir sergi ile anıldığını belirtir ve kendisinin bu sergide yaptığı konuşmasını aynen verir.

### 2. 1. 5. POLEMİK YAZILARI

Bilindiği gibi Peyami Safa meşhur bir polemikçidir ve bu yanı nedeniyle *Türk Düşüncesi*’nde zaman zaman polemik yazıları da yayımlanmıştır. Dergide on üç adet polemik yazısı vardır. Bunların yedisi Peyami Safa’ya, iki tanesi T. D. imzasına<sup>544</sup> ve birer tanesi de İbnütayyar Semahaddin Cem’e, Rifat Necdet Evrimer’e, Osman Canbay’a ve Besim Atalay’a aittir.

“Topyekûn Cevap”<sup>545</sup> adlı yazısında Peyami Safa, *Türk Düşüncesi*’nin gerçek bilginin değil, 19. yüzyılın Materyalizme dayanan felsefesinin ve geçmiş bilgi anlayışının düşmanı olduğunu vurgular. Ankara’da çıkan bir gazetede yer alan “Doğudan da, Batıdan da işlerine gelenleri alıp bir çorba yapacaklar. Sonra da *Türk Düşüncesi* diye bize yutturacaklar”<sup>546</sup> satırlarına Peyami Safa “Bu tulumbacı argosu ile ileri sürülen iddianın da hiçbir delili yok ve sekiz on cümleye sığan hüküm bundan ibaret”<sup>547</sup> cevabını verir. Vatan gazetesinin bir yazarının da *Türk Düşüncesi*’nin sadece

<sup>541</sup> nr. 11, 1 Ekim 1954, s. 392.

<sup>542</sup> nr. 25, 1 Aralık 1955, s. 56- 58.

<sup>543</sup> nr. 40, 15 Haziran 1957, s. 48- 50.

<sup>544</sup> nr. 7, Haziran 1954, s. 1; nr. 40, 15 Haziran 1957, s. 57- 59: Bu makalelerde T. D. imzaları görülmesine karşın tahminimize göre bu yazılar da Peyami Safa’nın kaleminden çıkmış olmalıdır.

<sup>545</sup> nr. 4, 1 Mart 1954, s. 284- 286.

<sup>546</sup> Peyami Safa, agm. s. 285.

<sup>547</sup> Peyami Safa, agm. s. 285.

Peyami Safa'nın fikirlerini yayınladığını ve *Türk Düşüncesi* adını taşımaya hakkı olmadığını yazmıştır. Peyami Safa, bu eleştiriye de şu cevabı verir: “*Türk Düşüncesi*’nin her sayısında yirmi küsur imza var. Bu imza sahiplerinin hepsi Peyami Safa gibi düşünüyorlarsa, demek *Türk Düşüncesi* bir kişinin değil, bir grubun fikirlerini yayınlamaktadır. Bir kısmı veya hepsi Peyami Safa gibi düşünüyorlarsa gene demek ki *Türk Düşüncesi* bir kişinin fikirlerini değil, çeşitli görüşleri aksettiriyor. Bir derginin *Türk Düşüncesi* adını taşıması, neden o düşüncenin ifadesini inhisar altına almak olsun? *Vatan* gazetesi bu ismi taşıdığı için *Vatan* fikrini inhisar altına almakla suçlandırılabilir mi?”<sup>548</sup>. Peyami Safa bu dergilerin ve yazarlarının bilgi, tahlil, muhakeme, kıyaslama ve hükme bağlama kabiliyetlerinin az olduğunu ve ifadelerinin de külhan bey argoları ile dolu olduğunu belirtir.

Peyami Safa “Eski Bir Öğretmen Arkadaşımıza”<sup>549</sup> adlı yazısında da *Devrim Gençliği* adlı dergiden kendilerine posta ile gönderilen nüshada *Türk Düşüncesi* için bugüne kadar kendilerine yöneltilen itirazların tekrarından başka bir şey göremediklerini ve Avrupa medeniyetinin manasına, mistik düşüncenin niteliğine ve derecelerine, Türk devrimine, modern fiziğe ve determinizm probleminde ait meselelere hemen her sayıda cevap verdiklerini belirtir.

Peyami Safa bir diğer yazısı “Nereye Gidiyoruz”da<sup>550</sup> toplumumuzun her yerinden ahlaki çöküşle ilgili haberlerin geldiğini, ahlaksızlığın bir veba gibi her gün yayılım alanını genişlettiğini ifade eder. Türkiye’nin milli varlığını tehdit eden manevi bir problem karşısında bulunduğunu belirtir. *Türk Düşüncesi*’nin kendi etki alanları içinde bu maneviyat bozuncularına karşı modern ilmin ve modern Batı düşüncesinin bütün delillerini okuyucularına anlatan bir dergi olduğunu dile getirir. Peyami Safa’nın bu cümleleri de *Türk Düşüncesi*’nin genel çizgisini göstermesi açısından önemlidir.

“Bir Arkadaşın Solculuğu”<sup>551</sup> adlı yazısını da Peyami Safa, Cemil Sait Barlas’ın ‘Pazar Postası’ adlı haftalık gazetede çıkan ‘Kurtuluş Yolu Solculuktur’ adlı yazısı üzerine yazmıştır. Cemil Sait Barlas’ın dünyanın bugün sağdan sola doğru gittiği iddiasının doğru olmadığını ve birçok Avrupa memleketlerinde muhafazakârların,

<sup>548</sup> Peyami Safa, agm. s. 285.

<sup>549</sup> nr. 8, 1 Temmuz 1954, s. 159.

<sup>550</sup> nr. 27, 1 Şubat 1956, s. 126- 130.

<sup>551</sup> nr. 29, 15 Nisan 1956, s. 257- 258.

Katolik ve sağcı partilerin bulunduğunu ifade eder. Cemil Sait Barlas'ın “sosyal adaleti sağlayamayan yani çalışana tam hakkını vermeden liberal bir nizamda sadece teknik kalkınmanın, hatta hayatı ucuzlatmanın buhranı önleyemeyeceği”<sup>552</sup> fikrine katıldıklarını; ancak bu tür düşünmenin adının solculuk olmadığını, bunlara sağ, sol etiketi konamayacağını, hepsinin sosyal adaleti istediğini ancak metotlarının farklı olduğunu söyler.

Peyami Safa “Geriliğimizin Sebepleri”<sup>553</sup> adlı yazısında geriliğimize sebep olarak gösterilen hürriyetsizlik, Müslümanlık, pozitif ilim zihniyetinden yoksunluk, tembellik, cahillik ve Şarklılık gibi tespitlerin yanlış olduğunu söyler ve bunların nedenlerini açıklar. Peyami Safa “Doğu’yu Batı’dan ayıran en büyük fark Doğu’nun tahlilî (analitik), riyazî (matematik) ve usulî (metodik) düşünmeden mahrum oluşudur”<sup>554</sup> diyerek Batıdan farklı olan yanlarımızı gösterir ve yapılması gerekeni söyler: “Batı medeniyeti bir ağaca benzetilirse, dava onun yemişlerini toplamak değil, o ağacı yetiştirmektir... Onu yetiştiren şartların bulunmadığı çevrelerde ilim, bizde olduğu gibi tercüme halinde kalır. Tercüme ilimden telif ilme ve tercüme inkılâptan telif inkılâba geçmek zorundayız”<sup>555</sup>. Daha sonra da geriliğimizin sebeplerini maddeler halinde özetler. Bunlar; aceleci, taklitçi ve tercümeçi inkılâpçılarımızın yaratıcılık ruhundan mahrum olması; Batı’ya zengin bir iç hayatı kazandıran dinin, ruh ve ahlak değerlerinin rolünü bilmemek, onu sadece teknik ve endüstri medeniyetinden ibaret sanmak, ilerlemeyi yalnızca müspet ilim ve materyalist felsefede aramak; Batı’nın matematik ve Doğu’nun mistik ruh yapılarını aşan bir sentez yerine aşırı sağcı veya aşırı solcu kutuplar arasında çatışmak ve bu suretle yaratıcı ve milli hamlelerden mahrum kalmak vs.

T. D. imzalı “İkinci Cilde Başlarken”<sup>556</sup> adlı yazıda ise “Türkiye’de, batıdaki birçok örneklerine benzer ciddi ve sade bir fikir dergisinin sayfalarına hiçbir fotoğraf, karikatür, resim koymadan, gözleri çekici şekil gösterilerine sapsmadan, okuyucunun siyasi, dini, cinsi heyecanlarını gıdıklamadan ve gerçek düşünceinin dışındaki

<sup>552</sup> Peyami Safa, agm. s. 258.

<sup>553</sup> nr. 35, 1 Ocak 1957, s. 14- 18.

<sup>554</sup> Peyami Safa, agm. s. 16.

<sup>555</sup> Peyami Safa, agm. s. 17.

<sup>556</sup> nr. 7, Haziran 1954, s. 1.

tecessüsleri sömürmeye kalkmadan yaşayabileceğini, hattâ bu heyecan ve alâka ökselerini kullanan fikir ve sanat dergilerinden daha fazla okunabileceğini pek ummayanların bütün şüphe ve tereddütlerini birinci cildimiz tamamen silip süpürdü. *Türk Düşüncesi* magazin cilvelerile kırıtmadan, süssüz, gösterişsiz, derin ve köklü bir canlılıkla yaşıyor”<sup>557</sup> denilir.

T. D. imzasıyla yayımlanan bir diğer yazı olan “Ataç’ın Ölümü Üzerine Edebiyatımızda Değer Kargaşalığı”nda<sup>558</sup> ise Nurallah Ataç’ın ölümü üzerine çıkan tartışmaların bir ucunun onun şahsına bir ucunun da edebiyatımıza sağladığı gelişmelere dayandığı ve onun şahsı üzerinde iki görüşün çatıştığı belirtilir. Birinci görüşe göre Ataç, edebiyatımıza ileri bir zevk ve anlayış getirmiş, gündelik şeylerden, beylik düşüncelerden kaçınan orijinal bir eleştirmendir. İkinci görüşe göre ise Ataç’ın edebiyatımıza getirdiği öz Türkçe, devrik cümle ve yazı dilini konuşma dili haline getirme çabaları ondan çok önce savunulmuş fikirlerdir ve edebi dille gündelik dil ayrı bir dildir. Bu yazıda da ikinci görüşe yakın fikirler dile getirilir ve Ataç’ın yeni nesillerin şahsiyetleri üzerinde kötü etkilerinin olduğu belirtilir.

Rifat Necdet Evrimer “Kafa Züğürtleri”nde<sup>559</sup> okuyan insanımızın olmadığını ve topluma iyi örnekler veremediğimizi ifade eder. Önüne geçilmeyen bir ihtirasın sonucunda insanların maddeden başka bir değer tanımadığını ve manen zayıf birer hiç olduklarını söyler. Rifat Necdet Evrimer’in bu ifadeleri de *Türk Düşüncesi*’nin genel çizgisine -maddeyi ön plana çıkararak maneviyatı unutan zihniyete karşı çıkmalarına uygundur.

İbnütayyar Semahaddin Cem ve Osman Canbay’ın polemiği ikisi arasında çıkan Kuran’da cin bahsinin olup olmadığı konusu üzerinedir. Osman Canbay “İbnütayyar’a Açık Mektup”<sup>560</sup> adlı yazısında, İbnütayyar Semahaddin Cem’in 15 Mart 1956’da *Türk Düşüncesi*’nin 28. sayısında yayımlanan “Kuran’da Cin’den Bahis Yok Mu?” başlıklı yazısına cevap verir. Osman Canbay, bu yazısında Cemil Cahit Cem’e uyarı olarak İbnütayyar Semahaddin Cem’in Kuran’dan bir sürü ayet yayınladığını belirtir. Osman Canbay kendilerinin- bunların dışında da ayetler olduğunu örneklerle göstererek- bu

<sup>557</sup> T. D., agm. s. 1.

<sup>558</sup> nr. 40, 15 Haziran 1957, s. 57- 59.

<sup>559</sup> nr. 28, 15 Mart 1956, s. 198- 200.

<sup>560</sup> nr. 33, 15 Temmuz 1956, s. 154- 155.

ayetleri bildiklerini ancak burada geçen cin kavramının insanlara musallat olacak veya zarar verebilecek özellikler taşımaktan tamamen uzak, Tanrısal bir belagatin ifadesi olduğunu söyler. Aynı şekilde İbnü'tayyar Semahaddin Cem'in yeni neslin inkâra veya vurduymazlığa kapılacağı fikrine düşerek yersiz bir telaş gösterdiğini çünkü gençliğin mantık ve iradesinin sağlam olduğunu dile getirir. İbnü'tayyar Semahaddin Cem'in gençlere bu fikirleri aşılamağa isterken onları cin korkularıyla zehirlediğini ifade eder.

Bunun üzerine İbnü'tayyar Semahaddin Cem, Osman Canbay'ın mektubuna "Cin Bahsi"<sup>561</sup> başlığını taşıyan yazısı ile cevap verir. Bu yazısında İbnü'tayyar Semahaddin Cem, önceki yazısında cin denen varlığın özelliği ve niteliğine değinmediğini belirtir ve Osman Canbay'a cinin varlığını inkâr eden ve bunu okuyucusuna duyuran bir kişiye (Cemil Cahit Cem'e) cevap niteliğinde olan ve gerçeği açıklayan yazısını yanlış değilse de başka türlü anladığını söyler. Ayrıca Cemil Cahit Cem'in bu yazısını, İsmail Hami Danişmend'in de *Büyük Doğu* gazetesinde bir makalesi ile eleştirdiğini ifade eder. İbnü'tayyar Semahaddin Cem, Osman Canbay'ın Kur'an'daki cin ifadesi için 'tanrısal bir belagatin ifadesinden başka bir şey değildir' demesine karşı çıkar ve bunun Kur'an'ın beyanlarına aykırı olduğunu; cin kelimesinin asla teşbih ve istiare yapılmak için Allah tarafından bildirilmiş bir araç veya bir vahime olmadığını dile getirir.

Besim Atalay da İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun Kuran tercümesini eleştirir. "Kuran Felsefesi ve Baltacıoğlu'nun Kuran Çevirmesi"<sup>562</sup> başlığını taşıyan yazısında Besim Atalay, İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun Kuran tercümesinde yaptığı hataları göstermek için öncelikle 'Allah nedir' başlıklı kısımda yaptığı tercüme hatalarını gösterir. İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun yetkin bir Kuran tercümesi yapabilmesi için dünyanın en zor dillerinden biri olan Arapçayı üç yıllık lise eğitimiyle öğrenmesinin imkânsız olduğunu ve Kuran'ın felsefesini yapabilmesi için en az on sene çalışması gerektiğini ifade eder.

## 2. 2. TERCÜME FİKİR YAZILARI

### 2. 2. 1. MAKALELER

#### 2. 2. 1. 1. Kadınlar ve Erkekler Üzerine Yazılar

<sup>561</sup> nr. 35, 1 Ocak 1957, s. 55- 57.

<sup>562</sup> nr. 38, 1 Mayıs 1957, s. 3- 5.

Dergide kadın ve erkekler üzerine on sekiz makale yazılmıştır. Bu yazıların çoğunu Gina Lombroso yazmıştır. Yazılardan sadece birisi D. Ö.<sup>563</sup> imzasıyla tercüme edilmiştir. Geri kalan yazıların hepsini M. Doğan Özbay tercüme etmiştir.

Gina Lombroso “Erkeğin Aşk Hayatına Tesir Eden Faktörler”<sup>564</sup> adlı yazısında erkeklerin egoist olduğunu ve aşk hislerinin de gelip geçici olduğunu söyler. “Kadının Aşk Hayatına Tesir Eden Faktörler”de<sup>565</sup> ise bu sefer kadınlar üzerinde durur. Kadınların his ve içgüdülerine uyararak bir erkeğin saygıya değer olup olmadığına karar verdiğini ve onun aşk hayatına hâkim olan şeyin sadece ruh olduğunu dile getirir. “Kadının Aşk Hayatında Şefkat ve Fedakârlığın Rolü”nde<sup>566</sup> de kadının aşk hayatında şefkat ve fedakârlığın önemli bir rol oynadığını ve onun için aşkın fedakârlık yapabileceği ve faydalı olabileceği bir kişiye karşı duyulan şiddetli bir cazibe demek olduğunu belirtir. Bir diğer yazısı “Kadın ve Erkeğin Birbirlerini Fethetmek İçin Malik Oldukları Silahlar”da<sup>567</sup> bir kadının, bir erkeği elde etmek için ona saygı ve takdir hisleri beslediğini belli ederek amacına ulaşabileceğini ancak erkeğin kadının kalbini bu şekilde kazanamayacağını bildiği için karışık yollara saptığını ifade eder ve erkeğin neler yapması gerektiğini açıklar. “Kadın Ruhunun Anahtarları”nda<sup>568</sup> ise insanların çocukluk yaşlarında ne iseler büyüdükleri zaman da o olduklarını ifade eder. Erkeklerin çocukluklarındaki gibi kendi menfaatleri ve zevklerinden başka bir şeyle ilgilenmediklerini, kadınların da çocukluklarındaki gibi gene çevresindekileri memnun etmekten büyük bir zevk duyduklarını ve başkalarının da kendisiyle meşgul olmasını arzu ettiklerini hatta çevresindekileri buna mecbur ettiklerini söyler.

Marion Hilliard “Evlilik Vazifeleri, Kadının Büyük Problemleri”<sup>569</sup> adlı yazısında evlilikteki başarı ve başarısızlıkların nedeni olarak evliliğe fikren hazırlıksız olmanın ve bunun sonucunda da evliliğe kendini verememenin yattığını söyler. Evlilik hayatındaki fiziksel anlaşmazlığın kökeninin ailelerin çocukları yetiştirirkenki bilgisizliklerinin olduğunu belirtir. Bir çocuğun kendini algıladığı yaşa geldiğinde anne

<sup>563</sup> D. Ö. imzası Doğan Özbay’a ait olabilir.

<sup>564</sup> nr. 38, 1 Nisan 1957, s. 37- 38.

<sup>565</sup> nr. 39, 1 Mayıs 1957, s. 36- 37.

<sup>566</sup> nr. 40, 15 Haziran 1957, s. 27- 28.

<sup>567</sup> nr. 41, 15 Temmuz 1957, s. 48- 50.

<sup>568</sup> nr. 44, 15 Ekim 1957, s. 28- 31.

<sup>569</sup> nr. 42, 15 Ağustos 1957, s. 53- 55.

ve babasının ona özenle seçtiği seksüel kitapları okuması ve bunun sonucunda da pozitif bilgilere sahip olmasının evlilik hayatının sağlığı ve sağlamlığı için tek şart olduğunu ifade eder. Cinsi konuların çocuğun eğitimi sırasında ayıp olarak adlandırılmadığı gün, temeli sağlam evliliklerin kurulabileceğini dile getirir.

Jean Grandpierre “Kadınların Cinsi Soğukluklarından Erkekler Mi Mesuldür?”<sup>570</sup> adlı yazısında çocuk sahibi olma korkusunun, çocuklarına kendilerini sınırsız bir şekilde adamanın, kocalarına histerik, bir nemfoman veya bir afrodisyak olarak tanınma endişesinin, kocaların karılarına sert ve kaba davranmalarının ve ailelerin çocuklarına yapmış olduğu olumsuz ve yanlış fikir aşlamaların sonucunda kadınlarda cinsi soğuklukların görülebildiğini belirtir.

### 2. 2. 1. 2. Felsefe Grubu Yazıları

Dergide bu konu üzerine toplam on yedi makale yazılmıştır. Bu gruptaki yazıları kendi içlerinde Marksist felsefe, Komünist felsefe ve diğer felsefi yazılar olmak üzere gruplara ayırdık.

#### 2. 2. 1. 2. 1. Marksist Felsefe Üzerine Yazılar

Dergide Marksizm üzerine dokuz makale yazılmıştır. Bu makalelerin altı tanesi Nicolas Berdiaeff’a, birer tanesi de Albert Camus ve Aldous Huxley’e aittir. Bir makale ise imzasızdır. Dergide genel olarak Marksizm aleyhindeki yazılara yer verilmiştir çünkü *Türk Düşüncesi* dergisi sadece maddiyata önem veren ve maneviyatı reddeden bir fikre her zaman karşı olduğunu dergideki hemen hemen her yazısında vurgulamıştır. Bu karşı görüşünü Nicolas Berdiaeff’in yazılarında açıkça görmekteyiz.

“Marksizmin Kendi Kendisiyle Çatışması-I”<sup>571</sup> adlı yazısında Nicolas Berdiaeff, Marks’ın materyalist olduğunun şüpheli olduğunu, onun ‘Nachlass’ adlı eserine ve ‘Milli Ekonomi ve Felsefe’ adlı makalesine bakıldığında onun düşüncesinin hümanist ve realist olduğunun açıkça gözlenebildiğini ifade eder. Marks’ın romantizm ve Alman idealizmi devrinde yetiştiğini ve Marksistlerin sandığından daha geniş ölçüde Hegel’in etkisinde kaldığını dile getirir. Nicolas Berdiaeff “Marksizmin Kendi Kendisiyle

<sup>570</sup> nr. 53, 1 Şubat 1959, s. 47- 50.

<sup>571</sup> nr. 34, 1 Aralık 1956, s. 13- 16.

Çatışması- II”de<sup>572</sup> de Marks’ın bütün pozitif iddialarının, insanların kendilerinin iyiliği ve kuvvetlerinin artması için dünyaya hâkim olacakları, yeni bir toplum kuracakları ve mevcut anarşiye son verecekleri düşüncesine bağlı olduğunu belirtir. “Marksizmin Kendi Kendisiyle Çatışması- III”de<sup>573</sup> ise Marksist düşüncenin eleştiriye uygun olmadığını, hatta eleştirinin düşmanı olduğunu dile getirir. Marksizimdeki bu çelişkinin sadece kapitalist endüstri ile bir mücadele olmadığını hem bu endüstrinin kurbanı hem de on dokuzuncu ve yirminci asır toplumlarında görülen iktisadın insanların hayatına egemen olmasının kurbanı olduğunu belirtir. “Marksizmin Kendi Kendisiyle Çatışması- IV”de<sup>574</sup> de Marks’ın on dokuzuncu yüzyılın kapitalist toplumlarında, özellikle İngiltere’de gördüklerine evrensel bir değer atfettiğini ve onun en büyük hatasının buradan ileri geldiğini, Marksizm’i yenilmesi imkânsız çelişkilere düşürenin de bu olduğunu vurgular ve yazısında bu çelişiklerden bahseder. “Marksizmin Kendi Kendisiyle Çatışması- V”te<sup>575</sup> ise Marksist düşüncenin çok fakir olduğunu ve yaratıcı bir karakterinin olmadığını fakat bunun onun son derece etkin bir rol oynamasına engel olmadığını hatta onun bu eksikliğinin kendisi için faydalı bile olduğunu belirtir. “Marksizmin bu kudreti kısmen Hıristiyanların zayıflamış olmalarından ve her noktada Sezar’ın ülküsü önünde ricat eden fikir ülküsü ifadesinin mevcut olmasından ileri gelmektedir”<sup>576</sup> diyerek de Marksizmin gücünü nerden aldığını açıklar. Nicolas Berdiaeff’in bu yazılarının hepsini M. Feridun Bellisar tercüme etmiştir.

“Devrim Peygamberliği”<sup>577</sup> adlı yazı ise Albert Camus’un ‘İsyan Eden Adam’ adlı kitabından iktibas edilmiştir; ancak yazıyı dergiye çeviren kişinin ismi yoktur. Albert Camus’dan alınan bu yazıda, Marx’ın boşa çıkan kehanetleri, felsefede ve ekonomide yaptığı hataları gösterilir; Marksizmin ve tarihi materyalizmin eleştirisi yapılır. Marksizmin bugün ancak Heisenberg’e, Bohr’a, Einstein’a ve zamanımızın en büyük bilginlerine karşı koymak şartıyla ilmi olduğunun iddia edebileceği söylenilir.

<sup>572</sup> nr. 35, 1 Ocak 1957, s. 47- 49.

<sup>573</sup> nr. 36, 1 Şubat 1957, s. 25- 27.

<sup>574</sup> nr. 37, 1 Mart 1957, s. 47- 49.

<sup>575</sup> nr. 38, 1 Nisan 1957, s. 51- 53.

<sup>576</sup> Nicolas Berdiaeff, agm. s. 53.

<sup>577</sup> nr. 2, 1 Ocak 1954, s. 139- 143.



İmzasız yayımlanan ve M. Doğan Özbay tarafından tercüme edilen “Kapitalizm ve Marksizm”<sup>578</sup> adlı yazıda Amerika’da çalışan insanların maaşları ile Rusya’da çalışanları kıyaslanır. Kapitalist rejimdeki adil servet paylaşımının sırrını Karl Marks’ın anlamadığı için üretici sınıfın, patronları zenginleştirmekten başka bir şey yapmayacağını düşündüğü ancak bugün bu teorinin tam tersinin gerçekleştiği söylenir.

Aldous Huxley “Marx’ın Proletaryası ve İhtilaller”<sup>579</sup> adlı yazısını Vecdi Bürün tercüme etmiştir. Aldous Huxley bu yazısında Marks’ın ortaya attığı bir kelime olan ‘proletarya’ yani işçi sınıfının tamamıyla endüstrileşmiş memleketlerde artık sefalet içinde olmadığını, hayat tarzlarının burjuvankine yaklaştığını ve refah içinde olduğunu ve artık Marks’ın proletaryasının burjuvazinin bir dalı haline geldiğini belirtir.

## 2. 2. 1. 2. 2. Komünist Felsefe Üzerine Yazılar

Dergide komünizm üzerine sekiz tercüme makale yazılmıştır. Bu yazıların dördü imzasız, ikisi Gustave Andre Wetter, birer tanesi de Maurice Manning ve Arnold York’a aittir. İmzasız yayımlanan ve tercümesi de imzasız olarak yapılan “Komünizm ve Tenkitleri”<sup>580</sup> adlı yazıda Albert Einstein, Renon, Werner Zombart, Albert Camus ve Maulnier’in komünizmi eleştiren sözlerine yer verilir. İmzasız yayımlanan ve Züleyha Münif tarafından tercüme edilen “Cayan Komünistler”<sup>581</sup> adlı yazıda ise Andre Gide, Arthur Koestler, İgnazio Silone, Stephen Spender, Richard Wright ve Louis Fischer gibi önceden komünist olan ancak sonra bu ideolojiden vazgeçen ünlülerin önce hayatları ve daha sonra da komünizm hakkında ne düşündükleri verilir.

Gustave Andre Wetter’in yazılarının hepsini Mehmet Toprak tercüme etmiştir. G. Andre Wetter “Proletarya Felsefesi”<sup>582</sup> adlı yazısında, Komünizmin olumsuz ve yıkıcı bir tavır takınarak aslında sonuçtan ve araçtan başka bir şey olmayan iktisadi değerleri asli değerler seviyesine yükselttiğini ve gerçek değer taşıyan manevi değerleri de bu iktisat ve üretim ilişkilerine bağlı hale soktuğunu ve böylece gerçeğin düzenini alt üst ettiğini ifade eder. “Proletarya Felsefesi- II”de<sup>583</sup> de Komünizmde ahlak anlayışı ve

<sup>578</sup> nr. 39, 1 Mayıs 1957, s. 33- 34.

<sup>579</sup> nr. 54, 1 Mart 1959, s. 30- 36.

<sup>580</sup> nr. 54, 1 Mart 1959, s. 9- 11.

<sup>581</sup> nr. 54, 1 Mart 1959, s. 20- 21.

<sup>582</sup> nr. 55, 1 Nisan 1959, s. 11-16.

<sup>583</sup> nr. 57/58, Haziran- Temmuz 1959, s. 53- 60.

din felsefesi konuları üzerinde durur. Komünizmin ahlak anlayışının üst yapılar teorisine dayandığını ve üretime ait sosyal ilişkilerin ahlakta yansıdığını belirtir. İktisadi esasın zorunlu olarak değişmesi ile insanın ahlak anlayışlarının ve aynı şekilde diğer ideolojilerinin de değiştiğini ve bu nedenle Komünizmde sonsuz ve sarsılmaz hiçbir ahlak kanununun olmadığını ifade eder. Komünizmde din felsefesi konusuna gelindiğinde ise bütün diğer ideolojiler gibi dinin asıl kökeninin de iktisadi ilişkiler olduğunu söyler. G. Andre Wetter, maddeyi en yüksek ve tek değer olarak kabul eden materyalist felsefe sistemini eleştirir.

### 2. 2. 1. 3. Batı Medeniyeti Üzerine Yazılar

*Türk Düşüncesi*'nde Batı medeniyeti üzerine on dört tercüme makale yayımlanmıştır. Bu makalelerin beşi Walter Schubart, dörder tanesi Paul Valery ve Andre Siegfried ve bir tanesi de Dr. Friedrich Karl Kienitz tarafından yazılmıştır. Walter Schubart'ın yazılarının hepsinin çevireni imzasızdır.

Walter Schubart "Rusya'da Avrupacılar ve Asyacilar-I"<sup>584</sup> adlı yazısında ise Rus düşüncesinin yüz yıldan fazla bir zamandan beri 'Avrupalı mıyız, Asyalı mı yoksa Asya ile Avrupa arasında ayrı bir mahiyette miyiz' sorusu etrafında dolaştığını belirtir. Daha sonra Rusya'nın yüzünü Batı'ya çevirdiği ilk andan son ana kadarki süreçte yaşadığı Batılılaşma sürecini anlatır. Batılılaşma taraftarlarının, Batı kurumlarını kolaylıkla Rusya'ya aktarılabilir şeyler olduğuna inandıklarını ve çevreye ve manzaraya önem vermeyen bu fikrin tamamıyla Batı'ya has, materyalist bir fikir ve büyük bir hata olduğunu ifade eder. Walter Schubart "Rusya'da Avrupacılar ve Asyacilar- II"<sup>585</sup> de Rusya'da Avrupacılık ve Asyacılık akımlarının ilk olarak 1885'te Serj Juhakof'un 'İngiliz- Rus Çatışması' adlı kitabında Rusya ve İngiltere'de gerçekleşecek olan savaşın esasında Asya birliği hayalinin ilk işaretleri olacağını söylemesi ile başladığını ifade eder. Yazarın eserinde, bu savaşın Asya'da gerçekleşeceğini ve köylü ile burjuva sınıfının arasını açacağını haber verdiğini söyler. "Rusya'da Avrupacılar ve Asyacilar- III"<sup>586</sup> ise Rusya'nın, modern Avrupa'nın fikirlerini büyük bir oburlukla benimsediğini ve Sovyetler Birliği'nin de bu fikirleri istismar ettiğini ve doğacak aykırı

<sup>584</sup> nr. 1, 1 Aralık 1953, s. 62- 64.

<sup>585</sup> nr. 2, 1 Ocak 1954, s. 144- 145.

<sup>586</sup> nr. 4, 1 Mart 1954, s. 301- 302.

sonuçları hesap etmediğini belirtir. Bolşevizmin, Rusya'nın Batılılaşmasını öldürdüğünü ve Rusya'nın manevi olarak Asya'nın hükmü altına girdiğini ifade eder. Rus komünistinin en büyük arzusunun her şeyden evvel Batıdan üstün olmak olduğunu ve onun Avrupalıdan yalnız kalite ile ayrılmak istediğini söyler. Batı prensiplerini uyguladığını fakat bunları Ruslara has bir şekilde yorumlandığını ve Batıdan ayrılmak ihtiyacının ve ona üstün olmak arzusunun gittikçe arttığını ifade eder. Rusya'nın öncelikle Batı fikirlerini kabul etmekle işe başlaması ve daha sonra gerçekten Ruslara has bir görüşe varması gerektiğini belirtir. "Rusya'da Avrupalılar ve Asyacılar-IV"<sup>587</sup> de Rusya'da Avrupalılık devrinin sona ermekte ve Asyacılık devrinin başlamakta olduğunu ve Rusya'yı kökünden Batılılaştırma çalışmalarının şimdi Asya'ya dönüş şeklinde kendini gösterdiğini ifade eder. Doğu milletlerinin artık Avrupalıların kendilerine birer işgalci olarak geldiklerine ve onları ancak Rusların kurtaracağına inandıklarını dile getirir. Rus dünyasının Promete kültürü üzerine zafer kazanmak için çalıştığını ve bu savaşın Rus toprakları üzerinde gerçekleştiğini ancak bu mücadelenin Rus topraklarını aşip Batı ruhuna yayılacağı zamanın da geleceğini ve bu mücadelede insanlığın bütün kaderinin var olduğunu söyler.

Andre Siegfried tarafından yazılan ve Mehmet Toprak tarafından tercüme edilen "Amerikan Dinamizmi-I"<sup>588</sup> adlı yazıda bugün için bir dünya devleti haline gelen Amerika'nın dinamizmini oluşturan şartlar ele alınır. Amerika'da insanın doğayı büyük bir zaferle gerçekten fethettiğini, fakat insanın doğaya uyum sağlayamadığını söyler. Amerikalıların doğanın zorlanabildiğine ve doğadan kendi şartları içinde var olmayan şeyleri kuvvet aracılığıyla almanın mümkün olduğuna inandıklarını dile getirir. Amerikalıların bu yenedünyada yaşaması için borçlu olduğu niteliklerinden en dikkat çekeninin ise irsi iyimserlikleri- her Amerikalıda, kendi geleceğine ve kıtasının geleceğine karşı doğuştan bir güven- olduğunu belirtir. "Amerikan Dinamizmi-II"<sup>589</sup> de yenedünyanın bu eski Cenova'sının (Boston şehrinin) kitle halindeki göçlerden dolayı bugün Katolik ve bir İrlanda şehri haline geldiğini belirtir. Bu olaydan sonra Anglo-Sakson zihniyetinin kaybolduğunun söylenemeyeceği; ancak değiştiğini, bir

---

<sup>587</sup> nr. 6, 1 Mayıs 1954, s. 460- 461.

<sup>588</sup> nr. 37, 1 Mart 1957, s. 29- 36.

<sup>589</sup> nr. 38, 1 Nisan 1957, s. 54- 57.

tarafında Britanyalılarla Protestanların bir tarafında ise Yahudi, Latin ve Slav kökenli fertlerin yer aldığını ve bu durumun bir yenilik getirdiğini ifade eder. “Amerikan Dinamizmi-III”<sup>590</sup> ise bir şahsiyet sahibi olan Amerika’nın bu şahsiyetini kaybettiğini ve başka bir şahsiyet meydana getirmekte olduğu için de bir tek Amerikan psikolojisinden bahsetmenin imkânsız olduğunu söyler. Bu nedenle böyle bir milletin psikolojisi üzerinde özel bir tarzda düşünülmesi gerektiğini ifade eder. İyi niyetin Amerikalıya has bir özellik olduğunu ve onun yurtseverliğinin temelini teşkil ettiğini belirtir. Amerikalının, dindar fakat ruh da dâhil olmak üzere her şeyin teşkilatlandığına inanan bir dindar olduğunu ve Amerikalının kendi vazifesinin İncil’i dünyanın her yerine götürmek olduğunu düşündüğünü; onun güveninin mutlak, iyi niyetinin ise samimi olduğunu dile getirir. “Amerikan Dinamizmi-IV”de<sup>591</sup> de Amerika’daki milli ideolojinin yüz elli sene önceki ideolojinin aynısı olduğunu yani milli ideolojinin bugün de ferdiyetçilikten, şahsi teşebbüsten, hürriyetten ve rekabetten ibaret olduğunu ve iyi niyet sahibi olan Amerikalının bu niteliklere samimi olarak bağlı kaldığını belirtir.

#### 2. 2. 1. 4. Masonluk Üzerine Yazılar

Dergide masonluk üzerine tercüme yazı sayısı altıdır. Masonluk üzerine yazılan yazılar genelde imzasızdır. Bu makaleler Amerikan, Alman ve Fransız ansiklopedilerine göre masonluğun ne olduğu ve Amerika’daki ve Türkiye’deki masonluk üzerinedir. İmzasız yayımlanan ve H. R.<sup>592</sup> imzası ile çevrilen “Fransız Ansiklopedisine Göre Masonluk”<sup>593</sup> adlı yazıda bugünkü masonluğun başlangıcını taş yontucular devrinden başlatmanın genel bir kural haline geldiği ifade edilir. Taş yontucularının sadece Avrupa’nın her yerinde değil doğuya da uzanan seyahatlerinin sonucunda birçok dini görüşler öğrendikleri ve bu sayede kazandıkları fikir hürriyetleri ile din taassubunun haksız yere kovduğu birçok kişiye sığınacak bir kurtuluş yolu oldukları belirtilir. 13. yüzyılın sonuna ve 14. yüzyılın başına doğru bu cemiyetlerin geleneklerinin İngiltere’ye geçtiği, 16. yüzyılın sonunda ve 17. yüzyılın başlangıcında hiçbir sanata bağlı olmayan kişilerin de mason toplantı yerlerine alındığı dile getirilir. Hür mason sanatının daha

<sup>590</sup> nr. 39, 1 Mayıs 1957, s. 38- 41.

<sup>591</sup> nr. 39, 1 Mayıs 1957, s. 43- 47.

<sup>592</sup> H. R. imzasının kime ait olduğu tespit edilememiştir.

<sup>593</sup> nr. 60/ 61, Eylül- Ekim 1959, s. 13- 16.

sonra sanatını cansız maddelere vermeyerek doğrudan doğruya insan üzerinde işlediği ve bu yeni şeklin 1717’de ilk olarak İngiltere’de vücut bulduğu ve oradan da Fransa’ya geçtiği belirtilir.

A. V. Dunet tarafından yazılan ve çevireninin belirtilmediği “Masonluk İdeali”<sup>594</sup> adlı yazıda da masonluğun, üyelerine Allah’a itikat ve ruhun bekası olmak üzere başlıca iki inanç telkin ettiği ve bu iki inancı anayasasının sığınağı olarak kabul ettiği ifade edilir. Masonluğun başlangıçtan beri adalete, hürriyete, ülkeye susamış kimselere cazibe merkezi olduğu söylenir.

İmzasız yayımlanan ve V. B. rumuzu ile derlenen “Türkiye’de Masonluk”<sup>595</sup> adlı yazıda da Türklerin masonluğa ilk teşebbüsünün bundan aşağı yukarı yetmiş sene önce İstanbul’da gerçekleştirildiği ifade edilir. Bu hareketin üç beş sene içinde sona erdiği söylenir. Türk masonluğu için ikinci teşebbüsün ise meşrutiyetin ilanından sonra 1909’da gerçekleştirildiği ve İzmir’de, Konya’da, Adana’da, Bursa’da o zaman bizde olan Şam’da, Selanik’te ve Beyrut’ta toplantı yerleri açıldığı dile getirilir. Bugünün Türk masonluğunun ise bu 1909 teşekkülünün devamı olduğu belirtilir.

### 2. 2. 1. 5. Psikoloji Üzerine Yazılar

Dergide psikoloji üzerine beş makale yazılmıştır. Bunlardan dördü parapsikoloji üzerineyken biri genel psikoloji üzerinedir. Parapsikoloji üzerine yazılan yazıların hepsini Neyyire Koçar tercüme etmiştir. Parapsikoloji üzerine olan yazılarda genel olarak doğaüstü olayların varlığı ispat edilmeye çalışılır. Aldous Huxley’in “Ruhumuzun Esrarlı Kuvvetleri”<sup>596</sup> adlı yazısında parapsikolojik olaylara örnekler verildikten sonra bunlara tesadüf denilebileceği fakat bu olayların sadece tesadüf olamayacağı belirtilir. Birinci varsayımın tesadüf ise ikinci varsayımın insanların iş halinde ve düşünce halinde ‘paranormal’ yani normalin dışında bir kuvvete sahip oldukları önermesi olduğu söylenir. Uzmanların bu kuvvete ‘Psi’ dedikleri ve Psi’nin telepati, sezgi ve gaipten haber verme demek olduğu ifade edilir. A. Huxley, daha sonra J. Rhine’in bu alandaki çalışmalarına ve filozof William James ve Bergson’un bu konu hakkındaki düşüncelerine yer verir.

<sup>594</sup> nr. 60/ 61, Eylül- Ekim 1959, s. 17- 25.

<sup>595</sup> nr. 60/ 61, Eylül- Ekim 1959, s. 26- 30.

<sup>596</sup> nr. 11, 1 Ekim 1954, s. 382- 385.

J. B. Rhine'nin "Ruhun İki Kudreti"<sup>597</sup> adlı yazısında ise onun aynı adı taşıyan kitabından alınan bilgilere yer verilir. Yazıda J. B. Rhine'nin 'İstatistik Metodu'nu kullandığı belirtilir. Rhine'in tecrübelerinde kullandığı matematik yönteminin uzmanlara sunulduğu ve hatta İndianapolis Riyazî İstatistik Kongresi'nin bunlarda hiçbir eksiklik göremediği dile getirilir. Böylece insanda duyular aracılığıyla edinilen bilgilerin dışında doğaüstü bir bilgi gücünün varlığının objektif olarak tespit edildiği söylenir. Rhine'in kitabında telepati ile gaipiten haber vermenin aynı şey olduğunu ispata çalıştığı ifade edilir.

J. B. Rhine "İnsanın Esas Meselesi"<sup>598</sup> adlı yazısında da bugünün düşünen insanının, insanda şahsiyet merkezinin beyin mi ruh mu olduğunu tayin etmek zorunda olduğunu belirtir. Mutlak irade olmadan ne ahlak, ne hakiki demokrasi hatta ne de araştırmalara dayanan bir ilmin mevcut olabileceğini dile getirir. İlimde özellikle 19. yüzyılda biyolojide yapılan inkılâpçı keşifler sonucunda insan hakkında var olan kanaatin yıkıldığını ve ruhun bir kenara bırakıldığını söyler. Dünyanın yeni makine anlayışında artık ruhun yerinin olmadığını ve artık ilimde madde dışı veya ruhi sayılan hiçbir şeye tahammül edilmediğini; ancak 19. yüzyılın bu anlayışının hatalı olduğunu ve insan yaratılışında bunların dışındaki bazı olayların ihmal edildiğini ifade eder.

J. B. Rhine "Telepati"<sup>599</sup> adlı bir diğer yazısında da telepatinin ispatı ile birlikte materyalizm ve onun fizik- ruh teorisinin çürütüldüğünü söyler. İlk telepati denemelerinin, bazı tecrübeciler tarafından medyumları ipnotize ederek düşüncenin medyuma geçişini ispat etmek suretiyle gerçekleştirildiğini belirttikten sonra bu tecrübecilerin çalışmalarından örnekler verir. Dünyanın her tarafından telepatik olayların arttığını ve bunlardan çoğunun İngiltere, Amerika ve Fransa'da gerçekleştirildiğini ifade eder.

Genel psikoloji üzerine olan yazıyı ise M. Doğan Özbay tercüme etmiştir. "Alkoliklerin Psikolojisi"<sup>600</sup> adlı bu yazı imzasız yayımlanmıştır. Yazıda alkolizmi aile ve toplum olmak üzere iki açıdan incelemek gerektiği söylenir. Toplumsal açıdan baktığımızda istikrarsızlığın ve manevi sefaletin çok olduğu zamanlarda alkolün bir

<sup>597</sup> nr. 13, 1 Aralık 1954, s. 63- 66.

<sup>598</sup> nr. 15, 1 Şubat 1955, s. 228- 231.

<sup>599</sup> nr. 16, 1 Mart 1955, s. 300- 302.

<sup>600</sup> nr. 39, 1 Mayıs 1957, s. 57- 59.

telafi şekli olduğu, yarımından emin bir halk kütlesinde alkolizm tehlikesinin söz konusu olmadığı ifade edilir. Aile açısından bakıldığında ise karşımıza üç noktanın çıktığı dile getirilir. Bunlar; eğitim ve öğretim şartları, mesleki şartlar, içki ve mücadelesidir. Yazıda bu üç nokta üzerine tek tek durulur ve alkoliği kendi komplekslerinin kurbanı olan bir ruh hastası olarak görmek ve onu içki içmeye sevk eden nedenleri bulduktan sonra bu sebepleri ortadan kaldırmaya çalışmak gerektiği belirtilir.

### 2. 2. 1. 6. Diğer Yazılar

Dergide geriye kalan tercüme yazıların beş tanesi din ve iman, üç tanesi müzik, ikişer tanesi dil ve edebiyat, inkılâp ve resim üzerine iken on sekiz tanesi ayrı ayrı konular üzerinedir. Din ve iman üzerine yazılan yazılardan ilki Lincoln Barnet tarafından yazılan ve tercümesini kimin yaptığı belirtilmeyen “Einstein ve Allah”<sup>601</sup> adlı yazıdır. Lincoln Barnet bu yazısında, Einstein’ın bir materyalist ve bir Allahsız olmadığını Einstein’dan aldığı cümlelerle ortaya koymaya çalışır.

Tercümesi imzasız olan “İlim ve Din”<sup>602</sup> adlı yazısında Einstein, ilim ile dinin uzlaşmadığı düşüncesinin geçen asırda kaldığını söyler. İlim ve dinin birbirine muhtaç olduğunu belirtir. İlimin yalnız olanı bildirdiğini, olması gerekeni bildirmediğini; onun alanı dışında her çeşit değer hükümlerine ihtiyacı olduğunu, öte taraftan dinin de yalnız insan hareketinin ve düşüncesinin değerleriyle meşgul olduğunu; olaylarla bunların arasındaki ilişkiden bahsetmediğini ifade eder. Dinin ve ilmin karşılıklı alanlarının açıkça sınırlandırılmış olmakla beraber, aralarında yine kuvvetli ilişki ve birbirine bağlılık olduğunu dile getirir. Hedefi dinin tayin ettiğini, fakat hangi araçlara başvurulması gerektiğini en geniş manada ilimden öğrendiğini söyler.

William Brown tarafından yazılan ve Züleyha Münif tarafından çevrilen “Din Nedir?”<sup>603</sup> adlı yazıda da dinin, dünyaya bir bütün gözü ile bakarak ona karşı beslediğimiz duygu olduğu belirtilir. Varlığa karşı her şeyi içine alan üç kavram olduğu ifade edilir. Bunlar; ilmi davranış, estetik davranış ve ahlaki davranıştır. Bütün bunların yanına bir de din kavramını eklemek gerektiği dile getirilir. Hayata karşı ilim, din, ahlak

<sup>601</sup> nr. 1, 1 Aralık 1953, s. 61.

<sup>602</sup> nr. 1, 1 Aralık 1953, s. 57- 60.

<sup>603</sup> nr. 52, 15 Aralık 1958, s. 18- 23.

ve estetiği içine alan ve hepsinin birleşerek meydana getirdiği bir bakış açısının gerektiği ifade edilir.

Müzik üzerine yazılan tercüme yazıların hepsini ünlü orkestra şefi W. Furtwaengler yazmış ve çevirilerini de Bülent Tarcan yapmıştır. W. Furtwaengler “Modern Musiki Kavgası”<sup>604</sup> adlı yazısında son yıllarda klasik ve modern musiki taraftarları arasında çıkan tartışmalar hakkındaki fikirlerini dile getirir. “Modern Musiki Kavgası- II”de<sup>605</sup> ise Arnold Schönberg, Wagner, Hauer ve Hindemith’in de fikirlerinden yararlanarak modern atonalizm hakkında bir fikir edindirmeye çalışır. “Modern Musiki Kavgası- III”de<sup>606</sup> de tonal müziğin neden gerekli olduğunu ve atonal müziğin eksikliklerini- görüşlerini şahsi olduğunu belirterek- açıklar.

Robert Kanters tarafından kaleme alınan ve çevirenin isminin belirtilmediği “Dil ve Edebiyat”<sup>607</sup> adlı yazıda ise Dada’nın birinci meselesinin dil olduğu ve bütün sürrealizmin bir üstün dil araştırması olduğu söylenir. Edebiyatın büyük probleminin “sükût”a nasıl varılabileceği olduğu; bir ilk susuş olduğu, sonra dil, sonra şiir ve sonra tekrar susuş olduğu belirtilir. Bizim ancak kelimeleri yakaladığımızı, bunun yanında kelimelerle ifade edilmeyen bir iç düşüncemizin olduğu ifade edilir. Edebiyatın, özellikle şiirin dilinin, günlük dilden tamamıyla ayrı bir işaret sistemi olarak bunu sezdirmeye yaradığı ve bir bakıma bunun, Allah’ın dolgunluğunu taşıyan iç susuşumuzun dili olduğu dile getirilir. Dilin, ilahi gerçekliğin aynası olana doğru gitmesi gerektiği ve gidebileceği fakat ona asla varamayacağı söylenir.

T. S. Eliot tarafından yazılan ve Züleyha Münif tarafından tercüme edilen “Şiirin Üç Sesi”<sup>608</sup> adlı yazıda da şiirin sesini oluşturan üç sestten birincisinin şairin kendi kendine konuşması, ikincisinin şairin büyük veya küçük herhangi bir dinleyici kitlesine konuşması, üçüncüsünün ise yazarın dramatik bir tip yaratma çabası olduğu ifade edilir. T. S. Eliot bu üç sesi açıkladıktan sonra dramatik şiirde her üç sesin de var olduğunu söyler.

---

<sup>604</sup> nr. 4, 1 Mart 1954, s. 298- 300.

<sup>605</sup> nr. 6, 1 Mayıs 1954, s. 456- 459.

<sup>606</sup> nr. 7, 1 Haziran 1954, s. 56- 61.

<sup>607</sup> nr. 3, 1 Şubat 1954, s.218- 220.

<sup>608</sup> nr. 12, 1 Kasım 1954, s. 449- 457.



İnkılâp üzerine yazılan yazılardan ilki Arnold J. Tonybee tarafından yazılan ve V. B. rumuzu ile tercüme edilen “Türk İnkılâbı ve Ortadoğu İnkılâpları”<sup>609</sup> adlı yazıdır. Arnold J. Tonybee, medeni bir toplumun bir başka medeni toplum karşısında tehlikede olduğunu anladığında bu tehlikeye iki türlü cevap vereceğini belirtir. Bunlar; zelotizm ve herodiyанизmdir. Zelot’un yabancı karşısında alışık olduğuna sığınan insan olduğunu, dışarıdan gelen baskıya geriye bağlanış ile cevap verdiğini söyler. Herodiyân’ın kendini yabancıya karşı korumanın en iyi yolunun, onun sırrına hâkim olmak olduğunu düşündüğünü belirtir. Zelotun içgüdüleriyle, herodiyânın ise aklı ile hareket ettiğini dile getirir. Herodiyânizmin, kendini savunmak zorunda kalan bir toplumun başvurabileceği yollardan en etkili olduğunu fakat onun da gerçek bir çözüm getiremediğini ifade eder. Cumhuriyet inkılâbının da Türkiye’nin herodiyân inkılâbı olduğunu ve çok ciddi engellere ve güçlüklerle karşı yapıldığını dile getirir.

Robert Von Bischoff tarafından yazılan ve çevireni imzasız olan “Türk İnşasına Dair”<sup>610</sup> adlı yazıda Türk inkılâbının ne zaman başladığı ve özellikleri üzerinde durulur. Türk inkılâbının son derece orijinal ve hayret verici ve asli yapısında otorite ve disiplin bulunan adeta kanuni bir inkılâp olduğu ifade edilir.

Resim üzerine yazılan “Kübizmin Ellinci Yıl Dönümü”<sup>611</sup> başlıklı yazı Guy Daussat tarafından yazılmış ve M. Doğan Özbay tarafından tercüme edilmiştir. Yazıda kübist ressamlar olarak Picasso’nun ve Cezanne’in isimleri anılır, başlarda çok yadırganan kübizm cereyanının sonraları kuvvetlenmesi ile her yerde kendinden bahsedilen bir sanat ekolü haline geldiği ve mimari, müzik, edebiyat, dans, dekorasyon, reklâmcılık, sinema vs. gibi pek çok sanat kolunda etkisini hala gösterdiği ifade edilir. İmzasız yayımlanan ve V. B. rumuzu ile tercüme edilen “Resim Sanatı ve Deliler”<sup>612</sup> adlı yazıda da akıl hastalarının resimleri üzerinde durulur.

Bunların dışında kalan yazılarda ise çok çeşitli konular ele alınmıştır. Andre Arthus tarafından yazılan ve Mehmet Toprak tarafından tercüme edilen “İnsanın Dünyadaki Rolü”<sup>613</sup> adlı yazı önemlidir çünkü yazıda insanın hayattaki her şey gibi bir

<sup>609</sup> nr. 57, Haziran-Temmuz 1959, s. 12- 16.

<sup>610</sup> nr. 57, Haziran-Temmuz 1959, s. 17- 21.

<sup>611</sup> nr. 34, 1 Aralık 1956, s. 40- 42.

<sup>612</sup> nr. 53, 1 Şubat 1959, s. 7- 11.

<sup>613</sup> nr. 24, 1 Kasım 1955, s. 363- 368.

evrim halinde olduğu ve onun bu evrime sadece maruz kalmaması, bu evrimi kendine has bir dayanak noktası haline getirmesi, bütün kuvvet ve düşüncesi ile bu evrimle işbirliği yapması gerektiği söylenir. Bizim sadece bu evrimi istememizin yeterli olmadığı, bu evrimin neden ibaret olduğunu da bilmemiz gerektiği ifade edilir.

Andre Viscold tarafından yazılan ve M. Doğan Özbay tarafından tercüme edilen “16 ile 20 Yaş Arasındaki Gençler İçin Ailenin Rolü”<sup>614</sup> adlı yazıda gençlerle şahsen ilgilenmek gerektiği ve gençler için rehber olabilecek insanlar da olmadığı için bu görevin aileye düştüğü belirtilir. Gençlerin ailelerden beklediklerinin şefkat, nasihat, prensip ve güven olduğu söylenir ve bunlar açıklanır.

“Kıbrıs Üzerine Bir Münakaşa”<sup>615</sup> adlı yazı New York’taki Queens College dergisinde yayımlanan Panayotis Fotopoulos’un mektubunu ve buna cevaben İrfan Pehlivan tarafından yazılan mektubu içerir. Yunanlı Panayotis Fotopoulos mektubunda, Kıbrıs adasının Yunanlılara ait olduğunu ve Türklerin İngiliz ordusuyla birleşip Kıbrıs’taki Rumları hunharca öldürdüğünü iddia eder. İrfan Pehlivan buna cevaben yazdığı mektubunda, bu iddiaların asılsız olduğunu, şayet İngiltere adayı terk ederse adanın Türklerin olması gerektiğini çünkü daha önce onlardan alındığını ve adanın tarihin hiçbir döneminde Yunanlılara ait olmadığını bu nedenle de ona katılmasının mümkün olamayacağını belirtir. Daha sonra Kıbrıs’ın Yunanistan’a ait olamayacağını kanuni, tarihi ve stratejik sebeplerle açıklar.

B. Musabay tarafından yazılan ve tercümesi imzasız olan “Sovyet Yazarlarının Hür Yaratıcılıkları Hakkında Bazı Kayıtlar”<sup>616</sup> adlı yazıda ise Fatih Hüsnü’nün 24 Temmuz 1958’de Literaturnaya Gazeta’da yayımlanan ‘Derin Akıntı veya Satıhta Kabarcıklar’ başlıklı makalesinden alınan fikirlere ve Sovyetlerde bu yazıya verilen tepkilere yer verilir. Fatih Hüsnü’ye göre Sovyet yazarları tarafından yazılan eserlerin okuyucular tarafından rağbet görmeyişinin nedeni insana, eserin kahramanına karşı gösterilen kayıtsızlıktır; hayatı yansıtmak için eserin merkezinde üretim, planlar veya günün çeşitli parolaları değil insan yer almalıdır.

---

<sup>614</sup> nr. 50/ 51 Nisan-Mayıs 1958, s. 21- 23.

<sup>615</sup> nr. 53, 1 Şubat 1959, s. 4- 6.

<sup>616</sup> nr. 62, Mart 1962, s. 24- 41.

## 2. 2. 2. TANITIM YAZILARI

### 2. 2. 2. 1. Kişiler Üzerine Tanıtım Yazıları

Dergide kişiler üzerine yedi tane tanıtım yazısı yazılmıştır. Bu yazıların üçü Paul Valery, ikisi Goethe, birer tanesi de ünlü orkestra şefi Arturo Toscanini ve müzisyen Beethoven üzerinedir. Yazılarda onların hayatları ve kişilikleri hakkında bilgiler verilir.

Andre Maurois tarafından yazılan ve Mehmet Toprak tarafından tercüme edilen “Paul Valery”<sup>617</sup>, “Paul Valery-II”<sup>618</sup> ve “Paul Valery-III”<sup>619</sup> adlı yazılarda bu şair ile Descartes’ın hayatı arasında büyük benzerliklerin bulunduğu ifade edildikten sonra Paul Valery’nin hayatı, eserlerindeki müphemlik ve bu konuya onun nasıl yaklaştığı ele alınır. Onun müphemliği ele alış tarzı açıklandıktan sonra ise itibarlık konusu ve sanat eserine nasıl yaklaştığı açıklanır.

Paul Valery tarafından yazılan ve Mehmet Toprak tarafından tercüme edilen “Goethe Hakkında Nutuk”<sup>620</sup> ve “Goethe Hakkında Nutuk-II”<sup>621</sup> adlı yazılarda Nutuk’un, 30 Nisan 1932’de Sorbonne’da Goethe’nin yüzüncü ölüm yıldönümü nedeniyle söylendiği ifade edilir. Goethe’nin hayatı, felsefesi, aşkları, vb. üzerinde durulur. Goethe’nin sanatçı kişiliği ve hayatına etki eden faktörler açıklandıktan sonra Goethe ve Napolyon arasındaki benzerlikler ve farklılıklar verilir.

İmzasız yayımlanan ve M. Doğan Özbay tarafından tercüme edilen “Arturo Toscanini”<sup>622</sup> adlı yazıda dünyaca ünlü orkestra şefi Arturo Toccanini’nin hayatı ve kişiliği hakkında bilgiler verilir.

İmzasız yayımlanan ve M. Doğan Özbay tarafından tercüme edilen “Beethoven”<sup>623</sup> adlı yazıda Ludwig Van Beethoven’in hayatı üzerinde durulur, onun 16 yaşındayken Viyana’ya gittiği ve orada Mozart’la karşılaştığı ancak annesinin ölümü üzerine bu temasının kısa sürdüğü ve iki kardeşinin bakımını sarhoş babasına bırakmayarak üstlendiği belirtilir. Çok geçmeden sağır olan müzisyenin buna rağmen 4,

<sup>617</sup> nr. 23, 1 Ekim 1955, s. 293- 303.

<sup>618</sup> nr. 24, 1 Kasım 1955, s. 369- 375.

<sup>619</sup> nr. 27, 1 Şubat 1956, s.178- 185.

<sup>620</sup> nr. 30, 15 Mayıs 1956, s. 356- 371.

<sup>621</sup> nr. 31, 15 Haziran 1956, s. 39- 48.

<sup>622</sup> nr. 37, 1 Mart 1957, s. 55- 56.

<sup>623</sup> nr. 44, 15 Ekim 1957, s. 41- 43.

5, 6, 7 ve 8 numaralı senfonileri bestelediği ve büyük paralar kazandığı ancak buna rağmen kendisini yalnız ve acı çeken birisi olarak hissettiği ifade edilir.

### 2. 2. 2. 2. Eserler Üzerine Tanıtım Yazıları

Dergide eserler üzerine sadece dört tanıtım yazısı yazılmıştır. R. A. Nicholson'un yazdığı ve Mefaret Ersin'in tercüme ettiği "Mesnevi'nin İngilizce Tercümesine Önsöz"<sup>624</sup> başlıklı yazıda Mesnevi'nin George Rosen tarafından 1941'de Leipzig'de batırıldığı manzum tercümenin mükemmel bir şekilde meydana getirildiği, eserin aslındaki edebi üslubu koruyamamış olmasına karşın anlam bakımından metne sadık kaldığı ve açıklamalı birçok notlarla ve şerhlerle okuyucunun şiirin mistik havasına yaklaşmasına yardım ettiği belirtilir. Mesnevi'nin ikinci cildinin C. E. Wilson tarafından 1910 yılında Londra'da nesir olarak yayımlanan tercüme ve tefsirinin de başarılı bir eser olduğu ifade edilir. R. A. Nicholson kendi meydana getirdiği tercümenin ise metne mümkün olduğu kadar sadık ve metnin aynen ve harfi harfine yapılmış bir tercümesi olduğunu dile getirir. Öte yandan bu eserde şiirin ne metoforik ne de mistik anlamlarının tefsir edilmeye kalkışılmadığını belirtir.

Raymond Postgate'nin yazdığı ve çevireninin isminin belirtilmediği "Rusya, Çin, Peyk Memleketler ve Almanya Hakkında Neşredilen Yeni Kitaplara Bir Bakış"<sup>625</sup> adlı yazıda genel olarak bu memleketler üzerine yeni çıkan bazı kitaplara değinilir ve bunların eleştirileri yapılır. Ele alınan tüm eserlerde Sovyetlerin uyguladığı sistemin yanlışlıkları üzerinde durulduğu vurgulanır.

Marcel Colomb tarafından yazılan ve Vecdi Bürün tarafından tercüme edilen "Kuran'ın Fransızca Tercümeleleri" adlı yazıda Fransa'da yapılan Kuran tercümeleleri ve özellikle de M. Regis Blachère tarafından yapılan tercüme üzerinde durulur. Titizlikle yazılmış bir önsözün yer aldığı eserin iki cilt halinde 1949-1950'de yayımlandığı belirtilir.

Ernest Simmons tarafından yazılan ve tercümesi imzasız olan "Boris Pasternak ve Doktor Jivago" adlı yazıda Rus yazar Boris Pasternak'ın 'Doktor Jivago' adlı eseri üzerinde durulur. Bu eserin ne siyasi ne de Rusya'nın içyüzünü açıklamak amacıyla

<sup>624</sup> nr. 14, 1 Ocak 1954, s. 122- 124.

<sup>625</sup> nr. 26, 1 Ocak 1956, s. 116- 118.

yazılmadığı, 1903- 1929 yılları arasında yaşayan, seven, çarpışan, ölen her seviyeden insanların hayat hikâyesi olduğu belirtilir ve romanın özeti yapılır.

### 2. 2. 3. İNCELEME/ARAŞTIRMA YAZILARI

Dergide bu konu üzerine beş tercüme makale yayımlanmıştır. Bu yazıların tümü memleket üzerine incelemelerdir; hepsi Paul Stirling'e aittir ve hepsinde onun 'Türk Köy Cemaatlerinin İçtimai Yapısı' adlı incelemesinden alınan bilgiler yer alır. Yazıların tümünü Hilmi Ziya Ülken tercüme etmiştir.

"Anadolu Köylerine Ait Ciddi Araştırmalar"<sup>626</sup> adlı yazıda Kayseri'nin Sakaltutan köyünün coğrafi ve mimari yapısı, nüfusu ve yaşama şekilleri, eğitim durumu, ulaşımı ve evlenme usulleri (evlenme yaşı, evlenmede eş seçimi, evlilik hazırlıkları, başlık parası) hakkında bilgiler verilir. "Anadolu Köylerinde Tetkikler-II"de<sup>627</sup> de Sakaltutan köyündeki usuller anlatılmaya devam eder; gelinin bedeli, nişan, kanuni tören, çeyiz, evlendikten sonra ilk yıl yapılması gerekenler, baba evine bağlı olmayan evlenmede yapılan uygulamalar, düğün töreninden bir hafta önce yapılanlar ve son olarak düğün töreninin yapılaş şekli anlatılır. "Anadolu Köylerine Dair Ciddi Araştırmalar- III"de<sup>628</sup> ise Sakaltutan köyündeki boşanma, ölüm, poligami, zina, kanun ve mahalli değişiklikler hakkında bilgiler verilir. Paul Stirling'in 'Türk Köy Cemaatlerinin İçtimai Yapısı' adlı kitabına Türkiye hakkında genel düşünceleri ile yeni kanunların etkilerini ele alarak girdiğini söyleyen Hilmi Ziya Ülken, bütün bu bilgilerden sonra Paul Stirling'in bu incelemesini sosyal antropoloji esasına göre yaptığını ve ağırlık merkezini aile hayatının oluşturduğunu belirtir. "Anadolu Köylerine Dair Araştırmalar- IV"de<sup>629</sup> de Sakaltutan köyündeki iktidar, muhtar, ihtiyar heyeti, hükümetle olan ilişkiler; ziraat; toprağın varislere geçmesi ve onlar arasında bölünmesi, kız kardeşlerin toprak veraseti gibi konular ele alınır.

"Anadolu Köylerine Dair Araştırmalar"<sup>630</sup> da Paul Stirling'in Sakaltutan köyü hakkında yaptığı incelemelerinin devamıdır. Önceki makalelerde köyün iç işleri üzerinde durulurken bu yazıda artık köyün dış işleri; ev iktisadi teşkilatı, borçlanma

<sup>626</sup> nr. 3, 1 Şubat 1954, s. 188- 191.

<sup>627</sup> nr. 4, 1 Mart 1954, s. 276- 280.

<sup>628</sup> nr. 6, 1 Mayıs 1956, s. 435- 438.

<sup>629</sup> nr. 9, 1 Ağustos 1954, s. 184- 191.

<sup>630</sup> nr. 11, 1 Ekim 1954, s. 372- 381.

durumu, din, dini terbiye, ibadet, kadınlar ve toplumsal düzen gibi konular üzerinde durulur.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### DERGİNİN SİSTEMATİK BİBLİYOGRAFYASI

#### 1. Kronolojik Bibliyografya

##### nr. 1, 1 Aralık 1953

1. T.D. : Program (s. 1- 3) (Makale)
2. Peyami Safa: Türk Düşüncesi ve Batı Medeniyeti (s. 4- 9) (Makale)
3. Mustafa Şekip Tunç: Aksiyon Felsefesi Bakımından Politika (s. 10- 12) (Makale)
4. Hilmi Ziya Ülken: Medeniyetimizin Değerler Sistemi (s. 13- 16) (Makale)
5. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Din Softaları, Bilim Softaları (s. 17- 18) (Makale)
6. Mesut Cemil: İki Musikinin Tek Kaynağı (s. 19- 22) (Makale)
7. Fuat Gedik: Kadını Anlamak Zorluğu (s. 23- 25) (Makale)
8. Abdullah Cevdet: Peyami Safa'ya Mektup (s. 26- 31) (Makale)
9. Walter Schubart: Yeni Bir Dünya (s. 32) (Makale)
10. Ağâh Sırrı Levend: Beşyüz Yılın Panoraması (s. 33- 36) (Makale)
11. Ahmet Kutsi Tecer: İbrahim (s. 37- 38) (Şiir)
12. Ahmet Kutsi Tecer: Ömür Bir Böyle Günde (s. 39) (Şiir)
13. Behçet Kemal Çağlar: Mebuslukta Murakebe (s. 39) (Şiir)
14. Behçet Kemal Çağlar: Arıbeyi Nerdesin? (s. 40) (Şiir)
15. Fazıl Hüsnü Dağlarca: Roma Hamamı (s. 41- 42) (Şiir)
16. Osman Attila: Bir Ay Doğardı Avlumuzu (s. 43) (Şiir)
17. İbrahim Minnetoğlu: Su İle Kavak (s. 44) (Şiir)
18. Cemal Taşkınoğlu: Keder Besteleri (s.45) (Şiir)
19. Cemal Taşkınoğlu: Sönmez Alev (s. 45) (Şiir)
20. Halide Dolu: Uyanış (s. 6- 47) (Şiir)
21. Yahya Benekay: İstanbul (s. 48) (Şiir)
22. Leyla Gediz: Kaplumbağalar (s. 49) (Hikâye)
23. Franz Kafka: Dava (s. 52- 56) (Çev. Nebahat Peyami Safa) (Roman)
24. Albert Einstein: İlim ve Din (s. 7- 60) (Çev. İmzasız) (Makale)

25. Lincoln Barnett: Einstein ve Allah (s. 61) (Çev. İmzasız) (Makale)
26. Walter Schubart: Rusya’da Avrupacılar ve Asyacılar (s. 62- 64) (Çev. İmzasız) (Makale)
27. Nurettin Sevin: Türk Köylüsü ve Shakespeare (s. 65- 68) (Makale)
28. Jale Erkut: Ziyafet (s. 69) (Makale)
29. Bülent Tarcan: Harika Çocuklarımızın Konseri (s. 70- 71) (Makale)
30. Peyami Safa: Yirminci Asrın Manası (s. 72- 74) (Makale)
31. Elif Naci: Balaban ve Yugoslav Resim Sergileri (s. 75) (Makale)
32. İmzasız: Milletler Arası İdari İlimler Kongresi (s. 78) (Makale)
33. İmzasız: İstanbul Filarmoni Derneği’nin 1953- 1954 Mevsimi İçin Hazırlıklar (s. 79) (Makale)

**nr. 2, 1 Ocak 1954**

34. T.D.: Teşekkür ( s. 81) (Makale)
35. Hilmi Ziya Ülken: Türk Düşüncesi ve Dergilerimiz (s. 82- 87) (Makale)
36. Mustafa Şekip Tunç: Muhafazakârlık ve Liberallik (s. 88- 92) (Makale)
37. Ahmet Mithat: Avrupa’yı Sevelim Mi Yoksa Ondan Nefret Mi Edelim? (s.93- 96) (Makale)
38. Mesut Cemil: Mevlevî Musikisi (s. 97- 98) (Makale)
39. Vecdi Bürün: Elli Yılın Dünya ve Türk Şiiri (s. 99- 104) (Makale)
40. Halide Dolu: Yusuf Hikâyesinde Aşk Temi (s. 105- 109) (Makale)
41. Hilmi Ziya Ülken: Keyserling’e Göre Türkler (s.110- 113) (Makale)
42. Peyami Safa: Dostlarımız ve Düşmanlarımız (s. 114- 116) (Makale)
43. İbrahim Minnetoğlu: Türk Düşüncesi (s. 117) (Şiir)
44. Ahmet Kutsi Tecer: Ben Süleyman (s. 118- 119) (Şiir)
45. Osman Attila: Uçakta Dağlara (s. 120) (Şiir)
46. Halide Dolu: Anlar (s. 121) (Şiir)
47. Cemal Taşkınoğlu: Sonsuz Dönüş (s. 122) (Şiir)
48. İbrahim Yurdören: Adamaman (s. 123) (Şiir)
49. Mehmet Turan Yarar: Yalan (s. 124) (Şiir)
50. Ali Püsküllüoğlu: Her Şeyden Evvel Aşk (s. 125) (Şiir)
51. Franz Kafka: Dava (s. 126- 129) (Roman)



52. Hakkı Kamil Beşe: İki Hazır Yiyici (s. 130) (Hikâye)
53. Albert Camus: Devrim Peygamberliği (s. 139- 143) (Çev. İmzasız) (Makale)
54. Walter Schubart: Rusya'da Avrupalılar ve Asyacılar- II (s. 144- 145) (Çev. İmzasız) (Makale)
55. Bülent Tarcan: Atatürk Oratoryosu (s. 146- 148) (Makale)
56. Abdülkadir Karahan: Diyanet Cephesinden Atatürk İnkılâpları (s. 149- 153) (Makale)
57. Jale Erkut: Bu Akşam Semerkant'ta (s. 154- 155) (Makale)
58. Edibe Dolu: Dostum Harvey (s. 156- 157) (Makale)
59. İmzasız: Kültür Hareketleri (s. 158- 159) (Makale)

**nr. 3, 1 Şubat 1954**

60. Peyami Safa: İnsanın Yeni Manası (s. 161- 164) (Makale)
61. Hilmi Ziya Ülken: Tarih Boyunca İnsan İdeali (s. 165- 172) (Makale)
62. Semavi Eyice: Zeyrek Camii ve Yeni Bulunan Mozaikleri (s. 173- 176) (Makale)
63. Nurettin Sevin: Dünya Büyük Bir Tiyatro Muharririni Kaybetti (s. 177- 181) (Makale)
64. Azmi Güleç: Türklerde At Sevgisi (s. 182- 187) (Makale)
65. Paul Stirling: Anadolu Köylerinde Dair Ciddi Araştırmalar (s. 188- 191) (Çev. Hilmi Ziya Ülken) (Makale)
66. Abdülkadir Karahan: Nefi'nin Yeme ve Sövmeki Hünéri (s. 192- 196) (Makale)
67. Fuat Gedik: Safo (s. 197- 200) (Makale)
68. Behçet Kemal Çağlar: Cerrahpaşa Taşına Yaslanmış Söylüyorum (s. 201) (Şiir)
69. Osman Attila: Böyleydi (s. 202) (Şiir)
70. Halide Dolu: Aydınlık Bahçe (s. 203) (Şiir)
71. Cemal Taşkınoğlu: Sevmek Korkusu (s. 204) (Şiir)
72. Simri Tunç: Bahçe (s. 204) (Şiir)
73. Baha Oral: Devir Cumhuriyet (s. 205) (Şiir)
74. Mehmet Turan Yarar: Tarla Aşk (s. 206) (Şiir)
75. Mustafa İzzet Adiloğlu: İstanbul Üstüne (s. 207) (Şiir)

76. Ali Püsküllüoğlu: Günler Geçiyor Ömrümüzden (s. 208) (Şiir)
77. Günay Köksoy: Karıncalar (s. 209) (Şiir)
78. Selami Alper: Bir Aşk (s. 210- 213) (Hikâye)
79. Franz Kafka: Dava (s. 214- 217) (Roman)
80. Robert Kanters: Dil ve Edebiyat (s. 218- 220) (Çev. İmzasız) (Makale)
81. İzzettin Mete: Tarihi Maddeciliği Reddiye (s. 221- 223) (Makale)
82. S. S. : Maria Stuart (s. 224- 229) (Makale)
83. Edibe Dolu: Yarın Başka Olacaktır (s. 230- 231) (Makale)
84. Elif Naci: Sergiler (s. 232- 234) (Makale)
85. T.D. : Elif Naci'nin Sergisi Etrafında (s. 235- 237) (Makale)
86. T.D.: Kültür Hareketleri (s. 238) (Makale)
87. T.D.: Kayıplarımız (s. 239) (Makale)
88. T.D.: Topyekûn Cevap (s. 240) (Makale)

**nr. 4, 1 Mart 1954**

89. T.D.: Biraz Daha Aydınlık (s. 241- 243) (Makale)
90. Hilmi Ziya Ülken: Bugünün İnsanı (s. 244- 249) (Makale)
91. Mustafa Şekip Tunç: Eski, Orta ve Yeni Zamanlarda İlim Telakkisi (s. 250- 254) (Makale)
92. Reşat Ekrem Koçu: Yağ Gülü (s. 255- 258) (Makale)
93. İzzettin Mete: Türkün Dünya Tarihi İçindeki Manası (s. 259- 266) (Makale)
94. Ahmet Ateş: Mevlana ve Babası, I (s. 267- 269) (Makale)
95. Fuat Gedik: Baudelaire ve Kara Havva (s. 270- 275) (Makale)
96. Paul Stirling: Anadolu Köylerinde Tetkikler, II (s. 276- 280) (Çev. Hilmi Ziya Ülken) (Makale)
97. Kerim Yund: Geleneklere Göre İçerde Aile Hukuku (s. 281- 283) (Makale)
98. Peyami Safa: Topyekûn Cevap (s. 284- 286) (Makale)
99. İbrahim Minnetoğlu: Materyalist (s. 287) (Şiir)
100. Cemal Taşkınoğlu: Hürriyet Şarkısı (s. 288) (Şiir)
101. Rana Tunç: Bugünkü Dünya (s. 288) (Şiir)
102. Macit Benice: Şairin Dünyası (s. 289) (Şiir)
103. Ali Püsküllüoğlu: Yenilik (s. 289) (Şiir)

104. Necdet Rüştü Efe: Korku (s. 290) (Şiir)
105. Hüseyin Karakan: Hatırlayış (s. 290) (Şiir)
106. Cahit Aydoğan: Sakarya (s. 291) (Şiir)
107. Züleyha Münif: Desenchantées (s. 292- 294) (Hikâye)
108. Franz Kafka: Dava (s. 295- 297) (Roman)
109. W. Furtwaengler: Modern Musiki Kavgası (s. 298- 300) (Çev. Bülent Tarcan) (Makale)
110. Walter Schubart: Rusya'da Avrupacılar ve Asyacilar- III (s. 301- 302) (Çev. İmzasız) (Makale)
111. Nurettin Sevin: Gelin (s. 303- 304) (Makale)
112. Jale Erkut: Dünkü Çocuk (s. 305- 306) (Makale)
113. Edibe Dolu: Her şeye Rağmen- Dişimizin Zarı (s. 307- 309) (Makale)
114. Abdülkadir Karahan: Edebi ve Manevi Dünya İçinde Fatih (s. 310- 314) (Makale)
115. T.D.: Benim Resmim ve Resim Anlayışım (s. 315- 319) (Makale)
116. T.D.: Kayıplarımız (s. 320) (Makale)

**nr. 5, 1 Nisan 1954**

117. T.D.: İsmail Safa ve Türk Düşüncesi (s. 321) (Makale)
118. İmzasız: İsmail Safa'nın Biyografisi (s. 322- 323) (Makale)
119. İmzasız: İsmail Safa'nın Bibliyografyası (s. 324) (Makale)
120. İmzasız: İsmail Safa'nın Şeceresi (s. 325) (Makale)
121. Ali Kami Akyüz: Kardeşim İsmail Safa (s. 326- 336) (Makale)
122. Eflatun Cem Güney: İsmail Safa İçin Bir Mektup (s. 337- 338) (Makale)
123. Cenap Şahabettin: İsmail Safa ve Mensiyat (s. 339) (Makale)
124. İlhami Safa: Babama Ait Birkaç Hatıra (s. 340- 341) (Makale)
125. Peyami Safa: Babam İsmail Safa (s. 342- 346) (Makale)
126. İsmail Safa: Ey Halk Uyan (s. 347) (Şiir)
127. İsmail Safa: Sultan Hamide (s. 348) (Şiir)
128. İsmail Safa: Ahlâfa (s. 349) (Şiir)
129. İsmail Safa: Bir Şiirimden Üç Kıta (s. 350) (Şiir)
130. İsmail Safa: Kitabei Mezarım (s. 350) (Şiir)

131. Ahmet Vefa: Bir Mersiye (s. 351- 352) (Şiir)
132. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Din Yaşayışı Üzerine Düşünceler (s. 353- 357) (Makale)
133. Hilmi Ziya Ülken: Bugünün İnsanı- II (s. 358- 364) (Makale)
134. Ahmet Ateş: Mevlana ve Babası- II (s. 365- 368) (Makale)
135. İsmail Hüsrev Tökin: Mevlana'da Bilgi Problemi (s. 369- 373) (Makale)
136. Vecdi Bürün: Bizde Niçin Tenkit Yok? (s. 374- 376) (Makale)
137. İbrahim Kafesoğlu: Türkiye ve Cami'ül- Ezher Medresesi (s. 377- 379) (Makale)
138. Feyzullah Sacit Ülkü: Büyük Gerçeğe Doğru (s. 380- 382) (Makale)
139. Halide Dolu: Ateşböceği (s. 383- 386) (Hikâye)
140. Franz Kafka: Dava (s. 387- 390) (Roman)
141. Edibe Dolu: Gelin (s. 391- 392) (Makale)
142. Nurettin Sevin: Güzel Helena (s. 393- 395) (Makale)
143. T.D.: İstanbul Üniversitesi Fakülteler Arası Münazaralar (s. 396- 398) (Makale)
144. T.D.: Georges Duhamel Memleketimizde (s. 399) (Makale)
145. T.D.: Nekroloji (s. 400) (Makale)

**nr. 6, 1 Mayıs 1954**

146. Peyami Safa: Davamızın Yankıları (s. 401- 406) (Makale)
147. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Devrimek Bilmeyen Pedagoji (s.407- 410) (Makale)
148. Ağâh Sırrı Levend: Edebiyatta İrtica Olur Mu? (s. 411- 414) (Makale)
149. Reşat Ekrem Koçu: Ilıca (s. 415- 419) (Makale)
150. Sermet Sami Uysal: Hamid'in Piyesleri ve Kaynakları (s. 420- 424) (Makale)
151. Fuat Gedik: Baudelaire'in Bir Kara Kalem (s. 425- 430) (Makale)
152. Abdülkadir Karahan: İkbâl'in Şiir Görüşü ve Şiirleri Üzerine (s. 431- 434) (Makale)
153. Paul Stirling: Anadolu Köylerine Dair Araştırmalar- III (s. 435- 438) (Çev. Hilmi Ziya Ülken) (Makale)
154. Charles Baudelaire: Şen Ölü (s. 430) (Şiir)
155. Ahmet Kutsi Tecer: Unutmam Sizi (s. 439- 441) (Şiir)
156. Cemal Taşkınoğlu: Süleymaniye (s. 442) (Şiir)

157. İbrahim Yurdören: Dağlar Var (s. 442) (Şiir)
158. Suat Salih Asral: Daire (s. 443) (Şiir)
159. Ayhan İnal: Seninle (s. 443) (Şiir)
160. Mehmet Turan Yazar: Bir Kış Masalı (s. 444) (Şiir)
161. Nihal Türkmen: Ötesi (s. 445) (Şiir)
162. Refik Bayrakçı: Sabaha Doğru (s. 446) (Şiir)
163. Ercan A. Belen: Yirmi Yaşa Şiirler (s. 446) (Şiir)
164. S. Aydoğmuş: Reşo (s. 447- 449) (Hikâye)
165. Franz Kafka: Dava (s. 450- 455) (Roman)
166. W. Furtwaengler: Modern Musiki Kavgası- II (s. 456- 459) (Çev. Bülent Tarcan) (Makale)
167. Walter Schubart: Rusya'da Avrupacılar ve Asyacılara- IV (s. 460- 461)
168. (Çev. İmzasız) (Makale)
169. Edibe Dolu: Cinayet Var (s. 462) (Makale)
170. İmzasız: Dover Yolu (s. 463- 464) (Makale)
171. İmzasız: Peyami Safa'nın İki Konuşması (s. 465- 468) (Makale)
172. T.D.: Kültür Hareketleri (s. 469- 471) (Makale)

**nr. 7, 1 Haziran 1954**

173. T.D.: İkinci Cildimize Başlarken (s. 1) (Makale)
174. Hilmi Ziya Ülken: Determinizm Problemi (s. 2- 9) (Makale)
175. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Tiyatro Ne Değildir? (s. 10- 14) (Makale)
176. İsmail Hikmet Ertaylan: Londra Kültür İşleri ve School Of Oriental And African Studies (s. 15- 18) (Makale)
177. Ahmet Ateş: Mevlana ve Babası- III (s. 19- 21) (Makale)
178. Reşat Ekrem Koçu: Kapucubaşı Konağı (s. 22- 25) (Makale)
179. Semavi Eyice: İstanbul'un Fethine Dair Hakikatler (s. 26- 31) (Makale)
180. Sermet Sami Uysal: Hamid'in Piyesleri ve Kaynakları- II (s. 32- 37) (Makale)
181. Fuat Gedik: Oscar Wilde Dair (s. 38- 42) (Makale)
182. İbrahim Minnetoğlu: İnsan (s. 43- 44) (Şiir)
183. İbrahim Yurdören: Aşınalar Gecesi (s. 45) (Şiir)
184. Baha Oral: Seni Sevebilirim (s. 46) (Şiir)

185. Rana Tunç: Gülen İnsan (s. 47) (Şiir)
186. Suat Salih Asral: Hürriyet (s. 47) (Şiir)
187. Cemal Taşkınoğlu: Sessiz Ölüm (s. 48) (Şiir)
188. A. Turan Oflazoğlu (s. 48) (Şiir)
189. Kemal Y. Aybar: Yıldızlar ve Berisi (s. 49) (Şiir)
190. Halide Dolu: Kirazların Oluşu (s. 50- 52) (Hikâye)
191. Franz Kafka: Dava (s. 53- 55) (Roman)
192. W. Furtwaengler: Modern Musiki Kavgası (s. 56- 61) (Çev. Bülent Tarcan)
193. Edibe Dolu: Sokakta (s. 62- 63) (Makale)
194. Abdülkadir Karahan: İbni Sina ve Risaleleri (s. 64- 65) (Makale)
195. Edibe Dolu: Anadolu'da Türk Anıtları Sergisi (s. 66) (Makale)
196. Bedri Ruhselman: Ölüm Anındaki Fizik Sübjektif Tezahürler (s. 67- 71) (Makale)
197. Edibe Dolu: Sait Faik İçin Bir Anket (s. 72- 75) (Makale)
198. İbrahim Erler: Bir Mektup (s. 76) (Makale)
199. T.D.: Kayıplarımız-S. Faik Abasıyanık (s. 77) (Makale)

**nr. 8, 1 Temmuz 1954**

200. İsmail Hikmet Ertaylan: Fatih'e Ait Birkaç Aşk Mektubu (s. 81- 84) (Makale)
201. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: İnsan Kişiliğini Yaratan Dil (s. 96- 98) (Makale)
202. Azmi Güleç: Türklük Hakkında İftira Edebiyatı (s. 99- 105) (Makale)
203. Reşat Ekrem Koçu: Kapucubaşı Mehmet Ağa (s. 106- 110) (Makale)
204. Fuat Gedik: Bir İngiliz Afyonkeşi Thomas De Qincey (s. 111- 115) (Makale)
205. Peyami Safa: Nesirde Konuşur Gibilik (116- 118) (Makale)
206. Halide Dolu: Göç (s. 119) (Şiir)
207. Selahattin Batu: Bozkırda Allah (s. 120- 121) (Şiir)
208. İbrahim Yurdören: Orası (s. 122) (Şiir)
209. İbrahim Minnetoğlu: Akvaryum (s. 123) (Şiir)
210. Suat Salih Asral: Günlerden Biri (s. 124) (Şiir)
211. Macit Benice: Panorama (s. 124) (Şiir)
212. Cemal Taşkınoğlu: Özlem (s. 125) (Şiir)
213. Hüseyin Karakan: Anadolu (s. 125- 126) (Şiir)

214. Erdem Taşkın: Susmak (s. 127- 128) (Şiir)
215. Yüksel Bozkırlı: Bozkır İçin (s. 128) (Şiir)
216. Mustafa Necati Sepetçioğlu: Sinagog ve Çarşaf (s. 129- 131) (Hikâye)
217. Sadi Samra: Ruhların Azizliği (s. 132- 133) (Hikâye)
218. Franz Kafka: Dava (s. 134- 136) (Roman)
219. T.D.: Franz Kafka'nın 30. Ölüm Yıldönümü (s. 137) (Makale)
220. Şeref Bekçi: Pamukçuluğumuz ve Standardizasyon Tatbikatı (s. 137- 148) (Makale)
221. Abdülkadir Karahan: İslam- Türk Edebiyatında Kırk Hadis (s. 149- 153) (Makale)
222. Adil Başal: İstanbul'un Fetih Yıldönümü Tiyatrosu Üzerine (s. 154- 158) (Makale)
223. P. S. : Eski Bir Öğretmen Arkadaşımıza (s. 159) (Makale)
224. T.D.: Kayıplarımız- Profesör Yusuf Ziya Yörükkan (s. 160) (Makale)

**nr. 9, 1 Ağustos 1954**

225. Peyami Safa: Dil Sıkıntısı (s. 161) (Makale)
226. Mustafa Şekip Tunç: Kişinin Değeri (s. 162- 165) (Makale)
227. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Tiyatro Nedir? (s. 166- 169) (Makale)
228. Reşat Ekrem Koçu: Meddah Yusuf ve Ayşe Reis Hikâyesi (s. 170- 173) (Makale)
229. Fuat Gedik: Paul Verlain'in Cinneti (s. 174- 177) (Makale)
230. Hilmi Ziya Ülken: Guardini'nin Kudret Hakkındaki Düşünceleri (s. 178- 183) (Makale)
231. Paul Stirling: Anadolu Köylerine Dair Ciddi Araştırmalar (s. 184- 191) (Çev. Hilmi Ziya Ülken) (Makale)
232. Raci Damacı: Güzelim (s. 192) (Şiir)
233. Suat Uzer: Jeanne d'Arc Gibi (s. 193) (Şiir)
234. İbrahim Erler: Yaprak Gibi (s. 194) (Şiir)
235. Mehmet Günfer Çelikman: Günler Bir Işıydı (s. 195) (Şiir)
236. Şahinkaya Dil: Şimdi (s. 196) (Şiir)
237. Ahmet Nadir Caner: Hikâye (s. 197) (Şiir)

238. Hakkı Ersöz: Tam Beş Yıl (s. 198) (Şiir)
239. Kadir Pencaplıgil: Platonik Şiir (s. 199) (Şiir)
240. Hüseyin Avni Tatar: Dünya Nimetleri (s. 200) (Şiir)
241. Can Alkor: Dalgaların Ortasında Ölüm (s. 201) (Şiir)
242. Ömer Nida: Sevdaya Yakın (s. 201) (Şiir)
243. Mustafa Kayabak: Boşluğa Sitem (s. 202) (Şiir)
244. Halide Dolu: Tezli Roman (s. 203- 206) (Hikâye)
245. Sadi Samra: İki Arkadaş (s. 207- 209) (Hikâye)
246. Franz Kafka: Dava (s. 210- 216) (Roman)
247. Friedrich Karl Kienitz: Osmanlı İmparatorluğu ve Batı Dünyası (s. 217- 221) (Çev. Cemil Cahit Cem) (Makale)
248. Şeref Bekçi: Pamukçuluğumuz ve Standardizasyon Tatbikatı (s. 222- 231) (Makale)
249. Elif Naci: Japon Estampları (s. 232- 234) (Makale)
250. Edibe Dolu: Bilge Çetintürk'ün Sergisi (s. 235- 237) (Makale)
251. T.D.: Kültür Hareketleri (s. 238- 239) (Makale)
252. T.D.: Nekroloji- Profesör Philipp Schweinfurth (s. 240) (Makale)
- nr. 10, 1 Eylül 1954**
253. Peyami Safa: Yeni Sanatlar Üzerine Bir Konuşma (s. 241- 249) (Makale)
254. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Hatiplik Nedir, Ne Değildir? (s. 250- 253) (Makale)
255. Reşat Ekrem Koçu: Benli Ayşe Hanım (s. 254- 256) (Makale)
256. Hilmi Ziya Ülken: Bir Tarih Kitabı ve Türkler (s. 257- 266) (Makale)
257. İzzettin Mete: Felsefenin Tarihi ve Tarihin Felsefesi (s. 267- 274) (Makale)
258. M. Türker Acaroğlu: Milli Bir Bibliyografya ve Dokümantasyon Enstitüsü İhtiyacı (s. 275- 280) (Makale)
259. Sermet Sami Uysal: Klasik Okulun Mahzurları ve Yeni Tedris Metotları (s. 281- 288) (Makale)
260. Arif Erim: Tek Taraflı Garpcılık ve Mazi Düşmanlığı Boğucu Bir Gerilik Unsurudur (s. 289- 290) (Makale)
261. Azmi Güleç: Türklerde Bahçe Sanatı ve Şiirimize Tesiri (s. 291- 296) (Makale)
262. Fuat Gedik: Zerdüşt (s. 297- 301) (Makale)



263. Behçet Kemal Çağlar: Cerrahpaşa Taşına Yaslanmış Susuyorum (s. 302) (Şiir)
264. Baha Oral: Yalnızlıklara Şiir (s. 303) (Şiir)
265. Hüseyin Karakan: Bahar İçsızı Sı Şarkısı (s. 304) (Şiir)
266. Turhan Oğuzkan: Manasını Kaybetmiş Diyalog (s. 305- 307) (Şiir)
267. Safa Önal: Üçe Bölünmüş Saat (s. 308- 311) (Hikâye)
268. Franz Kafka: Dava (s. 312- 313) (Roman)
269. Semavi Eyice: Prof. Dr. Philipp Schweinfurth (s. 314- 317) (Makale)
270. Edibe Dolu: Gabrielle Sidone Colette (s. 318- 320) (Makale)

**nr. 11, 1 Ekim 1954**

271. Peyami Safa: Türk Resmi (s. 321) (Makale)
272. Hilmi Ziya Ülken: Spengler'e Göre İslamiyet (s. 322- 325) (Makale)
273. Reşat Ekrem Koçu: Çubukdar Mehmet Bey (s. 326- 328) (Makale)
274. Fuat Gedik: Edgar Allan Poe (s. 329- 337) (Makale)
275. Sermet Sami Uysal: Makber ve Fatma Hanımın Mezarı (s. 338- 342) (Makale)
276. Ayhan Yücel: Hareket (s. 343- 350) (Makale)
277. Behçet Kemal Çağlar: Sizi Düşündüm (s. 351) (Şiir)
278. Can Alkor: Kötü Gece (s. 352) (Şiir)
279. İbrahim Erler: Ele Avuca Sığmaz Bir Kıza Söylenmiş Şiir (s. 353) (Şiir)
280. Ali Püsküllüoğlu: Sokak Ortasında (s. 354) (Şiir)
281. Vedat Fuat Belli: Kader (s. 355) (Şiir)
282. Macit Benice: Ay Işığı (s. 356) (Şiir)
283. Züleyha Münif: Madalyon (s. 357- 360) (Hikâye)
284. Sadi Samra: Yaşamak Arzusu (s. 361- 364) (Hikâye)
285. Franz Kafka: Dava (s. 365- 371) (Roman)
286. Paul Stirling: Anadolu Köylerine Dair Araştırmalar (s. 372- 381) (Çev. Hilmi Ziya Ülken) (Makale)
287. Aldous Huxley: Ruhumuzun Esrarlı Kuvvetleri (s. 382- 385) (Çev. Neyyire Koçar) (Makale)
288. Elif Naci: Dong Kigman (s. 386- 387) (Makale)
289. Bülent Tarcan: Türk Halk Oyunları (s. 388- 391) (Makale)
290. T.D.; Müzik Mükafatları (s. 392) (Makale)

291. T.D.; Milletlerarası V. Sanat Tenkitçileri Kongresi (s. 393- 395) (Makale)  
 292. T.D.: IV. Avrupa Göçmenler Tetkik Cemiyeti Kongresi (s. 396) (Makale)  
 293. Adil Başal: Göze Batan Adam (s. 397) (Makale)  
 294. Züleyha Münif: Anglo- Saxon Edebiyatı (s. 400) (Makale)

**nr. 12, 1 Kısım 1954**

295. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Milliyet Nedir, Ne Değildir? (s. 401- 404) (Makale)  
 296. Fuat Gedik: D. H. Lawrence (s. 405- 416) (Makale)  
 297. Sermet Sami Uysal: İstanbul'da Hocalık ve Bir Teklif (s. 417- 421) (Makale)  
 298. Mustafa Nuri Bayhan: Meslek Seçimi- I (s. 422- 427) (Makale)  
 299. Fatma Bilen: Lin Yutang ve Bir Kitabı Hakkında (s. 428- 432) (Makale)  
 300. Halide Nusret Zorlutuna: Ne Mutlu Bana (s. 433- 434) (Şiir)  
 301. İbrahim Yurdören: Rakset (s. 435) (Şiir)  
 302. Erdem Taşkın: Bu Gece (s. 436) (Şiir)  
 303. Sadi Samra: Bir Aşk Hatırası (s. 437) (Şiir)  
 304. İbrahim Minnetoğlu: Sebil (s. 438) (Şiir)  
 305. Aytekin Ozan: Rüya (s. 439) (Şiir)  
 306. Züleyha Münif: Paris'te Bir An (s. 440- 442) (Hikâye)  
 307. S. Aydoğmuş: Ayrık Gözlü Kızın anası (s. 443- 447) (Hikâye)  
 308. Franz Kafka: Dava (s. 448) (Roman)  
 309. T. S. Eliot: Şiirimizin Üç Sesi (s. 449- 457) (Makale) (Çev. Züleyha Münif)  
 310. De Saint Exupery: Birkaç Düşünce (s. 458- 460) (Makale)  
 311. Edibe Dolu: Veronalı İki Centilmen (s. 461- 462) (Makale)  
 312. Edibe Dolu: Kibarlık Budalası (s. 462- 463) (Makale)  
 313. Züleyha Münif: İngiliz Edebiyatı (s. 464- 466) (Makale)  
 314. T. D.: İlhami Safa Ağabeyimizi Kaybettik (s. 467) (Makale)  
 315. Elif Naci: Bence İlhami (s. 468) (Makale)  
 316. Mithat Cemal Kuntay: Bence İlhami (s. 469) (Makale)  
 317. Nurettin Artam: İlhami Safa (s. 470) (Makale)  
 318. Enis Tahsin Til: İlhami Safa (s. 471) (Makale)  
 319. Ahmet Selami Sel: İlhami Safa (s. 472) (Makale)  
 320. Vecdi Bürün: İlhami Ağabey (s. 473) (Makale)

321. Peyami Safa: Teşekkür ve İtizar ( s. 474) (Makale)

**nr. 13, 1 Aralık 1954**

322. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Türklük Bakımından Aleviler (s. 1- 5) (Makale)

323. Hilmi Ziya Ülken: Kültür ve Medeniyet (s. 6- 12) (Makale)

324. Nafi İkişleröglü: Atatürk ve Din (s. 13- 15) (Makale)

325. Züleyha Münif: Ernest Hemingway (s. 16- 18) (Makale)

326. M. Türker Acaroğlu: Türk Kütüphaneciler Derneği Hakkında (s. 19- 29) (Makale)

327. Muhsin Zekai Bayer: Yakın Şark Memleketleri Ormanlık Konferansı (s. 30- 36) (Makale)

328. Sermet Sami Uysal: Türk Destanlarında Bozkurt (s. 42- 45) (Makale)

329. Nezihe Araz: Yeşil Sultan (s. 46- 47) (Şiir)

330. Baha Oral: Dökülen Yapraklar (s. 48) (Şiir)

331. Aytekin Ozan: Nöbette (s. 49) (Şiir)

332. Bilge Tüte: Uzak (s. 50) (Şiir)

333. Sadi Samra: Gece (s. 51) (Şiir)

334. Ömer Nida: Karanlığın Önünde (s. 52) (Şiir)

335. Züleyha Münif: Oğlak Burcu (s. 53- 55) (Hikâye)

336. Recep Ferdi Doksat: Hikâyeye Değer Mi? (s. 56- 57) (Hikâye)

337. Franz Kafka: Dava (s. 58- 62) (Roman)

338. J. B. Rhine: Ruhun İki Kudreti (s. 63- 66) (Makale) (Çev. Neyyire Koçar)

339. Bülent Tarcan: Atatürk Ağıtı (s. 67- 71) (Makale)

340. Edibe Dolu: Beyaz Güvercin (s. 72- 74) (Makale)

341. Edibe Dolu: Dökmeci (74- 76) (Makale)

342. Mehmet Günfer Çelikman: Bir Aşağılık Duygusu (s. 77- 80) (Makale)

**nr. 14, 1 Ocak 1955**

343. Peyami Safa: Ya Hazreti Mevlana (s. 81) (Makale)

344. Hilmi Ziya Ülken: Mevlana ve Muhiti (s. 82- 91) (Makale)

345. Asaf Halet Çelebi: Mevlana ve Şems (s. 92- 98) (Makale)

346. Abdülbaki Gölpınarlı: Mesnevi'ye Önsöz (s. 99- 105) (Makale)

347. Abdülkadir Karahan: Mevlana ve Eski Edebiyatçılarımız (s. 106- 109) (Makale)

348. Elif Naci: Mevlana'nın Portreleri (s. 110- 112) (Makale)
349. Sermet Sami Uysal: Mevlana'nın Muhiti ve İztırabı (s. 113- 115) (Makale)
350. Barres: Celaleddin Rumi'nin Mezarı (s. 116- 121) (Makale) (Çev. Neyyire Koçar)
351. R. A. Nicholson: Mesnevi'nin İngilizce Tercümesine Önsöz (s. 122- 124) (Çev. Mefaret Ersin)
352. Abdullah Cevdet: Dilmest-i Mevlana (s. 125- 27) (Şiir)
353. Mevlana Celaleddin Rumi: Hikâye (s. 128- 141) (Hikâye)
354. Franz Kafka: Dava (s. 142- 144) (Roman)
355. Muhittin Celal Duru: Mevlana İçin (s. 145- 146) (Makale)
356. Ulunay: Âşıkların Bayramı (s. 147- 148) (Makale)
357. Abdülbaki Gölpınarlı: Çağları Aşan Mevlana (s. 149- 150) (Makale)
358. File: Mevlana (s. 151) (Makale)
359. Hasan Ali Yücel: Mevlana İçin (s. 152- 153) (Makale)
360. Necip Aslan: Mevlana (s. 154- 155) (Makale)
361. Füzûzan Hüsrev Tokin: Mevlana (s. 156- 157) (Makale)
362. Edibe Dolu: Şakacı (s. 158- 159) (Makale)
363. Edibe Dolu: Yaz Bekârı (s. 159- 160) (Makale)

**nr. 15, 1 Şubat 1955**

364. Peyami Safa: Teşekkül Halinde Bir Nesil (s. 161) (Makale)
365. İ. H. Baltacıoğlu: Din Nasıl Bir Gerçektir? (s. 162- 166) (Makale)
366. Nevzat Ayasbeyoğlu: İslam Dininin Hükümlerini Serbest Düşünceyle Anlayış Yolunda (s. 167- 170) (Makale)
367. Nurettin Sevin: Ne Zaman Bir Tiyatro Eseri Göreceğiz? (s. 171- 175) (Makale)
368. M. Necmettin Özdarendeli: Edebiyatımızda Bazı Tehlikeli Akımlar (s. 176- 179) (Makale)
369. Hidayet Uğur: Jön Türklerin Çıkardığı Gazeteler: 1. Mizan (s. 180- 184) (Makale)
370. Melahat Mansuroğlu: 1. Yabancı Dil Öğrenimi Üzerindeki Çalışmalar (s. 185- 194) (Makale)
371. Enver Esenkova: Mülteci Romenlerin Kültür Çalışmaları (s. 195- 208) (Makale)

372. Bir Münzevi: Bergson ve İndeterministe (s. 209- 211) (Makale)
373. Züleyha Münif: Toz (s. 212) (Şiir)
374. Züleyha Münif: Bu Gece (s. 212) (Şiir)
375. Osman Attila: Bu Saat (s. 213) (Şiir)
376. Aysel Cingöz: Gitmeyin (s. 214) (Şiir)
377. İbrahim Yurdören: Atım (s. 215- 216) (Şiir)
378. Sadi Samra: Uzak Düşünceler (s. 217) (Şiir)
379. Züleyha Münif: Aşk Rüyası (s. 218- 222) (Hikâye)
380. Sadi Samra: Atom Bombası (s. 223- 225) (Hikâye)
381. Franz Kafka: Dava (s. 226- 227) (Roman)
382. J. B. Rhine: İnsanın Esas Meselesi (s. 228- 231) (Makale) (Çev. Neyyire Koçar)
383. Edibe Dolu: Godot'u Beklerken (s. 232- 234) (Makale)
384. Edibe Dolu: Geçti Bor'un Pazarı (s. 235- 237) (Makale)
385. Z. M.: Amerikan Edebiyatı- O' Henry'nin Kalbi (s. 238) (Makale)
386. Z. M.: Hester Lilly ve Twelve Short Stories (s. 238- 239) (Makale)
387. Z. M.: Hamlet and Oedipus (s. 239) (Makale)
388. Z. M.: William Faulkner'in Şahsi Dünyası (239- 240) (Makale)
- nr. 16, 1 Mart 1955**
389. Peyami Safa: Türk Düşüncesi ve Gençlik (s. 241- 242) (Makale)
390. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Türk Sanat Yazıları (s. 243- 245) (Makale)
391. Hilmi Ziya Ülken: İrade ve Telkin (s. 246- 251) (Makale)
392. İzzettin Mete: Cihan Bilgisi ve Tarih Şuuru (s. 252- 262) (Makale)
393. Asaf Halet Çelebi: İstanbul'dan Bahseden En eski Türk Şairleri (s. 263- 267) (Makale)
394. Hidayet Uğur: Jön Türklerin Çıkardığı Gazeteler: 1. Mizan- II (s. 268- 272) (Makale)
395. Melahat Mansuroğlu: 1. Yabancı Dil Öğrenimi Üzerindeki Çalışmalar- II (s. 273- 282) (Makale)
396. İbnüttayyar Semahaddin Cem: Mevlana'nın Yaşı Münasebetiyle (s. 283- 285) (Makale)
397. Hilmi Ziya Ülken: Bir Münzeviye Cevap (s. 286- 289) (Makale)

398. Gül- Işık: Sokak Feneri (s. 290) (Şiir)
399. İbrahim Minnetoğlu: Aşk (s. 291- 292) (Şiir)
400. Sadi Samra: Rüzgârın Türküsü (s. 293) (Şiir)
401. Züleyha Münif: Ağlayan Kadın (s. 294- 296) (Hikâye)
402. Franz Kafka: Dava (s. 297- 299) (Roman)
403. J. B. Rhine: Telepati (s. 300- 302) (Makale) (Çev. Neyyire Koçar)
404. Peyami Safa: Bugünkü Edebiyat (s. 303- 311) (Makale)
405. Rana Tunç: Bolu Kız Muallim Mektebi'nin Resim Sergisi Hakkında (s. 312- 314) (Makale)
406. Edibe Dolu: Altıncı Kat (s. 315- 316) (Makale)
407. Osman Attila: Cahit Sıtkı (s. 317- 319) (Makale)
408. T. D.: Nekroloji- Paul Claudel Öldü (s. 320) (Makale)

**nr. 17, 1 Nisan 1955**

409. Peyami Safa: Allahsızlık Modası (s. 321- 322) (Makale)
410. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Ku'an Nasıl Bir Gerçektir? (s. 323- 330) (Makale)
411. Hilmi Ziya Ülken: İrade ve Telkin- II (s. 331- 336) (Makale)
412. Asaf Halet Çelebi: Türk Şiirinde Saadabad (s. 337- 344) (Makale)
413. Hidayet Uğur: Jön Türklerin Çıkardığı Gazeteler: 1. Mizan- III (s. 345- 350) (Makale)
414. Enver Esenkova: İhtilalin Tahlili (s. 351- 359) (Makale)
415. İsmail Hüsrev Tökin: Hayatımızı Düşüncelerimiz Yapar (s. 360- 363) (Makale)
416. Mustafa Necati Sepetçioğlu: İslam- Türk Edebiyatında Kırk Hadis (s. 364- 367) (Makale)
417. Bir Münzevi: Bergson'un Şiiri (s. 368- 372) (Makale)
418. Halide Nusret Zorlutuna: Acaip Meclis (s. 373) (Şiir)
419. Osman Attila: Bulutlar Yeşili Seviyor (s. 373) (Şiir)
420. Sadi Samra: Bir Rüya Sonu Şarkısı (s. 374) (Şiir)
421. Aytekin Ozan: İzmit Körfezinde Geceye Karşı (s.375) (Şiir)
422. Hakkı Şinasi Çoruh: Ömür (s. 376) (Şiir)
423. Önay Sözer: Heykeltıraş Z. (s. 377- 379) (Hikâye)
424. Franz Kafka: Dava (s. 380- 381) (Roman)

425. N. Özdarendeli: Kitap Yurdu (s.382) (Makale)
426. Züleyha Münif: İngiliz ve Amerikan Edebiyatı- Cemiyette Ahlak ve Siyaset (s. 383- 384) (Makale)
427. Züleyha Münif: Charles Darwin (s. 384) (Makale)
428. Züleyha Münif: Sevgi Dolu Bir Dünya (s. 384) (Makale)

**nr. 18, 1 Mayıs 1955**

429. Peyami Safa: Einstein'ın Ölümü Üzerine (s. 385) (Makale)
430. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Bir Türk, İslam İlahiyat Fakültesi İstiyorum (s. 386- 389) (Makale)
431. Asaf Halet Çelebi: Eski Türk Şiirinde Saadâbâd Şenlikleri ve Saadâbâd'ın Hatırası (s. 390- 395) (Makale)
432. İbnütayyar Semahaddin Cem: İslam Medeniyetinde Türkler (s. 396- 399) (Makale)
433. Sadi Samra: Bir Kitabın Düşündürdükleri (s. 400- 404) (Makale)
434. M. Zeki Sofuoğlu: Mühim Bir Eser- Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (s. 405- 411) (Makale)
435. Bir Münzevi: Bergson'un Metafizik Sevgisi (s. 412- 416) (Makale)
436. Sadi Samra: Ölüm ve Bu Yan (s. 417) (Şiir)
437. Halide Nusret Zorlutuna: Bir Kuş Öterdi (s. 418- 419) (Şiir)
438. Halide Nusret Zorlutuna: Uçan Ruhlar (s. 420) (Şiir)
439. İbrahim Minnetoğlu: Su İle Söğüt (s. 421) (Şiir)
440. Aytekin Ozan: Gözlerin (s. 422) (Şiir)
441. Mehmet Akif Tuncay: Gerçek Birliğin Türküsü (s. 423) (Şiir)
442. Mehmet Akif Tuncay: Yaşamak Aklına Göredir (s. 424) (Şiir)
443. Bilge Tüte: Yeşil (s. 425) (Şiir)
444. Samime Baltacıoğlu: Necip Ağa'nın Gelinleri (s. 426- 429) (Hikâye)
445. Sadi Samra: Kiracı (s. 430- 436) (Hikâye)
446. Franz Kafka: Dava (s. 437- 439) (Roman)
447. Züleyha Münif: İngiliz ve Amerikan Edebiyatı- One Arm and Other Stories (s. 440) (Makale)
448. Züleyha Münif: Reflection At Fifty and Other Essay (s. 440- 441) (Makale)

449. Züleyha Münif: The Solitary Singer (s. 441) (Makale)

450. T.D.: Nekroloji- Einstein Öldü (s. 442) (Makale)

**nr. 19, 1 Haziran 1955**

451. Peyami Safa: Fecr-i Kâzip (s. 1) (Makale)

452. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Türkiye Başka Türü Kalkınamaz (s. 2- 6) (Makale)

453. Hidayet Uğur: Jön Türklerin Çıkardığı Gazeteler: 2. Meşveret (s. 7- 19) (Makale)

454. M. Türker Acaroğlu: Dünya Kütüphanecilik ve Dokümantasyon Meslek Okullarının Bugünkü Durumu (s. 20- 31) (Makale)

455. Hikmet Arar: Tercüme Yanlışıları (s. 32- 37) (Makale)

456. Mustafa Necati Sepetçioğlu: Yağmur Sonrası (s. 38- 42) (Makale)

457. Bir Münzevi: İş Bölümü (s. 43- 46) (Makale)

458. Sadi Samra: Ayrılık Şarkıları (s. 47- 48) (Şiir)

459. Zeki Ömer Defne: Akşam Üstü (s. 49) (Şiir)

460. Doğan Kılıç: Tan Mısraları (s. 50) (Şiir)

461. Doğan Kılıç: Sabah Vakti (s. 51) (Şiir)

462. Şahinkaya Dil: Sabaha Karşı (s. 52) (Şiir)

463. Züleyha Münif: Pencereleler (s. 53- 55) (Hikâye)

464. Franz Kafka: Dava (s. 56- 58) (Roman)

465. Bülent Tarcan: Suna'mız (s. 59- 61) (Makale)

**nr. 20, 1 Temmuz 1955**

466. Peyami Safa: İnkılâbın Mimarisi (s. 65) (Makale)

467. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Hangi Pedagoji, Hangi Pedagog? (s. 66- 70) (Makale)

468. Elif Naci: Dicle ve Haşim (s. 71) (Makale)

469. Hidayet Uğur: Jön Türklerin Çıkardığı Gazeteler: 3. Terakki (s. 72- 86) (Makale)

470. M. Türker Acaroğlu: Dünya Kütüphanecilik ve Dokümantasyon Meslek Okullarının Bugünkü Durumu- II (s. 87- 96) (Makale)

471. Melahat Mansuroğlu: Almanya Çalışmalarına Ait Rapor (s. 97- 99) (Makale)

472. M. Necmettin Özdarendeli: Edebiyat Fakültesi (s. 100- 103) (Makale)

473. Fatma Seza Bilen: Stoikler ve Marcus Aurelius (s. 104- 107) (Makale)



474. Bir Münzevi: Hangisi? (s. 108- 110) (Makale)
475. Doğan Kılıç: Munzur Dağlarında Akşam (s. 111) (Şiir)
476. Sadi Samra: Bilmediniz (s. 112) (Şiir)
477. Ali Püsküllüoğlu: Atom Çağı (s. 113) (Şiir)
478. Şahinkaya Dil: Gök Boşluğundan Düşen Taş (s. 114) (Şiir)
479. Mehmet Akif Tuncay: Dirilen Adam (s. 115) (Şiir)
480. Aydın Oy: Gece Öyle Ağır (s. 116) (Şiir)
481. Sami Feriel: Vakitler (s. 117) (Şiir)
482. Li Po: Şafakta Temizleniş (s. 118) (Şiir) (Çev. Doğan Kılıç)
483. Çi K'ong: Şarkı (s. 118) (Şiir) (Çev. Doğan Kılıç)
484. Vu- Ti: Herkes Aşkalarını Saklar (s. 118- 119) (Şiir) (Çev. Doğan Kılıç)
485. Yang- Ti: Bahar Irmağının Üstünde Mehtap ve Çiçekler (s. 119) (Şiir) (Çev. Doğan Kılıç)
486. Yang- Ti: Kış Gecesi (s. 119) (Şiir) (Çev. Doğan Kılıç)
487. Tzu- Yeh: Şarkı (s. 119) (Şiir) (Çev. Doğan Kılıç)
488. Samime Baltacıoğlu: Dağlara Çarpan Ses (s. 120- 124) (Hikâye)
489. Franz Kafka: Dava (s. 125- 126) (Roman)

**nr. 21, 1 Ağustos 1955**

490. Peyami Safa: Kültür Abur Cuburu (s. 129- 130) (Makale)
491. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Üniversite Düğümü Artık Çözülmelidir (s. 131- 137) (Makale)
492. Enver Esenkova: Sovyetlerin Felsefe Lügati (s. 138- 145) (Makale)
493. Rifat Necdet Evrimer: Yeni Zerdüşt İşte Böyle Buyurdu (s. 146- 152) (Makale)
494. Melahat Mansuroğlu: Almanya Çalışmalarına Ait Rapor- II (s. 153- 159) (Makale)
495. Şeref Bekçi: Türkiye'de Şeker Kamışı (s. 160- 170) (Makale)
496. Orhan Oktay: Din ve Laiklik (s. 171- 174) (Makale)
497. Vecdi Bürün: Yakıksız (s. 175) (Şiir)
498. Sadi Samra: Yalnızız (s. 176) (Şiir)
499. Ali Püsküllüoğlu: Boşluk (s. 177) (Şiir)
500. Mehmet Akif Tuncay: Bitişen (s. 178) (Şiir)

501. Şahinkaya Dil: Bu Gece ve Karanlıklar (s. 179) (Şiir)  
 502. Züleyha Münif: Beyaz Konağın Çocuğu (s. 180- 184) (Hikâye)  
 503. Safa Önal: Hikâye Bu Ya... (s. 185- 187) (Hikâye)  
 504. Franz Kafka: Dava (s. 188- 190) (Roman)  
 505. T.D.: Kayıplarımız- Adnan Adıvar ve Ali Naci Karacan (s. 191) (Makale)

**nr. 22, 1 Eylül 1955**

506. Peyami Safa: Okuyucularımıza (s. 193- 194) (Makale)  
 507. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Beni Hırsızlıkla, Sahtekârlıkla, Dinsizlikle, Bozgunculukla Suçlandırmak İstemişlerdi (s. 195- 203) (Makale)  
 508. Rifat Necdet Evrimer: Tevfik Fikret, Hürriyet ve Demokrasi (s. 204- 208) (Makale)  
 509. Melahat Mansuroğlu: Almanya Çalışmalarına Dair Rapor- III (s. 209- 219) (Makale)  
 510. İzzettin Mete: Kültür Savaşı Tarihinde Sakaryalara ve 30 Ağustoslara Doğru (s. 220- 234) (Makale)  
 511. İbrahim Minnetoğlu: Vefa (s. 35- 236) (Şiir)  
 512. Güngör Gençay: Yeniden Doğuş (s. 237) (Şiir)  
 513. Ali Püsküllüoğlu: İkinci Şarkı (s. 238) (Şiir)  
 514. Nursen Erenkara: Son (s.239) (Şiir)  
 515. Fehmi Cumalıoğlu: Göç (s. 240- 241) (Şiir)  
 516. Aytekin Ozan: Hatıralar (s. 242) (Şiir)  
 517. Aytekin Ozan: Yol Hazırlığı (s. 242) (Şiir)  
 518. Bilge Tüte: Yağmur (s. 243) (Şiir)  
 519. Züleyha Münif: Kolejde Bir An (s. 244- 247) (Hikâye)  
 520. Safa Önal: Uyku Üstüne Hikâye (s. 248- 250) (Hikâye)  
 521. Franz Kafka: Dava (s. 251- 253) (Roman)  
 522. T.D.: Pedagoji Cemiyetinin 4. Eğitim Kongresi (s. 254) (Makale)

**nr. 23, 1 Ekim 1955**

523. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Aydınlar! Din Gerçeğini Ne Zaman Göreceksiniz? (s. 257- 261) (Makale)  
 524. Rifat Necdet Evrimer: Şeyhülislam Yahya (s. 262- 264) (Makale)

525. İ. Türker Acaroğlu: Milletlerarası Kütüphaneler Kongresi ve Biz (s. 265- 267) (Makale)
526. İzzettin Mete: Kültür Savaşı Tarihinde Sakaryalara ve 30 Ağustoslara Doğru- II (s. 268- 278) (Makale)
527. Osman Attila: Aşk Derken Meşk Derken: Memleket Güzelleri (s. 279) (Şiir)
528. İbrahim Minnetoğlu: Beni Bekletme Sevgilim (s. 280) (Şiir)
529. Ali Püsküllüoğlu: Bu Şiirin Adı İlan-ı Aşk (s. 281) (Şiir)
530. Mehmet Akif Tuncay: Cümlesi Yalan Einstein (s. 282) (Şiir)
531. Nursen Erenkara: Damlalar (s. 283) (Şiir)
532. Nursen Erenkara: Ona (s. 283) (Şiir)
533. Züleyha Münif: Bir Evde Bir An (s. 284- 287) (Hikâye)
534. Sadi Samra: Sonsuz Son (s. 288- 289) (Hikâye)
535. Franz Kafka: Dava (s. 290- 292) (Roman)
536. Andre Maurois: Paul Valery (s. 293- 303) (Makale) (Çev. Mehmet Toprak)
537. Yusuf Ziya Ortaç: Ahmet Haşim (s. 304- 310) (Makale)
538. T.D.: T. B. B. M. Yeni Binası İçin Yapılacak Vilayet Tabloları (s. 311) (Makale)
539. T.D.: Halk Eğitim Derneği (s. 311) (Makale)
540. T.D.: Halk Oyunları Bayramı (s. 311- 312) (Makale)
541. T.D.:Milletlerarası XVIII. Askeri Tababet ve Eczacılık Dokümantasyon Kongresi (s. 312) (Makale)
542. T.D.: Milletlerarası Hemşireler Kongresi (s. 312) (Makale)
543. T.D.: Türk Kulak, Burun, Boğaz Hekimleri III. Kongresi (s. 312- 313) (Makale)
544. T.D.: Milletlerarası Hukuki İlimler Kongresi (s. 313) (Makale)
545. T.D.: Milletlerarası XXIV. Kriminel Polis Kongresi (s. 314) (Makale)
546. T.D.: Milletlerarası Para Fonu ve İmar ve Kalkınma Bankası X. Yıllık Kongresi, (s. 314- 316) (Makale)
547. T.D.: Milletlerarası X. Bizans Tetkikleri Kongresi (s. 316) (Makale)
548. T.D.: Milletlerarası Üniversiteler Derneği II. Genel Konferansı (s. 316) (Makale)
- nr. 24, 1 Kasım 1955**
549. Peyami Safa: Dil Otarşisi ve Dil Yetersizliği (s. 321- 322) (Makale)
550. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Türk Sanat Yazıları (s. 323- 330) (Makale)

551. Rifat Necdet Evrimer: Şair Emin Bülend (s. 331- 334) (Makale)
552. Ali Said Yüksel: Köye Giren Şer Kuvvetleri (s. 335- 336) (Makale)
553. Sadi Samra: Sonbahar Düşüncesi (s. 337) (Şiir)
554. İbrahim Yurdören: Götürün Beni (s. 338) (Şiir)
555. İbrahim Yurdören: Develer (s.339) (Şiir)
556. Mehmet Günfer Çelikman: Kuruntu (s. 340) (Şiir)
557. Mehmet Günfer Çelikman: Bitik (s. 341) (Şiir)
558. Erdoğan Arıpınar: Mektup (s. 342) (Şiir)
559. Güngör Gençay: Gözbebekleri (s. 343) (Şiir)
560. Refik Bayrakçı: Ana Rahmindeki Çocuğa Renk Mektubu (s. 344) (Şiir)
561. Züleyha Münif: Anne ve Kedi (s. 345- 349) (Hikâye)
562. Önay Sözer: Haber (s. 350- 360) (Hikâye)
563. Franz Kafka: Dava (s. 361- 362) (Roman)
564. Andre Arthus: İnsanın Dünyadaki Rolü (s. 363- 368) (Makale) (Çev. Mehmet Toprak)
565. Andre Maurois: Paul Valery- II (s. 369- 375) (Makale) (Çev. Mehmet Toprak)
566. T.D.: Dördüncü Cildin İçindekiler (s. 376- 379) (Makale)

**nr. 25, 1 Aralık 1955**

567. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Şahane Delilerimizden Muallim Necip Bey (s. 1- 6) (Makale)
568. İbnütayyar Semahaddin Cem: İslam Medeniyetine Giriş (s. 7- 12) (Makale)
569. Kemal Emin Bara: Dil Meselesi (s. 13- 15) (Makale)
570. Ali Said Yüksel: Bacıma Sesleniş (s. 16- 19) (Makale)
571. Hüseyin Kutlu: İtalya ve Fransa'dan Notlar (s. 20- 25) (Makale)
572. Ahmet Salih Aligil: Atatürk ve Güvercinler (s. 26- 29) (Makale)
573. Şahinkaya Dil: Bizim Şarkımız (s. 30) (Şiir)
574. Şahinkaya Dil: Değişen Duygular (s. 31) (Şiir)
575. Erdoğan Arıpınar: Uyuyan Şehir (s. 32- 33) (Şiir)
576. Nursen Erenkara: Münakaşa (s. 34) (Şiir)
577. Oktay Tuncer: Uzak Sesleniş (s. 35) (Şiir)
578. Azmi Güleç: Özleyiş (s. 36) (Şiir)

579. Samime Baltacıoğlu: Kendine Sığınak Arayan Kadın (s. 37- 43) (Hikâye)
580. Franz Kafka: Dava (s. 44- 46) (Roman)
581. Paul Valery: Espri Buhranı (s. 47- 55) (Makale) (Çev. Mehmet Toprak)
582. Peyami Safa: Batı Örneği (s. 56- 58) (Makale)
583. nr. 26, 1 Ocak 1956
584. Peyami Safa: Çıplak Adam Sembolü (s. 65- 66) (Makale)
585. İbnütayyar Semahaddin Cem: İnsan-ı Kâmil ve Tasavvuf (s. 67- 74) (Makale)
586. Malik Aksel: İnsansız Resimler (s. 75- 77) (Makale)
587. Ali Said Yüksel: Türk Anasına (s. 78- 80) (Makale)
588. Lamia Kozlu: Büyük Hint Velisi Ramakrishna (s. 81- 87) (Makale)
589. Sadi Samra: Güzel Ölüm (s. 88) (Şiir)
590. Mehmet Akif Tuncay: Yüzlerinizi Birleştireceğim İnsanlar (s. 89- 90) (Şiir)
591. Güngör Gençay: Tünek (s. 91) (Şiir)
592. M. Erol: Hakikatten Uzak (s. 92) (Şiir)
593. Oktay Tuncer: Yeşil Işık Adamları (s. 93) (Şiir)
594. Kadir Pencaplıgil: Bir Dağ Masalı Şarkısı (s. 94) (Şiir)
595. Züleyha Münif: Bir Gün Anlayacaksınız (s. 95- 97) (Hikâye)
596. Franz Kafka: Dava (s. 98- 100) (Roman)
597. Paul Valery: Espri Buhranı- II (s. 101- 111) (Makale) (Çev. Mehmet Toprak)
598. N. Özdarendeli: 900.üncü Yıldönümü (s. 112- 113) (Makale)
599. N. Özdarendeli: Dil Köşesi (s. 113- 115) (Makale)
600. Raymond Postgate: Rusya, Çin, Peyk Memleketler ve Almanya Hakkında Neşredilen Yeni Kitaplara Bir Bakış (s. 116- 118) (Makale)
601. Bülent Tarcan: Musiki Davamız (s. 119- 121) (Makale)
- nr. 27, 1 Şubat 1956**
602. Peyami Safa: Nereye Gidiyoruz? (s. 126- 130) (Makale)
603. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: El Yazısının Sırları, En Az Bilinen, En Çok Sömürülen Bir Bilim: Grafoloji (s. 131- 142) (Makale)
604. İbnütayyar Semahaddin Cem: Varidat ve Şeyh Bedrettin (s. 143- 155) (Makale)
605. Malik Aksel: Amatörler Salgını (s. 156- 158) (Makale)
606. Lamia Kozlu: Büyük Hint Velisi Ramakrishna- II (s. 159- 164) (Makale)

607. Sadi Samra: Sığınmış (s. 165) (Şiir)  
 608. Kadir Pencaplıgil: Yitik (s. 166) (Şiir)  
 609. Şahinkaya Dil: Büyüyen Sessizlik (s. 167) (Şiir)  
 610. Oktay Tuncer: Zihninizi Boşuna Yormayın (s. 168) (Şiir)  
 611. Baydu Öner: Teselli (s.169) (Şiir)  
 612. Baydu Öner: Akşam Vakti (s.169) (Şiir)  
 613. Gökçe Dünder: Şair (s. 170) (Şiir)  
 614. Züleyha Münif: Cenaze Geçerken (s. 171- 174) (Hikâye)  
 615. Franz Kafka: Dava (s. 175- 177) (Roman)  
 616. Paul Valery: Espri Buhranı- III (s. 178- 185) (Makale) (Çev. Mehmet Toprak)  
 617. T.D.: Mesut Erdem Öldü (s. 186- 187) (Makale)

**nr. 28, 15 Mart 1956**

618. Peyami Safa: Büyük Soluk Buhranı (s. 193- 194) (Makale)  
 619. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Okul Tiyatrosu (s. 195- 197) (Makale)  
 620. Rifat Necdet Evrimer: Kafa Züğürtleri (s. 198- 200) (Makale)  
 621. İbnütayyar Semahaddin Cem: Şark- İslam Klasiklerine Dair (s. 201- 203) (Makale)  
 622. Malik Aksel: Suretten Resme (s. 204- 206) (Makale)  
 623. İbnütayyar Semahaddin Cem: Kuran'da Cin'den Bahis Yok Mu? (s. 207- 208) (Makale)  
 624. Bedri Noyan: Mevlana Celaleddin Rumi (s. 209- 225) (Makale)  
 625. Sadi Samra: Korku (s. 226) (Şiir)  
 626. Şahinkaya Dil: Toprak Çatladı Kahrından (s.227) (Şiir)  
 627. Ali Püsküllüoğlu: Işık Oyunu (s. 228) (Şiir)  
 628. Nursen Erenkara: Öylesine Özleyiş (s. 228) (Şiir)  
 629. Kadir Pencaplıgil: Su (s. 229) (Şiir)  
 630. Oktay Tuncer: İstanbul'un Uyandıdığı Sabah (s. 230) (Şiir)  
 631. Gökçe Dünder: Çiftliğim (s. 231) (Şiir)  
 632. Samime Baltacıoğlu: Eriha Güzeli Rahab (s. 232- 238) (Hikâye)  
 633. Franz Kafka: Dava (s. 239- 243) (Roman)  
 634. Paul Valery: Espri Buhranı- IV (s. 244- 250) (Makale) (Çev. Mehmet Toprak)

635. Züleyha Münif: Özlü Sözler (s. 251) (Makale)

**nr. 29, 15 Nisan 1956**

636. Peyami Safa: Bir Arkadaşın Solculuğu (s. 257- 258) (Makale)

637. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Günün Birinde Birdenbire Hatip Olmuştum (s. 259- 263) (Makale)

638. Elif Naci: Geçmiş Zaman Köşkleri (s. 264) (Makale)

639. İbnütayyar Semahaddin Cem: Kuran'ın Tam Tercemesi Meselesi (s. 265- 266) (Makale)

640. Sedat Çetintaş: Fatih Devri Mimarisi (s. 267- 277) (Makale)

641. Akil Aksan: Sekiz Yaşındaki Şair Minou Drouet (s. 278- 282) (Makale)

642. Vahit Cerep: Sinema ve Biz (s. 283- 286) (Makale)

643. Muin Feyzioğlu: Edebiyatımızın Büyük Kaybı (s. 287- 289) (Makale)

644. Bedri Noyan: Mevlana Celaleddin Rumi (s. 290- 299) (Makale)

645. Sadi Samra: Aç Gece (s. 300) (Şiir)

646. Kadir Pencaplıgil: Yatsınan (s. 301) (Şiir)

647. Ali Püsküllüoğlu: Yergi (s. 302) (Şiir)

648. Hülâgû İlhan Tunç: Sen, Yine Sen (s. 303) (Şiir)

649. Cahit Obruk: Ayrılık Sağ Elimde Biter (s. 304) (Şiir)

650. Sıtkı Salih Gör: Mektup (s. 305) (Şiir)

651. Hüseyin Rahmi Yananlı: Bu Hayat (s. 306) (Şiir)

652. Samime Baltacıoğlu: Bir Güneş Banyosu (s. 307- 310) (Hikâye)

653. Franz Kafka: Dava (s. 311- 313) (Roman)

654. T.D.: Mithat Cemal Kuntay (s. 314) (Makale)

**nr. 30, 15 Mayıs 1956**

655. Peyami Safa: Muhatap Buhranı (s. 321- 322) (Makale)

656. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: O Sesi Unutamadım (s. 323- 324) (Makale)

657. Elif Naci: Çinili Köşk (s. 325- 328) (Makale)

658. İbnütayyar Semahaddin Cem: İstanbul ve Fatih (s. 329- 331) (Makale)

659. Malik Aksel: Sanat Çiçekleri- Tabiat Çiçekleri (s. 332- 334) (Makale)

660. Rifat Necdet Evrimer: İnsanoğlunun Mukaddesleri (s. 335- 337) (Makale)

661. Sadi Samra: Hasta (s. 338) (Şiir)

662. İbrahim Minnetoğlu: Pencere (s. 339) (Şiir)  
 663. İbrahim Minnetoğlu: Kapı (s. 339) (Şiir)  
 664. İbrahim Minnetoğlu: Turnalar (s. 340) (Şiir)  
 665. Kadir Pencaplıgil: Can Soru (s. 341) (Şiir)  
 666. Cahit Obruk: Uzakta (s. 342) (Şiir)  
 667. Gökçe Dünder: Yalan Olur (s. 343) (Şiir)  
 668. Oktay Tuncer: Karanlık Türkü (s. 344) (Şiir)  
 669. Erdoğan Tamer: Bahar ve İnsan (s. 345) (Şiir)  
 670. Züleyha Münif: Kar Başladı (s. 346- 348) (Hikâye)  
 671. Samime Baltacıoğlu: Rıza Beyin Aşkđ (s. 349- 353) (Hikâye)  
 672. Franz Kafka: Dava (s. 354- 355) (Roman)  
 673. Paul Valery: Goethe Hakkında Nutuk (s. 356- 371) (Makale) (Çev. Mehmet Toprak)  
 674. İbnütayyar Semahaddin Cem: Bir Edibin Düşündürdüğüleri (s.372- 374) (Makale)  
 675. T.D.: Beşinci Cildin İçindekiler (s. 375- 377) (Makale)

**nr. 31, 15 Haziran 1956**

676. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Aile Saadetinin Sırları (s. 1- 5) (Makale)  
 677. İbnütayyar Semahaddin Cem: Nasranî ve Hıristiyan (s. 6- 10) (Makale)  
 678. M. Necmettin Özdarendeli: Din Hayatımız (s. 11- 13) (Makale)  
 679. Rifat Necdet Evrimer: Hekimlere Kaside (s. 14- 16) (Makale)  
 680. Aziz Berker: Ankara Üniversitesi Kütüphaneleri (s. 17- 20) (Makale)  
 681. Sıtkı Salih Gör: Uyuşuk (s. 21) (Şiir)  
 682. Sıtkı Salih Gör: Boşlukta Dolaşan Şiir (s. 22) (Şiir)  
 683. Kıymet Karaşahin: Bu Gece (s. 23) (Şiir)  
 684. Güngör Gençay: Hasfırın Caddesi No: 70 (s. 24) (Şiir)  
 685. Nuran Dağlaroğlu: Yalan (s. 25) (Şiir)  
 686. Samime Baltacıoğlu: Martin Hasan (s. 26- 30) (Hikâye)  
 687. Nursen Erenkara: Omar Kanunu (s. 31- 35) (Hikâye)  
 688. Franz Kafka: Dava (s. 36- 38) (Roman)



689. Paul Valery: Goethe Hakkında Nutuk- II (s. 39- 47) (Makale) (Çev. Mehmet Toprak)
690. Peyami Safa: Eski- Yeni Kavgası (s. 48- 51) (Makale)
691. Maurice Manning: İdam Edildikten Sonra İtibarları İade Edilen Komünist Liderler (s. 52- 54) (Makale) (Çev. İmzasız)
692. Arnold York: Stalin'in Hatırasına Yöneltilen İthamların Sebep ve Gayesi (s. 55- 57) (Makale) (Çev. İmzasız)

**nr. 32, 15 Temmuz 1956**

693. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: İnsan Ne Zaman Öleceğini Bilir Mi? (s. 65- 69) (Makale)
694. İbnütayyar Semahaddin Cem: Meryem ve Nâsıralı İsa (s. 70- 77) (Makale)
695. Rifat Necdet Evrimer: son Kadın Divan Şairimiz (s. 78- 81) (Makale)
696. M. Necmettin Özdarendeli: Din Hayatımız- II (s. 82- 87) (Makale)
697. Aziz Berker: Ankara Üniversitesi Kütüphanesi-II (s. 88- 94) (Makale)
698. İzzettin Mete: Atatürk (s. 95) (Makale)
699. Fuat Pekin: Mavi Kuş (s. 96- 98) (Makale)
700. Adil Başal: Hiçbir Meta Bu Kadar Soysuzlaştırıcı ve Yıkıcı Olmamıştır (s. 99- 100) (Makale)
701. Nuran Dağlaroğlu: İçimdeki Hasret (s. 101- 102) (Şiir)
702. Güngör Gençay: İzlenim (s. 103) (Şiir)
703. Tarık Orhan: Hayat (s. 104) (Şiir)
704. Osman Attila: Şadırvan (s. 105- 106) (Şiir)
705. Jorge Carrera Andrade: Aynanın Alın Yazısı (s. 107) (Şiir) (Çev. Vecdi Bürün)
706. Jorge Carrera Andrade: Hal Tercümesi (s. 108) (Şiir) (Çev. Vecdi Bürün)
707. Züleyha Münif: İki Arkadaş (s. 109- 113) (Hikâye) (112. ve 113. sayfalar eksik)
708. Samime Baltacıoğlu: Sanki Onu Doğduğu Günden Beri Tanıyordu (s. 114- 120) (Hikâye)
709. Franz Kafka: Dava (s. 121- 123) (Roman)

**nr. 33, 15 Ağustos 1956**

710. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Üç Garip Âdem (s. 129- 133) (Makale)

711. İbnütayyar Semahaddin Cem: Vâridat ve Şeyh Bedrettin- Zeyl (s. 134- 142) (Makale)
712. Mehmet Turan Yarar: Değer, Sanat, Osman Attilâ... (s. 143- 146) (Makale)
713. Malik Aksel: Bindiğimiz Dalı Nasıl Kesiyoruz (s. 147- 150) (Makale)
714. Nigar Anafarta: Hatay Arkeoloji Müzesi (s. 151- 153) (Makale)
715. Osman Canbay: İbnüttayyar'a Açık Mektup (s. 154- 155) (Makale)
716. Osman Attilâ: Vebal Ne Sende Ne De Bendedir (s. 156) (Şiir)
717. Sadi Samra: Günsonunda Evrene Düşen Ağrı (s. 157) (Şiir)
718. Kıymet Karaşahin: Konya'da Akşam (s. 158) (Şiir)
719. Güngör Gençay: Yörünge (s. 159) (Şiir)
720. Osman Bolulu: Mutlu Sır (s. 160) (Şiir)
721. Sıtkı Salih Gör: Vakit Akşamdır (s. 161) (Şiir)
722. Sıtkı Salih Gör: Gece Usul Usul Geldi (s. 161) (Şiir)
723. Sıtkı Salih Gör: Gün Ağarıyordu (s. 161) (Şiir)
724. Hayri Yalçın: Aydınlık Üstüne İlk Türkü (s. 162) (Şiir)
725. Franz Kafka: Dava (s. 163- 166) (Roman)
726. İmzasız: Eflatun Cem Güney Andersen Pâyesi Şeref Sertifikasını Kazandı (s. 167) (Makale)
727. Eflatun Cem Güney: Cennet Bursa Efsanesi (s. 168- 170) (Makale)
- nr. 34, 1 Aralık 1956**
728. T.D.: Macar Trajedisi (s.1) (Makale)
729. Peyami Safa: Egzisyansiyalizm (s. 2- 6) (Makale)
730. Vecdi Bürün: Cahit Sıktı Tarancı (s. 7- 9) (Makale)
731. Neyyire Koçer: Aşk Kadını Güzelleştirir Mi? (s. 10- 11) (Makale)
732. Osman Attila: Mutluluk (s. 12) (Şiir)
733. Nicolas Berdiaeff: Marksizmin Kendi Kendisiyle Çatışması (s. 13- 16) (Çev. N. Feridun Bellisar) (Makale)
734. Bir Türk: Bir Türk Komünistinin İtirafı (s. 17- 20) (Makale)
735. Nigar Anafarta: Nedim'in Neşredilmemiş Bir Şiiri (s. 21- 22) (Şiir)
736. İmzasız: Aşkta ve Evlilikte Kavga Lazım Mıdır? (s. 23- 25) (Makale)
737. Françoise Sagan: Konser (s. 26- 28) (Hikâye) (Çev. İmzasız)

738. Fûruzan Hüsrev Tökin: Bektaşilik Nedir? (s. 29- 32) (Makale)
739. Züleyha Münif: Hınzır Yumurcak (s. 33- 35) (Hikâye)
740. Asaf Halet Çelebi: Akşam (s. 36) (Şiir)
741. İbrahim Yurdören: Kendi Kendime (s. 36) (Şiir)
742. Safa Önal: Müzikli Tarife (s. 37- 39) (Hikâye)
743. Guy Daussat: Kübizmin 50. Yıldönümü (s. 40- 42) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)
744. Elif Naci: D Grubu Ne Oldu? (s. 43- 45) (Makale)
745. V. D.: Tiyatro Mevsimine Giriş (s. 46- 47) (Makale)
746. İmzasız: Evlilikte Sadakat (s. 48- 55) (Makale)
747. Franz Kafka: Dava (s. 56- 58) (Roman)
- nr. 35, 1 Ocak 1957**
748. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Türkiye Dinle Kalkınacaktır (s. 1- 8) (Makale)
749. Hilmi Ziya Ülken: Aşk Ahlakı (s. 9- 13) (Makale)
750. Peyami Safa: Geriliğimizin Sebepleri (s. 14- 18) (Makale)
751. Osman Attila: Böyle Mi Geçecek Günlerim (s. 19) (Şiir)
752. Kıymet Karaşahin: Gece Fısıltıları (s. 19) (Şiir)
753. Elif Naci: Kırk Yıl (s. 20- 21) (Makale)
754. Peyami Safa: Egzistansiyalizm-II (s. 22- 26) (Makale)
755. Zeria Karadeniz: Jean Paul Sartre ve Komünizmin Son Nefesleri (s. 27- 29) (Makale)
756. Vecdi Bürün: Reşat Nuri Güntekin (s. 30- 31) (Makale)
757. Fûruzan Hüsrev Tökin: Bektaşilik Nedir?-II (s. 32- 34) (Makale)
758. İbrahim Minnetoğlu: Derman (s. 35) (Şiir)
759. Romain Bertrand: Büyük Adamlar Nasıl Severler? (s. 36- 39) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)
760. Samime Baltacıoğlu: Ahmed'in Zeyneb'i (s. 40- 45) (Hikâye)
761. İsmet Ercan: Yitik Aşka Çağrı (s. 46) (Şiir)
762. Nicolas Berdiaeff: Marksizmin Kendi Kendisiyle Çatışması- II (s. 47- 49) (Çev. N. Feridun Bellisar) (Makale)
763. Zafer Sülek: Acıllagok Şirtak (s. 50- 52) (Hikâye)

764. İmzasız: Gülmesini Biliyor Musunuz? (s. 53- 54) (Makale)  
 765. İbnütayyar Semahaddin Cem: Cin Bahsi (s. 55- 57) (Makale)  
 766. Franz Kafka: Dava (s. 58- 60) (Roman)

**nr. 36, 1 Şubat 1957**

767. Peyami Safa: Beden ve Ruh Çıplaklığı (s. 1) (Makale)  
 768. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Yapıcı Adam Psikolojisi (s. 2- 5) (Makale)  
 769. Enver Esenkova: Komünizmin İslamiyet Hakkında Görüşü (s. 6- 12) (Makale)  
 770. Fazıl Hüsnü Dağlarca: Benlerce (s. 13) (Şiir)  
 771. İbrahim Mutlu: Türk Düşüncesi'nin Neşrettiği Nedim'in Şiiri Hakkında (s. 14- 16) (Makale)  
 772. Azmi Güleç: Türklük Hakkında İftira Edebiyatı (s. 17- 24) (Makale)  
 773. Nicolas Berdiaeff: Marksizmin Kendi Kendisiyle Çatışması- III (s. 25- 27) (Çev. N. Feridun Bellisar) (Makale)  
 774. Züleyha Münif: Anneler (s. 29- 31) (Hikâye)  
 775. İsmet Ercan: Güpegündüz (s. 32- 36) (Makale)  
 776. Füzûzan Hüsrev Tökin: Bektaşilik Nedir?-III (s. 37- 40) (Makale)  
 777. İbrahim Minnetoğlu: Hürriyet Rapsodisi (s. 41- 42) (Şiir)  
 778. Edip Ayel: Kardeş Macara (s. 43) (Şiir)  
 779. Christine Arnothy: Budapeşteli Çocuk (s. 44- 49) (Hikâye) (Çev. M. Doğan Özbay)  
 780. İsmet Ercan: Kutsal Yolculuk (s. 50- 51) (Şiir)  
 781. Bruce Bliven: Beynimizin Tükenmez Kaynakları (s. 52- 55) (Makale) (Çev. F. Bellisar)  
 782. Peyami Safa: Sağcılık- Solculuk (s. 56- 60) (Makale)  
 783. Franz Kafka: Dava (s. 61- 62) (Roman)

**nr. 37, 1 Mart 1957**

784. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Türkiye Dinle Nasıl Kalkınacak? (s. 1- 7) (Makale)  
 785. Besim Atalay: Türk Dilini Bozuyorlar (s. 8- 10) (Makale)  
 786. Nimet Arzık: Türkiye'de Turizmin Gelişmesini Geciktiren Manevi Faktörler (s. 11- 14) (Makale)  
 787. Gavsî Ozansoy: Hasret (s. 15) (Şiir)

788. Sadi Samra: Karanlık Ses (s. 15) (Şiir)
789. Sami Lim: Modern Resim Sanatı Karşısında Halk ve Artist (s. 16- 18) (Makale)
790. Züleyha Münif: Fakircilik (s. 19- 21) (Hikâye)
791. İbrahim Yurdören: Senin Olsun (s. 22) (Şiir)
792. Füzûzan Hüsrev Tökin: Mevlevilik (s. 23- 28) (Makale)
793. Andre Siegfried: Amerikan Dinamizmi (s. 29- 36) (Makale) (Çev. Mehmet Toprak)
794. Abdullah Rıza Ergüven: Yeryüzünün Düşsel Anlamı Üzerine (s. 37) (Şiir)
795. Gina Lombroso: Kadın ve Erkek İçin Aşkın Manası (s. 38- 40) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)
796. Ümit Deniz: Hür Milletlerin Umacısı Sovyetler Birliği (s. 41- 46) (Makale)
797. Nicolas Berdiaeff: Marksizmin Kendi Kendisiyle Çatışması- IV (s. 47- 49) (Çev. N. Feridun Bellisar) (Makale)
798. Zeria Karadeniz: Düşüncenin Katli (s. 50- 54) (Makale)
799. İmzasız: Arturo Toscanini (s. 55- 56) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)
800. Franz Kafka: Dava (s. 56- 60) (Roman)

**nr. 38, 1 Nisan 1957**

801. Peyami Safa: Düşünce ve Hürriyet (s.1) (Makale)
802. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Kuran'ın Ana Dilimize Çevrilmesi (s. 2- 9) (Makale)
803. James Michener: Bugünkü Japon Kadını Türk Kadınının Hürriyetini Arıyor (s. 10- 17) (Makale) (Çev. İmzasız)
804. Vecdi Bürün: Meşgul İnsanlar (s. 18- 20) (Şiir)
805. Mehmet Erdoğmuş: Nişanlı Kız (s. 20) (Şiir)
806. İlhan Serim: Türk Ahlak ve Terbiyesi Hakkında Rapor (s. 21- 26) (Makale)
807. Ümit Deniz: Hür Milletlerin Umacısı Sovyetler Birliği- II (s. 27- 32) (Makale)
808. Sadi Samra: Tedirgin (s. 33) (Şiir)
809. Züleyha Münif: Fuat Kaptan (s. 34- 36) (Hikâye)
810. Gina Lombroso: Erkeğin Aşk Hayatına Tesir Eden Faktörler (s. 37- 38) (Çev. M. Doğan Özbay) (Makale)
811. Tarık Orhan: Mevlana (s. 39) (Şiir)
812. Samime Baltacıoğlu: O Zamanki Gençlik (s. 40- 45) (Hikâye)

813. Füzûzan Hüsrev Tökin: Bayramilik (s. 46- 50) (Makale)
814. Nicolas Berdiaeff: Marksizmin Kendi Kendisiyle Çatışması- V (s. 51- 53) (Makale) (Çev. N. Feridun Bellisar)
815. Andre Siegfried: Amerikan Dinamizmi-II (s. 54- 57) (Makale) (Çev. Mehmet Toprak)
816. Franz Kafka: Dava (s. 58- 59) (Roman)

**nr. 39, 1 Mayıs 1957**

817. Peyami Safa: Kıbrıs Davasında Rumlar ve Yunanlılar (s. 1- 2) (Makale)
818. Besim Atalay: Kuran Felsefesi ve Baltacıoğlu'nun Kuran Çevirmesi (s. 3- 5) (Makale)
819. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Kuran Nasıl Bir Eserdir (s. 6- 9) (Makale)
820. Fazıl Hüsnu Dağlarca: Kıbrıs Türküsü (s. 10- 11) (Şiir)
821. İhsan Aydın: Hasret (s.11) (Şiir)
822. Malik Aksel: Türk Sanatında Üsluplaşma (s. 12- 14) (Makale)
823. Füzûzan Hüsrev Tökin: Nakşîlik (s. 15- 17) (Makale)
824. Ali Said Yüksel: Türk Dili ve Kanunlarımız (s. 18- 25) (Makale)
825. Züleyha Münif: Çikolatalar (s. 26- 27) (Hikâye)
826. Sadi Samra: Ruhun Aşkı (s. 28) (Şiir)
827. Hazel Beck Andre: Ölmeden Biraz Önce (s. 29- 32) (Makale) (Çev. N. Feridun Bellisar)
828. İmzasız: Kapitalizm ve Marksizm (s. 33- 34) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)
829. İbrahim Yurdören: Köy Geceleri (s. 35) (Şiir)
830. Gina Lombroso: Kadının Aşk Hayatına Tesir Eden Faktörler (s. 36- 37) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)
831. Andre Siegfried: Amerikan Dinamizmi-III (s. 38- 41) (Makale) (Çev. Mehmet Toprak)
832. Samime Baltacıoğlu: Kırgınlar (s. 42- 47) (Hikâye)
833. Hüseyin Ulvi Kıvılcım: Sevgili'ye (s. 48) (Şiir)
834. Sabahattin Teoman: Osman Attila'nın Güpegündüz'ü (s. 49- 51) (Makale)
835. İhsan Serim: Türk Ahlakı ve Terbiyesi Hakkında Rapor- II (s. 52- 56) (Makale)
836. M. Hadi Atay: Gemiler (s. 56) (Şiir)

837. İmzasız: Alkoliklerin Psikolojisi (s. 57- 59) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)
- nr. 40, 15 Haziran 1957**
838. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Kuran'ın Ana Diline Çevrilmesi, Bu İşi Nasıl Ele Aldım, Nasıl Bitirdim (s. 1- 7) (Makale)
839. Kadir Pencaplıgil: Sarıca Boşluğa Yakarış (s. 8) (Şiir)
840. İbnütayyar Semahaddin Cem: İslamiyet'in Yayılış Mucizesi (s. 9- 18) (Makale)
841. Özbek İncebayraktar: Mevlana (s. 18) (Şiir)
842. İmzasız: Komünizm Okullara Nasıl Sokulur, Komünizm ve Eğitim Hakkında Bilmeniz Gereken 100 Şey (s. 19- 24) (Makale) (Çev. Nurettin Artam)
843. Özdoğan Aktar: Sonsuz Perdelik Oyun (s. 25- 26) (Şiir)
844. Alaettin Nacak: Bazı Kereler (s. 26) (Şiir)
845. Gina Lombroso: Kadının Aşk Hayatında Şefkat ve Fedakârlığın Rolü (s. 27- 29) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)
846. Kadir Pencaplıgil: Dar Uyku (s. 29) (Şiir)
847. Peyami Safa: Piç (s. 30- 36) (Hikâye)
848. Sadi Samra: Yer Soluğu (s. 37) (Şiir)
849. Nevzat Bulun: Güneşin Önü Açık Olmalı (s. 37) (Şiir)
850. Fûruzan Hüsrev Tökin: Nakşîlik (s. 38- 41) (Makale)
851. Suat Salih Asral: Rüzgârla Beraber (s. 42) (Şiir)
852. Göksu Mutlu: Bıkma Zamanı (s. 42) (Şiir)
853. Andre Siegfried: Amerikan Dinamizmi-II (s. 43- 47) (Makale)
854. Elif Naci: Anvi Lifij'i Ölümünden Otuz Sene Sonra Anarken (s.48- 50) (Makale)
855. İsmet Ercan: Deniz Özlemi (s. 51) (Şiir)
856. Ali Rıza Önder: Sadri Maksudi Arsal (s. 52- 56) (Makale)
857. Mehmet Akif Tuncay: İlk Çağ (s. 56) (Şiir)
858. T.D.: Ataç'ın Ölümü Üzerine Edebiyatımızda Değer Kargaşalığı (s. 57- 59) (Makale)

**nr. 41, 15 Temmuz 1957**

859. Peyami Safa: Edebiyat Mükâfatları (s. 1- 2) (Makale)

860. İmzasız: Diploma İnsanı Adam Etmez (s. 3- 5) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)
861. Charles Moeller: İman Muamması (s. 6- 12) (Makale) (Çev. Mehmet Toprak)
862. Kadir Pencaplıgil: Kıbrıs Üstüne (s. 13) (Şiir)
863. Hikmet Arar: Ahmet Haşim'in Edebiyatımıza Bir Bakışı (s. 14- 18) (Makale)
864. Züleyha Münif: Sinekler (s. 19- 21) (Hikâye)
865. İsmet Ercan: Yıldızların Güllüp Geçtiği Yaşamamız (s. 22) (Şiir)
866. İmzasız: Komünizm Okullara Nasıl Sokulur? (s. 23- 28) (Makale) (Çev. Nurettin Artam)
867. Fatma Bilen: Paris'in Ortasındaki Kız (s. 29- 32) (Hikâye)
868. Rana Tunç: Öylesine (s. 33- 34) (Şiir)
869. Sıtkı Salih Gör: Tedirgin (s. 34- 35) (Şiir)
870. Lamia Kozlu: Hint Felsefesinden Düşünceler, Bhagavad-Gîtâ (s. 36- 43) (Makale)
871. Nebi Dadaloğlu: Avşar Faciası ve Dadaloğlu (s. 44- 47) (Makale)
872. Gina Lombroso: Kadının ve Erkeğin Birbirini Fethetmek İçin Malik Oldukları
873. Silahlar (s. 48- 49) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)
874. Sabahattin Topaloğlu: Seveceğim Kişi (s. 50) (Şiir)
875. James Mackintosh: İki Mektubun Hikâyesi (s. 51- 52) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)
876. Sadi Samra: Duygusuz Tabiat (s. 53- 54) (Şiir)
877. İmzasız: Sözlük Devi-Littre (s. 55- 58) (Makale)
- nr. 42, 15 Ağustos 1957**
878. Peyami Safa: Sagan Muamması (s. 1- 2) (Makale)
879. İsmail Hami Danişmend: Medicine De France Mecmuası Yazı İşleri Heyetine-Fetih ve Fatih Hakkında Bazı Mülahazalar (s. 3- 19) (Makale)
880. Sadi Samra: Evren Dışı (s. 20) (Şiir)
881. Charles Moeller: İman Muamması-II (s. 21- 25) (Çev. Mehmet Toprak) (Makale)
882. Suat Salih Asral: Benden Sonra (s. 26) (Şiir)
883. Rana Tunç: Onlar ve Biz (s. 27- 31) (Hikâye)



884. Abdullah Rıza Ergüven: Kaçak (s. 32) (Şiir)
885. Gina Lombroso: Kadınların İztırapları (s. 33- 34) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)
886. Mehmet Turan Yarar: Korku (s. 35) (Şiir)
887. Füzûzan Hüsrev Tökin: Kadirilik (s. 36- 39) (Makale)
888. Mehmet Akif Tuncay: İsmail (s. 40) (Şiir)
889. Andre Maurois: Bir Erkek Niçin ve Nasıl Âşık Olur? (s. 41- 42) (Çev. M. Doğan Özbay) (Makale)
890. A. Remiz: Ben Duvarlarını Aşan Deniz (s. 43) (Şiir)
891. Vecdi Bürün: Malaparte Öldü (s. 44- 46) (Makale)
892. Curzio Malaparte: Bir Köpeğin Ölümü (s. 47- 52) (Hikâye) (Çev. V. B.)
893. Marion Hilliard: Evlilik Vazifeleri Kadının Büyük Problemleri (s. 53- 55) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)

**nr. 43, 1 Eylül 1957**

894. Peyami Safa: Hazıra Konuculuk ve Yaratıcılık (s. 1- 2) (Makale)
895. Nimet Arzık: İşte Yahya Kemal (s. 3- 6) (Makale)
896. İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Batının Sanat Anlayışına Karşı Nasıl Ayaklandım? (s. 7- 13) (Makale)
897. Sıtkı Salih Gör: Gece, Kuşlar ve Aşka Dair (s. 14) (Şiir)
898. Besim Atalay: Bir Mektup (s. 15- 16) (Makale)
899. Züleyha Münif: Çocuk Öldü (s. 17- 19) (Hikâye)
900. Boztepe: Muasır Medeniyet (s. 20) (Şiir)
901. Vural Savaş: Bahar Sıkıntısı (s. 20) (Şiir)
902. İbnütayyar Semahaddin Cem: İbrahim Peygamber ve Nemrud'un Tarihi Şahsiyeti (s. 21- 28) (Makale)
903. İsmet Ercan: Gördüklerimiz (s. 29) (Şiir)
904. Samime Baltacıoğlu: Fadime Hatun'un Seyfisi (s. 30- 33) (Hikâye)
905. Metin Ayyıldız: Son Çağrı (s. 34) (Şiir)
906. Vural Savaş: Güney Adaları İçin (s. 34) (Şiir)
907. Andre Maurois: Çalışmak Bir Sanattır (s. 35- 38) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)

908. Özbek İncebayraktar: Sabahleyin (s. 39) (Şiir)  
 909. Füzuzan Hüsrev Tökin: Biruni ve Hind (s. 40- 43) (Makale)  
 910. Reşat Sorkun: Kaybolmaz (s. 44) (Şiir)  
 911. H. Birol Emil: Huzur (s. 45- 52) (Makale)  
 912. İmzasız: Serbest Aşkın Mahzurları (s. 53- 55) (Makale)

**nr. 44, 15 Ekim 1957**

913. Peyami Safa: Şiirsiz Dünya Hayali (s. 1- 2) (Makale)  
 914. İzzettin Mete: Matematik ve Realite (s. 3- 9) (Makale)  
 915. Tarık Raşid Carım: Kuran'ın Türkçe Tercümesi (s. 10- 12) (Makale)  
 916. Gül- Işık: Yarı Hayal (s. 13) (Şiir)  
 917. Guy Mederic: Çocuklarımızın Cep Harçlığı (s. 14- 17) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)  
 918. Füzuzan Hüsrev Tökin: Rüfailik (s. 18- 20) (Makale)  
 919. İbrahim Minnetoğlu: İhtiras (s. 21- 23) (Şiir)  
 920. M. Necmettin Hacıeminoğlu: O İhtiyar (s. 24- 27) (Hikâye)  
 921. Gina Lombroso: Kadın Ruhunun Anahtarları (s. 28- 31) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)  
 922. Özbek İncebayraktar: Akşam Üstleri (s. 32) (Şiir)  
 923. Claude Lorant: Cinsi Yorgunlu-Kalp İçin Tehlike Çanları (s. 33- 35) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)  
 924. Christine Arnothy: Yaşamak O Kadar Kolay Değil (s. 36- 39) (Hikâye) (Çev. M. Doğan Özbay)  
 925. Remiz: Gürültü (s. 40) (Şiir)  
 926. İmzasız: Beethoven (s. 41- 43) (Çev. M. Doğan Özbay) (Makale)  
 927. Andre Maurois: Çalışmak Bir Sanattır-II (s. 44- 46) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)  
 928. Osman Canbay: Yine Kuran'dan Cin Bahsi (s. 47- 48) (Makale)  
 929. H. Birol Emil: Huzur-II (s. 49- 54) (Makale)  
 930. İmzasız: Kadınlar ve Erkekler Niçin Birbirlerine İhanet Ederler? (s. 55- 56) (Makale)

**nr. 45, 15 Kasım 1957**

931. Peyami Safa: Bilgi ve Kültür (s. 1- 2) (Makale)
932. Nimet Arzık: İşte Yahya Kemal- II (s. 3- 6) (Makale)
933. Sami Lim: Resim Sanatında Tecrid ‘Abstraction’ Kavramı (s. 7- 9) (Makale)
934. Mehmet Akif Tuncay: Ulu Çağrı (s. 10) (Şiir)
935. F. Nafiz Uzluk: Mevlana’nın Doğum Yılı Üstüne Bir Araştırma (s. 11- 15) (Makale)
936. Ali Said Yüksel: Tercüme Kanunlar (s. 16- 20) (Makale)
937. Beşir Dirikolu: Maraş Destanı (s. 21) (Şiir)
938. Beşir Dirikolu: Ölüm Üzerine Denemeler (s. 21) (Şiir)
939. Mehmet Yeralan: Helâlâların Dili (s. 22- 29) (Makale)
940. D. H. Lawrence: Tahta At (s. 30- 38) (Hikâye) (Çev. Vecdi Bürün)
941. Reşat Sorkun: Ford Kamyonu (s. 39- 40) (Şiir)
942. Reşat Sorkun: Ölmeyen Veyahut Mezar, Şarkı ve Yelken (s. 40) (Şiir)
943. Christian Duval: Her Yaşta Erkek Olabilirsiniz (s. 41- 43) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)
944. Mehmet Erdoğan: Uyanış (s. 44) (Şiir)
945. Raymond Millet: Papa ve Moda (s. 45- 46) (Makale) (Çev. İmzasız)
946. H. Birol Emil: Huzur- III (s. 47- 57) (Makale)

**nr. 46/ 47 Aralık 1957- Ocak 1958**

947. Peyami Safa: Mistik ve Matematik Düşünce (s. 1- 2) (Makale)
948. İmzasız: Komünizmi Mahkûm Eden Eski Bir Komünistin Kitabı (s. 3- 6) (Makale)
949. Bedii Mungan: Bugün (s. 7) (Şiir)
950. Mehmet Yeralan: Helâlâların Dili- II (s. 8- 13) (Makale)
951. François Pivaret: Françoise Sagan Yaşlılar İçin Mi Yazıyor? (s. 14- 16) (Makale)
952. Mehmet Erdoğan: Mutlu Sır (s. 16) (Şiir)
953. Züleyha Münif: Cyrano (s. 17- 19) (Hikâye)
954. Mehmet Akalın: Bahar ve Ben (s. 20) (Şiir)
955. Nazan Güntekin: Yağmur ve Sen (s. 20) (Şiir)

956. M. Necmettin Özdarendeli: Neden Filozof Yok? (s. 21- 27) (Makale)
957. Özdoğan Aktar: Karanlıktan Kopuyorum Ya Da Protozoa'nın Aşk Evrimi (s. 28-29) (Şiir)
958. S. Y.: Mahkum Gözüyle Biz ve Ötesi (s. 30- 35) (Makale)
959. İsmet Kemal Karadayı: Cephede Yağmurların Altında (s. 36) (Şiir)
960. Louis De Jong: Anne Frank'ın Hatıra Defteri (s. 37- 42) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)
961. J. A. Maudit: Bütün Çocuklar Birer Sanatkârdır (s. 43- 46) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)
962. Doğan Özbay)
963. İhsan Kılıç: Yalnızlardan (s. 47) (Şiir)
964. Leopold Stern: Kadın ve Aşka Dair (s. 48- 50) (Makale) (Çev. D. Ö.)
965. Ömer Gürcan: Mapul (s. 51- 54) (Hikâye)
966. İbnütayyar Semahaddin Cem: Necip Celal ve Muhiddin Diler (s. 55- 57) (Makale)
967. Remiz: Büyük Sarhoş (s. 57) (Şiir)

**nr. 48/ 49 Şubat- Mart 1958**

968. T.D.: Kıbrıs Sayımızı Sunarken (s. 1- 2) (Makale)
969. Peyami Safa: Kıbrıs, Yine Kıbrıs, Daima Kıbrıs (s. 3- 11) (Makale)
970. İsmail Hami Danişmend: İslam ve Türk Tarihinde Kıbrıs (s. 12- 19) (Makale)
971. Kamil Uğurlu: Şehit Mektubu (s. 20- 21) (Şiir)
972. Ömer Sami Coşar: Kıbrıs'ta Türk Azmi (s. 22- 24) (Makale)
973. Şükrü Torun: Kıbrıs Meselesi ve Türkiye'nin Güvenliği (s. 25- 29) (Makale)
974. Selim Sarper: Yunanistan'ın Kıbrıs'ımızla Alakası Yoktur! (s. 30- 45) (Makale)
975. Oktay Aslanapa: Yunanistan ve Helen Fikri (s. 46- 52) (Makale)
976. Ali Rıza Unar: Benim Kıbrıs (s. 52) (Şiir)
977. İmzasız: Eterya Fesat ve Tedhiş Cemiyeti (s. 53- 71) (Makale) (drl:Vecdi Bürün)
978. Füzuzan Hüsrev Tökin: Jeolojinin ve Tarihin Işığında Kıbrıs (s. 72- 81) (Makale)
979. Vecdi Bürün: Ortodoks Kilisesinin İç Yüzü (s. 82- 85) (Makale)
980. O. Öcal Fazlıoğlu: Yeşilada'ya Sesleniş (s. 86- 87) (Şiir)

981. Turgut Akıncı: Kıbrıs (s. 87) (Şiir)  
 982. Özker Yaşın: Bayraktar Denen Atsız (s. 88) (Şiir)  
 983. Güney Dinç: Anadolu'dan (s. 89) (Şiir)  
 984. H. Nafi Uçkan: Neyin Almadı? (s. 90) (Şiir)  
 985. Ali Haydar Yeşilyurt: Türk Kıbrıs'a Sesleniş (s. 91) (Şiir)  
 986. Mustafa İzzet Adiloğlu: Şehitlerimizin Beklediği (s. 92) (Şiir)  
 987. Zafer Sülek: Kıbrıs Rüyası (s. 93- 96) (Hikâye)

**nr. 50/51, Nisan- Mayıs 1958**

988. Peyami Safa: Kıbrıs Davasında Son İmkânlarımız (s. 1- 3) (Makale)  
 989. Bekir Berk: Kıbrıs Meselesinin Düşündürdükleri (s. 4- 12) (Makale)  
 990. Gökhan Evliyaoğlu: Kıbrıs Kızıl Elması (s. 13- 15) (Makale)  
 991. Elif Naci: Rumelihisarı Restorasyonu (s. 16- 19) (Makale)  
 992. Özbek İncebayraktar: Baharla (s. 20) (Şiir)  
 993. Andre Viscold: 16 İle 20 Yaş Arasındaki Gençler İçin Ailenin Rolü (s. 21- 22) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)  
 994. Mehmet Akalın: Tükeniş (s. 23) (Şiir)  
 995. Nimet Arzık: İşte Yahya Kemal-III (s. 24- 30) (Makale)  
 996. Ernest Hemingway: İntikam (s. 31- 36) (Hikâye) (Çev. Vecdi Bürün)  
 997. Kamil Uğurlu: Kına Olsam (s. 37) (Şiir)  
 998. Kamil Uğurlu: Ver Elini Gurbet, Dedim... (s. 37) (Şiir)  
 999. Füzuzan Hüsrev Tökin: Yesevilik (s. 38- 42) (Makale)  
 1000. Gina Lombroso: Kadının Kendini Beğendirme İçgüdüğü (s. 43- 47) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)

**nr. 52, 15 Aralık 1958**

1001. İsmail Hami Danişmend: Türkler Ne İçin Müslüman Oldular? (s. 1- 5) (Makale)  
 1002. Peyami Safa: Yahya Kemal'in Üç Devresi (s. 6- 8) (Makale)  
 1003. Abdülkadir Karahan: İslam'ın Durumu (s. 9- 17) (Makale)  
 1004. William Brown: Din Nedir? (s. 18- 23) (Makale) (Çev. Züleyha Münif)  
 1005. İbnütayyar Semahaddin Cem: İslam'da İrade ve Kader (s. 24- 28) (Makale)  
 1006. Marcel Colomb: Kuran'ın Fransızca Tercümeleleri (s. 29- 30) (Makale) (Çev. Vecdi Bürün)

- 1007.** Gül-Işık: Bir Şarkı Vardı (s. 31) (Şiir)
- 1008.** Züleyha Münif: Gidiş (s. 32- 34) (Hikâye)
- 1009.** İmzasız: Boşanmak Tek Çare Değildir (s. 35- 39) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)
- 1010.** Ernest Simmons: Boris Pasternak ve Doktor Jivago (s. 40- 43) (Makale) (Çev. İmzasız)
- 1011.** Reşat Sorkun: Bekleyiş (s. 44) (Şiir)
- 1012.** Sadi Irmak: Müslümanlıkta Reform Lazım Mıdır? (s. 45- 47) (Makale)
- 1013.** Ali Fuat Başgil: Müslümanlıkta Reform Lazım Mıdır? (s. 48- 52) (Makale)
- 1014.** Hilmi Ziya Ülken: Müslümanlıkta Reform Lazım Mıdır? (s. 53- 55) (Makale)
- 1015.** Ali Nihad Tarlan: Müslümanlıkta Reform Lazım Mıdır? (s. 56) (Makale)
- 1016.** Mehmet Kaplan: Müslümanlıkta Reform Lazım Mıdır? (s. 57- 58) (Makale)
- 1017.** Nurettin Topçu: Müslümanlıkta Reform Lazım Mıdır? (s. 59- 60) (Makale)
- 1018.** T.D.: Kayıplarımız- Nurettin Artam (s. 61) (Makale)
- 1019.** T.D.: Kayıplarımız- Asaf Halet Çelebi (s. 62) (Makale)
- 1020.** T.D.: Kayıplarımız- Aka Gündüz (s. 63) (Makale)

**nr. 53, 1 Şubat 1959**

- 1021.** Peyami Safa: Batıyı Niçin Yanlış Anlıyoruz? (s. 1- 3) (Makale)
- 1022.** Ponoyotis Fotopoulos- İrfan Pehlivan: Kıbrıs Üzerine Bir Münakaşa (s. 4- 6) (Makale) (Çev. İmzasız)
- 1023.** İmzasız: Resim Sanatı ve Deliler (s. 7- 11) (Çev. V. B.) (Makale)
- 1024.** Güven Arsebük: Hıristiyanlıkta Reform ve Luther (s. 12- 14) (Makale)
- 1025.** İsmail Hami Danişmend: Müslümanlıkta Reform Lazım Mıdır? (s. 15- 16) (Makale)
- 1026.** Mümtaz Turhan: Müslümanlıkta Reform Lazım Mıdır? (s. 17- 18) (Makale)
- 1027.** M. Raif Oğan: Müslümanlıkta Reform Lazım Mıdır? (s. 19- 24) (Makale)
- 1028.** Ahmet Ateş: Müslümanlıkta Reform Lazım Mıdır? (s. 25) (Makale)
- 1029.** Abdülkadir Karahan: İslam'ın Durumu- II (s. 26- 30) (Makale)
- 1030.** F. Nafiz Uzluk: Mevlana'nın Doğum Yılı Üzerine Bir Araştırma (s. 31- 38) (Makale)
- 1031.** M. Necmettin Özdarendeli: Osmanlıca Düşmanlığı (s. 39- 41) (Makale)

1032. Alba De Cesbedes: Aşk Bitince (s. 42- 46) (Hikâye) (Çev. Vecdi Bürün)
1033. Jean Grandpierre: Kadınların Cinsi Soğukluğundan Erkekler Mi Mesuldür? (s.47- 50) (Makale) (Çev. M. Doğan Özbay)
1034. M. Said Çekmegil: Kafam (s. 51) (Şiir)
1035. Kemalettin Koç: Aydınlık Otu (s. 52) (Şiir)
1036. Mehmet Erdoğan: Sevmemek (s. 53) (Şiir)
1037. Reşat Sorkun: Uyumana Bak Sen Çocuğum (s. 54) (Şiir)
1038. Uğur Önal: Çatlamak Üzere (s. 54) (Şiir)
1039. Reşat Sorkun: Hedef (s. 55) (Şiir)
1040. İmzasız: İngiltere’de Bir Basın Davası (s. 56- 57) (Makale) (Çev. İmzasız)
1041. Mehmet Yeralan: Helâlaların Dili (s. 58- 63) (Makale)

**nr. 54, 1 Mart 1959**

1042. T.D.: Bu Sayıyı Takdim (s. 1) (Makale)
1043. Sedat Aydın: Marx’ın Hayatı (s. 2- 3) (Makale)
1044. Peyami Safa: Marksizm Yapısı ve Çürük Temelleri (s. 4- 8) (Makale)
1045. İmzasız: Komünizm ve Tenkitleri (s. 9- 11) (Makale)
1046. Nicolas Berdiaeff: Marksizmin İç Çatışmaları (s. 12- 14) (Makale) (Çev. İmzasız)
1047. Sami Kohen: Komünizm Dünyada Kaybediyor(s. 15- 19) (Makale)
1048. İmzasız: Cayan Komünistler (s. 20- 29) (Makale) (Çev. Züleyha Münif)
1049. Aldous Huxley: Marx’ın Proletaryası ve İhtilaller (s. 30- 36) (Makale) (Çev. Vecdi Bürün)
1050. İmzasız: Atatürk ve Komünizm (s. 37) (Makale)
1051. V. B.: Türkiye’de Komünizm (s. 38- 51) (Makale)
1052. Necip Fazıl Kısakürek: Komünizma ve Materyalizma (s. 52- 53) (Makale)
1053. Necmettin Özdarendeli: Tarihi Maddeciliğe Reddiye (s. 54- 57) (Makale)
1054. İmzasız: Türkiye’de Komünistlerin Muhakemesi, Nasıl Yakalandılar (s. 58- 64) (Makale)
1055. T.D.: Okuyucularımıza (s. 65) (Makale)

**nr. 55, 1 Nisan 1959**

1056. Peyami Safa: Batıyı Niçin Yanlış Anlıyoruz? (s. 1- 3) (Makale)
1057. Sedat Aydın: Marx’ın Hayatı (s. 4- 6) (Makale)

- 1058.** Bülent Tarcan: Sovyet Musikisi (s. 7- 10) (Makale)
- 1059.** Gustave Andre Wetter: Proleterya Felsefesi (s. 11- 16) (Makale) (Çev. Mehmet Toprak)
- 1060.** Nusret Köymen: Komünizm ve Sosyalizmle Niçin Mücadele Ediyorum? (s. 17- 22) (Makale)
- 1061.** Hilmi Ziya Ülken: Tarihi Maddeciliğe Reddiye-II (s. 23- 32) (Makale)
- 1062.** Vecdi Bürün: Kanuni Müzesi (s. 33- 34) (Makale)
- 1063.** Orhan Ulukan: Osman Attila ve Baştanbaşa (s. 35- 43) (Makale)
- 1064.** İmzasız: Teşrih Masası, Nasıl Propaganda Yapılır? Aziz Nesin'in Koltuk Adlı Kitabının Tahlili (s. 44- 49) (Makale)
- 1065.** John Steinbeck: Hedefsiz Mücadele (s. 50- 58) (Hikâye) (Çev. Murat Bardakçı)
- 1066.** Özbek İncebayraktar: Türkiyem (s. 59- 60) (Şiir)
- 1067.** Güngör Günalçın: Bitmeyen Kavga (s. 61) (Şiir)
- 1068.** Günein Akovalı: Yaşamaya Öylesine İhtiyacım Var Ki! (s. 62- 63) (Şiir)

**nr. 56, 1 Mayıs 1959**

- 1069.** Peyami Safa: İrtica Nedir? (s. 1- 3) (Makale)
- 1070.** Ali Fuat Başgil: Türkiye'de İrtica Var Mı? (4- 6) (Makale)
- 1071.** Hilmi Ziya Ülken: Batıda ve Bizde İrtica (s. 7- 11) (Makale)
- 1072.** İsmail Hakkı Baltacıoğlu: Softa ve Mürteci (s. 12- 16) (Makale)
- 1073.** Vecdi Bürün: Tarihimizde İrtica (s. 17- 23) (Makale)
- 1074.** Cahit Tanyol: Dün ve Bugün İrtica (s. 24- 29) (Makale)
- 1075.** Bekir Berk: 66 Devletin Anayasalarına Göre Din ve Devlet Münasebetleri (s. 30- 48) (Makale)
- 1076.** Bekir Berk: Nurculuk Bir İrtica Hareketi Midir? (s. 49- 62) (Makale)

**nr. 57/ 58, Haziran- Temmuz 1959**

- 1077.** Peyami Safa: İnkılâp Anlayışımızdaki Hatalar (s. 1- 3) (Makale)
- 1078.** Hilmi Ziya Ülken: İçtimai Değişme ve İnkılâp (s. 4- 11) (Makale)
- 1079.** Arnold J. Tonybee: Türk İnkılâbı ve Ortadoğu İnkılâpları (s. 12- 16) (Makale) (Çev. V. B.)
- 1080.** Robert Von Bischoff: Türk İnsanına Dair (s. 17- 21) (Makale) (Çev. İmzasız)



1081. Vecdi Bürün: Tarihimizde İnkılâp ve İnkılâpçı Hükümdarlar (s. 22- 25) (Makale)
1082. Bekir Berk: Millete Mal Olmayan Bir İnkılâp (s. 26- 38) (Makale)
1083. İsmet Tümtürk- Bekir Berk: Put (s. 39- 43) (Makale)
1084. İmzasız: Hukuki ve İktisadi İzahlar (s. 44- 46) (Makale)
1085. İmzasız: Avrupa ve Türk Milliyetçileri (s. 47- 49) (Makale)
1086. İmzasız: Yeni Tarih ve Dil Anlayışımızın Geniş Manası (s. 50- 52) (Makale)
1087. Gustave Andre Wetter: Proletarya Felsefesi- II (s. 53- 60) (Makale) (Çev. Mehmet Toprak)

**nr. 59, 1 Ağustos 1959**

1088. Peyami Safa: Arap Harfleri (s. 1- 2) (Makale)
1089. Mehmet Toprak: Modern Batı Düşüncesi ve Ruh Terbiyesi (s. 3- 8) (Makale)
1090. Hikmet Dizdaroğlu: Fatih ve Şiirleri (s. 9- 12) (Makale)
1091. Osman Attila: Kars Ekibindeki Oyuncu (s.13) (Makale)
1092. M. Necmettin Hacıeminoğlu: Alfabemizin Yetersizlikleri (s. 14- 17) (Makale)
1093. Ali Said Yüksel: Almanya'da Türk Sözü (s. 18- 21) (Makale)
1094. Füzûzan Hüsrev Tökin: Mansur Hallaç (s. 22- 25) (Makale)
1095. Bertrand Russel: Byron'u Bedbaht Eden Melal (s. 26- 32) (Makale) (Çev. Ömer Gürçan)
1096. İmzasız: Viyana Gençlik Festivali (s. 33- 36) (Makale)
1097. Osman Attila: İlk Yaz Şiirleri (s. 37- 45) (Makale)
1098. Züleyha Münif: Kiracılar (s. 46- 55) (Hikâye)
1099. T. S. Eliot: J. Alfred Prufrock'un Aşk Türküsü (s. 56- 59) (Şiir) (Çev. Osman Türkay)
1100. Bahaeddin Arık: Türk Ansiklopedisinde Beşir Fuat (s. 60- 62) (Makale)

**nr. 60/61, Eylül-Ekim 1959**

1101. Peyami Safa: Bu Sayıyı Takdim (s. 1) (Makale)
1102. İmzasız: Amerikan Ansiklopedisine Göre Masonluk (s. 2- 6) (Makale) (Çev. Züleyha Münif)
1103. İmzasız: Amerika'da Masonluk (s. 7- 8) (Makale) (drl. Z. M.)

1104. İmzasız: Alman Ansiklopedisine Göre Masonluk (s. 9- 12) (Makale) (Çev. Ali Said Yüksel)
1105. İmzasız: Fransız Ansiklopedisine Göre Masonluk (s. 13- 16) (Makale) (Çev. H. R.)
1106. A. V. Dunet: Masonluk İdeali (s. 17- 25) (Makale) (Çev. İmzasız)
1107. İmzasız: Türkiye’de Masonluk (s. 26- 30) (Makale) (drl. V. B.)
1108. İmzasız: Atatürk ve Masonluk (s. 31- 33) (Makale)
1109. İmzasız: Atatürk Masonluğu Niçin İlga Etti (s. 34- 38) (Makale)
1110. İbnütayyar Semahaddin Cem: Masonluk Hakkında Düşünceler (s. 39- 41) (Makale)
1111. İmzasız: Mason Sırrı ve Üç Vesika (s. 42- 44) (Makale)
1112. İmzasız: Başlıca Masonlar (s. 45- 47) (Makale)
1113. S. R.: Mason Dili ve Mason Şahadetnamesi (s. 48) (Makale)
1114. İmzasız: Mason Üstad-ı Azamları (s. 49) (Makale)
1115. V. B.: Masonluğun Hukuki Durumu (s. 50- 52) (Makale)
1116. Haydar Rifat: Masonluk’la Bektaşilik Arasında Bir Kıyaslama (s. 53- 59) (Makale)
1117. İmzasız: İstanbul’daki Mahfiller (s. 60) (Makale)
- nr. 62, Mart 1960**
1118. Peyami Safa: İlim ve Din Kavgası (s. 1- 2) (Makale)
1119. İbnütayyar Semahaddin Cem: Nasreddin Hocanın Tarihi Şahsiyeti (s. 3- 6) (Makale)
1120. Kemal Kuşçu: Zavallı Türkçe (s. 7- 9) (Makale)
1121. Ali Said Yüksel: Almanya’yı Dirilten Kuvvet (s. 10- 13) (Makale)
1122. Rafael A. Martinez: Tertemiz (s. 13) (Şiir) (Çev. Osman Türkay)
1123. Füzûzan Hüsrev Tökin: Bayezid Bistami (s. 14- 18) (Makale)
1124. Şahinkaya Dil: Ağlayan Ölü (s. 19) (Şiir)
1125. Erdoğan Alkan: Green (s. 19) (Şiir)
1126. Muzaffer Polat: Gecedен Sezişler (s. 20- 21) (Şiir)
1127. Ezra Pound: Françeska (s. 21) (Şiir) (Çev. Osman Türkay)
1128. Kemalettin Koç: Bir Bulut Çarptı Dağa (s. 22) (Şiir)

1129. M. Said Çekmegil: Aklın Kölesi (s. 23) (Şiir)  
 1130. Özdoğan Aktar: Sana Doğru (s. 24) (Şiir)  
 1131. Muin Feyzioğlu: Milli Tarih Şuurumuz (s. 25- 27) (Makale)  
 1132. Afet Muhteremoğlu: Ölü Evi (s. 28- 33) (Hikâye)  
 1133. B. Musabay: Sovyet Yazarlarının ‘Hür’ Yaratıcılıkları Hakkında Bazı Kayıtlar (s. 34- 41) (Makale) (Çev. İmzasız)  
 1134. Mehmed Gökalp: Mehmed Halid Bayrı (s. 42- 48) (Makale)

**nr. 63, Nisan 1960**

1135. Peyami Safa: Seçimler ve Milli Hâkimiyet (s. 1- 2) (Makale)  
 1136. Yılmaz Gürbüz: Seçimler Arifesinde Neler Düşünüyoruz? (s. 3- 4) (Makale)  
 1137. İbnütayyar Semahaddin Cem: İnsan-ı Kâmil ve Tasavvuf (s. 15- 24) (Makale)  
 1138. K. Aydın Erdem: Rapor (s. 25) (Makale)  
 1139. Züleyha Münif: Balonlar (s. 26- 29) (Hikâye)  
 1140. İbnütayyar Semahaddin Cem: Amasya Darüşşifası (s. 30- 34) (Makale)  
 1141. Faruk Aytemiz: Bir Başka Senfoni (s. 35) (Şiir)  
 1142. Faruk İnal: Bir Şubat Gecesi (s. 35) (Şiir)  
 1143. Neriman M. Öztürkmen: Tanınmış Kadın Yazarlarımız Arasında Bir Fikir Gezintisi (s. 36- 50) (Makale)  
 1144. Ersan Sözer: Umutlu Yaşantılar (s. 51) (Şiir)  
 1145. Füzuzan Hüsrev Tökin: İbrahim Ethem (s. 52- 55) (Makale)  
 1146. Y. G.: Ali Bey’in Oğlu (s. 56- 62) (Hikâye)

**2. Yazar Adlarına Göre Bibliyografya**

**A**

- Acaroğlu, İ. Türker: 525.  
 Acaroğlu, M. Türker: 258, 326, 454, 470.  
 Adiloğlu, Mustafa İzzet: 75, 986.  
 Akalın, Mehmet: 954, 994.  
 Akıncı, Turgut: 981.  
 Akovalı, Günein: 1068.  
 Aksan, Akil: 641.

- Aksel, Malik: 586, 605, 622, 659, 713, 822.
- Aktar, Özdoğan: 843, 957, 1130.
- Akyüz, Ali Kami: 121.
- Aligil, Ahmet Salih: 572.
- Alkan, Erdoğan: 1125.
- Alkor, Can: 240, 278.
- Anafarta, Nigar: 714, 735.
- Andre, Hazel Beck: 827.
- Andrade, Jorge Carrera: 705, 706.
- Alper, Selami: 78.
- Arar, Hikmet: 455, 863.
- Araz, Nezihe: 329.
- Arık, Bahaeddin: 1100.
- Arıpınar, Erdoğan: 558, 575.
- Arnothy, Christine: 779, 924.
- Arsebük, Güven: 1024.
- Artam, Nurettin: 317, 842, 866, 1018.
- Arthus, Andre: 564.
- Arzık, Nimet: 786, 895, 932, 995.
- Aslan, Necip: 360.
- Aslanapa, Oktay: 975.
- Asral, Suat Salih: 158, 186, 210, 851, 882.
- Atalay, Besim: 785, 818, 898.
- Ateş, Ahmet: 94, 134, 177, 1028.
- Attila, Osman: 16, 45, 69, 374, 407, 419, 527, 704, 732, 751, 834, 1063, 1091,  
1097.
- Ayasbeyoğlu, Nevzat: 366.
- Aybar, Kemal Y.: 189.
- Ayel, Edip: 778.
- Aydın, İhsan: 821.
- Aydın, Sedat: 1043, 1057.

Aydoğan, Cahit: 106.

Aydoğmuş, S.: 164, 307.

Aytemiz, Faruk:1141.

Ayyıldız, Metin: 905.

## **B**

Baltacıoğlu, İsmail Hakkı: 5, 132, 147, 175, 201, 227, 256, 295, 322, 390, 410, 430, 452, 467, 491, 507, 523, 550, 567, 603, 619, 637, 656, 676, 693, 710, 748, 768, 784,802, 819, 838, 896, 1072.

Baltacıoğlu, Samime: 444, 488, 579, 632, 652, 671, 686, 708, 760, 812, 832, 904.

Bara, Kemal Emin: 569.

Barres: 350.

Barnett, Lincoln: 25.

Başal, Adil: 222, 293, 700.

Başgil, Ali Fuat: 1013, 1070.

Batu, Selahattin: 207.

Baudelaire, Charles: 154.

Bardakçı, Murat: 1065.

Bayer, Muhsin Zekai: 327.

Bayhan, Mustafa Nuri: 298.

Bayrakçı, Refik: 162, 560.

Bekçi, Şeref: 220, 248, 495.

Belen, Ercan A.: 163.

Belli, Vedat Fuat: 281.

Bellislar, N. Feridun: 762, 773, 797, 814, 827.

Benekay, Yahya: 21.

Benice, Macit: 102, 211, 282.

Berdiaeff, Nicolas: 721, 762, 773, 797, 814, 1046.

Berk, Bekir: 989, 1075, 1076, 1082, 1083.

Bertrand, Romain: 759.

Beşe, Hakkı Kamil: 52.

Bilen, Fatma: 299, 867.

Bischoff, Robert Von: 1080.

Bliven, Bruce: 781.

Bozkırlı, Yüksel: 215.

Boztepe: 900.

Brown, William: 1004.

Bulun, Nevzat: 849.

Bürün, Vecdi: 39, 136, 320, 497, 705, 706, 730, 756, 804, 891, 940, 977, 979, 996, 1006, 1032, 1049, 1062, 1073, 1081.

### C

Camus, Albert: 53.

Canbay, Osman: 715, 928.

Caner, Ahmet Nadir: 237.

Carım, Tarık Raşid: 915.

Cem, Cemil Cahit: 247.

Cem, İbnüttayyar Semahaddin: 432, 568, 585, 604, 621, 623, 639, 658, 674, 677, 694, 711, 765, 840, 902, 966, 1005, 1110, 1119, 1137, 1140, 1141.

Cemil, Mesut: 6, 38.

Cesbedes, Alba De: 1032.

Cevdet, Abdullah: 8, 352.

Cingöz, Aysel: 376.

Colomb, Marcel: 1006.

Coşar, Ömer Sami: 972.

Cumalıoğlu, Fehmi: 515.

### Ç

Çağlar, Behçet Kemal: 14, 68, 263, 277.

Çelebi, Asaf Halet: 345, 393, 412, 431, 740, 1019.

Çelikman, Mehmet Günfer: 235, 342, 556, 557.

Çekmegil, M. Said: 1034, 1129.

Çetintaş, Sedat: 640.

Çoruh, Hakkı Şinasi: 422.

**D**

- Dadaloğlu, Nebi: 871.  
 Dağlarca, Fazıl Hüsnü: 15, 770, 820.  
 Dağlaroğlu, Nuran: 685, 701.  
 Damacı, Raci: 232.  
 Danişmend, İsmail Hami: 879, 970, 1001, 1025.  
 Daussat, Guy: 743.  
 Defne, Zeki Ömer: 459.  
 Deniz, Ümit: 796, 807.  
 Dil, şahinkaya: 236, 462, 478, 501, 573, 574, 609, 626, 1124.  
 Dinç, Güney: 983.  
 Dirikolu, Beşir: 937, 938.  
 Dizdaroğlu, Hikmet: 1090.  
 Dolu, Edibe: 58, 83, 113, 141, 169, 193, 195, 197, 250, 270, 311, 312, 340, 341, 362, 363, 383, 384, 406.  
 Dolu, Halide: 20, 40, 46, 70, 139, 190, 206, 244.  
 Doksat, Recep Ferdi: 336.  
 Dunet, A. V.: 1106.  
 Duru, Muhittin Celal: 355.  
 Duval, Christian: 943.  
 DüNDAR, Gökçe: 613, 631, 667.

**E**

- Efe, Necdet Rüştü: 104.  
 Einstein, Albert: 24.  
 Eliot, T. S.: 309, 1099.  
 Emil, H. Birol: 911, 929, 946.  
 Ercan, İsmet: 761, 775, 780, 855, 865, 903.  
 Erenkara, Nursen: 514, 531, 532, 576, 628, 687.  
 Erdem, K. Aydın: 1134.  
 Erdoğmuş, Mehmet: 805, 944, 952, 1036.  
 Ergüven, Abdullah Rıza: 794, 884.

Erim, Arif: 260.  
 Erkut, Jale: 28, 57, 112.  
 Erler, İbrahim: 198, 237, 279.  
 Erol, M.: 592.  
 Ersin, Mefaret: 351.  
 Ersöz, Hakkı: 238.  
 Ertaylan, İsmail Hikmet: 176,200.  
 Esenkova, Enver: 371, 414, 492, 769.  
 Exupery, A. De Saint: 309.  
 Eyice, Semavi: 62, 178, 268.  
 Evliyaoğlu, Gökhan: 990.  
 Evrimer, Rifat Necdet: 493, 508, 524, 551, 620, 660, 679, 695.

### **F**

Fazlıoğlu, C. O. Öcal: 977.  
 Ferliel, Sami: 481.  
 Feyzioğlu, Muin: 643, 1131.  
 File: 358.  
 Fotopoulos, Ponoyotis: 1022.  
 Furtwaengler, W. 109, 166, 192.

### **G**

Gedik, Fuat: 7, 67, 95, 151, 181, 204, 229, 262, 274, 296.  
 Gediz, Leyla: 22.  
 Gençay, Güngör: 512, 559, 591, 684, 702, 719.  
 Grandpierre, Jean: 1033.  
 Güleç, Azmi: 64, 202, 261, 578, 772.  
 Gül- Işık: 1007.  
 Günalçın, Güngör: 1067.  
 Güney, Eflatun Cem: 122, 726, 727.  
 Güntekin, Nazan: 955.  
 Gürbüz, Yılmaz: 1136.  
 Gürcan, Ömer: 965, 1095.



Gökalp, Mehmed: 1134.

Gölpınarlı, Abdülbaki: 346, 357.

Gör, Sıtkı Salih: 650, 681, 682, 721, 722, 723, 869, 897.

## H

Hacıeminoğlu, M. Necmettin: 920, 1092.

Hemingway, Ernest: 325, 996.

Hilliard, Marion: 893.

Huxley, Aldous: 287, 1049.

## I

Irmak, Sadi: 1012.

## i

İkizleroğlu, Nafi: 324.

İnal, Ayhan: 159.

İnal, Faruk: 1142.

İncebayraktar, Özbek: 841, 908, 922, 992, 1066.

## J

Jong, Louis De: 960.

## K

Kafesoğlu, İbrahim: 137.

Kafka, Franz: 23, 51, 79, 108, 140, 165, 191, 218, 219, 246, 268, 285, 308, 337, 354, 381, 402, 424, 446, 464, 489, 504, 521, 535, 563, 580, 596, 615, 633, 653, 672, 688, 709, 725, 747, 766, 783, 800, 816

Karadayı, İsmet Kemal: 959.

Karadeniz, Zeria: 755, 798.

Karahan, Abdülkadir: 56, 66, 114, 152, 194, 221, 347, 1003, 1029.

Karaşahin, Kıymet: 683, 718, 752.

Kanters, Robert: 80.

Karakan, Hüseyin: 105, 213, 265.

Kılıç, A. İhsan: 963.

Kılıç, Doğan: 460, 461, 475, 482, 483, 484, 485, 486, 487.

Kısakürek, Necip Fazıl: 1052.

Kıvılcım, Hüseyin Ulvi: 833.  
 Kienitz, Friedrich Karl: 247.  
 Koç, Kemalettin: 1035, 1128.  
 Koçar, Neyyire: 287, 338, 350, 382, 403.  
 Koçu, Reşat Ekrem: 92, 149, 178, 203, 228, 255, 273.  
 Kohen, Sami: 1047.  
 K'ong, Çi: 483.  
 Kozlu, Lamia: 586, 606, 870.  
 Köksoy, Günay: 77.  
 Köymen, Nusret: 1060.  
 Kuşçu, Kemal: 1120.  
 Kuntay, Mithat Cemal: 316, 654.  
 Kutlu, Hüseyin: 571.

### L

Lawrence, D. H.: 296, 940.  
 Levend, Agâh Sırrı: 10, 148.  
 Lim, Sami: 789, 933.  
 Lorant, Claude: 923.  
 Lombroso, Gina: 795, 810, 830, 845, 872, 885, 921, 1000.

### M

Mackintosh, James: 875.  
 Malaparte, Curzio: 892.  
 Manning, Maurice: 691.  
 Mansuroğlu, Melahat: 370, 395, 471, 494, 509.  
 Martinez, Rafael A.: 1122.  
 Maudit, J. A.: 961.  
 Maurois, Andre: 536, 565, 889, 907, 927.  
 Mederic, Guy: 917  
 Mete, İzzettin: 81, 93, 275, 392, 510, 526, 698, 914.  
 Michener, James: 803  
 Millet, Raymond: 945

Minnetoğlu, İbrahim: 17, 43, 99, 182, 209, 304, 399, 439, 511, 528, 662, 663, 664, 758, 777, 919.

Mithat, Ahmet: 37.

Moeller, Charles: 861, 881.

Muhteremoğlu, Afet: 1132.

Mungan, Bedii: 949.

Musabay, B.: 1132.

Mutlu, Gökse: 852

Münif, Züleyha: 107, 283, 294, 306, 313, 325, 335, 373, 374, 379, 401, 426, 427, 447, 448, 449, 463, 502, 529, 533, 561, 595, 614, 635, 670, 707, 739, 774, 790, 809, 825, 864, 899, 953, 1004, 1008, 1048, 1098, 1102, 1139.

## N

Nacak, Alaettin: 844

Naci, Elif: 31, 84, 85, 249, 288, 315, 348, 468, 638, 657, 744, 753, 854, 991.

Nicholson, R. A.: 351

Nida, Ömer: 242, 334

Noyan, Bedri: 624, 644.

## O

Obruk, Cahit: 649, 666.

Oflazoğlu, A. Turan 188.

Oğan, M. Raif: 1027.

Oğuzkan, Turhan: 266.

Oktay, Orhan: 496.

Oral, Baha: 73, 184, 264, 330.

Orhan, Tarık: 703, 811.

Ortaç, Yusuf Ziya: 537.

Oy, Aydın: 480.

Ozan, Aytakin: 305, 331, 421, 440, 516, 517.

Ozansoy, Gavsı: 778.

## Ö

Önal, Safa: 267, 503, 520, 742.

Önal, Uğur: 1038.

Öner, Baydu: 611, 612.

Önder, Ali Rıza: 856.

Özbay, M. Doğan: 743, 759, 779, 795, 799, 810, 828, 830, 837, 845, 860, 873, 875, 885, 889, 893, 907, 917, 921, 923, 924, 926, 927, 943, 960, 993, 1000, 1009, 1033.

Özdarendeli, M. Necmettin: 367, 471, 676, 694, 953, 1027.

Öztürkmen, Neriman M.: 1143.

## **P**

Pehlivan, İrfan: 1022.

Pekin, Fuat: 699.

Pencaplıgil, Kadir: 239, 594, 608, 629, 646, 665, 839, 846, 864.

Pivaret, François: 951.

Po, Li: 482.

Polat, Muzaffer: 1126.

Postgate, Raymond: 600.

Pound, Ezra: 1127.

Püsküllüoğlu, Ali: 50, 76, 105, 280, 477, 499, 513, 529, 627, 647.

## **R**

Remiz, A.: 890, 925, 967.

Rhine, J. B.: 338, 384, 403.

Rifat, Haydar: 1116.

Ruhselman, Bedri: 196.

Rumi, Mevlana Celaleddin: 353, 624, 644.

Russel, Bertrand: 1095.

## **S**

Safa, İlhami: 124, 314, 317, 318, 319.

Safa, İsmail: 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 126, 127, 128, 129, 130.

Safa, Peyami: 2, 30, 42, 60, 98, 125, 146, 171, 205, 225, 253, 271, 321, 343, 364, 389, 404, 409, 429, 451, 466, 450, 506, 549, 582, 584, 602, 618, 636, 655,

690, 729, 750, 754, 767, 782, 804, 817, 847, 859, 878, 884, 913, 931, 947, 969, 988, 1002, 1021, 1044, 1056, 1069, 1077, 1088, 1101, 1118, 1135.

Sagan, Françoise: 738, 951.

Samra, Sadi: 217, 245, 284, 303, 333, 378, 380, 400, 420, 433, 436, 445, 458, 476, 498, 534, 553, 589, 607, 625, 645, 661, 717, 788, 808, 826, 848, 876, 880.

Sarper, Selim: 974.

Savaş, Vural: 901, 906.

Schubart, Walter: 9, 26, 54, 110, 167.

Serim, İlhan: 806.

Sel, Ahmet Selami: 319.

Sepetçioğlu, Mustafa Necati: 216, 416, 456.

Sevin, Nurettin: 27, 63, 111, 142, 367.

Siegfried, Andre: 793, 815, 831, 835.

Simmons, Ernest: 1010.

Sofuoğlu, M. Zeki: 434.

Sorkun, Reşat: 910, 941, 942, 1011, 1037, 1039.

Sözer, Ersan: 1144.

Sözer, Önay: 423, 562.

Steinbeck, John: 1065.

Stern, Leopold: 964.

Stirling, Paul: 65, 96, 153, 231, 286.

Sülek, Zafer: 763, 987.

S. R.: 1113.

S. S.: 82.

S. Y.: 958.

## **S**

şahabettin, Cenap: 123.

## **T**

Tanyol, Cahit: 1074.

Tarcan, Bülent: 29, 55, 109, 166, 192, 289, 339, 465, 601, 1058.

Tarlan, Ali Nihad: 1015.

- Taşkın, Erdem: 214, 302.
- Taşkınoğlu, Cemal: 18, 19, 47, 71, 100, 156, 187, 212.
- Tatar, Hüseyin Avni: 240.
- Tecer, Ahmet Kutsi: 11, 12, 44, 155.
- Teoman, Sabahattin: 834.
- Til, Enis Tahsin: 318.
- Topaloğlu, Sabahattin: 874.
- Topçu, Nurettin: 1017.
- Toprak, Mehmet: 536, 564, 565, 581, 597, 616, 634, 673, 689, 793, 815, 831, 861, 881, 1059, 1087, 1089.
- Torun, Şükrü: 973.
- Tonybee, Arnold J.: 1079.
- Tökin, Füzruzan Hüsrev: 738, 757, 776, 792, 813, 823, 850, 887, 909, 918, 978, 999, 1094, 1123, 1145.
- Tökin, İsmail Hüsrev: 135, 415.
- Tuncay, Mehmet Akif: 441, 442, 479, 500, 590, 857, 888, 934.
- Tuncer, Oktay: 577, 593, 610, 630, 668.
- Tunç, Hülâgû İlhan: 648.
- Tunç, Mustafa Şekip 3, 36, 91, 226.
- Tunç, Rana 101, 185, 405, 868, 883.
- Tunç, Simri: 72.
- Turhan, Mümtaz: 1026.
- Tümtürk, İsmet: 1083.
- Türkay, Osman: 1097, 1122, 1127.
- Türkmen, Nihal: 161.
- Tüte, Bilge: 332, 443, 518.
- Tzu- Yeh: 487.

## U

- Uçkan, H. Nafi: 984.
- Uğur, Hidayet: 369, 394, 413, 453, 469.
- Uğurlu, Kamil: 971, 997, 998.

Ulukan, Orhan: 1063.

Ulunay: 356.

Unar, Ali Rıza: 976.

Uysal, Sermet Sami: 150, 180, 259, 275, 297, 328, 349.

Uzer, Suat: 233.

Uzluk, F. Nafiz: 935, 1030.

### Ü

Ülken, Hilmi Ziya: 4, 35, 41, 61, 65, 90, 96, 133, 153,174, 230, 234, 256, 272, 286, 323, 344, 391, 397, 411, 749, 1014, 1061, 1071, 1078.

Ülkü, Feyzullah Sacit: 138.

### W

Wetter, Gustave Andre: 1059, 1087.

### V

Valery, Paul: 536, 565, 581, 597, 616, 634, 673, 689.

Vefa, Ahmet: 131.

Viscold, Andre: 993.

Vu- Ti: 484.

### Y

Yananlı, Hüseyin Rahmi: 651.

Yang- Ti: 485, 486.

Yarar, Mehmet Turan: 49, 74, 160, 712, 886.

Yaşın, Özker: 982.

Yeralan, Mehmet: 939, 950, 1041.

Yeşilyurt, Ali Haydar: 985.

York, Arnold: 692.

Yund, Kerim: 97.

Yurdören, İbrahim: 48, 157, 183, 208, 301, 377, 554, 741, 791, 829.

Yücel, Ayhan: 276.

Yücel, Hasan Ali: 359.

Yüksel, Ali Said: 552, 570, 587, 824, 936, 1093, 1194, 1124.

Y. G.: 1146.

**Z**

Zorlutuna, Halide Nusret: 300, 418, 437, 438.



## SONUÇ

Peyami Safa yönetiminde 1953–1960 yılları arasında çıkarılan *Türk Düşüncesi* dergisi, güzel sanatlardan felsefeye, şiiirden siyasal meselelere kadar çok çeşitli alanlarda yazılara yer vermiş, Cumhuriyet döneminin önemli yayın organlarından biridir. *Türk Düşüncesi*'nde şiiirler, hikâyeler, makaleler, tanıtım yazıları, inceleme/araştırma yazıları, polemik yazıları, bilimsel ve sanatsal faaliyetlerden haberler veren (hareketler üst başlığı ile verdiğimiz) yazılar ve bir tane de roman tercümesi yer alır.

Dergideki telif şiiirler daha çok aşk/sevgi, özlem, vatan, ölüm, tabiat, yaşama sevgisi, din, yalnızlık, madde- mana çatışması, hürriyet ve karamsarlık/umutsuzluk üzerinedir. Tercüme şiiirler toplam sekiz tanedir. Tercüme şiiirler sayıca az oldukları için konu bütünlükleri de azdır; bunlardan sadece üçü aşk üzerinedir. Telif hikâyelerde aşk/sevgi, ölüm ve özlem konuları daha çok ele alınmıştır. Tercüme hikâyeler ise hem sayıca azdır hem de konu bütünlüğü yoktur. Dergide sadece bir roman tefrikası yer alır ve bu da tercümedir. Bu roman Franz Kafka'nın "Dava" adlı romanıdır ve Nebahat Peyami Safa tarafından çevirmiştir. Bu romanın belirgin bir konusu yoktur. Romanda haksızlığa uğrayan bir adamın ölüme mahkûm edilişi işlenilir.

Dergide yer alan telif makalelerde popüler yazılar ve güzel sanatlar, edebiyat ve dil, din, felsefe, masonluk, ilim meseleleri, tasavvuf, Kıbrıs, eğitim bilimleri, Türkiye ve Batı medeniyeti, Türkler, irtica inkılâp, kültür, basın-yayın, yeni insan tipi üzerine yazılar daha çok yer alır. Tercüme makalelerde ise kadın-erkek, felsefe, Batı medeniyeti, masonluk ve psikoloji üzerine yazılar çoğunluktadır. Telif ve tercüme tanıtım yazıları kişiler ve eserler olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Telif tanıtım yazısı sayıca daha fazladır. Dergide ayrıca hem telif hem tercüme inceleme/ araştırma yazısı vardır. Bunlarda da telif inceleme/ araştırma yazısı sayı olarak daha fazladır. Tercüme inceleme/araştırma yazısı olarak ise sadece Paul Stirling'in Anadolu köyleri üzerine yaptığı beş yazısı vardır. Telif inceleme/ araştırma yazılarında özellikle memleket meseleleri üzerine olan yazılar önemlidir. Bu yazılarda üniversite kurumunun ne olması gerektiği, bir İlahiyat Fakültesi kurmanın gerekliliği, el sanatlarının önemi, Türkiye'de turizmin gelişmesi için yapılması gerekenler, tercüme kanunların o toplumun sosyal

yapısına uyamamaktan doğan aksaklıkları ve bunların nasıl halledileceği gibi önemli konular üzerinde durulmuştur.

*Türk Düşüncesi*'nde Peyami Safa'nın 55 makale ve 1 hikâyesi yer alır. Peyami Safa'dan sonra en çok makaleyi sırasıyla İsmail Hakkı Baltacıoğlu, İbnüyattar Semahaddin Cem, Edibe Dolu, Hilmi Ziya Ülken, Füzuzan Hüsrev Tökin, Elif Naci, Fuat Gedik ve Vecdi Bürün kaleme almıştır. M. Doğan Özbay'ın ise 30 çevirisi vardır. Şiirlerde ise en çok Sadi Samra, İbrahim Minnetoğlu, İbrahim Yurdören ve Ali Püsküllüoğlu imzaları görülür. Hikâyeleri de çoğunlukla Züleyha Münif ve Samime Baltacıoğlu yazmıştır.

*Türk Düşüncesi* dergisinin ele aldığı temel problem Cumhuriyetin ilanı ile başlayan çağdaşlaşma sürecinde Türkiye'nin Batı medeniyetini ve Batılılaşmayı yanlış anlaması ve bunun sonucunda da zıt iki kutba doğru çekilmeye başlanmasıdır. Dergide, Türk aydınlarının birçoğunun Batı medeniyetindeki madde-mana çatışmasında maddenin (yani tekniğin, ilim ve ilim zihniyetinin) üstün gelmesinden doğan bunalımdan ya tamamıyla habersiz yaşadığı ya da buna yeteri derecede önem vermediği belirtilir. Birçoğlarının da maddeci Batı medeniyetini Türk devriminin örneği gibi gösterdikleri ve bunun sonucunda cahil ancak bir şeylere inanmak ihtiyacı içinde olan halkta Batı'ya karşı nefret uyandırdıkları ve irticayı kışkırttıkları vurgulanır.

*Türk Düşüncesi*'ne göre Batı medeniyetinden bağımsız bir Türkiye olamaz ve bu nedenle kaderimizin doğrudan doğruya bağlı olduğu Batı medeniyetinin ne olduğunu tam olarak bilemeden onu benimseyemeyiz. Bu nedenle dergi, Batı medeniyetinin bizim için toplumsal bir gerçeklik olduğunu kabul etmemizi ve Batı medeniyetini yaratan teknik, fen ve ilim zihniyetinin yanı sıra onun manevi değerlerini ve ruhunu da anlamamız ve bütün bunları kendi kültürel kimliğimiz içinde yoğurmamız gerektiğini belirtir. Dergiye göre, Türk Düşüncesi bir sentez aramaz, gerçeğin kendisinde saklı sentezi göstermek ister. Özellikle Türk devrimi ile başlayan çağdaşlaşma sürecinde Batı'ya ve onun medeniyetine yaklaşımımızın nasıl olması gerektiği sorusunu soran ve bu soruna eğilen dergide en çarpıcı nokta bu sentez fikri üzerinedir.

*Türk Düşüncesi* dergisi, Avrupa medeniyeti olmadan hiçbir şey olamayacağını kabul ettiklerini ve bu nedenle birinci sayılarından itibaren, Doğu-Batı sentezi üzerinde olduklarını vurgular. Dergiye göre bu sentez bir Avrupa kafası ve metodu sayesinde

mümkündür. Bu nedenle de derginin bütün sayılarında hep Batılı düşünürlerin görüşlerinin aksettirildiği belirtilir. Zaten dergiye göre bu “sentez” fikri de Avrupa’nın malıdır. Yalnız dergiye göre bu Avrupa, 19. yüzyılın dar, akılcı ve maddeci Avrupası da değildir.

*Türk Düşüncesi*’ne göre tarihte hiçbir devir ve zihniyet lüzumsuz ve manasız değildir. Öyle ki Rönesans zihniyeti yalnız Allah’tan medet uman Ortaçağ zihniyetine karşı gerekli bir tepkidir. Bu sayede insanın doğayı fethetmekte başarılı olduğunu belirten dergi, bu büyük zaferi küçümsemenin ve ona hak ettiği büyük değeri vermemenin kendilerinden uzak olduğunu ifade eder. Ancak dergi, Yeniçağın zamanla Ortaçağ’ın doğaya gözlerini kapaması gibi insanı aşan üstün değerler âlemi ile bağlantısını kestiğini ve makinenin kölesi haline geldiğini de söyler. Bunu anladığı andan itibaren insanın kendisini tehdit eden en büyük afetten kurtulacağını ve doğru yolu bulacağını belirtir. *Türk Düşüncesi* dergisine göre, “anlamak her kurtuluş hamlesinin hareket noktasıdır”<sup>631</sup>. Öte yandan sadece akıl yoluyla değil sezgiler yoluyla da anlamak, zekânın ve ruhun bütün kavrayışları ile anlamak, anlamak ve inanmak, gerektiğini vurgular.

*Türk Düşüncesi*’nin aleyhinde olduğu bir diğer görüş ise komünizmdir. Çünkü komünizm insanları milli benliklerinden kopardığı gibi onların maneviyatını da çürütür ve onları karanlığa sürükler. Dergiye göre memleketimizde komünizmle mücadele bilincini köreltenler, eğer bunu kasıtlı olarak yapmıyorlarsa, bu tehlikenin bütün yönlerini kavrayarak Türkiye için taşıdığı ölüm-kalım gerçeğini kavrayamayan ve kendilerine objektif aydın adını takan vurdumduymaz kimselerdir.

*Türk Düşüncesi*, başından sonuna kadar tek taraflılığa- sadece Batı medeniyetine yönelmeye ve kendi kültürel kimliğini kaybetmeye veya ona karşı çıkararak körü körüne geleneklere bağlı kalmaya ve irticaya sapmaya- karşı çıkar. Dergi bu amaca hizmet etmek için halkı fikri ve kültürel açıdan bilinçlendirmeyi hedefler ve bu doğrultuda din, inkılâp, irtica, memleket meseleleri gibi pek çok konuya değinir. Dergide fikri yazıların yanı sıra edebi yazılar da büyük bir yer tutar. Bunu dergide yer alan edebiyat üzerine yazıların yanı sıra çok sayıdaki şiiirden ve hikâyeden anlayabiliyoruz. Dergide ayrıca bir

---

<sup>631</sup> T. D., “*Biraz Daha Aydınlık*”, nr. 4, 1 Mart 1954, s. 243

roman tercümesi de yer alır. Halka kültürel zenginlik kazandırmak için ise güzel sanatların pek çok dalı hakkında eleştiri yazıları yayımlanmış ve gerçekleştirilen veya gerçekleştirilecek olan pek çok bilimsel ve kültürel faaliyetlerden (kongre, konferans vs.) halk haberdar edilmiştir.

Sonuç olarak *Türk Düşüncesi* dergisinin, adından da anlaşılacağı üzere Türk toplumuna milli bir bilinç ve entelektüel bir hava kazandırmayı hedeflediğini; ancak bunu yaparken Batı'dan beslenmeyi unutmamaları gerektiğini okuyucularına ısrarla hatırlatan bir fikir ve sanat dergisi olduğunu ifade edebiliriz.

## KAYNAKÇA

Acaroğlu, Türker, “Dergiciliğimiz”, *Türk Dili*, 1 Şubat 1971, C. 23, S. 233, s. 389- 393.

Acarsoy, Aydın, “*Yeni Dergi Üzerinde Bir İnceleme*”, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006, s. 1- 7.

*Ana Britanica*, “Basın” maddesi, C. IV, Ana Yayıncılık A.Ş., İstanbul: 1986, s.337- 338.

Ayvazoğlu, Beşir, *Doğu- Batı Arasında Peyami Safa*, Ufuk Kitapları, İstanbul: 2000, s. 28, 33.

Ayvazoğlu, Beşir, *Peyami, Hayatı, Sanatı, Felsefesi, Dramı*, Kapı Yayınları, 3. baskı, Ocak: 2008, s. 519- 522

Banarlı, Nihad Sami, “Türk Kültürünün Yeni Bir Yayım Vasıtası Gazetecilik”, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, C. II, İstanbul: 1971, s. 825- 828.

Bürün, Vecdi, *Peyami Safa İle 25 Yıl*, Yağmur Yayınevi, İstanbul: 1978, s. 93- 95

*Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, “Basın” maddesi, C. III, İnterpress Basın ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul, s. 1350- 1352.

Doğan, Erdal, “*Edebiyatımızda Dergiler*”, Bağlam Yayıncılık, İstanbul: 1997, s. 207- 222.

Gevgilili, Ali, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C. I, İletişim Yayınları, İstanbul: 1983, s. 202- 226.

*Grolier İnternational Americana Encylopedia*, Sabah Gazetesi Yayınları, C. XI. İstanbul, s. 373- 374

Günyol, Vedat, “Matbuat” maddesi, *İslam Ansiklopedisi*, C. VII, MEB Basımevi, İstanbul: 1968, s. 367- 377.

İnuğur, M. Nuri, *Basın ve Yayın Tarihi*, Der Yayıncılık, 3. baskı, İstanbul: 1993, s. 250- 252.

İskit, Server, *Türkiye’de Matbuat Rejimleri*, Ülkü Matbaası, İstanbul: 1939, s. 235- 242.

Karaalioğlu, Seyit Kemal, *Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü*, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul: 1980, s. 621.

Karahan, Leyla, *Türkçe'de Söz Dizimi*, Akçağ Yayıncılık, 8. baskı, Ankara: 2005, s. 85- 94

*Meydan Larousse*, “Basın” maddesi, C. II, Meydan Yayınevi, İstanbul: 1985, s. 178- 179.

Mutluay, Rauf, *50 Yılın Türk Edebiyatı*, İş Bankası Kültür Yay., İstanbul: 1973, s. 197- 198.

Necatigil, Behçet, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, Varlık Yayınları, 24. baskı, İstanbul: 2007, s. 71, 82, 296, 359- 360, 368- 369, 440- 441

Özkırmımlı, Atilla, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cem Yayınevi, C. I, İstanbul: 1982, s.157, 187, 253- 254.

Özkırmımlı, Atilla, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cem Yayınevi, C. II, İstanbul, s. 508, 567.

Özkırmımlı, Atilla, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cem Yayınevi, C. III, İstanbul, s. 644- 645.

Özkırmımlı, Atilla, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cem Yayınevi, C. IV, İstanbul, s. 978- 979, 1165- 1166, 1190.

*Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, C. I, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul: 2001, s. 362.

Timür, Taner, *Türk Devrimi Tarihi Anlamı ve Felsefi Temeli*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara: 1968, s. 91- 159.

Topuz, Hıfzı, *100 Soruda Türk Basın Tarihi*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, s. 42- 69, 97- 105, 127- 226.

*Türkçe Sözlük*, TDK, 10. Baskı, Ankara: 2005.

*Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul: 1979, C. III, s. 232- 233.

*Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul: 1981, C. IV, s. 242- 244.

*Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul: 1982, C. V, s. 85- 86.

*Türk Ansiklopedisi*, “Basın” maddesi, C. V, Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi, s. 339- 344.

*Türkiye Gazetesi Rehber Ansiklopedisi*, “Basın” maddesi, C. II, Fasikül IX, İstanbul, s. 256- 257

Uçman, Abdullah, “Tanzimat’tan Sonra Basın ve Edebiyat”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, C. IX, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara: 1999, s. 753- 757.

Varlık, Bülent, “Tanzimat ve Meşrutiyet Dergileri”, *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, C. I, İletişim Yayınları, İstanbul, s.112- 125.

[http://tr.wikipedia.org/wiki/Elif\\_Naci](http://tr.wikipedia.org/wiki/Elif_Naci).16.10.2007.

[www.discoverturkey.com/yeni/plastik/ELIFNACI.html](http://www.discoverturkey.com/yeni/plastik/ELIFNACI.html).16.10.2007.

[www.izedebiyat.com/yazi.asp?id=47451](http://www.izedebiyat.com/yazi.asp?id=47451).18.04.2008.

<http://www.dorduncukuvvetmedya.com/arsiv/sule.html>.8.04.2009.

## ÖZET

*Türk Düşüncesi Dergisi Üzerinde Bir Araştırma* adlı çalışmamız 1953- 1960 yılları arasında altmış üç sayı olarak Peyami Safa yönetiminde çıkarılmış olan fikir ve sanat dergisini kapsar. Dergi, Demokrat Parti (1950- 1960) döneminde çıkarılmış ve 1960 darbesinden sonra Nisan 1960'da yayım hayatına son vermek zorunda kalmıştır. Derginin sahibi ve müdürü Peyami Safa olduğu için dergide fikri taraf ağır basmış; ancak derginin edebi ve sanatsal boyutu da göz ardı edilmemiştir. Dergideki makalelerde Peyami Safa, Hilmi Ziya Ülken, İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve İbnütayyar Semahaddin Cem; hikâyelerde Züleyha Münif, şiirlerde de İbrahim Minnetoğlu, Sadi Samra ve Osman Atilla isimleri sıkça karşımıza çıkar. Dergide okuyucu mektuplarına ve özellikle genç ve amatör şairlerin şiirlerine de yer verilir.

*Türk Düşüncesi*, Batı medeniyeti karşısında Türkiye'nin neler yapması gerektiği, ilim meseleleri, memleket meseleleri, milli hâkimiyet, inkılâp, eğitim- öğretim, komünizm, irtica vb. gibi çok önemli konular üzerinde kafa yormuştur. Tüm bunları yapmaktaki temel hedefleri ise Türk halkını bilinçlendirmek ve bunun sonucunda da onlara objektif bir bilinç kazandırabilmektir. Bunların yanı sıra onlara kültürel değerleri kazandırabilmek için sanatsal ve kültürel faaliyetler hakkında haberler de verilmiştir. Derginin fikri tarafının yanı sıra edebi yazılara da ağırlık vermesi ve güzel sanatların birçok dalı hakkında yazılar yayımlaması onun edebiyat ve sanata da önem verdiğini göstermektedir. Dergi, başından sonuna kadar komünizm ve maddenin üstünlüğü fikrine karşı çıkmış ve bunların aleyhine yazılar yayımlamış; madde mana çatışmasında maddenin yanında ruhun da olması gerektiğini yani ruhsuz maddeyi ve maddesiz ruhu reddetmiştir.



### ABSTRACT

In this study called “The Research on Türk Düşüncesi Magazine”, which is a thought and art magazine, is published for sixty three numbers by Peyami Safa and its involved 1953- 1960. The magazine began to publish in Democrat Party (1950- 1960) period and after the 1960's stroke it has to concubine in April 1960. Because of Peyami Safa is owner and director of a magazine, in it is to be a burden to mental side than the other side but this case not to means that magazine give less important for literary and artistic side. We see that article in the magazine are mostly written by Peyami Safa, Hilmi Ziya Ülken, İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve İbnü'tayyar Semahaddin Cem; stories are mostly written by Züleyha Münif and poems are mostly written by İbrahim Minnetoğlu, Sadi Samra and Osman Attila. Also magazine is give place to reader's letter and amateur poets.

*Türk Düşüncesi* can beat Turkey's brains very important subjects like that what it must to do in front of the western civilization, science issues, country issues, national sovereignty, revolution, education- instruction, reaction, etc. All aims to realize that Turkish peoples are became conscious by these things and at the end of this to give them an objective conscious. Besides magazine, because of want to gain people cultural worths to give peoples news about the artistic and cultural activities. Because of this, magazine giving an importance to literary side and to publish article for fine art's lot of branch it shows us that by the side of magazine's mental side it can be also attach importance to literary and art. From the beginning to the end the magazine also writes to be in opposition for communism and material superiority. Argument between the material and meaning the magazine rejects to spiritless material and immaterial soul. It thinks that they don't exist to independent from each others.